

UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO- GOSPODARCZEGO ROZWOJU POWIATU OTWOCKIEGO

CZEŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ JAKO CZYNNIK ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Raport z badań pod kierunkiem naukowym
dr Bożenny Barbachowskiej

Recenzenci:

prof. ndzw. dr hab. Krzysztof Czekaj
prof. ndzw. dr hab. Janusz Soboń

Zespół badawczy

prof. zw. dr hab. Witold Pokruszyński
prof. ndzw. dr hab. Magdalena Sitek
prof. ndzw. dr hab. inż. Jerzy Zawisza
dr Barbara Antczak
dr Bożenna Barbachowska
dr Wacław Brzęk
dyrektor WSGE Sylwia Ćmiel
dr Krzysztof Dziurzyński
dr Katarzyna Ferszt-Pilat
dr Wojciech Niklas
dr Małgorzata Such-Pyrgiel
dr Aleksandra Szejniuk

Studenci

Magdalena Błażejczyk
Piotr Kielbasiński
Jolanta Korzeniewska
Joanna Korzeniewska
Ewa Kwiatkowska
Beata Łuczak
Katarzyna Piłatowicz
Aleksandra Potocka

ISBN 978-83-62753-27-7

C Copyright

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej i Autorzy

Niniejsza publikacja powstała przy współpracy Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi ze Starostwem Powiatowym w Otwocku oraz Powiatowym Urzędem Pracy w Otwocku.

Skład, łamanie
Agencja Reklamowa Jankowski.media.pl

Projekt okładki
Miłosz Ukleja

Druk i oprawa
P.H.U Multikram

Podziękowania

*Rektor WSGE im. Alcide De Gasperi w Józefowie
i członkowie zespołu badawczego
składają podziękowania za pomoc udzieloną przy realizacji projektu
badawczego Pani Bogumile Więckowskiej – Staroście Otwockiemu
oraz Pani Danucie Wolskiej-Rzewuskiej – Dyrektor
Powiatowego Urzędu Pracy w Otwocku.*

*Członkowie zespołu badawczego składają podziękowania
wszystkim studentkom i studentom WSGE
zaangażowanym w realizację projektu badawczego.*

*Wśród osób, którym redaktor tomu i autorzy opracowania winni są
szczególną wdzięczność znajdują się Panowie Profesorowie
Krzysztof Czekaj i Janusz Soboń, którzy poświęcili swój czas, recenzując
manuskrypt, a których uwagi pomogły ulepszyć
tekst niniejszego opracowania.*

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
1. Przedsiębiorczość szansą rozwoju społeczeństwa lokalnego	9
2. Założenia badawcze i metodologia badań	37
3. Charakterystyka gmin powiatu otwockiego	45
4. Potrzeby społeczności powiatu otwockiego w świetle badań	131
5. Analiza wybranych problemów dotyczących przedsiębiorczości w powiecie otwockim w świetle badań	147
Rekomendacje	205
Zakończenie	207
Literatura	209
Spis rysunków	215
Spis tabel	230

WSTĘP¹

Polska, podobnie do pozostałych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, przeszła po 1989 roku okres transformacji, charakteryzujący się odejściem od scentralizowanego systemu zarządzania gospodarką do gospodarki rynkowej. Transformacja objęła zmianą zasady ustrojowe państwa, mechanizmy funkcjonowania gospodarki oraz zmiany w stosunkach społecznych. Pomimo ponad dwudziestu lat dokonywania się proces transformacji nie został zakończony.

Jesteśmy świadkami przechodzenia od społeczeństwa pracy do społeczeństwa wiedzy. W sferze wytwórczości zauważalny jest wzrost wydajności spowodowany nowoczesnymi technologiami produkcyjnymi, rozwojem wiedzy, powstaniem i rozwojem nowych dziedzin, takich jak na przykład robotyka. To wszystko przyczynia się do intensywnego wzrostu produkcji a jednocześnie podważa kruchą równowagę na rynku pracy wyrażającą się nadwyżką podaży pracy nad popytem.

Polska, jako kraj o gospodarce rynkowej, odnotowała problemy związane z zatrudnieniem, których przyczyną były restrukturyzacja gospodarki, a także powtarzające się okresy recesji. Bezrobocie w Polsce na trwałe wpisało się do krajobrazu ekonomicznego i społecznego. Jednak nie ma ono jednolitego charakteru, jest zróżnicowane lokalnie. By można było zidentyfikować czynniki zróżnicowania, potrzebna jest wiedza o regionie. Należy wskazywać te miejsca, w których działalność gospodarcza rozwija się nie tylko intensywnie, ale także gdzie podejmowane są twórcze i kreatywne inicjatywy, gdzie przedsiębiorczość znajduje podatny grunt. Praktyka gospodarcza i badania naukowe wskazują, że najbardziej efektywnym sposobem przeciwdziałania bezrobociu jest kreowanie i wspieranie postaw przedsiębiorczych u osób w wieku produkcyjnym. I nie chodzi tu tylko o przekazywanie wiedzy, ale głównie o kształtowanie przekonań, że warto być przedsiębiorczym na polu ekonomicznym oraz wspieranie zarówno potencjalnych działań (projekty, pomysły), jak i konkretnych inicjatyw. We wszystkich tych obszarach najistotniejszym elementem są decyzje i zachowania pracodawców, i tych obecnych, i tych potencjalnych, kształtujące popyt na określoną siłę roboczą.

Wiek XXI to wiek łączenia nauki, biznesu i administracji. Wychoząc temu naprzeciw, Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperii razem ze Starostą Otwockim i Powiatowym Urzędem Pracy podjęła inicjatywę organizacji I Forum Gospodarczego Powiatu Otwockiego. Na Forum zostaną przedstawione wyniki badania przeprowadzonego przez zespół badawczy WSGE im. Alcide De Gasperi w Józefowie, dotyczące między innymi problematyki lokalnej przedsiębiorczości i rynku pracy.

1) Opracował Jerzy Zawisza.

Stanowią one pierwszą część złożonego projektu badawczego poświęconego uwarunkowaniom rozwoju społeczno-gospodarczego badanego regionu, obok takich zagadnień jak m.in. kultura i styl życia, bezpieczeństwo, edukacja i oświata, ochrona zdrowia (Dziurzyński, Sawicki, 2009; Dziurzyński i inni 2010). Będą one następnymi tematami projektu badawczego, którego realizację zaplanowano na kolejne lata. Należy w tym miejscu nadmienić, że Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie posiada doświadczenie w zakresie diagnozowania społeczności lokalnej powiatu otwockiego. Prawie dziesięć lat temu – w 2004 roku – socjolog Katarzyna Ferszt-Piłat podjęła się trudu zbadania mieszkańców powiatu otwockiego, a efektem był raport z badania zatytułowany *Spoleczność lokalna powiatu otwockiego*. Wydaje się, że wnioski zawarte w tym opracowaniu po dzień dzisiejszy zachowują aktualność (zob. Ferszt-Piłat, 2005).

W 2012 roku zespół pracowników naukowo-dydaktycznych WSGE pod kierownictwem dr Bożenny Barbachowskiej podjął inicjatywę zorganizowania kolejnych badań dotyczących powiatu otwockiego. W swoim zamierzeniu miały one stanowić próbę połączenia diagnozy identyfikacyjnej z diagnozą fazy (Wysocka 2013, s. 154). W warstwie merytorycznej odwoływały się do założeń badawczych diagnozy problemów społecznych zaproponowanych przez prof. Krzysztofa Czekaja (2012).

Przedsięwzięcie to w swojej istocie miało na celu dokonanie oceny potencjału w zakresie przedsiębiorczości społeczności powiatu otwockiego oraz określenie stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkańców powiatu. Miało ono także określić obraz współpracy lokalnych przedsiębiorców z władzami samorządowymi i światem nauki. Generalnie jego głównym celem było znalezienie odpowiedzi na pytania: na ile samorząd lokalny wspiera rozwój małej i średniej przedsiębiorczości oraz jakie są – w opinii mieszkańców powiatu – czynniki dynamizujące i hamujące lokalną przedsiębiorczość.

1. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ SZANSĄ ROZWOJU SPOŁECZEŃSWA LOKALNEGO

Przedsiębiorczość²

System gospodarczy oparty na zasadach ekonomii rynkowej spowodował szereg zmian społecznych. Przekonanie o doniosłej roli klasy robotniczej i jej misji w rozwoju cywilizacyjnym zostało podważone (Borowicz, 1993, s. 214), bowiem jej pozycja zostaje zastępowana przez przedsiębiorców oddziałujących na życie ekonomiczne, społeczne i kulturalne w Polsce.

Integracja naszego kraju z Unią Europejską spowodowała wprowadzenie nowego systemu gospodarczego. Pojawiły się czynniki powodujące rozwój w zakresie społeczności lokalnej. Wyjątkowego znaczenia dodają liderzy w życiu społeczno-gospodarczym, którzy przyczyniają się do wdrażania nowych technologii i nowego sposobu zarządzania zasobami ludzkimi. Powstało wiele instytucji, które aktywizują zarówno rozwój lokalny, jak i regionalny.

Przedsiębiorczość stała się kluczowym obszarem dla rozwoju gospodarczego. Dotyczy ona podejmowania działalności gospodarczej, a także włączania procesów rozwojowych w organizacji dotyczących innowacyjności i kreatywności na tle sytuacji ekonomicznej w Polsce.

Przemiany strukturalne spowodowały rozwój przedsiębiorczości rozumianej jako cechę ludzkiego charakteru. Jest to zdolność do przejawiania ducha inicjatywy i zaradności, jest też traktowana jako proces, polegający na podejmowaniu wszechstronnych działań, związanych z przystosowaniem się do reguł i wymogów gospodarki rynkowej (Kuciński, 2010, s. 15).

Stabilna gospodarka sprzyja przedsiębiorczości i umacnia pozycję przedsiębiorców na rynku. Rozumienie przedsiębiorczości i przedsiębiorcy dotyczy obszaru działań. Przedsiębiorca może być postrzegany jako człowiek zaradny, który dzięki posiadanej wiedzy i kapitałowi powiększa posiadaną wartość. Z kolei innego przedsiębiorcę postrzega on jako konkurenta i przeszkodę w rozwoju własnej firmy albo jako partnera, dostawcę lub odbiorcę, dzięki któremu jego firma może się rozwijać (Piasecki, 2001, s. 24).

Przedsiębiorczość to postawa wobec życia i warunków, jakie panują na rynku. Podstawą społeczeństwa obywatelskiego jest aktywność ludzi w środowisku, w którym żyją. Ważną rolę spełnia gospodarka lokalna, która niezależnie od systemu przyczynia się do aktywności obywateli. Sposób myślenia i gotowość do podejmowania decyzji, w celu osiągnięcia zamierzonych efektów, jest warunkiem sprzyjającym przedsiębiorczości.

2) Opracowała Aleksandra Szejniuk.

Przedsiębiorczość w skali lokalnej oznacza, że każdy ma możliwość uczestnictwa w tym przedsięwzięciu. Rozwój przedsięwzięć gospodarczych jest najlepszą metodą wykorzystywania lokalnych zasobów i może przebiegać w czterech następujących etapach:

1. Bezpośrednim:

- przyrost miejsc pracy,
- baza podatkowa, czyli suma opłat i podatków wpływających do budżetu lokalnego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej,
- inwestycje zaspokajające różne lokalne potrzeby;

2. Pośrednim:

- praca jako „okno na świat”,
- lokalna gospodarka jako fundament społeczeństwa obywatelskiego (spoiwo więzi społecznych, niezależność, tworzenie miejscowych elit),
- przedsiębiorstwa jako nośnik postępu; sponsor badań i rozwoju technologii przydatnych także gdzie indziej;

3. Efektu mnożnikowego, czyli generowania innych korzystnych zdarzeń albo powiększania skuteczności już uprawianych dziedzin:

- inwestycje miejskie i kontraktowanie usług w lokalnych przedsiębiorstwach z wykorzystaniem siły roboczej i lokalnych materiałów,
- przyciąganie inwestycji, programów i dotacji, które poszukują miejsc dynamicznego rozwoju,
- przedsięwzięcia angażujące kapitał publiczny i prywatny (montaż finansowy, obligacje itp., rozwiązania wykorzystujące łączny potencjał inwestycyjny wszystkich sektorów gospodarczych, a także mieszkańców);

4. Zmiana postaw obywateli:

- samodzielne rozwiązywanie problemów, zaspokajanie potrzeb w wyniku inicjatywy i własnej aktywności, a nie uzależniania się od urzędowych struktur świadczenia pomocy (Bończak – Kucharczyk, Herbst, Chmura, 2000, s. 5-7).

Przedsiębiorczość traktowana jest w obecnych czasach jako proces wdrażania zmian. Rozumiana jest jako szczególny typ aktywności ludzi działających indywidualnie lub wewnątrz organizacji, polegającej na wykorzystywaniu postrzeganych w otoczeniu okazji, poprzez realizację przedsięwzięć (o charakterze innowacji, tworzenia nowych organizacji lub rewitalizacji już istniejących), które przynoszą efekty ekonomiczne i pozaekonomiczne ich przedmiotom oraz otoczeniu (Kraśnicka, 2002, s. 19).

Istotną cechą przedsiębiorczości jest proces określania wartości, zakładania nowej działalności przez tworzenie nowego produktu lub usługi; akceptowanie, towarzyszącemu przedsiębiorczości, ryzyka finansowego, psychologicznego oraz społecznego, a także otrzymywanie nagród w postaci finansowej i osobistej satysfakcji (Bartnicki, Strużny, 2002, s. 74: za:

Coulter). Przewagę strategiczną zachowań przedsiębiorczych określają zasoby i kompetencje, które sprzyjają tworzeniu wartości dodanej organizacji. Istnieje współzależność pomiędzy zmianami na rynku a przedsiębiorczością. Dzięki niej można określić stan przedsiębiorczości. Wśród wielu czynników, które określają przedsiębiorczość, na szczególną uwagę zasługują czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, które mogą mieć charakter zarówno ekonomiczny, jak i pozaekonomiczny (Griffin, 2002, s. 394). Czynniki zewnętrzne określają sytuację na rynku, stan techniki i technologii, a także gotowość społeczeństwa do zmian. Natomiast czynniki wewnętrzne podają wielkość przedsiębiorstwa, strategię działania, uwarunkowania czynników organizacyjnych i informacyjnych, produkcję i jej rozwój, a także postawę pracowników do nowości. Struktura przestrzeni na gospodarki warunkuje rozwój przedsiębiorczości.

Tab. 1. Uwarunkowania przedsiębiorczości w obecnym regionie.

Rodzaje uwarunkowania	Charakterystyka
1. Morfologiczne	Wynikają z cech fizyczno – geograficznych poszczególnych regionów, takich jak: wielkość, kształt, lokalizacja w przestrzeni geograficznej i ekonomicznej, ukształtowanie powierzchni, warunki klimatyczne, warunki wodne, warunki geologiczne i glebowe, warunki atmosferyczne.
2. Demograficzne	Odzwierciedlają stan zasobów ludzkich: liczba ludności i jej rozmieszczenie, stopień, zagęszczenia i koncentracji, strukturę demograficzną, poziom wykształcenia, zdolności do pracy i konsumpcji.
3. Ekonomiczne	Zależą od poziomu rozwoju gospodarczego regionu, zwłaszcza zaś od zależności rozwoju gospodarczego, od zewnętrznego zasilenia zasobowego.
4. Organizacyjne	Odzwierciedlają strukturę oraz sprawność władzy i administracji na danym terenie
5. Strukturalne	Wyrażają stopień dostosowania i lokalizacji podmiotów gospodarczych do rozmieszczenia zasobów i rynku zbytu, odzwierciedlają układ zewnętrznych powiązań regionu, jego aliance, prestiż.

Źródło: K. Kuciński, *Przestrzenne aspekty przedsiębiorczości*, IFGN, Warszawa 1997 s. 11-12.

Wymienione rodzaje uwarunkowań mogą przyczynić się do wzrostu rozwoju przedsiębiorczości lub jego spadku w regionie. Możliwość oddziaływania na nie sprzyja przedsiębiorczości małych i średnich przedsiębiorstw. Są one gotowe do tworzenia i wprowadzania nowości, które pozwalają na zwiększenie zysków. Zależą one przede wszystkim od czynników zewnętrznych, a także sytuacji wewnętrznej danej organizacji.

Na rozwój przedsiębiorczości mają wpływ warunki ekonomiczne dotyczące inflacji, wzrostu gospodarczego, jak również stopnia interwencji państwa w działalność każdej organizacji. Potrzeby rynku i preferencje klientów dyktują zachowania małych i średnich firm. Ważnym czynnikiem sprzyjającym przedsiębiorczości są zasoby siły roboczej, a także ilość dostępnych surowców i urządzeń. Duże znaczenie mają zasoby finansowe, bez których niemożliwa byłaby realizacja wytyczonych zmian.

Cechą charakterystyczną małych i średnich firm jest ich lokalizacja w pobliżu miast. Pozwala to na zatrudnienie niezbędnych pracowników, a także ułatwia dostęp do rynków zbytu, nie tylko lokalnych.

Rys. 1. Zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania przedsiębiorczości.

Źródło: N. Strużycki, *Zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem. Uwarunkowania europejskie*, Diffin, Warszawa 2002 s. 134.

Perspektywiczne relacje z otoczeniem określane są przez strategię organizacji. Ważne jest określenie źródeł ryzyka związanych z ceną, a także z rozeznaniem zapotrzebowania klientów na określony produkt. Kraje europejskie nastawione są na strategię marketingowe, a zatem na rynek i sprzedaż.

Zmysł przedsiębiorczości jest właściwością występującą tylko u niektórych członków społeczeństwa (Nikasik, 1993, s. 74-75). Za przedsiębiorcę należy uważać tego, kto:

- tworzy nowe przedsiębiorstwa,
- wprowadza postęp techniczny,
- wprowadza nowy produkt, zdobywa nowe rynki zbytu,
- podejmuje decyzje organizacyjne (Lichtarski [red.], 2001, s. 48).

Duże znaczenie w kształtowaniu przedsiębiorczości ma działalność władz gminnych. Ich zadaniem jest wspieranie aktywności społeczności lokalnej. Realizacja tego celu zależy od czynników zewnętrznych i wewnętrznych. Pierwsze wynikają z procesu globalizacji, a także uwarunkowań dotyczących przynależności Polski do UE. W tworzeniu warunków sprzyjających przedsiębiorczości gminy wykorzystują praktycznie to samo instrumentarium. Różnica może polegać na skali stosowanych instrumentów, zaangażowaniu finansowym i organizacyjnym (Makieła, 2008, s. 17).

Konieczność rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych i ekologiczno-przestrzennych należy do władz samorządowych. Powinny one wykazywać się umiejętnością kreatywnego działania, stosując zarządzanie jak w przedsiębiorstwach komercyjnych.

Z ustawy o samorządzie gminnym wynika, że gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność (Art. 2 Ustawa z 28 marca 1990 r. o Samorządzie gminnym). Gminy rozpatrują sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, które są ujęte w ustawie. Zagadnienie przedsiębiorczości nie jest obowiązkiem narzuconym przez ustawę. Wykonywanie zadań publicznych jest realizowane na podstawie współpracy jednostek samorządu terytorialnego. Natomiast gminy mogą sobie udzielać pomocy, w tym także finansowej. Ustawodawca reguluje zasady współdziałania jednostek samorządu terytorialnego.

W oparciu o obowiązujące przepisy prawne gminy i powiaty mogą zatem:

- zawierać porozumienia i tworzyć związki komunalne,
- tworzyć stowarzyszenia (Ustawa o samorządzie powiatowym z dn. 5 czerwca 1998 r.).

Warunki i sposoby współpracy władz samorządowych z podmiotami gospodarczymi zależą od umiejętności dopasowania się do ich działania. Aby współpraca dobrze przebiegała, potrzebna jest świadomość władz lokalnych, przedsiębiorców i mieszkańców, że wspólne działanie przynosi

większe korzyści niż działanie w pojedynkę (Siemiński, 1997, s. 2).

Przedsiębiorczość władz samorządowych jest niezbędna także z ekonomicznego punktu widzenia. Istnieje przynajmniej ku temu kilka powodów:

- po pierwsze, wzrasta świadomość ekonomiczna mieszkańców, co sprawia, że obecnie nie istnieje przyzwolenie na wzrost wydatków, ale raczej presja na ich efektywniejsze wykorzystanie;
- po drugie, coraz większe są oczekiwania wobec władz samorządowych ze strony podmiotów gospodarczych, zarówno obecnie funkcjonujących w jednostce samorządowej, jak i potencjalnych inwestorów, przy czym potrzeby podmiotów gospodarczych w coraz większym stopniu dotyczą nie tylko dofinansowania ich działalności czy zachęt ekonomicznych, ale także dostępu do informacji, organizowania oraz finansowania szkoleń dla przedsiębiorców, promocji regionu, rozbudowy infrastruktury nie tylko tradycyjnej, ale także nowoczesnej, np. informacyjnej;
- po trzecie, niezbyt doskonały podział administracyjny powoduje konieczność współdziałania poza oficjalnymi granicami statystycznymi i administracyjnymi, co wymusza rzeczywiste potrzeby i popyt na określone działania (Kuciński, 2010, s. 37).

Otoczenie odgrywa ważną rolę w funkcjonowaniu regionów. Konkurencja regionów traktowana jest jako obowiązek wykonywany przez władze jednostki samorządowej. Takie działanie jest następstwem przystąpienia Polski do UE, bowiem środki unijne są podstawowym źródłem finansowania rozwoju regionalnego w naszym kraju. Środki pieniężne przeznaczone są przede wszystkim na konkretne działania i inicjatywy jednostek terytorialnych. Fundusze strukturalne przeznaczone są na realizację konkretnego przedsięwzięcia. A zatem posiadanie strategii rozwojowej jest warunkiem otrzymania tych funduszy. Obecności Polski w strukturach unijnych spowodowała, że nasze regiony muszą konkurować z innymi regionami państw Unii Europejskiej. Powoduje to możliwość wykorzystania w procesie zarządzania jednostkami terytorialnymi mechanizmów i metod stosowanych w sektorze prywatnym. Są one w dużym stopniu dopasowywane do specyfiki jednostek przestrzennych (Wojciechowski, 2003, s. 36). Z punktu widzenia mechanizmu rynkowego, system zarządzania jednostką terytorialną ze swej istoty jest na ogół mniej sprawny w porównaniu z systemami zarządzania stosowanymi w przedsiębiorstwie (Frankowski, 2000, s. 165). Działalność samorządów terytorialnych z reguły nie jest nastawiona na zysk. Ma charakter usługowy, a to wpływa na procesy decyzyjne i wykonawcze.

Pojęcie przedsiębiorczości traktuje się jako cechę przedsiębiorcy i przedsiębiorstwa, pod którą rozumie się gotowość i zdolność do podejmowania i rozwiązywania w sposób twórczy i nowatorski problemów,

umiejętność wykorzystywania pojawiających się szans i okazji oraz elastycznego przystosowania się do zmieniających się warunków. Uwarunkowania społeczno-gospodarcze mają wpływ na zachowanie ludzkie i ich aktywność, która sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości. Ujawnianie cech związanych z osobą ludzką to:

- osobiste predyspozycje ludzi,
- wykształcenie pracowników,
- uwarunkowania kulturowe,
- system ekonomiczny kraju,
- system zarządzania w przedsiębiorstwie (Kwarcieńska, 2004, s. 15).

Podstawowe aspekty przedsiębiorczości traktowane są jako:

- skłonność do podejmowania działalności gospodarczej,
- efektywność prowadzonej działalności gospodarczej (Sudoł, 1999, s. 31).

Pierwszy z wymienionych czynników uważany jest za podstawowy, bowiem pobudza kolejne.

Zewnętrzne uwarunkowania przedsiębiorczości dzieli się ze względu na rodzaj otoczenia:

- otoczenie ekonomiczne, czyli popyt globalny, podział dochodu narodowego, system funkcjonowania gospodarki narodowej, stopę inflacji oraz poziom bezrobocia,
- otoczenie, lokalizację produkcji i ochronę konsumenta,
- otoczenie techniczne, a więc odkrycia naukowe, nowe technologie, jak również polityka w zakresie innowacyjności,
- otoczenie społeczne, które stanowią rozmiary popularyzacji, struktura demograficzna, struktura zawodowa, wykształcenie, a także podatność do zmiany (Kuciński, 2009, s. 45).

W Polsce zagadnienie związane z prowadzeniem działalności gospodarczej i jej efektywności ma duże znaczenie dla procesu przedsiębiorczości. Przedsiębiorczość przesądza bowiem o zdrowszych mikroekonomicznych podstawach gospodarki (Noga, 2009, s. 304).

Decyzje związane z podejmowaniem działalności gospodarczej mogą być konsekwencją utraty pracy lub trudności z jej znalezieniem. Ponadto jednym z czynników podejmowana własnej działalności jest możliwość uzyskania większych dochodów, a także możliwość samorealizacji. Czynnika-
mi przemawiającymi za tworzeniem własnego przedsiębiorstwa są:

- poczucie przynależności,
- chęć poprawy pozycji społecznej,
- chęć zainwestowania własnych pieniędzy,
- chęć sprawdzenia się,
- brak możliwości zatrudnienia na etat (Raport FOR, 2008).

Często w Polsce przyszli przedsiębiorcy napotykają na bariery, które odnoszą się do warunków stworzonych przez państwo, a dotyczą one:

- wysokich podatków,
- uciążliwych relacji z administracją publiczną,
- zmienności przepisów prawa,
- niskiej jakości prawa,
- braku wystarczających zasobów pieniężnych,
- dużej konkurencji,
- wysokiego oprocentowania kredytów (Raport FOR, 2008).

W naszym kraju pomiędzy instytucjami państwowymi i przedsiębiorcami występuje nieuzasadniona podejrzliwość, której skutkiem jest ograniczona swoboda. Na pewno funkcjonuje restrykcyjny system podatkowy i związane z nim zobowiązania. A. Strojek uważa, że uciążliwość systemu podatkowego w Polsce wynika z dużej liczby płatności podatkowych, ilości czasu potrzebnego na ich zrealizowanie oraz wysokiej łącznej kwoty przekazywanej fiskusowi (Strojek, 2009, s. 120).

Istotnym elementem rozwoju gospodarki jest podtrzymywanie przedsiębiorczości w warunkach niepewności i zwiększonego ryzyka jej prowadzenia.

Przy podejmowaniu działań związanych z przedsiębiorczością można napotkać na wielorakie bariery, takie jak np.:

- bariera informacyjna - brak wystarczających informacji, są zbyt ogólne lub jest ich zbyt dużo,
- bariera zasobów - związana z dysponowaniem ograniczonymi środkami ludzkimi i rzeczowymi, takimi jak liczba i kwalifikacja pracowników, środki techniczne itp.,
- bariera osobowościowa i kompetencyjna - wynika z cech osobowościowych i kompetencji przyszłego przedsiębiorcy, takich jak: asertywność, skłonność do ryzyka,
- bariera społeczna - różne oczekiwania wielu ludzi,
- bariera organizacyjna - zła organizacja pracy wynika z niedostosowania do istniejących warunków,
- bariera biurokratyczna – wynikająca ze zbyt dużej liczby rygorystycznych przepisów (Kapusta, 2006, s. 34).

Decyzje dotyczące przedsiębiorczości podejmowane są przez jedną osobę lub grupę osób. Forma przedsiębiorczości uzależniona jest od okoliczności jej podejmowania, charakterystyki problemu i czasu, jakim dysponują. Na możliwość prowadzenia działalności gospodarczej mają wpływ takie czynniki, jak: koniunktura gospodarcza, polityka państwa, system finansowy gospodarki, współpraca z zagranicą, rynek pracy i wiele innych. Wymienione czynniki mają wpływ na kondycję branż i regionów,

a także na każde nowe lub istniejące już przedsiębiorstwo. Od funkcjonowania otoczenia makro w danym kraju zależą warunki działania firmy, przede wszystkim życie ludności. Możliwość działania w tych samych warunkach makro nie jest możliwa dla wszystkich przedsiębiorstw. Wynika to z przynależności organizacji do różnych branż oraz ich różnorodnej lokalizacji. Niektóre branże, regiony odnotowują lepsze warunki działania dotyczące większego popytu lub mniejszej konkurencji, poprzez lepszy dostęp do zaopatrzenia.

Różnice te są rezultatem działania w odmiennych sektorach. W Polsce barierami wejścia do sektora są:

- wybudowanie lub zakup fabryk,
- zorganizowanie sieci dystrybucji,
- wykreowanie marki,
- zdobycie potrzebnych atestów i zezwoleń,
- koszty cła w przypadku importu gotowych produktów (Łach, 2005, s. 124).

Podkreślenia wymaga fakt, że im wyższe bariery wejścia, tym większe koszty dla konkurenta rozpoczynającego swoją działalność. Rodzinne przedsiębiorstwa współdziałają ze sobą w celu ochrony krajowego rynku przed firmami zagranicznymi.

Rozwój przedsiębiorczości w regionach uzależniony jest od tego, jak bardzo rozwijany jest dany region, jaką ma strukturę ekonomiczną i przestrzenną oraz od tego, jak postrzega i traktuje regiony centralna władza publiczna (Kuciński, 2010, s. 249).

Podstawowe ograniczenia związane z przedsiębiorczością w regionach dotyczą zasięgu oddziaływań politycznych i nieczytelnych regulacji prawnych. Kolejne natomiast wynikają z sektorowego i makroekonomicznego charakteru prywatyzacji. Inne ograniczenia są zaś efektem nieprawidłowości w relacjach pomiędzy lokalną przedsiębiorczością a władzami samorządowymi. Relacje te cechuje:

- brak spójności funkcjonalnej,
- brak powiązania między zmianami strukturalnymi, zachodzącymi w gospodarce regionu a jego strategią rozwojową, ponieważ zmiany te mają charakter żywiołowy,
- oderwanie wielu przedsiębiorców działających w regionach od gospodarki tych regionów, czyli ich faktyczna alienacja regionalna,
- brak sprawnego, klarownego systemu koordynacji przedsiębiorczości i rozwoju regionów,
- brak kompetencji finansowych władz regionalnych, zwłaszcza w odniesieniu do zobowiązań fiskalnych przedsiębiorstw,
- bezruch instytucjonalny wyrażający się w źle pojmowanym i nieprawidłowo realizowanym świadczeniu pomocy publicznej, która

niestety nie jest bynajmniej kierowana na rozwój przedsiębiorczości w regionie,

- paralelizacja administracji państwowej i samorządowej,
- wysokie koszty transakcyjne lokalnej i regionalnej władzy publicznej,
- brak skutecznych narzędzi sprawowania władzy przez jednostki terytorialne,
- deklaratywność zainteresowania władz regionalnych i lokalnych innowacyjnością i konkurencyjnością podległych im jednostek terytorialnych oraz przedsiębiorczością i rozwojem (Kuciński, 2010, s. 250 - 251).

Organizowanie rozwoju przedsiębiorczości w regionie spowodowane jest brakiem efektywności realizowanej w Polsce polityki regionalnej. Wynika to z braku własnych środków finansowych władz lokalnych, które mogłyby wspierać małe i średnie firmy na swoim terenie. Ponadto forma wyrównywania różnic dokonywana przez władze centralne nie przynosi rzeczywistego rozwoju regionów. Działania takie mają charakter naprawczy, a nie rozwojowy.

Zagadnienie przedsiębiorczości jest priorytetem w działaniach rządu. Polska, przystępując do Unii Europejskiej, wzmocniła sposób oddziaływania czynników zewnętrznych dla rozwoju przedsiębiorczości. Siłą napędową tego zagadnienia są niezaspokojone potrzeby człowieka. Ludzie świadomi tych potrzeb stają się przedsiębiorczy, szczególnie gdy państwo stwarza odpowiednie warunki. Sukces związany z rozpoczęciem nowej działalności zależy od dobrej znajomości otoczenia, w którym działa. Przyjazne otoczenie to prawo, które chroni przedsiębiorcę, dobra koniunktura gospodarcza i stabilne instytucje państwowe.

W Polsce przedsiębiorczość dotyczy warunków funkcjonowania firm i zasad regionalnego oraz przedsiębiorczego działania w gospodarce. Szanse jej rozwoju w regionach dotyczą społecznego wsparcia, którego efektem jest rozwój konkurencyjnych regionów. Dlatego ważne jest budowanie tożsamości regionalnej poprzez społeczeństwo, które przygotowane jest do brania społecznej odpowiedzialności za swój region. Rozwój regionów i ich powiązania uświadamia, że państwo musi zmienić swoje podejście do nich, a także do gospodarki, a przede wszystkim powinno zapewnić bezpieczeństwo ekonomiczne całego kraju.

Bezrobocie³

Bezrobocie jest jednym z najważniejszych problemów współczesnej gospodarki. Następstwem tego zjawiska są problemy społeczne. „W krajach o wysokim stopniu prawnej ochrony przed zwolnieniem odnotowuje się bowiem przeciętnie wyższy odsetek bezrobotnych, którzy pozostają bez pracy przez okres dłuższy niż jeden rok, niż w krajach, gdzie pracodawcy mogą łatwo zwalniać swoich pracowników” (Nowik, 2012). Pozostawienie bez pracy i bez środków do życia jest dla wielu rodzin „życiową klęską”. W Polsce wyzwaniem jest niewątpliwie sytuacja na rynku pracy. Porównanie kształtowania się zharmonizowanej stopy bezrobocia ze wskaźnikami państw członkowskich Unii Europejskiej pokazuje, że jest ona na wysokim poziomie. W rozszerzonej UE w czerwcu 2009 roku bez pracy pozostawało 25 na 100 mężczyzn i 35 na 100 kobiet oraz 27 na 100 osób poniżej 25 roku życia (Kienzler 2009, s. 14-15). W Polsce odnotowano, że co druga kobieta i co druga osoba w wieku do 34 lat nie ma zatrudnienia (Bezrobocie rejestrowane, GUS, 2009).

Bezrobocie to problem społeczny. Istnieje bowiem groźba rozszerzenia się zjawiska wykluczenia społecznego, a także utraty wiary w swoje umiejętności. Dotyczy to również zjawiska marnotrawienia ludzkich umiejętności, a także dobrego wykształcenia. „Alternatywą jest to, czego doświadczamy obecnie niemal w każdym (niekoniecznie dużym) mieście. Poczucie zagubienia i strachu paraliżuje niemal każdego, zarówno zorganizowanych i wpływowych, jak i niemających żadnego wsparcia. Powszechna niepewność jutra, brak zaufania i obawy przed wszystkim, co nowe to efekt rosnącego bezrobocia” (Krajewski, 2010, s. 217).

Bezrobociem określa się sytuację, w której nie wszyscy, którzy chcą podjąć pracę, mają zatrudnienie. W krajach europejskich stosuje się różne kryteria określające osoby bezrobotne. W Polsce zwykle definiuje się pojęcie bezrobotnego na dwa sposoby. Wedle tzw. szerokiej definicji bezrobotny to osoba niezatrudniona, nieprowadząca działalności gospodarczej i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym lub niepełnym wymiarze czasu pracy. Natomiast wedle wąskiej definicji, wynikającej wprost z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.), mianem bezrobotnego można określić osobę poszukującą zatrudnienia, która generalnie spełnia następujące warunki:

- ukończyła 18 rok życia,
- nie osiągnęła wieku emerytalnego,

3) Opracowała Aleksandra Szejniuk. Tekst został zaprezentowany na Konferencji Naukowej pod tytułem „Rozwój społeczny a wykluczenia”, zorganizowanej przez WSGE w lutym 2013 roku.

- aktualnie nie uczy się na żadnym szczeblu kształcenia lub nie jest skierowana na szkolenie przez powiatowy urząd pracy,
- nie nabyła prawa do emerytury lub renty inwalidzkiej,
- nie jest właścicielem lub posiadaczem nieruchomości rolnej,
- nie jest osobą niepełnosprawną, której stan zdrowia nie pozwala na podjęcie zatrudnienia nawet w połowie wymiaru czasu pracy,
- nie jest osobą tymczasowo aresztowaną i nie odbywa kary pozbawienia wolności,
- nie uzyskuje miesięcznie dochodu w wysokości przekraczającej połowę najniższego wynagrodzenia,
- nie pobiera zasiłku stałego lub renty socjalnej,
- jest zameldowana lub pozostaje w Polsce legalnie lub jej pobyt może zostać zalegalizowany choćby przez przyznanie azylu politycznego, wydanie karty stałego lub czasowego pobytu itp.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące oraz dodatkowy warunek w BAEL - były gotowe ją podjąć.

Bezrobocie jest wówczas, gdy na rynku pracy osoby będące w wieku produkcyjnym nie mogą podjąć pracy. Z punktu widzenia ekonomii bezrobocie jest zjawiskiem normalnym, które podlega prawom popytu i podaży. Pracodawcy poszukujący pracowników są stroną popytową, natomiast ludzie oferujący pracę są stroną podażową. Tę część społeczeństwa zalicza się do całkowitych zasobów siły roboczej w określonym czasie, w danym państwie. Grono bezrobotnych stanowi ta część zasobów siły roboczej, która poszukuje pracy.

Rys. 2. Definicja bezrobocia.

$$\boxed{\text{Bezrobocie}} = \boxed{\text{Zasoby siły}} - \boxed{\text{Zatrudnieni}}$$

Źródło: opracowanie własne.

Na rynku pracy wyodrębnia się następujące sytuacje powodujące bezrobocie:

1. Pracownicy zostają zwolnieni z pracy, gdyż stają się niepotrzebni;
2. Pracownicy przejściowo tracą pracę, oczekują, że wkrótce zostaną zatrudnieni przez tę samą firmę;
3. Pracownicy sami odchodzą z pracy;
4. Absolwenci szkół (wchodzący na rynek);

5. Pracownicy, którzy kiedyś pracowali (nie zarejestrowali się jako bezrobotni, a teraz wracają w poszukiwaniu pracy).

Problem bezrobocia w Polsce staje się coraz bardziej powszechny i zauważalny. Źródłem tego zjawiska jest klasyfikacja jego rodzajów.

Analiza funkcjonowania rynków pracy różnych państw, które walczą z problemem bezrobocia, pozwala na ich podział (Sloman, 2001, s. 552-556):

1. Bezrobocie cykliczne powstaje na skutek spadku zagregowanego popytu w gospodarce. Producenci dóbr i usług, na które popyt zmalał, ograniczają wielkość produkcji, jednocześnie zwalniając pracowników. Pogarszająca się koniunktura gospodarstwa sprzyja ograniczeniu zatrudnienia. Bezrobocie cykliczne jest poważnym problemem gospodarczym.

2. Bezrobocie strukturalne jest skutkiem zmian struktury przemysłowej gospodarki, prowadzącej do utraty pracy przez ludzi posiadających zawody wykorzystywane w zanikających gałęziach przemysłu. Bezrobocie strukturalne występuje także wówczas, gdy zasoby kapitałowe są niewystarczalne do zatrudnienia zasobów pracy.

3. Bezrobocie frykcyjne jest rezultatem ruchu zatrudnionych na rynku pracy. Ludzie zmieniają zawód, pracę, przenoszą się do innej miejscowości i pozostają na krótko na rynku pracy. To bezrobocie występuje w każdej gospodarce, także w warunkach pełnego zatrudnienia. Jest ono korzystne dla gospodarki, ponieważ umożliwia znalezienie w krótkim czasie pracowników.

4. Bezrobocie koniunkturalne lub recesyjne pojawia się wówczas, gdy następuje spadek popytu, produkcji i aktywności gospodarczej.

5. Bezrobocie technologiczne wynika z postępu technicznego, automatyzacji i mechanizacji procesów wytwórczych, które mają charakter praco-oszczędny. Pojawia się ono, gdy tempo wzrostu gospodarczego jest niskie, a inwestycje mają charakter modernizacyjny, prowadzą do wzrostu i unowocześniania produkcji przy spadku zatrudnienia.

6. Bezrobocie sezonowe to efekt wahań aktywności gospodarczej w różnych porach roku, spowodowanych zmianą warunków klimatycznych.

7. Bezrobocie klasyczne występuje wówczas, gdy płace utrzymywane są na poziomie wyższym od poziomu równowagi na rynku pracy.

8. Bezrobocie międzynarodowe. W Unii Europejskiej bez pracy pozostaje 18 mln osób. Wskaźnik bezrobocia w Unii jest dwukrotnie wyższy niż w Stanach Zjednoczonych i trzykrotnie wyższy niż w Japonii (Kotowska, 2011, s. 24).

Gospodarka rynkowa powinna wykluczać zjawisko ukrytego bezrobocia, lecz w praktyce jest to niemożliwe. Dotyczy to zwłaszcza krajów przechodzących proces transformacji systemowej.

Recesja ekonomiczna doprowadziła do dużego wzrostu bezrobocia. Inne czynniki, które wypłynęły na jego wzrost, to wprowadzenie nowych

technologii kosztem pracy ludzkiej, niedostosowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy do nowych technologii, restrukturyzacja przemysłu, a także zmiany w organizacji pracy. W obecnych realiach większość stanowisk pracy zastępowanych jest pracą komputerów i nowoczesnych maszyn. Powoduje to drastyczne zmniejszenie liczny miejsc pracy. Histereza jest możliwym wyjaśnieniem przyczyn wysokiego i trwałego bezrobocia w Europie.

W Polsce przyczyny bezrobocia upatruje się w nałożeniu nowych stosunków rynkowych na starą strukturę gospodarczą. Czynniki związane z ograniczeniem tych zjawisk utrudniają zmniejszenie bezrobocia, czyniąc to zjawisko trwałym. Na wzrost bezrobocia mają wpływ: ograniczenie produkcji, likwidacja niektórych gałęzi przemysłu, trudności mieszkaniowe, przenoszenie zakładów do innego regionu.

Wyraźny spadek wzrostu gospodarczego w Polsce był najbardziej odczuwalny pod koniec 2009 roku, doprowadzając do gwałtownej redukcji zatrudnienia oraz spadku popytu na pracę.

Bezrobocie jest skomplikowanym problemem. Zależy od regionu, w jakim występuje, od wykształcenia mieszkańców i ich wieku. Sposób walki z nim zależy również od czasu poszukiwania pracy oraz od przyczyny powodującej, że ludzie są bezrobotni.

Skutki ekonomiczne bezrobocia dotyczą kosztów zarówno ekonomicznych, jak i społecznych. Ekonomiczne skutki bezrobocia wynikają z:

- różnicy pomiędzy tym, co bezrobotny mógłby wyprodukować, gdyby pracował, a sytuacją, kiedy pozostaje bez pracy,
- pozostawienia w stanie bezczynności maszyn i urządzeń na nieosadzonych stanowiskach pracy,
- obniżonego popytu bezrobotnych na środki konsumpcji – zasiłek dla bezrobotnych jest niższy od przeciętnej płacy,
- konieczności wydatkowania środków finansowych na zasiłki dla bezrobotnych (Mitręga, 2002, s. 189-190).

Społeczne skutki bezrobocia prowadzą do:

- braku środków na właściwe odżywianie,
- braku środków finansowych na kupno mieszkania oraz jego wyposażenie,
- braku środków finansowych na uczestnictwo w życiu kulturalnym,
- wzrostu rozmiarów tych form patologii społecznych, które wynikają między innymi z ubóstwa (Mitręga, 2002, s. 189-191).

Ryzyko związane z utratą dotychczasowego miejsca pracy powoduje:

- pogorszenie pozycji zatrudnionych wobec pracodawców w zakresie płac,
- dobrowolną rezygnację z niektórych uprawnień (np. zwolnienia lekarskie),

- ograniczenie skuteczności realizacji funkcji związków zawodowych,
- osłabienie solidarności zatrudnionych z bezrobotnymi wskutek poczucia krzywdy wynikającej z przeświadczenia, że muszą oni łożyć na utrzymanie bezrobotnych (Kabaj 2003, s. 180).

Negatywne skutki długotrwałego bezrobocia dotyczą zmniejszenia zasobów budżetu państwa. Szczególnie niepożądane skutki bezrobocia dotyczą młodych ludzi, którzy dopiero wkraczają w życie zawodowe, utrudniając ekonomiczne usamodzielnienie się.

Środki polityki rynku pracy, których celem jest przeciwdziałanie bezrobociu, można podzielić na dwie grupy:

- środki aktywne, służące utrzymaniu istniejących stanowisk pracy oraz zwiększaniu zatrudnienia produkcyjnego poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, szkolenia zawodowe bezrobotnych i doskonalenie systemu pośrednictwa pracy,

- środki pasywne zmierzające do obniżenia podaży siły roboczej lub osłabienia jej presji przez podział istniejących miejsc pracy między większą liczbę zatrudnionych, obniżanie wieku emerytalnego, a także wydłużenie okresu obowiązkowego kształcenia młodzieży (Oleksyn, 2001, s.104).

„W dzisiejszej rzeczywistości gospodarki globalnej wykorzystywanie nowych rozwiązań ma niebagatelne znaczenie dla rozwoju gospodarki” (Zawisza, 2011, s. 33). Wydaje się, że skutecznym środkiem ograniczenia bezrobocia jest krytyczna ocena współczesnej polityki rynku pracy. Ważną rolę w zwalczaniu bezrobocia pełni państwo. Istotnym narzędziem, które może być wykorzystywane do jego niwelowania jest pośrednictwo pracy. Jego zadaniem jest zorganizowana działalność dotycząca przekazywania informacji o wolnych miejscach dla poszukujących pracy. Informuje również pracodawców o potencjale siły roboczej na rynku.

Urzędy pośrednictwa pracy ze względu na poszukujących pracę powinny skracać czas bezczynności zawodowej. Natomiast ze względu na pracodawców powinny dążyć do maksymalnego skracania czasu pozostawania stanowisk pracy bez właściwej obsady. Państwo powinno tworzyć dodatkowe miejsca pracy poprzez roboty publiczne realizowane w skali lokalnej lub ogólnokrajowej w ramach inwestycji infrastrukturalnych. Dotyczy to ochrony środowiska, drogownictwa i budownictwa komunalnego. Ważnym instrumentem zwalczania bezrobocia jest forma subsydiowania dotycząca udzielania ulg podatkowych dla przedsiębiorstw tworzących nowe miejsca pracy odpowiednio do liczby zatrudnionych osób.

Wymienione narzędzia walki z bezrobociem powinny determinować tempo wzrostu gospodarczego kraju.

Realizowany w Polsce system przeciwdziałania bezrobociu preferuje w swoim programie koncepcję aktywnej polityki rynku pracy (Mitręga, 2002, s. 198). Przy czym nadal prawie wszystkie środki z Funduszu Pra-

cy (80% i więcej) wydaje się na formy pasywne (Oleksyn 2001, s. 105). W literaturze przedmiotu wymienia się kilka podstawowych funkcji aktywnych działań państwa na rynku pracy:

- aktywizację zawodową bezrobotnych,
- zmniejszenie niedopasowań strukturalnych na rynku pracy,
- podnoszenie produktywności siły roboczej,
- oddziaływanie na wielkość zatrudnienia i bezrobocia,
- weryfikację gotowości do pracy bezrobotnych (Calmfors, Skedinger, 1996, s. 97).

Czynna działalność państwa na rynku pracy aktywizuje zawodowo bezrobotnych poprzez uczestnictwo w programach stwarzanych dla tej grupy. Ponadto organizowane są programy pożyczek dla bezrobotnych, a także uczestnictwo w pracach inwentaryzacyjnych. Uczestnictwo w tych programach pozwala na utrzymanie kwalifikacji i umiejętności zawodowych, a przede wszystkim podtrzymanie wśród nich aktywności zawodowej. W rezultacie utrzymany zostaje poziom efektywnej podaży pracy, gotowej do produkcyjnego wykorzystania w okresie pojawiania się wakatów. Podtrzymywanie poziomu efektywnej podaży pracy wzmacnia konkurencję o miejsca pracy wśród aplikantów, a to z kolei hamuje presję na wzrost płac (Jackman, 2002, s. 120).

Dynamiczna gospodarka powoduje nieustanne zmiany strukturalne dotyczące popytu na pracę i podaży pracy ze względu na zawód, wykształcenie, kwalifikacje, miejsce zamieszkania i miejsce pracy. Rolą aktywnej polityki państwa jest takie działanie, które eliminuje wszelkie przeszkody związane z niedopasowaniem struktury popytu i podaży pracy. Podstawowe znaczenie mają szkolenia zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, a także czynniki określające mobilność przestrzenną siły roboczej. Różnorodność wykorzystania tych form polega na ich dopasowaniu do odpowiednich grup zawodowych. Inną równie ważną rolą aktywnej polityki państwa na rynku pracy jest podnoszenie przeciętnej produktywności siły roboczej. Takie działanie ma wpływ na wzrost gospodarczy kraju. Dokonuje się je przez szkolenia zawodowe i podnoszenie kwalifikacji, które zwiększają produktywność bezrobotnych. Nie bez znaczenia pozostają również inne aktywne programy (zwłaszcza roboty publiczne i prace interwencyjne), gdyż uczestnictwo w nich osłabia proces utraty kwalifikacji (Mitreğa, 2002, s. 137).

Poprzez aktywną rolę polityki państwa na rynku pracy można weryfikować gotowość bezrobotnych do pracy. W tym celu stosuje się oferty pracy. Jednak w okresie recesji ze względu na relatywnie małą ich ilość funkcja ta nie jest przezeń wystarczająco dobrze wykonywana. W tej sytuacji substytut sprawdzenia gotowości bezrobotnych do podjęcia pracy stanowią właśnie oferty uczestnictwa w aktywnych programach rynku pracy (Kabaj 2003, s. 180).

Koncepcja aktywnej polityki rynku pracy została przyjęta przez Polskę z państw gospodarczo rozwiniętych. Wdrażanie jej odbywało się jednak w zupełnie odmiennych warunkach ekonomicznych. Według stanu prawnego określonego w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w ramach aktywnej interwencji państwa na tym rynku na szczególną uwagę zasługują następujące rodzaje programów: usługi pośrednictwa pracy, szkolenia, prace interwencyjne, roboty publiczne, przyznawanie bezrobotnym środków do podjęcia działalności gospodarczej oraz refundowanie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa, dotyczących podjęcia tej działalności, refundowanie pracodawcom kosztów wyposażenia i doposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, refundowanie kosztów z tytułu opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne w związku z jego zatrudnieniem.

Ważną rolę na rynku pracy spełnia pośrednictwo pracy. To czynność mająca na celu skojarzenie poszukującego pracy z pracodawcą dla nawiązania kontraktu pracy (Bańka, 2003, s. 46). Obejmuje ono gromadzenie ofert potencjalnych pracobiorców i analizę informacji dotyczących tych ofert, zbieranie propozycji zatrudnienia od pracodawców i analizę informacji w nich zawartych, porównywanie obu rodzajów ofert i ich dopasowywanie, a następnie kierowanie poszukujących pracy do pracodawców (Włodarczyk, 2002, s. 95). Prowadzą je powiatowe i wojewódzkie urzędy pracy, agencje pośrednictwa pracy i ochotnicze hufce pracy. Pośrednictwo pracy prowadzone przez urzędy pracy jest bezpłatne i cechują je następujące zasady:

- nieograniczona dostępność,
- dobrowolność,
- równe traktowanie wszystkich poszukujących pracy,
- jawność ofert zatrudnienia (art. 36 ust. 3–4 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).

Efektywność funkcjonowania pośrednictwa pracy dokonywana jest według następujących kryteriów:

- udział pośrednictwa wśród innych kanałów rekrutacji,
- udział uzyskujących pracę wśród zgłaszających się do pośrednictwa,
- skuteczność innych form pomocy,
- szybkość znalezienia pracy,
- szybkość obsadzenia wolnego miejsca pracy,
- trwałość stosunku pracy osób do niej skierowanych,
- spełnienie potrzeb korzystających z tej usługi (Czajka, 2000, s. 64).

Dużą skuteczność w rozwiązywaniu problemu bezrobocia odnosi pośrednictwo pracy. Należy zauważyć, że w sytuacji wysokiego poziomu bezrobocia oraz osób długotrwale pozostających bez pracy niestety wydłuża się okres oczekiwania na jej pozyskanie. Podstawową metodą pozwalającą ograniczać bezrobocie są szkolenia osób, które zostały bez pra-

cy. Szkolenie oznacza przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie, podwyższenie kwalifikacji zawodowych lub naukę umiejętności poszukiwania i uzyskiwania zatrudnienia (Głąbicka, 2001, s. 67). Efektywność szkoleń bezrobotnych, rozumiana jako dostarczanie zatrudnienia największej liczbie kształconych przy danych nakładach, zależy przede wszystkim od skuteczności działania służb zatrudnienia, instytucji szkolących oraz postawy samych szkolonych (Bednarski, 1996, s. 17). Czynnikiem pozwalającym zwiększyć efektywność szkoleń jest znajomość zapotrzebowania na określone kwalifikacje na rynku pracy. Koniecznością staje się dopasowanie tematów i struktury szkolenia do potrzeb przedsiębiorstwa. Wykorzystuje się formy praktyczne szkoleń, które przygotowują pracowników do konkretnych zawodów.

Kolejną ważną metodą aktywnego przeciwdziałania bezrobociu są prace subsydiowane, do których zalicza się prace interwencyjne i roboty publiczne. Kryteriami wyróżniającymi wymienione formy są:

- dofinansowanie miejsc pracy z funduszy państwowych,
- czasowy lub sezonowy charakter pracy,
- zatrudnienie w celu wykonania określonego zadania zespołowego,
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom bezrobocia długookresowego (Mitreǳa, 2002, s. 192).

Prace interwencyjne polegają na zatrudnieniu przez pracodawcę bezrobotnego na podstawie umowy na czas określony w wyniku porozumienia zawartego przez starostę (powiatowy urząd pracy) z pracodawcą (Rycz-Kowalczyk, 2001, s. 55). Z mocy ustawy starosta przez sześć miesięcy pokrywa część kosztów takiego zatrudnienia (w zakresie wynagrodzenia, nagród i składek na ubezpieczenie społeczne) „osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy”, tj. bezrobotnych długotrwale. Może także zobowiązać się w umowie do pokrycia kosztów dalszego stosunku pracy (Art. 51, ust. 1–3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy). Zaletą prac interwencyjnych jest tworzenie nowych miejsc pracy. Wadą natomiast tworzenie sztucznego popytu na zapotrzebowanie na siłę roboczą przez przedsiębiorstwa.

Roboty publiczne określane są jako forma czasowego zatrudnienia bezrobotnego do prac zorganizowanych przez organy samorządu terytorialnego, instytucje użyteczności publicznej, opieki zdrowotnej oraz pomocy społecznej, jeżeli prace te są finansowane lub dofinansowywane ze środków samorządu terytorialnego, budżetu państwa, funduszy celowych lub środków instytucji i organizacji (Rysz-Kowalczyk, 2001, s. 74). Podstawowym zadaniem robót publicznych w polityce rynku pracy jest zmniejszenie liczby bezrobotnych oraz aktywizacja grup zawodowych, które nie mogą znaleźć stałej pracy. Na podstawie badań przeprowadzonych przez Krajowy Urząd Pracy należy wnioskować, że roboty publiczne były najmniej

efektywne w przeciwdziałaniu bezrobociu w latach dziewięćdziesiątych. Jednocześnie cechował je najwyższy koszt. Najlepszą efektywność osiągały prace interwencyjne i szkolenia (Kryńska, 2001, s. 29).

Reakcja rządu na coraz większe bezrobocie w Polsce to nie tylko uregulowania prawne i rozwiązania instytucjonalne polityki rynku pracy, ale również programy przeciwdziałania temu zjawisku i łagodzenia jego skutków. Program promowania produktywnego zatrudnienia i zmniejszania bezrobocia przedstawia środki i metody umożliwiające przejście od polityki łagodzenia skutków bezrobocia do eliminacji jego źródła.

Oznacza to, że nie wystarczy prowadzenie aktywnej polityki rynku pracy. Konieczna jest radykalna zmiana dotycząca podejścia od łagodzenia skutków bezrobocia do promowania produktywnego zatrudnienia, od traktowania zatrudnionego jako „reszty” procesów gospodarczych do budowania zintegrowanej strategii. W związku z tym zatrudnienie i bezrobocie powinny stanowić integralny element wszystkich ważnych decyzji gospodarczych w państwie (Kabaj, 2003, s. 75). Działania rządu powinny ograniczać bezrobocie, również samorządy powinny działać w tym kierunku. Ważna jest współpraca tych organów. Rząd w walce z bezrobociem powinien:

- stosować upusty w podatkach dla pracodawców uruchamiających nowe stanowiska pracy,
- uznawać całość lub część obowiązkowej składki na ZUS jako podatku od wartości dodanej pracy (zrównanie pracy z innymi towarami),
- stwarzać system bardziej elastycznego kształcenia,
- ograniczać biurokrację związaną z otwieraniem nowych firm,
- wspierać drobnych i średnich przedsiębiorstw,
- promować politykę proeksportową państwa prowadzącą do zwiększenia produkcji i zatrudnienia,
- zwalniać z płatności VAT przy eksporcie,
- skracać czas pracy (Bajan, 2005, s. 14).

Działania samorządowe (w zależności od możliwości) obejmują:

- przyciąganie kapitału (głównie zagranicznego), ale bez popadania w skrajność i liczenia na „cud” wielkich inwestorów z Zachodu,
- stawianie na drobne i średnie przedsiębiorstwa oraz współpracę z lokalnymi przedsiębiorstwami,
- stwarzanie dogodnych warunków do rozwoju firm (głównie drobnych) na swoim terenie,
- mądre korzystanie z unijnych dotacji,
- walkę z odpływem ludzi na Zachód; powinna ona przybrać konkretny wymiar: to nie robotnicy powinni wyjeżdżać do Niemiec, tylko zakłady pracy z udziałem niemieckiego kapitału powinny instalować się w Polsce,
- uruchomienie robót publicznych (Bajan, 2005, s. 14-15).

Zwalczanie bezrobocia, a przede wszystkim jego skutków, powin-

no być priorytetem na rynku pracy. Zarówno rząd, jak i jednostki samorządowe powinny działać zapobiegawczo, przeciwdziałając zjawiskom wykluczenia społecznego. Ponadto nasze państwo powinno zapobiegać zwiększaniu się bezrobocia poprzez:

- udostępnianie terenów pod działalność gospodarczą,
- kojarzenie inwestorów kapitałowych z kontrahentem gminnym,
- prowadzenie promocji posiadanych nieruchomości,
- budowę obiektów użyteczności publicznej,
- pomoc firmom zwiększającym zatrudnienie w gminie,
- ułatwienia dla tworzących się zakładów produkcyjnych, usługowych i handlowych (Kabaj, 2004, s.75).

Wymienione sposoby przeciwdziałania bezrobociu powinny stanowić główny cel działania wszystkich odpowiedzialnych jednostek zarządzających w kraju. Problem przeciwdziałania bezrobociu podejmuje Europejski Fundusz Społeczny (EFS), który jest jednym z funduszy strukturalnych UE. Jego założeniem jest redukcja różnic w zamożności i jakości życia we wszystkich państwach członkowskich i regionach UE. Określa on spójność gospodarczą i społeczną. EFS promuje zatrudnienie w UE. Pomaga państwom członkowskim, a zatem pracownikom i organizacjom, w lepszym przygotowaniu się do nowych wyzwań związanych między innymi z zapobieganiem bezrobociu, działając tak, że:

- środki finansowe są dzielone pomiędzy państwa członkowskie i regiony, w szczególności te, gdzie rozwój gospodarczy jest mniej zaawansowany,
- fundusz jest kluczowym elementem strategii UE 2020 na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia, która ma poprawić jakość życia obywateli UE, zapewniając im lepsze kwalifikacje i większe szanse na rynku pracy,
- w okresie 2007–2013 około 75 miliardów euro trafi do państw członkowskich i regionów w ramach realizowania ustalonych zamierzeń.

Ekonomiczne skutki bezrobocia, straty ponoszone w złotychkach, nie są w stanie odpowiadać na szkody ludzkie, społeczne i psychiczne związane z okresem długotrwałego bezrobocia. Może być ono interpretowane jako kumulacja wielu niekorzystnych czynników. Związane jest to przede wszystkim z brakiem uczestnictwa bezrobotnego w wytwarzaniu dóbr. Nie płaci on podatków, jednocześnie korzysta ze świadczeń społecznych. Jest to obciążenie dochodu narodowego, który tworzą osoby pracujące. Wydatki na zasiłki dla bezrobotnych wynoszą ponad 11 mld złotych rocznie. Ekonomiczne skutki bezrobocia niestety przekładają się na skutki społeczne, które są trudniejsze do opanowania.

Długotrwałe bezrobocie wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, ale także niestety na psychikę człowieka. Przypadki chorób serca, alkoholizmu i samobójstw stają się coraz częstsze. Bezrobocie sprzyja wykluczeniu społecznemu, którego rozmiary i przejawy trudno jest zwalczać.

Warunki prawne podjęcia działalności gospodarczej przez bezrobotnego⁴

Jednym z możliwych sposobów uniknięcia lub wyjścia ze stanu bezrobocia jest podjęcie się prowadzenia działalności gospodarczej. Obecnie na gruncie polskim dominuje zasada wolności gospodarczej. Zgodnie z treścią art. 20 i 22 Konstytucji RP społeczna gospodarka rynkowa oparta na wolności działalności gospodarczej, własności prywatnej oraz solidarności, dialogu i współpracy partnerów społecznych stanowi podstawę ustroju gospodarczego Rzeczypospolitej Polskiej, a jej ograniczenie jest dopuszczalne tylko w drodze ustawy i tylko ze względu na ważny interes publiczny.

W Polsce zasady prowadzenia działalności gospodarczej regulują przede wszystkim przepisy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. z 2010 r. Nr 230, poz. 1447 z późn. zm.). W myśl tej ustawy działalnością gospodarczą jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopaliny ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Pojęcie to jest bardzo szerokie i obejmuje swoim zakresem zdecydowaną większość działalności zawodowej człowieka. Zgodnie z tą ustawą podejmowanie, wykonywanie i zakończenie działalności gospodarczej jest wolne dla każdego na równych prawach, z zachowaniem warunków określonych przepisami prawa, a organy administracji nie mogą żądać ani uzależniać swojej decyzji w sprawie podjęcia, wykonywania i zakończenia działalności gospodarczej przez zainteresowaną osobę od spełnienia przez nią dodatkowych warunków, w szczególności od przedłożenia dokumentów lub ujawnienia danych, nieprzewidzianych przepisami prawa. Warto w tym miejscu podkreślić, że organy administracji publicznej wykonując swoje zadania, w szczególności w zakresie nadzoru i kontroli, działają wyłącznie na podstawie i w granicach prawa, z poszanowaniem uzasadnionych interesów przedsiębiorcy.

Poszczególne rodzaje działalności gospodarczej przedstawione są – w warunkach polskich – w Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), w której w postaci odpowiednich kodów opisane są konkretne rodzaje działalności. Przykładowo: kod: PKD 47.81.Z oznacza sprzedaż detaliczną żywności, napojów i wyrobów tytoniowych prowadzoną na straganach i targowiskach. Znajomość tych kodów jest pożądana w momencie wypełniania dokumentacji związanej choćby ze zgłoszeniem prowadzonej działalności gospodarczej do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Przyspiesza to znacznie procedurę wypełniania stosownego wniosku.

4) Opracował Wacław Brzęk.

Z pojęciem działalności gospodarczej w prawie polskim nierozdzielnie związane jest pojęcie przedsiębiorcy. W myśl wspomnianej wyżej ustawy przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna i jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, której odrębna ustawa przyznaje zdolność prawną – wykonująca we własnym imieniu działalność gospodarczą. W Polsce w ramach tego pojęcia wyróżnia się m.in. - w zależności od ilości osób zatrudnionych oraz rocznego obrotu netto - mikroprzedsiębiorcę, małego przedsiębiorcę oraz średniego przedsiębiorcę. W tym miejscu przypomnieć wypada, że za mikroprzedsiębiorcę jest uważany ten, kto w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych zatrudniał średniorocznie mniej niż 10 pracowników oraz osiągnął roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych nieprzekraczający równowartości w złotych 2 milionów euro, lub sumy aktywów jego bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 milionów euro.

Na organy administracji publicznej został nałożony obowiązek wspierania rozwoju przedsiębiorczości, poprzez tworzenie korzystnych warunków do podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, w szczególności wspierania mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców. Szczególne znaczenie ma to w odniesieniu do bezrobotnych. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach pracy starosta może bowiem przyznać bezrobotnemu jednorazowo środki na podjęcie działalności gospodarczej, w tym na pokrycie kosztów pomocy prawnej, konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem tej działalności, w wysokości określonej w umowie, nie wyższej jednak niż 6-krotnej wysokości przeciętnego wynagrodzenia. Zainteresowany może złożyć wniosek w sprawie przyznania dofinansowania na podjęcie działalności gospodarczej na ręce starosty za pośrednictwem powiatowego urzędu pracy.

W przypadku powiatu otwockiego procedura przyznawania dofinansowania unormowana jest w regulaminie przyznawania bezrobotnemu dofinansowania na podjęcie działalności gospodarczej w Powiatowym Urzędzie Pracy w Otwocku, który jest załącznikiem do zarządzenia Nr 22/2012 Starosty Otwockiego z dnia 6 marca 2012 r. Zgodnie z postanowieniami tego regulaminu bezrobotny ubiegający się o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej składa w urzędzie pracy „Wniosek w sprawie przyznania dofinansowania na podjęcie działalności gospodarczej” według wzoru opracowanego przez urząd, który zawiera m.in.:

- 1) wnioskowaną kwotę,
- 2) rodzaj działalności gospodarczej, w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej, którą zamierza podjąć bezrobotny,
- 3) symbol podklasy rodzaju działalności określonych zgodnie z Pol-

ską Klasyfikacją Działalności (PKD),

- 4) kopię dokumentu stwierdzającego przygotowanie zawodowe do prowadzenia planowanej działalności,
- 5) kalkulację kosztów związanych z podjęciem działalności gospodarczej oraz źródła ich finansowania,
- 6) specyfikację wydatków do poniesienia w ramach dofinansowania,
- 7) opis planowanej działalności gospodarczej.

Do wniosku winny być dołączone oświadczenia m.in. o:

- 1) korzystaniu lub nieskorzystaniu z bezzwrotnych środków Funduszu Pracy lub innych środków publicznych na podjęcie działalności gospodarczej lub rolniczej, założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej,
- 2) nieposiadaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy przed dniem złożenia wniosku,
- 3) niepodjęciu zatrudnienia w okresie 12 miesięcy po dniu rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej,
- 4) niekaralności, w okresie 2 lat przed dniem złożenia wniosku, za przestępstwa przeciwko obrotowi gospodarczemu, w rozumieniu ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny,
- 5) rezygnacji z możliwości zawieszenia prowadzenia działalności gospodarczej w okresie 12 miesięcy po dniu rozpoczęcia jej prowadzenia,
- 6) niezłożeniu wniosku do innego starosty o przyznanie środków na podjęcie działalności gospodarczej lub środków na założenie lub przystąpienie do spółdzielni socjalnej.

Przyznane dofinansowanie winno być przeznaczone w szczególności na:

- 1) zakup maszyn, urządzeń, narzędzi, osprzętu, wyposażenia i oprogramowania (nie mniej niż 40% wnioskowanej kwoty),
- 2) zakup materiałów, surowców i towarów (do 50% wnioskowanej kwoty),
- 3) pokrycie kosztów reklamy i promocji (np. pieczątki, foldery, wizytówki, plakaty) (do 20% wnioskowanej kwoty),
- 4) remont i adaptację lokalu przeznaczonego na prowadzenie działalności gospodarczej (do 20% wnioskowanej kwoty),
- 5) koszty pomocy prawnej konsultacji i doradztwa związanych z podjęciem działalności gospodarczej (do 5% wnioskowanej kwoty).

Kryteriami oceny wniosku o udzielenie dofinansowania na podjęcie działalności gospodarczej są m.in.:

- 1) stan przygotowania do prowadzenia działalności,
- 2) rodzaj działalności,
- 3) lokalizacja planowanej działalności gospodarczej,

- 4) przygotowanie merytoryczne wnioskodawcy do prowadzenia działalności (ukończone szkolenia, wykształcenie, doświadczenie zawodowe),
- 5) rozeznanie w sytuacji rynkowej, w tym kontakty z przyszłymi dostawcami, klientami i odbiorcami,
- 6) zgodność specyfikacji zakupów finansowanych ze środków Funduszu Pracy/EFS z profilem planowanej działalności,
- 7) rentowność planowanego przedsięwzięcia,
- 8) zabezpieczenie ewentualnego zwrotu uzyskanych środków na podjęcie indywidualnej działalności gospodarczej, wiarygodność wierzyciela.

Warto w tym miejscu dodać, że zgodnie z postanowieniami regulaminu środki własne bezrobotnego (w tym środki trwałe i inne źródła finansowania) muszą wynosić co najmniej 30% wnioskowanej wysokości środków na podjęcie działalności gospodarczej.

Wsparcie działalności gospodarczej, o której mowa wyżej, to nie jedynie z form aktywizacji bezrobotnych. Warto w tym miejscu wspomnieć o stosunkowo nowej formie w postaci wsparcia działalności gospodarczej funkcjonującej na zasadach określonych w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. Nr 94, poz. 651 z późn. zm.). Spółdzielnia socjalna to forma prawna podmiotu, który łączy w sobie cechy przedsiębiorstwa oraz organizacji pozarządowej. Ma ona umożliwić swoim członkom, którymi muszą być w 50% osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, powrót do życia społecznego i aktywności na rynku pracy. Spółdzielnia socjalna, jako rodzaj spółdzielni pracy, opiera się generalnie na zasadzie osobistego świadczenia pracy przez jej członków.

Spółdzielnię socjalną mogą założyć w pierwszej kolejności osoby bezrobotne, w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, a także osoby, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143, z późn.zm.4) oraz osoby niepełnosprawne, w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 123, poz. 776, z późn. zm.) – posiadające pełną zdolność do czynności prawnych.

Spółdzielnię socjalną mogą założyć także:

- 1) inne osoby niż wskazane wyżej, o ile liczba tych osób nie stanowi więcej niż 50% ogólnej liczby założycieli;
- 2) organizacje pozarządowe w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie lub jednostki samorządu terytorialnego;
- 3) kościelne osoby prawne.

Spółdzielnia socjalna nie może liczyć mniej niż 5 i więcej niż 50 członków, w przeciwnym razie z mocy prawa podlega likwidacji. Jej działalność ma dwójaki charakter. Głównym celem jest powrót do uregulowanego życia społecznego oraz zawodowego. Temu też celowi podporządkowana jest podstawowa działalność spółdzielni. W ustawie o spółdzielniach socjalnych w sposób jasny ustawodawca wskazał, iż spółdzielnia socjalna działa na rzecz:

1) społecznej reintegracji jej członków, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych w miejscu pracy, zamieszkania lub pobytu,

2) zawodowej reintegracji jej członków, przez co należy rozumieć działania mające na celu odbudowanie i podtrzymanie zdolności do samodzielnego świadczenia pracy na rynku pracy- a działania te nie są wykonywane w ramach prowadzonej przez spółdzielnię socjalną działalności gospodarczej.

Drugim celem spółdzielców jest prowadzenie przedsiębiorstwa w oparciu o wspólną pracę. Zwykle mianem przedsiębiorstwa określa się wyodrębniony podmiot prowadzący działalność gospodarczą, nastawioną na uzyskanie zysku poprzez zaspokajanie potrzeb konsumentów.

Ponadto spółdzielnia socjalna może prowadzić działalność społeczną, kulturalno-oświatową oraz społecznie użyteczną - zarówno na rzecz swoich członków, jak również środowiska lokalnego.

Działalność spółdzielni socjalnej może zostać wsparta ze środków budżetu państwa lub środków budżetu jednostki samorządu terytorialnego, w szczególności poprzez dotacje, pożyczki, poręczenia, usługi lub doradztwo w zakresie finansowym, księgowym, ekonomicznym, prawnym i marketingowym oraz zrefundowanie kosztów lustracji. Starosta w takich przypadkach może przekazać odpowiednie wsparcie na założenie spółdzielni socjalnej w wysokości nieprzekraczającej 4-krotności przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka założyciela spółdzielni oraz 3-krotności przeciętnego wynagrodzenia na jednego członka przystępującego do spółdzielni socjalnej po jej założeniu. Szczegółowych informacji na ten temat udziela powiatowy urząd pracy.

W przypadku podjęcia decyzji o rozpoczęciu działalności gospodarczej przyszły przedsiębiorca musi rozważyć, w jakiej formie ma ją prowadzić. Ma on w tym przypadku pewne pole do manewru, gdyż w Polsce działalność gospodarczą można prowadzić m.in. w postaci:

- indywidualnej działalności gospodarczej,
- spółki cywilnej,
- spółki jawnej,
- spółki partnerskiej,

- spółki komandytowej,
- spółki komandytowo-akcyjnej,
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- spółki akcyjnej,
- spółdzielni socjalnej.

Przedsiębiorca może podjąć działalność gospodarczą w dniu złożenia wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej w przypadku osób fizycznych albo po uzyskaniu wpisu do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym. To ostatnie ma miejsce w przypadku m.in. spółdzielni socjalnych.

Przedsiębiorca ma prawo we wniosku o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej określić późniejszy dzień podjęcia działalności gospodarczej niż dzień złożenia wniosku.

Wniosek o wpis do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej można złożyć drogą elektroniczną, drogą listowną bądź osobiście w urzędzie miasta lub gminy. We wniosku, na formularzu CE-IDG-1, podaje się:

- a) dane osobowe,
- b) nazwę firmy, której częścią nazwy musi być imię i nazwisko przedsiębiorcy, jeśli zamierza prowadzić jednoosobową działalność gospodarczą,
- c) kod lub kody PKD określające działalność gospodarczą, która ma być prowadzona,
- d) datę rozpoczęcia działalności, która nie może być wcześniejsza niż data złożenia wniosku, może być wskazana data późniejsza,
- e) adres, gdzie będzie wykonywana działalność gospodarcza,
- f) dane urzędu skarbowego, z którym będzie rozliczana działalność gospodarcza,
- g) formę opodatkowania tej działalności,
- h) sposób prowadzenia rachunkowości oraz gdzie będzie przechowywana dokumentacja rachunkowa,
- i) kto będzie prowadził księgowość,
- j) numer rachunku bankowego,
- k) czy posiada się wspólnotę majątkową z małżonkiem.

Warto wspomnieć, że złożenie wniosku o wpis do CEIDG powoduje otrzymanie numeru REGON. Numer ten można sprawdzić na stronie <http://www.stat.gov.pl/regon/>. Urzędy statystyczne wydają na żądanie wpisanych do rejestru podmiotów osób prawnych, jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą zaświadczenia o nadanym im i ich jednostkom lokalnym numerze identyfikacyjnym, nie później niż w terminie 7 dni roboczych od dnia otrzymania żądania.

Nadto należy pamiętać, że numerem identyfikacyjnym przedsiębiorcy w CEIDG jest numer identyfikacji podatkowej (NIP). W momencie założenia jednoosobowej działalności gospodarczej prywatny numer NIP osoby fizycznej staje się numerem firmy. Jeżeli zostało utracone potwierdzenie nadania numeru NIP, to w urzędzie skarbowym należy złożyć formularz NIP-5 w celu otrzymania duplikatu.

W ciągu 7 dni od złożenia wniosku należy udać się do właściwego miejscowo zakładu ubezpieczeń społecznych. Należy tam wypełnić i złożyć formularz ZUS-ZUA. Jest to zgłoszenie do ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, wypadkowego, zdrowotnego i chorobowego.

2. ZAŁOŻENIA BADAWCZE I METODOLOGIA BADAN⁵

Uzasadnienie i znaczenie badań przedsiębiorczości i bezrobocia w powiecie otwockim

W literaturze polskiej, jak i zagranicznej problematyka przedsiębiorczości jest podejmowana stosunkowo od dawna i jest przedmiotem zainteresowania wielu dyscyplin naukowych, w tym, poza ekonomią, socjologią, psychologią, historią i zarządzaniem. Z uwagi na swój interdyscyplinarny charakter problematyka ta stała się przedmiotem zainteresowania zespołu badawczego pracowników i studentów Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie, którego celem było poznanie wybranych aspektów lokalnej przedsiębiorczości widzianych oczami mieszkańców powiatu otwockiego, również tych, którzy są przedsiębiorcami. Zwrócono uwagę na ocenę władz lokalnych i administracji w zakresie wspierania przedsiębiorczości na terenach poszczególnych gmin powiatu otwockiego.

O przedsiębiorczości zarówno w skali mikro, jak i makro w literaturze polskiej rozpisywano się od czasu transformacji systemowej datowanej w Polsce na rok 1989, głównie za sprawą przejścia od państwa socjalistycznego do państwa demokratycznego, opartego na kapitalizmie, gdzie dominuje gospodarka rynkowa z silną pozycją własności prywatnej. Przemiany ekonomiczne polegały przede wszystkim na rozwoju prywatnej gospodarki rynkowej przy demokratycznych zasadach sprawowania rządów. Początkiem owych zmian były pierwsze reformy gospodarczo-ustrojowe (Plan Balcerowicza), które zaowocowały różnorodnymi konsekwencjami na polskim rynku pracy. Transformacja społeczno-gospodarcza spowodowała przemiany w modelu aktywności ekonomicznej poszczególnych rodzin i całego społeczeństwa. Do dziś, po latach wprowadzania wielu nowelizacji ustaw i regulacji prawnych, problematyka przedsiębiorczości, rynku pracy i bezrobocia jest żywo podejmowana przed naukowców, zwłaszcza po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej w 2004 roku. Ostatnie z nich koncentrują się najczęściej nie tyle na przedsiębiorczości globalnej, jak regionalnej i lokalnej. Jest to istotne z punktu widzenia możliwości poznania, zbadania i wypracowania rekomendacji i zaleceń, które mogą być znaczące w procesie planowania strategii rozwoju powiatu i wchodzących w jego skład gmin. Z uwagi na ważkość tej problematyki i jej społeczny charakter stała się ona przedmiotem rozważań i eksploracji zespołu badawczego WSGE.

5) Opracowali: Małgorzata Such-Pyrgiel, Krzysztof Dziurzyński.

Cel projektu

Celem niżej przedstawionego projektu badawczego było zebranie informacji o ważnych dziedzinach życia społecznego powiatu otwockiego. Uzyskane informacje poprzez wskazanie obszarów wymagających szczególnej uwagi władz powiatu otwockiego (tak zwanych luk w zakresie inicjatyw promujących i wspierających przedsiębiorczość na poziomie lokalnym) pozwolą, na podstawie opracowanych wniosków, wypracować rekomendacje dla władz powiatu oraz innych podmiotów zaangażowanych w życie społeczno-ekonomiczne powiatu.

Znajomość stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców powiatu otwockiego pozwala nie tylko na wskazanie kierunków przyszłych działań w zakresie zwiększania możliwości zaspokajania tych potrzeb, ale wytycza obszary, w których przedsiębiorcy mogą podejmować działalność gospodarczą. Pozwala także na zdefiniowanie czynników motywujących społeczeństwo do podejmowania działań o charakterze gospodarczym.

By cel ten można było osiągnąć, opisano strukturę realizacji potrzeb mieszkańców powiatu otwockiego w takich podstawowych obszarach, jak:

- przedsiębiorczość,
- rynek pracy,
- problemy społeczne,
- warunki życia ludności powiatu otwockiego.

Opisowi temu towarzyszyło określenie stopnia zaspokojenia tych potrzeb.

Badania miały trzy zasadnicze cele: ogólny i eksploracyjny, opisowy oraz wyjaśniający. Cel ogólny i eksploracyjny polegał na wstępnym określeniu skali przedsiębiorczości i bezrobocia w powiecie otwockim, zebraniu informacji na temat tego, czy powiat jest atrakcyjnym miejscem dla przedsiębiorców i zakładania własnej działalności gospodarczej oraz wskazaniu, jakiego typu przedsiębiorstwa funkcjonują tu najczęściej (identyfikacja źródeł wiedzy i informacji o lokalnych podmiotach gospodarczych). Cel opisowy dotyczył poznania nie tylko specyfiki stylu i jakości życia mieszkańców powiatu otwockiego, ale także poznania stopnia zaspokojenia potrzeb społeczno-ekonomicznych, oceny administracji i władz gminy, siły ekonomicznej powiatu, jak również motywów podejmowania działalności gospodarczej i zjawiska bezrobocia. Ostatnim celem było wyjaśnienie przyczyn powyższych zjawisk oraz zasięgu ich występowania (zob. Babbie, 2007, s. 110-113).

U podstaw podjęcia decyzji o problematyce badania tkwiło następujące założenie: kompleksowa diagnoza czynników mających wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy regionu jest warunkiem podejmowania

różnorodnych działań w zakresie pobudzania tego rozwoju.

Liczymy, że rekomendacje będą pomocne przy projektowaniu Planów Rozwoju Lokalnego nie tylko dla powiatu otwockiego, ale także strategii rozwoju poszczególnych gmin, na kolejne lata. Przewidujemy, że odbiorcami wyników badań będą: mieszkańcy, środowiska, przedsiębiorcy, instytucje samorządowe, organizacje pozarządowe działające na terenie powiatu otwockiego.

Metoda badań oraz techniki i narzędzia badawcze

W przypadku badań lokalnej przedsiębiorczości, jak również lokalnego rynku pracy zastosowano sondaż jako metodę badań ilościowych. Techniką pomiaru był wywiad, a narzędziem badawczym, również w obu przypadkach, kwestionariusz wywiadu wypełniany przez ankietera. Kwestionariusz ten, w odróżnieniu do kwestionariusza wypełnianego samodzielnie przez respondentów, polega na wypełnianiu go na podstawie odpowiedzi udzielnych przez badanych, co ma swoje mocne strony: niejednokrotnie przyspiesza czas realizacji badania, zmniejsza ilość odpowiedzi typu „nie wiem”, „nie mam zadania”, czy „trudno powiedzieć”, jak również skutkuje większą efektywnością badania – na poziomie min. 80-85% początkowo zakładanej próby. Ponadto ankieterzy mogą zawsze dopytać respondenta, gdy ten udzielił odpowiedzi niepełnej lub może wytłumaczyć niezrozumiałe kwestie (por. Babbie, 2003, s. 290).

W badaniach przedsiębiorczości podjęto próbę odpowiedzi na następujące pytania i problemy badawcze:

1. Jakiego rodzaju potrzeby dominują wśród mieszkańców poszczególnych gmin powiatu otwockiego?
2. Jaki jest stopień zaspokojenia potrzeb?
3. Jaki jest stopień zadowolenia z miejsca swojego zamieszkania?
4. Sytuacja na lokalnym rynku pracy.
5. Ocena infrastruktury w gminie.
6. Czym jest przedsiębiorczość i dlaczego jest ona podejmowania oraz czy w gminie i w powiecie istnieje klimat sprzyjający zakładaniu własnej działalności gospodarczej – jakie są możliwości, ograniczenia?
7. Jakie są warunki prowadzenia działalności gospodarczej w gminie zamieszkania respondentów w odniesieniu do różnorodnych dziedzin?

Opis narzędzi badawczych

Kwestionariusz wywiadu jako narzędzie wykorzystane w badaniach sondażowych składał się z 25 pytań merytorycznych oraz z 9 pytań merytryczkowych. Uwzględniając kryterium budowy pytań, w narzędziu za-

stosowano pytania zamknięte (z minimalnym, ograniczonym i maksymalnym rozszczeniem zupełności), otwarte (otwarte technicznie i otwarte logicznie - lub ich kombinację), półotwarte, pytania tabelaryczne oraz pytania warunkowe i filtrujące. Natomiast uwzględniając klasyfikację pytań ze względu na ich cel, zaprezentowaną przez L. Gruszczyńskiego, zastosowano pytania: wprowadzające, pytania o fakty, o opinię oraz o motyw. Komunikaty i instrukcje o sposobie uzupełniania odpowiedzi respondentów, jak również reguły przejścia znajdowały się przy poszczególnych pytaniach i były skierowane do ankierów. Pilotaż narzędzia pod kątem trafności i rzetelności pozwolił wysunąć wniosek, że kwestionariusz zawierał pytania merytorycznie zgodne z założeniami badawczymi i problematyką badań.

Etapy realizacji badania

Proces badawczy składał się z siedmiu etapów:

Etap 1: polegał na dokonaniu kwerendy literatury, tak polskiej, jak i zagranicznej, dotyczącej problematyki przedsiębiorczości w ujęciu lokalnym. Po zapoznaniu się przez zespół badawczy z najnowszymi opracowaniami z zakresu omawianej problematyki (z wynikami badań nad przedsiębiorczością oraz raportami GUS, PARP, jak również z komunikatami z badań dotyczącymi zjawiska bezrobocia) wytyczono najbardziej interesujące obszary problemowe z zakresu przedsiębiorczości lokalnej i lokalnego rynku pracy – konceptualizacja problematyki badawczej;

Etap 2: wybór metody badawczej – badania sondażowe. Wywiad kwestionariuszowy typu *face-to-face* był najbardziej właściwym sposobem administrowania narzędzia badawczego;

Etap 3: dobór próby. W przypadku badań przedsiębiorczości zastosowano schemat losowy, dobierając do próby reprezentatywną część mieszkańców powiatu z uwzględnieniem wybranych zmiennych społeczno-demograficznych;

Etap 4: etap opracowania kwestionariusza wywiadu zgodnie z przyjętymi do badania obszarami problemowymi, założeniami i pytaniami badawczymi;

Etap 5: pilotaż narzędzi i procedury badań, mający na celu sprawdzenie kompletności pytań, spójności logicznej i zrozumiałości językowej;

Etap 6: ostatnim etapem realizacji badania w terenie były badania właściwe, prowadzone wśród mieszkańców powiatu otwockiego, z uwzględnieniem poszczególnych gmin;

Etap 7: komputerowa obróbka danych;

Etap 8: stworzenie raportu.

Wyniki badań i kompletność kwestionariuszy potwierdziły, że przy-

jęta metoda i procedura badań okazały się najskuteczniejszym sposobem uzyskania, w zdecydowanej większości przypadków, kompletnych opinii mieszkańców powiatu otwockiego na zagadnienia społeczno-ekonomiczne (głównie przedsiębiorczości), jak również danych na temat lokalnego rynku pracy.

Dobór próby badawczej mieszkańców powiatu otwockiego

Zgodnie z dostępnymi na stronach Głównego Urzędu Statystycznego danymi w dniu 31 grudnia 2011 roku w powiecie otwockim zamieszkiwało 84188 osób, które znajdowały się w przedziale wiekowym 15-64 lata (tabela 1). Przedział ten dotyczył osób, które mogły być zainteresowane podjęciem bądź wykonywaniem pracy zawodowej. W terminologii demografów osoby te należą do kategorii wieku produkcyjnego.

Zespół badawczy zdecydował się na badania o charakterze reprezentatywnym na 1044 osobowej kwotowej próbie (przy poziomie ufności – 95 oraz błędzie oszacowania – 3%) mieszkańców powiatu otwockiego. Ankietowaniem objęto teren wszystkich ośmiu gmin powiatu. Przedmiot badań stanowili mieszkańcy powiatu otwockiego spełniający wybrane kryteria i założenia badawcze - respondenci zostali dobrani kwotowo według płci i wieku, odpowiednio dla poszczególnych gmin.

Określenie sposobu zbierania danych

Terenem badania był powiat otwocki z wszystkimi gminami wchodzącymi w jego skład. Badanie rozpoczęto w marcu 2013 roku i zakończono w maju 2013 roku. Poprzedził je pilotaż, który potwierdził poprawność narzędzia i procedury badań.

Zespół badawczy składał się z pracowników naukowo-dydaktycznych oraz studentów Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie. Studenci zostali przeszkoleni do roli ankietera terenowego. Zostali zapoznani z celami projektu oraz procedurą realizacji badania w terenie. Przedstawiono im szczegółowo narzędzie badawcze oraz dokumentację badania, na którą składały się wydrukowane kwestionariusze wywiadu, karty realizacji badania, zestawienia zbiorcze. Dodatkowo każdy ankieter został zaopatrzony w upoważnienie do realizacji, w imieniu Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej, badania oraz identyfikator - w przypadku badań osób bezrobotnych.

Zbieranie materiału w przypadku badań przedsiębiorczości polegało na terenowym sondażu ankietowym realizowanym metodą *pen&paper*. Zadaniem ankieterów było przeprowadzenie wywiadów bezpośrednich

typu *face-to-face* według pytań zawartych w kwestionariuszu wypełnianym przez ankietera. Zanim osoby badane przystąpiły do odpowiedzi na pytania, były informowane o założeniach badania, o ich dobrowolnym i anonimowym charakterze. Pierwszą turę badań nad lokalną przedsiębiorczością rozpoczęto 9 marca 2013 roku. Ostatnie badania uzupełniające zakończono 18 maja. Średni czas trwania wywiadu to około 25 minut.

Na każdym etapie badań zespoły ankieterów współpracowały z terenowym koordynatorem, który koordynował przebieg badania z uwzględnieniem jego postępów. Koordynator był również informowany o problemach związanych z *fieldwork*, wymagających modyfikacji procedur operacyjno-terenowych badania.

Określenie sposobu analizy danych

Materiał ankietowy został przeniesiony przez specjalnie przeszkolony zespół koderów do aplikacji, która pozwalała na eksport danych do programu statystycznego. Na podstawie kwalifikacji kwestionariuszy z badania opinii mieszkańców powiatu otwockiego do analizy zakwalifikowano 1044 ankiety.

Podstawową kategorię opisu statystycznego stanowiły stosunki procentowe zamieszczane w tabelach krzyżowych (zwanych inaczej macierzowymi lub kontyngencyjnymi). W podanych odsetkach uwzględniono braki danych (na ogół nie podawano ich liczebności). Obliczeń dokonano w programie SPSS.

Tab. 2. Struktura ludności powiatu otwockiego w wieku 15-64 lata. Stan na dzień 31 grudnia 2011 roku.

Jednostka terytorialna	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	Ogółem
	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	
	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	2011	
	osób	osób	osób	osób	osób	osób	osób	osób	osób	osób	
Józefów	1111	1236	1343	1514	1672	1284	1240	1370	1446	1180	13396
Otwock	2399	2632	3288	3694	3745	3041	2780	3116	3201	2811	30707
Celestynów	735	866	978	924	857	746	720	866	823	666	8181
Karczew - miasto	511	714	876	879	742	611	592	812	948	772	7457
Karczew - obszar wiejski	369	434	501	474	397	354	350	441	460	325	4105
Kolbiel	525	625	742	628	525	470	529	606	555	424	5629
Osieck	245	239	304	270	287	216	203	225	229	209	2427
Sobienie-Jeziory	419	501	512	446	405	415	421	496	403	331	4349
Wiązowna	731	731	867	949	925	837	671	826	815	585	7937
Ogółem											84188

Źródło: Opracowanie własne.

Tab. 3. Struktura próby kwotowej według wieku z podziałem na gminy powiatu otwockiego.

Gmina	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	Ogółem
	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	ogółem	
	osób	osób	osób	osób	osób	osób	osób	osób	osób	osób	
	w próbie										
Józefów	14	15	17	19	21	16	15	17	18	15	166
Otwock	30	33	41	46	46	38	34	39	40	35	381
Celestynów	9	11	12	11	11	9	9	11	10	8	101
Karczew - miasto	6	9	11	11	9	8	7	10	12	10	92
Karczew - obszar wiejski	5	5	6	6	5	4	4	5	6	4	51
Kolbiel	7	8	9	8	7	6	7	8	7	5	70
Osieck	3	3	4	3	4	3	3	3	3	3	30
Sobienie-Jeziory	5	6	6	6	5	5	5	6	5	4	54
Wiązowna	9	9	11	12	11	10	8	10	10	7	98
Ogółem											1044

Źródło: Opracowanie własne.

3. CHARAKTERYSTYKA GMIN POWIATU OTWOCKIEGO

POWIAT OTWOCKI⁶

Powiat otwocki usytuowany jest w centralnej części województwa mazowieckiego, jego stolicą jest malownicze miasto Otwock. Powiat ten obejmuje rozległe obszary o powierzchni 615 km². Terytorium powiatu zamieszkuje ponad 120 tysięcy mieszkańców, a współtworzą go: gminy miejskie, takie jak Otwock i Józefów, gmina miejsko-wiejska Karczew oraz gminy wiejskie: Celestynów, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory i Wiązowna⁷. Powiat otwocki wyróżnia się wysokim stopniem zalesienia, znajdują się tu lecznicze bory sosnowe, w tym suche, wilgotne lub bagienne. Stanowią one około 30 procent powierzchni powiatu.

Powiat otwocki znany jest ze swoich uzdrowiskowych właściwości. Już w 1893 roku w Otwocku powstało sanatorium przeciwgruźlicze. Niezwykle korzystny mikroklimat borów sosnowych, sąsiedztwo stolicy i dostępność komunikacji sprawiły, że kilka lat później atrakcyjne tereny obecnego powiatu otwockiego, obfite w wille, pensjonaty i sanatoria służyły letnikom i kuracjom. Hydrograficzną oś powiatu stanowi Wisła wraz z dopływami – Świdrem i Jagodzianką. Ciekawy jest również unikalny dla tego regionu styl drewnianej architektury zwanej nadświdrzańską, opracowany przez słynnego artystę Michała Elwiro Andriollego. Powiat otwocki to także ośrodek kulturowo-folklorystyczny, w regionie kołbielskim zachowane zostały liczne elementy kultury ludowej, takie jak: budownictwo, strój regionalny, tkactwo, muzyka, tańce, pieśni, przyspiewki oraz słynne na świecie wycinanki. Powiat energicznie rozwija się po dzień dzisiejszy. Józefów znalazł się w czołówce najbardziej dynamicznych i najbardziej atrakcyjnych polskich miast, a sam powiat otwocki przyciąga przedsiębiorców. Badania naukowe i zaawansowane technologie gromadzone są w Instytucie Problemów Jądrowych im. Andrzeja Sołtana w Świerku oraz w Stacji Obserwatorium Astronomicznego UW w Ostrowiku.

Powiat otwocki to dynamicznie rozwijający się region. Jego granice wspaniale godzą ze sobą tradycję z nowoczesnym rozwojem. Okręg ten jest wart poznania ze względu na swoją niezwykłą różnorodność.

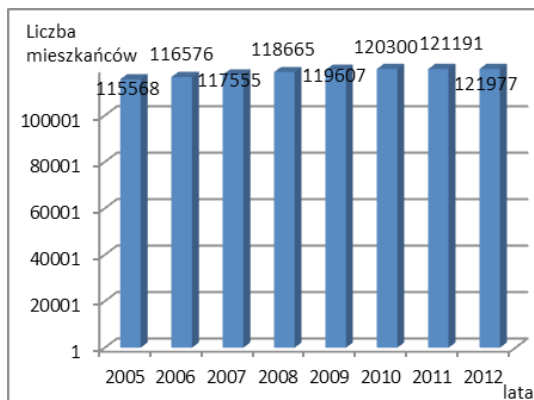
6) Opracowały Joanna Korzeniewska i Jolanta Korzeniewska.

7) www.powiat-otwocki.pl (17.06.2013 r.).

CHARAKTERYSTYKA POWIATU OTWOCKIEGO – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH⁸

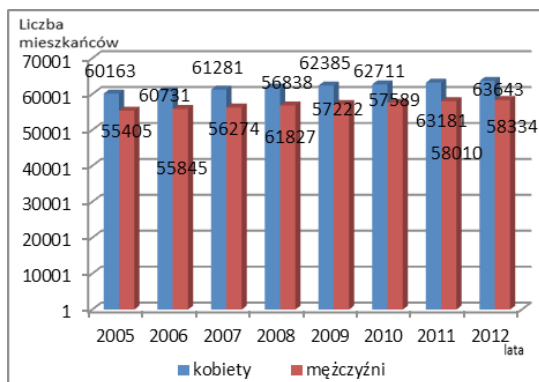
W powiecie otwockim w 2012 r. mieszkało 121 977 osób. Od 2005 r. nastąpił niewielki wzrost ich liczby o 5,6%. Ludność Polski w okresie tym wzrosła o 9,9%⁹. Ponad połowę mieszkańców (52,2%) stanowiły kobiety, a 47,8% mężczyźni (dla Polski wskaźnik struktury ludności wg płci wynosił w 2012 r. dla kobiet 51,6%, a dla mężczyzn 48,4%)¹⁰.

Rys. 3. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego w latach 2005 - 2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 4. Liczba kobiet i mężczyzn w powiecie otwockim w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS¹¹.

8) Opracowała Bożenna Barbachowska na podstawie danych GUS.

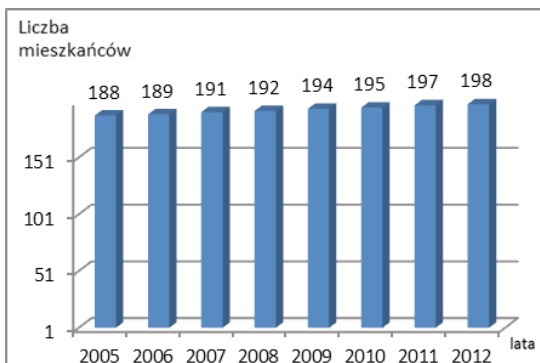
9) Obliczono na podstawie danych GUS: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=-1&p_tery=17, (27.06.2013).

10) Tamże.

11) Dane statystyczne powiatu otwockiego zostały pobrane ze stron: <http://www.stat.gov>.

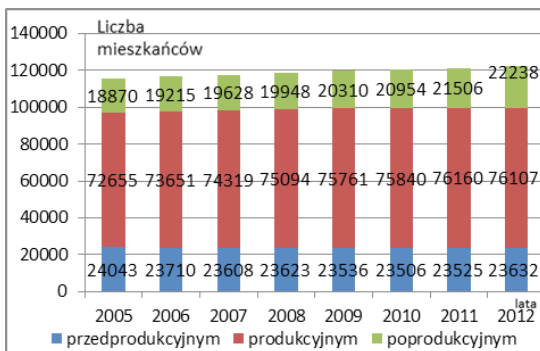
Na jeden kilometr kwadratowy powierzchni w 2012 r. przypadało 198 osób, podczas gdy gęstość zaludnienia w Polsce w tym czasie wynosiła 123 osoby na jeden kilometr kwadratowy¹².

Rys. 5. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w powiecie otwockim w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 6. Ludność w powiecie otwockim, w wieku i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W analizowanym okresie można zauważyć wzrastającą tendencję osób w wieku poprodukcyjnym. W okresie od 2005 do 2012 r. liczba lud-

pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18 &p_nts=-4&p_tery=216 (27.06.2013).

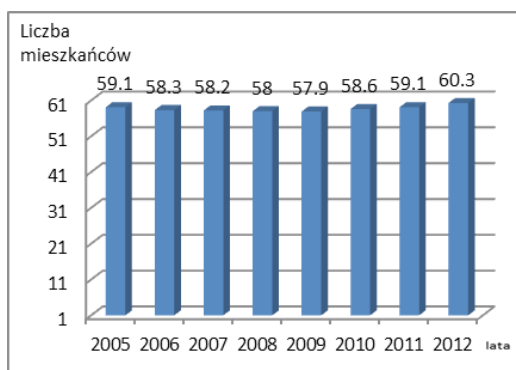
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.11490583638435092, (27.06.2013).

12) Obliczono na podstawie danych GUS: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=-1&p_tery=17, (27.06.2013).

ności w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 17,8%. Zmalała natomiast liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, o 1,7%. W 2012 r. w powiecie otwockim na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 60,3 osoby w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy dla całego kraju liczba ta wynosiła 56,6¹³.

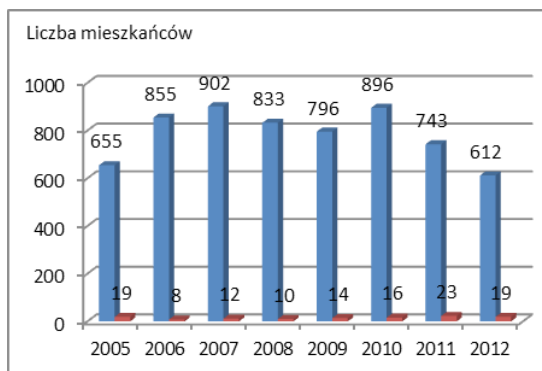
Ludność czynna zawodowo w 2012 r. wynosiła 25 012 osób, z czego 51,3% stanowiły pracujące kobiety, a 48,7% mężczyźni. Dla Polski struktura aktywności zawodowej wg płci w 2011 r. była odwrotna, gdyż w skali kraju więcej mężczyzn było czynnych zawodowo (53,1%) niż kobiet (46,9%)¹⁴.

Rys. 7. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w powiecie otwockim, w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 8. Saldo migracji w powiecie otwockim, na pobyt stały w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

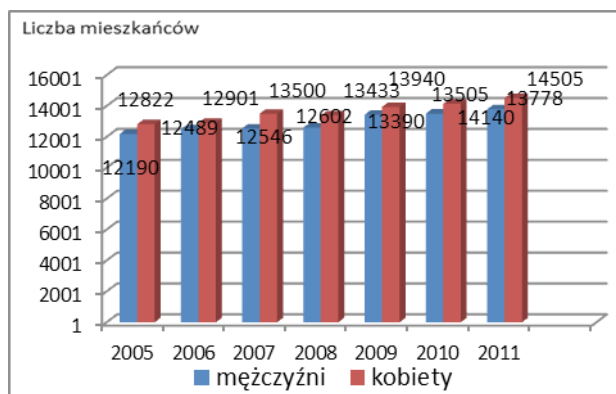
13) http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=18&p_nts=-1&p_tery=17, (27.06.2013).

14) (brak danych za 2012 r.) http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=-1&p_tery=17, (27.06.2013).

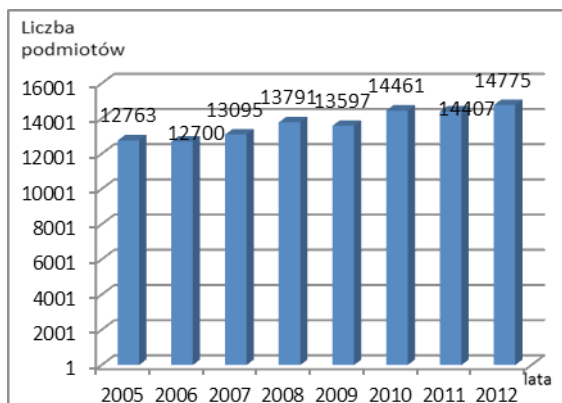
Malownicze krajobrazy powiatu otwockiego, bliskość dużej aglomeracji miejskiej są zapewne istotnymi czynnikami, dla których ludzie podejmują decyzję o zamieszkaniu na tym terenie. Wskaźniki migracji, zarówno te dotyczące migracji wewnętrznych, jak i zagranicznych na tym terenie są dodatnie. Niemniej jednak od 2010 r. widoczna jest spadkowa tendencja w zakresie wskaźników migracji wewnętrznych, natomiast w tym okresie wskaźniki migracji zagranicznych są nieznacznie większe niż w latach poprzednich (za wyjątkiem 2005 r.).

Rys. 9. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn, w powiecie otwockim w latach 2005 - 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

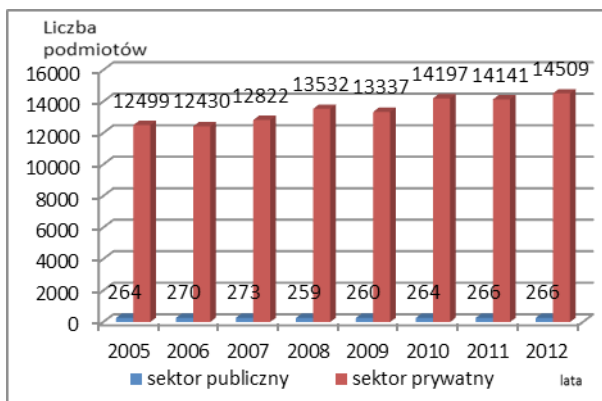
Rys. 10. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w powiecie otwockim, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

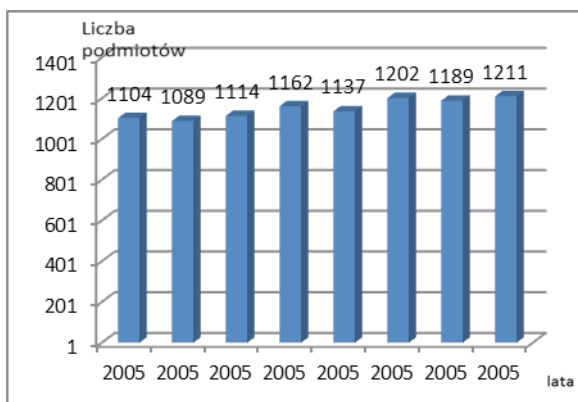
W latach 2005 – 2012 na terenie powiatu otwockiego znacznie wzrosła liczba podmiotów gospodarki narodowej, z 12 763 do 14 775, czyli o 15,7%. W skali kraju wzrost ten w badanym okresie wynosił 9,9%. Wśród podmiotów gospodarki narodowej dominują te z sektora prywatnego. Tylko 1,8% podmiotów gospodarki narodowej należy do sektora publicznego. Na 10 000 mieszkańców w 2012 r. przypadało 1 211 podmiotów, a liczba ta w badanym okresie nieznacznie wzrosła.

Rys. 11. Podmioty gospodarki narodowej w powiecie otwockim, wg sektorów, wpisane do Rejestru w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

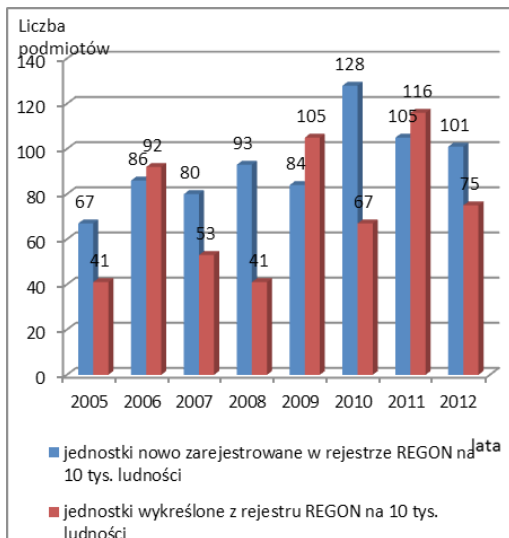
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 12. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w powiecie otwockim w latach 2005 -2012.

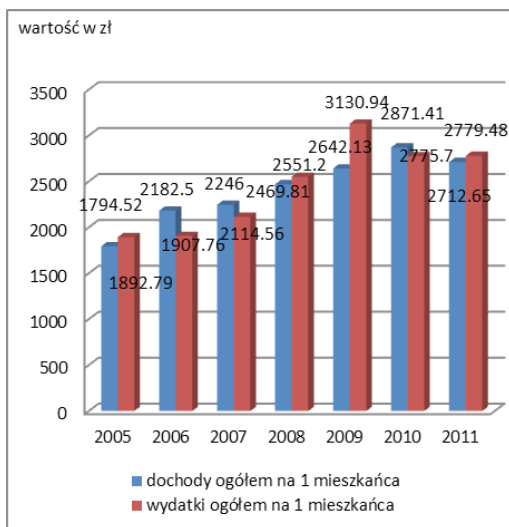
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 13. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON, w powiecie otwockim w latach 2005 -2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 14. Dochody i wydatki budżetów gmin (bez miast na prawach powiatu) ogółem na 1 mieszkańca w powiecie otwockim w latach 2005 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

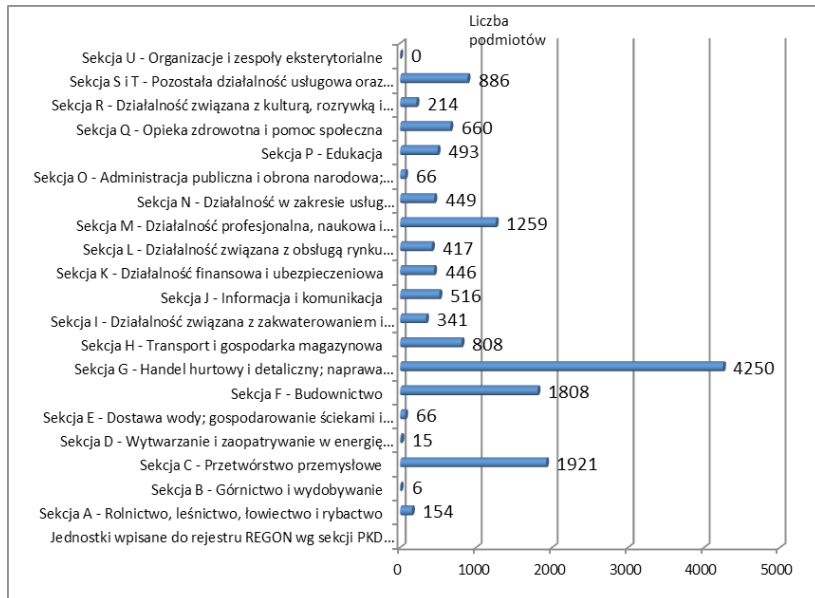
W badanym okresie, od 2005 do 2010 roku, obserwuje się także wzrastającą tendencję podmiotów nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON, natomiast po tym okresie liczba nowo zarejestrowanych podmiotów spada. Bardzo różnorodnie kształtują się tendencje dotyczące jednostek wyrejestrowanych. W latach 2006, 2009 i 2011 ich liczba była na wysokim poziomie i przekraczała liczbę podmiotów nowo zarejestrowanych. W 2012 r. sytuacja w tym zakresie uległa znacznej poprawie.

Najchętniej podmioty podejmowały działalność w zakresie handlu hurtowego i detalicznego; naprawy pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz przetwórstwa przemysłowego i budownictwa. Dość dużo podmiotów zarejestrowanych jest w sekcji działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Prawie w całym analizowanym okresie następował zarówno wzrost dochodów, jak i wydatków budżetu gmin w powiecie otwockim, przy czym zmniejszenie tego tempa nastąpiło w latach 2010 i 2011¹⁵. W latach 2008, 2009 i 2011 kwota wydatków przewyższała kwotę dochodów budżetowych.

W 2011 r. na jednego mieszkańca powiatu otwockiego przypadało 2712,65 zł dochodu, natomiast wydatki na jednego mieszkańca wynosiły 2779,48 zł. W tym okresie w Polsce dochody na jednego mieszkańca wynosiły 2926,22 zł, natomiast wydatki 3075,02 zł.

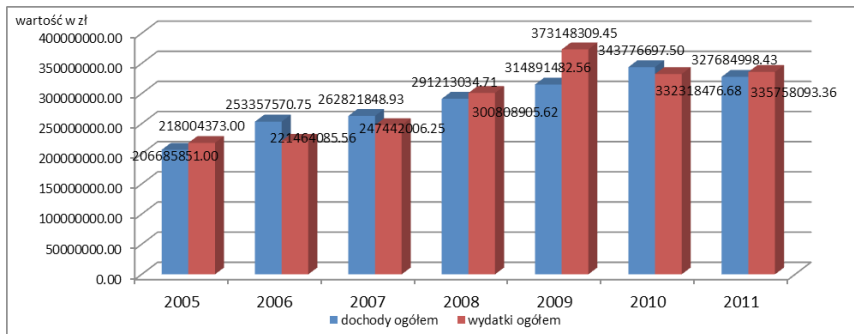
Rys. 15. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w powiecie otwockim.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

15) Brak danych za 2012 r.

Rys. 16. Dochody i wydatki budżetu gmin (bez miast na prawach powiatu) w powiecie otwockim w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

MOJA GMINA CELESTYNÓW¹⁶

Celestynów to niewielkie, malownicze miasteczko gminne, usytuowane w województwie mazowieckim, w powiecie otwockim w gminie Celestynów. Do gminy tej należy również czternaście pomniejszych miejscowości, takich jak: Dąbrówka, Dyzin, Glina, Jatne, Lasek, Ostrowik, Ostrów, Podbiel, Pogorzelski, Ponurzyca, Regut, Stara Wieś, Tabor i Zabieźki. Gminę tę, o powierzchni prawie 89 km², zamieszkuje ponad 11 tysięcy ludzi. Jako twór administracyjny powstała w 1952 roku, zaś nazwa miejscowości prawdopodobnie pochodzi od imienia ówczesnego, miejscowego karczmarza Celestyna bądź też od córki ówczesnego właściciela majątku – Celestyny Polakiewiczówny. Celestynów to nie tylko 51 km² sosnowych lasów, pełnych bardzo cennych przyrodniczo borów bagiennych i trzydziestu gatunków roślin objętych ochroną, ale także miasto pełne pamięci o dramatycznej II wojnie światowej, ponieważ lasy wokół Celestynowa były w czasie wojny miejscem działań zbrojnych zorganizowanego ruchu oporu oraz lokalnej ludności. Właśnie tam, ze względu na strategiczne położenie tego miasteczka, na jednej z głównych linii kolejowych w Polsce, organizowane były liczne akcje dywersyjne, takie jak wykolejanie pociągów, odbijanie więźniów z transportów do obozów koncentracyjnych czy ataki na niemieckich żołnierzy.

Lasy w gminie Celestynów w przeważającej części terenu wchodzi w skład Mazowieckiego Parku Krajobrazowego, są one niezwykle ważnym elementem dla turystyki tego miejsca. Sosnowe bory, znane ze swoich leczniczych właściwości, są doskonałym miejscem na odpoczynek

16) Opracowała Aleksandra Potocka.

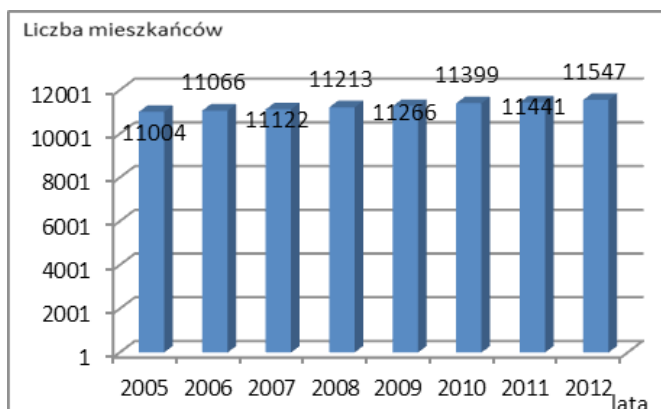
i odprężające spacerzy. W gminie Celestynów warto też zobaczyć niezwykle tajemnicze schrony na Dąbrowieckiej Górze, które w przeszłości stanowiły filar niemieckiej obrony w 1944 roku oraz Obserwatorium Astronomiczne Uniwersytetu Warszawskiego w Ostrowiku, gdzie możemy znaleźć przechowywany meteoryt, który spadł pod Łowiczem w 1935 roku.

Celestynów to piękne miasteczko, położone w malowniczej gminie, pełne ciekawej historii i tajemnic skrytych w okazałych lasach, które warto odwiedzić.

CHARAKTERYSTYKA GMINY CELESTYNÓW – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH¹⁷

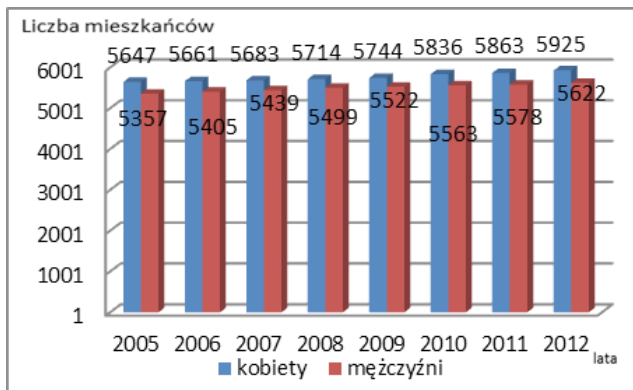
W 2012 r. gminę Celestynów zamieszkiwało 11 547 osób. W latach 2005 – 2012 liczba mieszkańców tej gminy nieznacznie, choć systematycznie wzrastała (rys. 17). Był to jednak mniejszy przyrost niż w całym powiecie. Od 2005 r. do 2012 roku wyniósł on 4,9%.

Rys. 17. Liczba mieszkańców gminy Celestynów w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

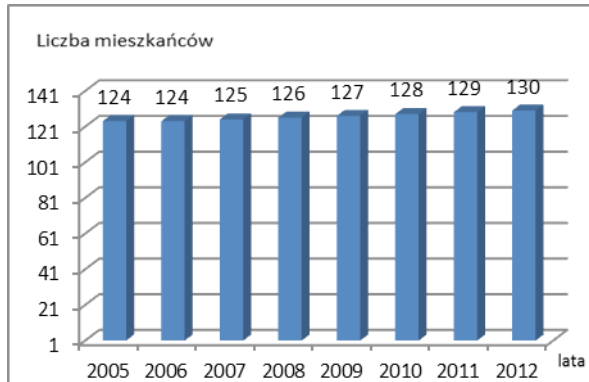
Rys. 18. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Celestynów w latach 2005 - 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.¹⁸

Wśród mieszkańców gminy przeważają kobiety. W 2012 r. stanowiły one 51,3% ogółu mieszkańców, podczas gdy mężczyźni stanowili tylko 48,7%.

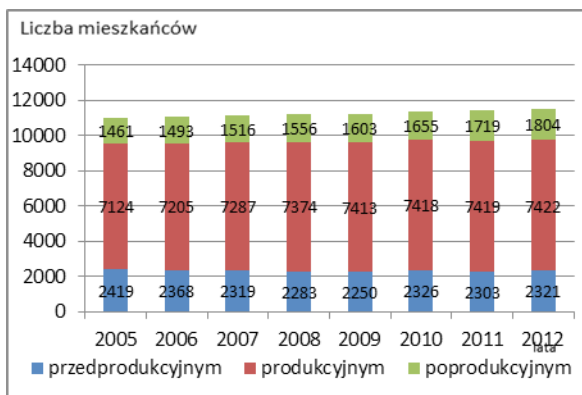
Rys. 19. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Celestynów w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

18) Dane statystyczne gminy Celestynów zostały pobrane ze strony: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1966 (27.06.2013).
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.3063310481693191, (27.06.2013).

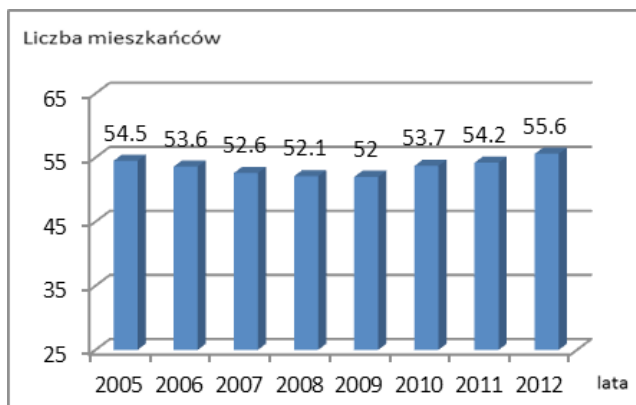
Rys. 20. Ludność w gminie Celestynów w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Na jeden kilometr kwadratowy powierzchni w 2012 r. przypadało 130 mieszkańców. Wśród ogółu ludności w tym okresie było 64,3% osób w wieku produkcyjnym, 15,6% w wieku poprodukcyjnym i 20,1% w wieku przedprodukcyjnym (rys. 22). Na przestrzeni badanych lat widoczny jest wzrastający trend mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, których liczba od 2005 r. wzrosła o 23,5% oraz malejący trend osób w wieku przedprodukcyjnym. Ich liczba zmniejszyła się o 4,1%.

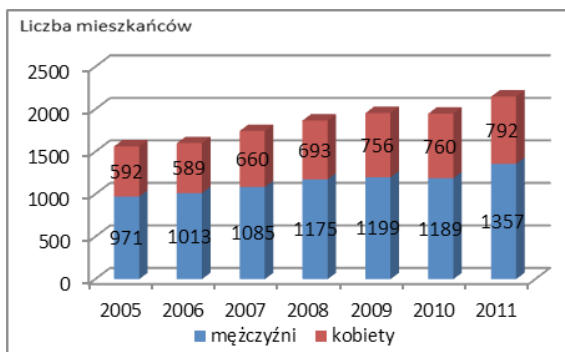
Rys. 21. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, w gminie Celestynów w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 22. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Celestynów w latach 2005- 2011.

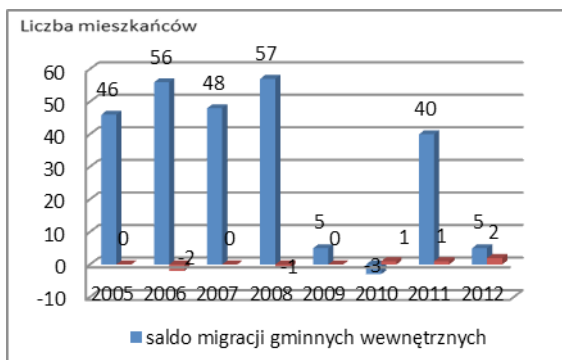

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Niepokojącym zjawiskiem jest dość wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego (rys. 21). W 2012 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało średnio 55,6 osób w wieku nieprodukcyjnym. Przez cały badany okres w gminie Celestynów liczba pracujących mężczyzn była większa niż kobiet. W 2012 roku wśród pracujących było 63,2% mężczyzn i 36,8% kobiet.

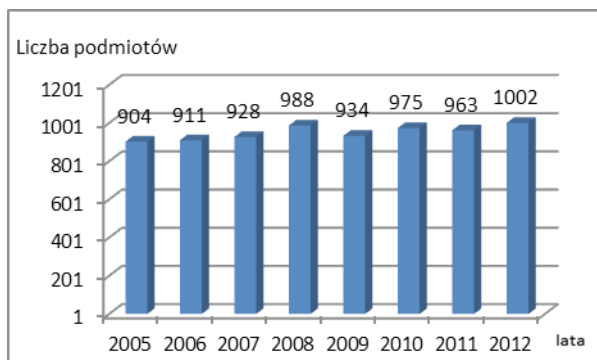
W badanym okresie saldo migracji wewnętrznych w gminie Celestynów było dość zróżnicowane. Najwięcej osób przybyło do gminy w latach 2005-2008 oraz w 2011 r. W pozostałych latach saldo migracji wewnętrznych było niewielkie, a w 2010 r. ujemne. Saldo migracji zagranicznych było na bardzo niskim poziomie.

Rys. 23. Saldo migracji w gminie Celestynów w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

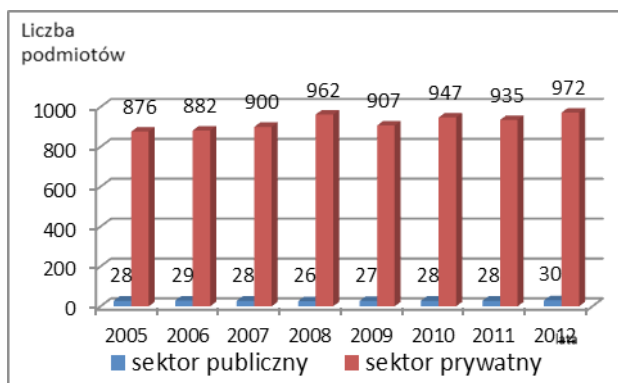
Rys. 24. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Celestynów wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że na terenie gminy Celestynów od 2005 do 2012 r. wzrosła liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem o 10,8% (rys. 24)¹⁹. Zdecydowany udział podmiotów gospodarki narodowej należy do sektora prywatnego (rys. 25). Na 10 000 ludności w gminie Celestynów przypadało w 2012 r. 868 podmiotów gospodarczych, przy czym w tym zakresie odnotowano wzrost wskaźnika w porównaniu z 2009 r. (rys. 26).

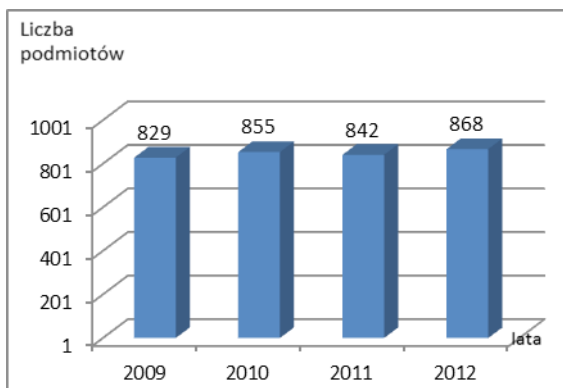
Rys. 25. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Celestynów wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON, w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

19) Dane podano od 2009 r., ponieważ od 20 października 2008 r. do 31 grudnia 2009 r. urzędy statystyczne przeprowadziły akcję przeklasyfikowania według PKD 2007 działalności podmiotów wpisanych do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej REGON.

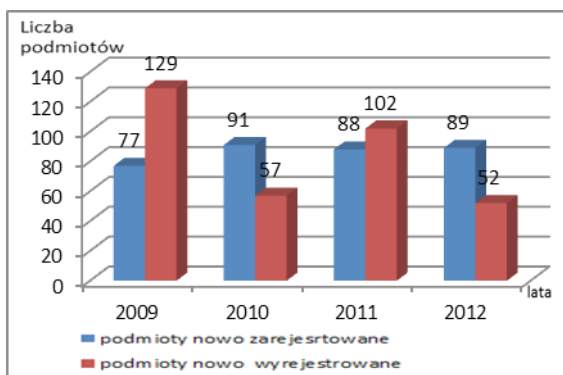
Rys. 26. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Celestynów w latach 2009-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

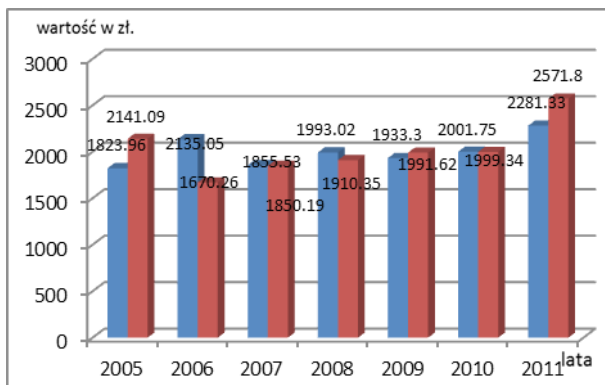
W 2012 roku nastąpił również wzrost liczby podmiotów nowo zarejestrowanych w stosunku do wyrejestrowanych, podczas gdy rok wcześniej sytuacja w gminie nie była tak korzystna, gdyż odnotowano wówczas wyrejestrowanie o 14 podmiotów więcej niż zarejestrowano (rys. 27).

Rys. 27. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Celestynów w latach 2009-2013.

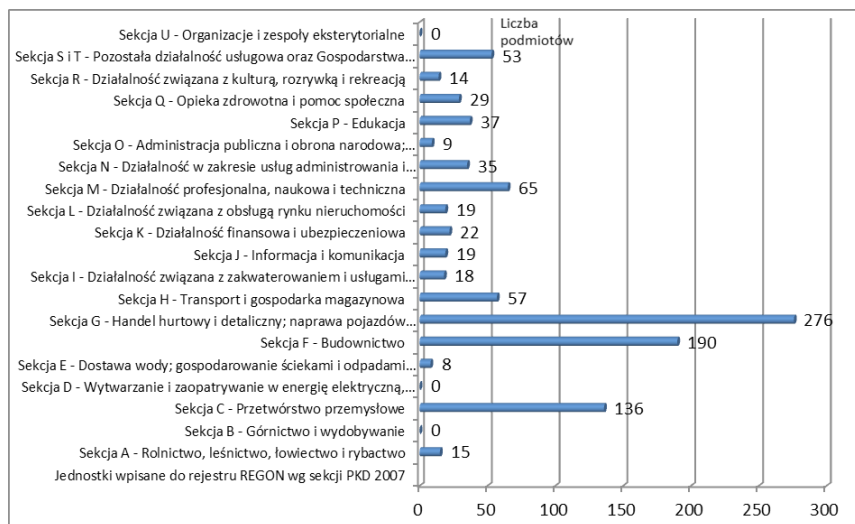
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 28. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Celestynów w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

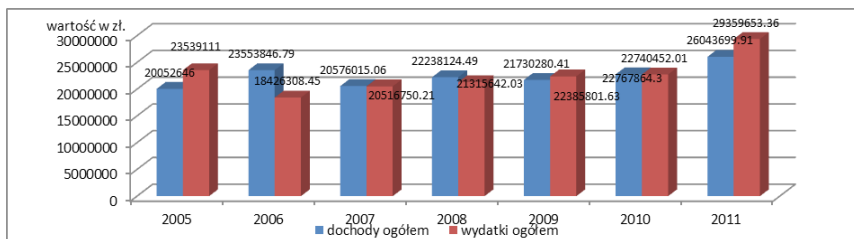
Rys. 29. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w gminie Celestynów.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Podobnie jak w całym powiecie otwockim, również w gminie Celestynów najwięcej zarejestrowanych podmiotów jest w sekcji: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, budownictwo i przetwórstwo przemysłowe.

Rys. 30. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy Celestynów w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W badanym okresie dochody budżetu gminy Celestynów nie były zbyt zróżnicowane, za wyjątkiem 2011 roku, kiedy to nastąpił ich wzrost o 28,9% w porównaniu z rokiem poprzednim. Dość często dochody gminy były mniejsze od wydatków. W 2012 r. wydatki były o 12,7% wyższe niż dochody. Na jednego mieszkańca w 2011 r. przypadało 2281,33 zł dochodów budżetu gminy, natomiast wydatki na jednego mieszkańca w tym czasie wynosiły 2571,8 zł. Zarówno więc dochody, jak i wydatki na jednego mieszkańca gminy Celestynów były niższe niż w kraju, czy w powiecie otwockim.

MOJE MIASTO JÓZEFÓW²⁰

Miasto Józefów znajduje się w województwie mazowieckim, w powiecie otwockim, w aglomeracji warszawskiej. Jest miastem malowniczo położonym w dorzeczu rzek Świder i Wisła. Miasto sąsiaduje od północy z gminą Warszawa-Wawer, od wschodu z gminą Wiązowną, od zachodu Konstancinem-Jeziorną, natomiast od południa – z Otwockiem.

Na terenie Józefowa położona jest część Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz trzy **rezerваты przyrody**: Wyspy Świderskie, Wyspy Zawadowskie oraz Świder.

Rezerwat Świder częściowo obejmujący doliny rzek Świder i Mienia. Jego powierzchnia wynosi 238 ha. Ochroną objęto 41 km rzeki, począwszy od Dłużewa, w gminie Siennica, a na moście w Świdrach Wielkich kończąc. Rezerwat powołano w 1978 roku, a głównym celem ochrony był unikalny krajobraz doliny Świdra. Na chronionym odcinku rzeka zachowała naturalny charakter. Rezerwat „Świder” chroni 41 km rzeki, czyli blisko połowę jej biegu. Łącznie zajmuje powierzchnię 238 ha i jest jednym z większych rezerwatów w województwie mazowieckim.

Rezerwat - Wyspy Świderskie, utworzony w 1998 r., obejmuje liczne wyspy, mielizny i piaszczyste łachy przy ujściu rzeki Świder oraz wody płyną-

20) Opracowała Beata Łuczak.

cej Wisły. Chroniony obszar zajmuje 572,28 ha, natomiast w granicach administracyjnych miasta Józefów znajduje się obszar o powierzchni 180,23 ha.

Rezerwat przyrody Wyspy Zawadowskie obejmuje wyspy, piaszczyste łachy oraz wody płynące rzeki Wisły – o łącznej powierzchni 530,28 ha. Ten faunistyczny rezerwat został utworzony w 1999 roku w celu ochrony miejsc gniazdowania ptactwa.

Historycznie Józefów dzieli się na kilkanaście części, które są dawnymi letniskami lub wsiami. Józef Mart w książce „Józefów nad Świdrem” wymienia Anielin, Dębinkę, Dębinkę-Osadę, Dzieciakowo, Emilianów, Górki, Jarosław Południowy, Jarosław Północny, Kolonię Błota, Michalin, Michalin Skarb, Nową Wieś, Rycice, Świdry Małe.

Najstarsze spośród nich są Rycice, Świdry Małe, Górki, także Nowa Wieś. Rycice, zwane pierwotnie Rycycą, którą założył prawdopodobnie w latach 1734 i 1751 XVIII wieku Jerzy Ignacy Lubomirski lub ród Bielińskich herbu Junosza. Kilkadziesiąt lat później, około 1795 roku, powstały Świdry Małe, zwane pierwotnie Pruskimi lub Dalszymi. Na mapie zaznaczono trzy miejscowości: Małe Świdry, Rycycę i Górki. Tereny przysięgo miasta są w większości zalesione, przebiega przez nie kilkanaście leśnych dróg, wzdłuż Wisły biegnie natomiast tzw. trakt wołowy, późniejsza al. Nadwiślańska. W okresie przedwojennym przebywało tu w sezonie do 3 tys. kuracjuszy i letników, a stałych mieszkańców było ok. 1 500. W latach 1914-1952 miejscowość była połączona komunikacyjnie z Warszawą za pośrednictwem kolejki wąskotorowej.

Po II wojnie światowej nastąpił szybki rozwój miejscowości, gdyż napłynęło dużo ludności ze zniszczonej Warszawy. W okresie powojennym rozwinięto tu lecznictwo sanatoryjne dla dzieci. Na początku lat 60. mieszkało na stałe w Józefowie około 15 000 osób. Znaczny odsetek mieszkańców trudnił się rzemiosłem, co spowodowało, że w latach osiemdziesiątych zmienił się charakter miejscowości z letniskowego na rzemieślniczo-usługowy.

Decyzją Rady Państwa z 1962 roku Józefów został podniesiony do rangi miasta. W jego skład weszły następujące miejscowości: Józefów, Emilianów, Dębinka, Górki, Nowa Wieś, Kolonia Błota, Michalin oraz Rycice, które od tego momentu stały się dzielnicami miasta.

Na uwagę zasługuje fakt wczesnego rozwoju miasta i połączenia kolejowego, a w szczególności budowy kolejki wąskotorowej, której data sięga jeszcze XIX wieku. Dużym osiągnięciem ówczesnej myśli technicznej było zbudowanie na rzece Świder w 1912 roku sześcioprzęsłowego mostu o konstrukcji żelbetowej, przez co przedłużono trasę kolejki wąskotorowej do Karczewa, którą uruchomiono 16 kwietnia 1914 r.

Przez gminę Józefów przebiegają następujące drogi wojewódzkie: Warszawa – Karczew – Wilga – Maciejowice – Dęblin – Puławy oraz Nada-

rzyn – Piaseczno – Wiązowna – Duchnów oraz ważne linie kolejowe Warszawa – Lublin – Dorohusk, stacje kolejowe: Józefów i Michalin, linia SKM Otwock- Pruszków oraz jest dostęp do komunikacji miejskiej ZTM linia 702.

Oświata: na terenie miasta Józefowa znajduje się kilka placówek oświatowych: trzy przedszkola, dwie szkoły podstawowe, dwa gimnazja, liceum ogólnokształcące oraz Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi.

Szlaki turystyczne PTTK przebiegające na terenie Józefowa:

„Piaszczysta perć”, długość 23 km

Jest jednym z podwarszawskich szlaków krajobrazowych, wiodącym głównie grzbietami wydmy na wschód od Warszawy. Wędrując, można mieć złudzenie, że znajdujemy się na jakimś beskidzkim szlaku, a nie pod Warszawą. Wydmy graniczą tu z licznymi torfowiskami nazywanymi przez miejscową ludność ługami. Wydmy porastają głównie młode bory sosnowe prawie całkowicie pozbawione runa. Cała trasa jest bardzo malownicza w okresie zimowym przy ośnieżeniu. Liczne węzły szlaków pozwalają na dowolne projektowanie wędrowki. Szlak atrakcyjny dla narciarzy i amatorów wycieczek rowerami górskimi.

„Szlak łącznikowy”, długość 9,5 km

Szlak ten umożliwi turystom zejście z różnych szlaków i dotarcie do przystanku PKP w Michalinie. Trasa biegnie niemal cały czas w granicach Józefowa, pośród młodych borów sosnowych i willowej zabudowy mieszkaniowej, której elementy pochodzą z przełomu XIX i XX w. Początek szlaku znajduje się nad malowniczą rzeczką Mienią, na jej przełomowym odcinku, objętym ochroną w ramach Rezerwatu Przyrody Świder. Na stoku Góry Lotników, przez którą przebiega szlak, znajduje się pomnik upamiętniający lotników południowoafrykańskich, zestrzelonych w tym miejscu w sierpniu 1944 r. W Michalinie znajduje się pomnik poświęcony żołnierzom AK. Koniec szlaku znajduje się w Świdrach Małych, gdzie można dojechać autobusem 702 z Warszawy.

„Szlak nad brzegiem Wisły”, długość 14,5 km

To niezbyt długi szlak o charakterze spacerowym. Istnieje możliwość podzielenia go na dwa etapy. W Świdrach Małych przystanek autobusowy linii 702 z Warszawy. Trasa prowadzi nad brzegiem Wisły i w jego pobliżu, ścieżkami i drózkami, pośród łąk i zagajników doliny wiślanej. Szlak przebiega przez ciekawe mazowieckie miasteczko, Karczew, które prawa miejskie otrzymało w 1548 r.

Hotele na terenie gminy:

- Holiday Inn,
- Ośrodek Konferencyjny Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych i Autostrad.

Sport i rekreacja na terenie miasta:

- Integracyjne Centrum Sportu i Rekreacji,
Integracyjne Centrum Sportu i Rekreacji to nowoczesny kompleks sportowo-rekreacyjny, wybudowany w 2002 roku. Obiekt jest w pełni przystosowany do korzystania również przez osoby niepełnosprawne.

Kluby sportowe:

- Miejski Ludowy Klub Sportowy „Józefovia”
Klub jest Stowarzyszeniem Kultury Fizycznej działającym na terenie Józefowa i okolic, założony został w 1951 roku. Aktualnie prowadzone są sekcje piłki nożnej, tenisa stołowego, cheerleaders, aerobiku oraz biegów przełajowych. W związku ze zmianą siedziby, Klub przy wsparciu finansowym Urzędu Miasta zbudował nowy obiekt sportowy składający się z dwóch boisk piłkarskich i budynku zaplecza klubowego nad rzeką Świder pomiędzy ulicami: Dolną i Zabią.

Co roku organizowane są mecze międzyszkolne o puchar Prezesa MLKS „Józefovia”.

- Uczniowski Klub Sportowy „Victoria Józefów”
W maju 2006 roku ze wspólnej inicjatywy dyrekcji Integracyjnego Centrum Sportu i Rekreacji w Józefowie oraz grupy rodziców powstał czterosekcyjny Uczniowski Klub Sportowy „Victoria Józefów”. Młodzież z terenu powiatu otwockiego może rozpocząć zajęcia w sekcjach: pływackiej, judo, koszykówki, siatkówki.

Prasa i media

Od roku 1987 w ramach obchodów 25 rocznicy nadania praw miejskich rozpoczęto wydawanie lokalnego pisma „Życie Józefowa”. Następnie powstawały inne pisma, takie jak: „Gazeta Józefowska” i „Głos Józefowa”. W 1996 roku powstało pismo „Józefów nad Świdrem”, które jest wydawane przez Zarząd Miasta.

Miasto bliźniacze

9 czerwca 2004 roku w siedzibie Rady Miasta Józefowa odbyło się spotkanie, podczas którego burmistrzowie Józefowa i Bitetto podpisali umowę o współpracy partnerskiej.

Uzgodniono, że współpraca zostanie podjęta w zakresie:

- rozwoju samorządności lokalnej,
- rozwoju gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem działań promocyjnych na rzecz inwestycji,
  - wspierania kontaktów pomiędzy przedsiębiorstwami w ich działalności gospodarczej i handlowej,
  - wymiany materiałów informacyjnych (prasa, wydawnictwa i materiały reklamowe),
  - wzajemnej wymiany mieszkańców w celu zapoznania się z historią i współczesnym życiem obu gmin,
  - procesu integracji europejskiej, w szczególności w sferze wykorzystywania środków finansowych pochodzących z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Miasto Józefów jest prężnie rozwijającą się gminą, w której podpisana wcześniej partnerska współpraca oraz odpowiednie zarządzanie daje widoczne i wymierne efekty.

Na swoim terytorium posiada wiele interesujących obiektów dla mieszkańców, takich jak kluby sportowe, miejski ośrodek kultury, miejski ośrodek sportu i rekreacji wraz z nowoczesnym basenem oraz szkoły i przedszkola. Wszystkie powyższe obiekty są zadbane i dobrze zarządzane. Repertuar wydarzeń kulturalnych jest ciekawy i dostępny dla wszystkich, począwszy od dzieci, do emerytów. Ponadto zauważalny jest ciągły rozwój infrastruktury, takiej jak prace nad przyłączem kanalizacyjno-wodnym na terenie całej gminy, budowa oczyszczalni ścieków, ciągła modernizacja oraz budowa ścieżek rowerowych, dróg, zatok parkingowych i chodników.

Teren gminy jest dobrze utrzymany, estetyczny, wokół dużo zieleni i skwerów.

Miasto dba również o zdrowie i dobrą kondycję mieszkańców, na terenie są dwa ośrodki zdrowia (pierwszy w Józefowie wyremontowany, oraz drugi, nowopowstały przy ul. Armii Krajowej). Mieszkańcy są na bieżąco informowani i zachęceni do korzystania ze specjalnych programów czy akcji diagnostycznych. Ponadto organizowane są programy sportowe lub inne aktywności, takie jak Maraton Fitness i inne ciekawe wydarzenia sportowe.

Gmina wspiera także wszelkie inicjatywy oszczędzania energii (zmiana dostawcy elektrycznej) oraz ochrony środowiska (akcje wywozu

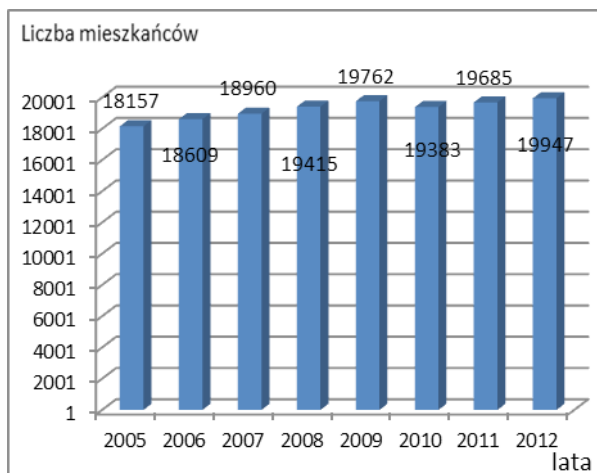
segregowanych śmieci, zbiórki elektrośmieci i przedmiotów wielogabarytowych).

Podsumowując, miasto Józefów jest bardzo zadbane wizualnie i atrakcyjne dla mieszkańców. Zauważalny jest wzrost liczby mieszkańców ze względu na malowniczy teren oraz dobrze zarządzane miasto, przyjazne człowiekowi. Bardzo miło i przyjemnie jest tu mieszkać i odpocząć.

CHARAKTERYSTYKA MIASTA JÓZEFOWA – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH²¹

W 2012 r. liczba ludności zamieszkałej w mieście Józefów wynosiła 19 947, a od 2005 r. wzrosła ona o 1790 osób, czyli o 10%. Wśród ludności przeważa liczba kobiet (53% w 2012 r.), podczas gdy mężczyźni stanowili w tym czasie 47%. Od 2005 r. widoczna jest nieznaczna tendencja wzrostowa kobiet, a malejąca mężczyzn (w 2005 r. kobiety stanowiły 52,5%, a mężczyźni 47,5%).

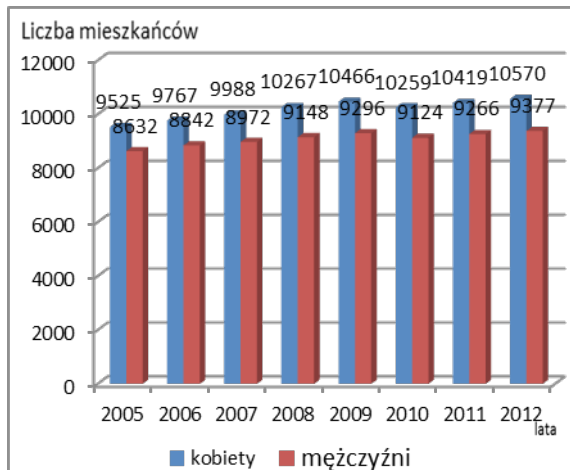
Rys. 31. Liczba mieszkańców miasta Józefów, w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

21) Opracowała Bożenna Barbachowska na podstawie danych GUS.

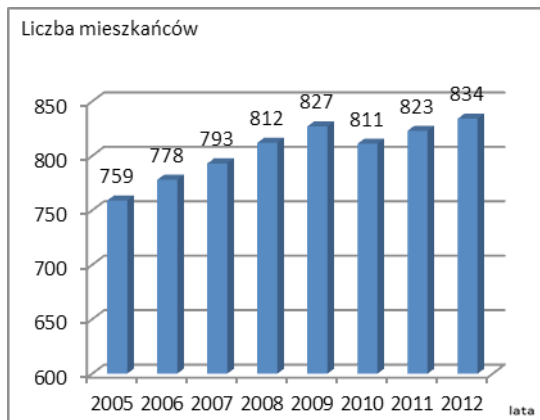
Rys. 32. Liczba kobiet i mężczyzn w mieście Józefów w latach 2005 -2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.²²

Na 1 km² powierzchni przypadało w 2012 r. 834 osoby, czyli od 2005 r. nastąpił wzrost gęstości zaludnienia o 75 osób.

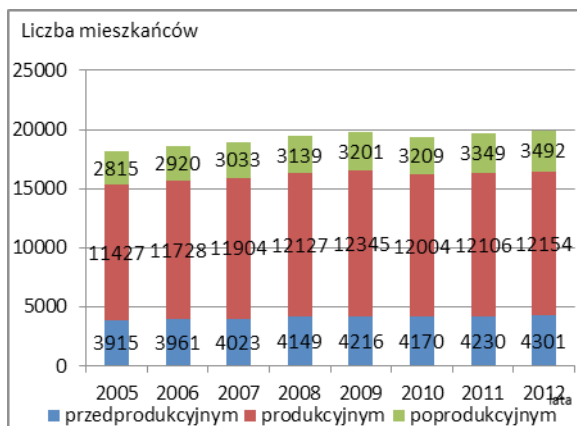
Rys. 33. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia), w mieście Józefów w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

22) Dane statystyczne Miasta Józefów zostały pobrane ze strony: [http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1964,\(27.06.2013\).](http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1964,(27.06.2013).)
[http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.555134153054017,\(27.06.2013\).](http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.555134153054017,(27.06.2013).)

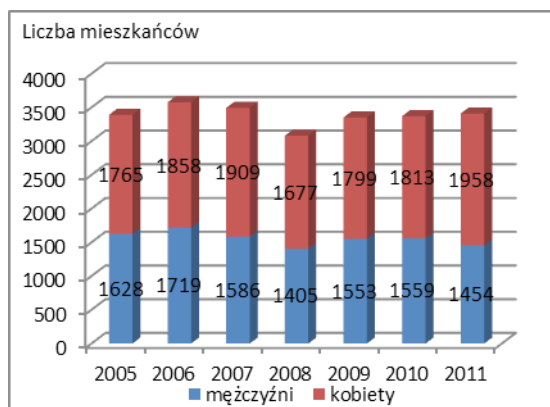
Rys. 34. Ludność miasta Józefów, w wieku przedprodukcyjnym produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

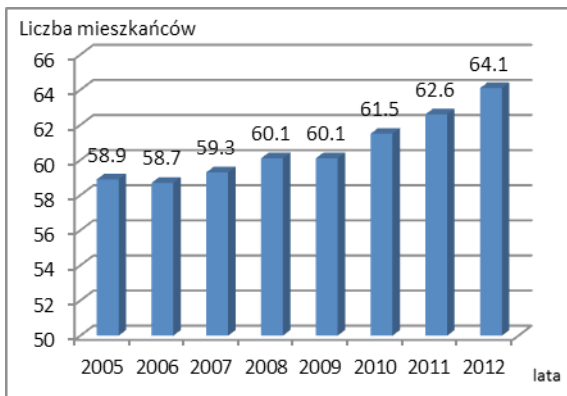
Od 2006 r. widoczna jest niewielka spadkowa tendencja osób pracujących, choć rok 2011 był nieco lepszy pod tym względem niż rok 2010. W Józefowie więcej osób czynnych zawodowo stanowią kobiety (W 2012 roku pracowało 57,4% kobiet i 42,6% mężczyzn). W badanym okresie widoczna jest też wzrostowa tendencja liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Od 2005 r. nastąpił wzrost tego wskaźnika o 8,8%.

Rys. 35. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w mieście Józefów w latach 2005- 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

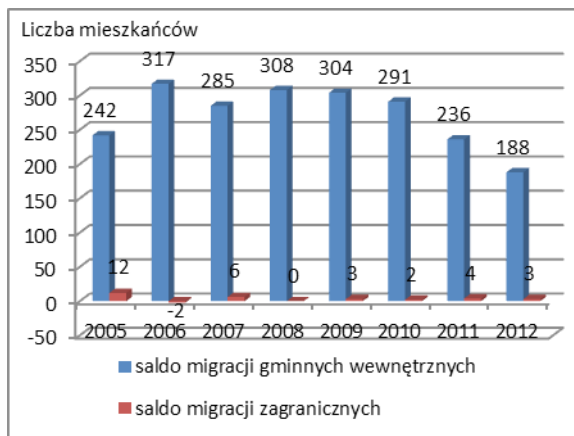
Rys. 36. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w mieście Józefowie w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

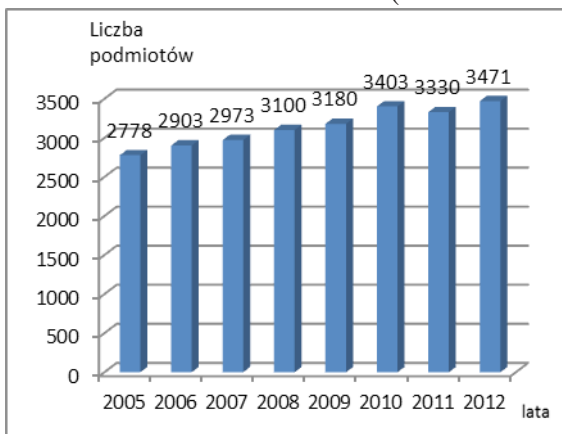
Saldo migracji wewnętrznych w mieście Józefów było w całym badanym okresie dodatnie. Niemniej jednak od 2008 roku ulega ono systematycznemu zmniejszaniu. Saldo migracji zagranicznych jest w większości badanych lat dodatnie, ale jest na bardzo małym poziomie.

Rys. 37. Saldo migracji w mieście Józefów w latach 2005 - 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

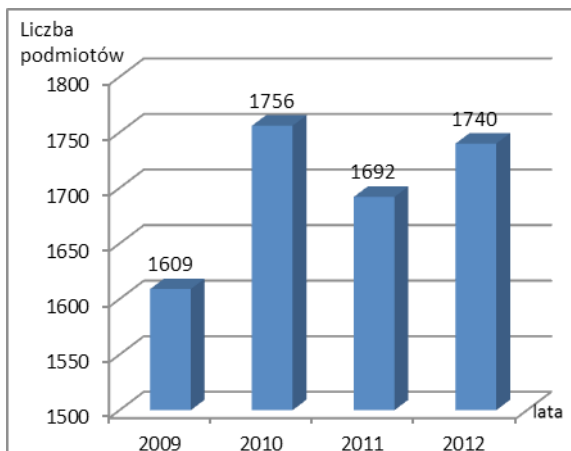
Rys. 38. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w mieście Józefów, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

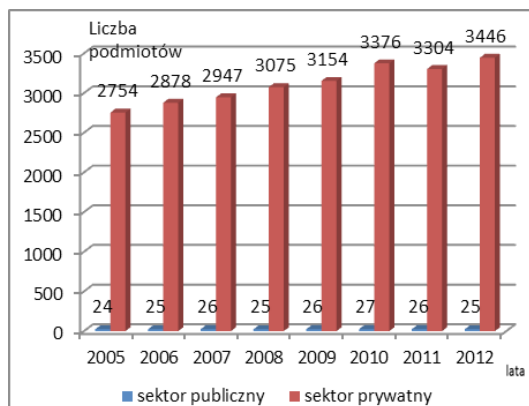
W 2012 r. w mieście Józefów działalność gospodarczą prowadziło 1740 podmiotów. Od 2005 roku liczba funkcjonujących podmiotów systematycznie wzrastała z 2778 w 2005 r. do 3471 w 2012 r. czyli o 24,9%. Zdecydowana większość funkcjonujących podmiotów gospodarki narodowej należy do sektora prywatnego.

Rys. 39. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w mieście Józefów w latach 2009-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

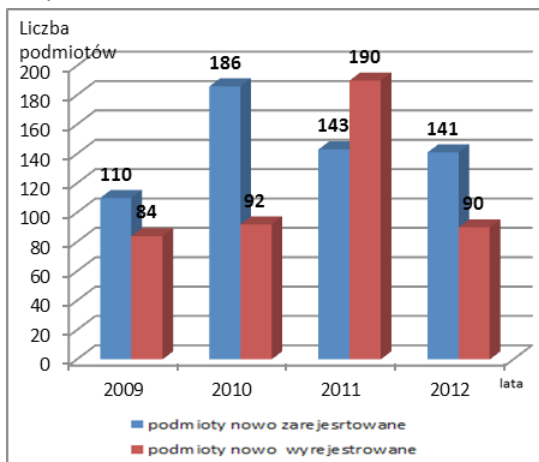
Rys. 40. Podmioty gospodarki narodowej miasta Józefów, wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

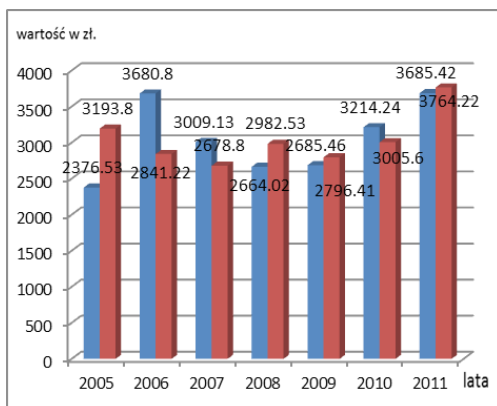
W porównaniu z 2009 rokiem liczba nowo zarejestrowanych podmiotów na terenie miasta Józefów uległa zwiększeniu o 31, niemniej jednak jest ona znacznie niższa niż w latach 2010 i 2011. Rok 2011 był okresem, kiedy była duża przewaga pomiędzy podmiotami wyrejestrowanymi a zarejestrowanymi. Był to też rekordowy rok, jeżeli chodzi o liczbę wyrejestrowanych podmiotów.

Rys. 41. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w mieście Józefów w latach 2009-2013.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

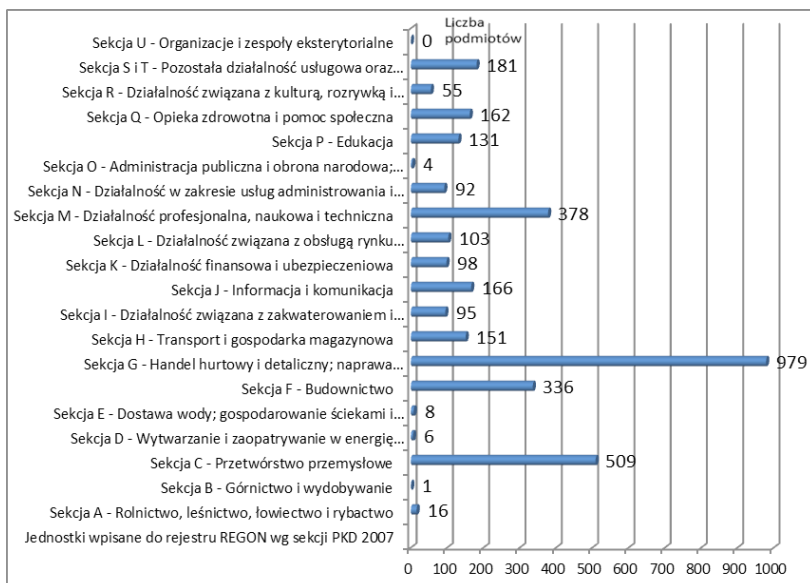
Rys. 42. Dochody i wydatki ogółem budżetu miasta Józefów na 1 mieszkańca w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W 2012 r. najwięcej podmiotów prowadziło działalność gospodarczą w takich sekcjach jak: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, przetwórstwo przemysłowe oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Rys. 43. Podmioty gospodarki narodowej, wg sekcji, w mieście Józefowie w 2012 r.

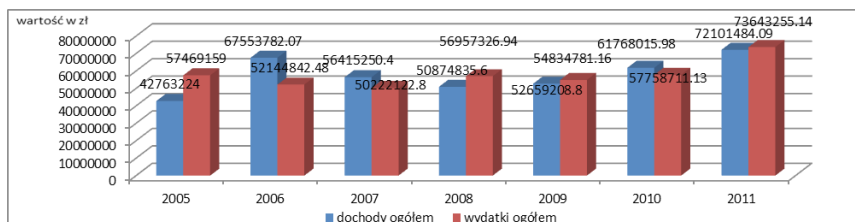

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Dochody budżetu miasta Józefowa w badanym okresie kształtowały się w sposób zróżnicowany, jednak w 2012 r. były największe i wynosiły 73 643 255.14 zł. W niektórych okresach były one jednak mniejsze od wydatków. Po okresie wysokiego dochodu na jednego mieszkańca w 2006 r. następował ich spadek do 2008 r., przy czym od tego roku tendencja się odwróciła i nastąpił ich wzrost do kwoty 3685,42 zł. Jest to kwota przewyższająca dochody na jednego mieszkańca w Polsce o 25,5%. Również wydatki na jednego mieszkańca, wynoszące 3764,22 zł, w mieście Józefowie były wyższe niż wydatki na jednego mieszkańca w Polsce o 22,4%.

Rys. 44. Dochody i wydatki budżetu miasta Józefowa w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

MOJA GMINA KARCZEW²³

Karczew to miasto usytuowane w centralnej części województwa mazowieckiego, niedaleko Warszawy, rozciągające się między Wisłą a pasmem lasów otwocko-celestynowskich. Gmina ta o obszarze tylko 28 km kwadratowych oraz jedenastotysięcznej populacji posiada zaiste imponującą historię. Począwszy od paleolitu, czyli aktywności łowców reniferów, mezolitu (średniej epoki kamiennej), czyli zbieractwa i zakładania osiedli; neolitu - początkami hodowli i produkcją naczyń, epoki brązu, czyli produkcją ceramiki i broni oraz wyższych form rolnictwa; epoki żelaza, składającej się z okresów halsztackiego i lateńskiego, rzymskiego oraz wczesnośredniowiecznego, kończącego się rozbiem dzielnicowym Polski i powstaniem Księstwa Mazowieckiego. Czasy nowożytne to proces kształtowania się Karczewa jako samodzielnego organizmu społeczno-ekonomicznego, który dał początek dzisiejszej, niedużej aglomeracji. Począwszy od Wita Dudy z rodu Duckich, a herbu Jasińczyk, poprzez rodzinę Franciszka i Jana Karczewskich, a później w wieku XVII rodzinę Bielińskich, aż do czasów zaborów, kiedy miasto stało się własnością Wojciecha Sulimierskiego, który w 1828 r. ze względu na długi odsprzedał miasto Janowi Jerzemu Kurtzowi III. Karczew prawa miejskie otrzymał 21 stycznia 1548 roku,

23) Opracowała Jolanta Korzeniewska.

a nazwę swą zawdzięcza właścicielom, czyli rodzinie Duckich, którzy zaczęli karczować lasy na wyższych terenach, by uchronić mieszkańców przed wylewami Wisły. Do gminy Karczew przynależy piętnaście wsi. Karczew należy do powiatu otwockiego i sąsiaduje z gminami Celestynów, Góra Kalwaria, Konstancin-Jeziorna, Otwock, Sobienie-Jeziory oraz Wiązowna. W 1869 r. Karczew utracił prawa miejskie, a w 1958 r. uzyskał status osiedla, żeby rok później otrzymać status miasta.

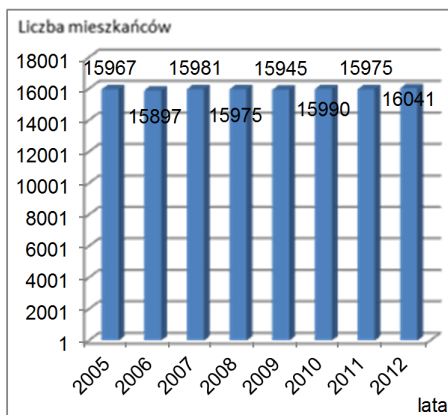
Karczew to miasto nasycone historią, pełne okazałych zabytków oraz atrakcyjnych przyrodniczo miejsc. Najstynniejszym zabytkiem Karczewa jest kościół zachowany w stylu baroku piemontckiego, zbudowany w latach 1732-1737. Najstarszą częścią kościoła jest kaplica Karczewskich. Na zewnętrznej ścianie widnieje tablica fundacyjna kupca warszawskiego Melchiora Walbacha, pochodząca z 1595 r., a wykonana z czerwonego marmuru. Dalej, we wnętrzu kościoła zobaczyć możemy między innymi krzyż gotycki, ambonę w stylu barokowym w kształcie łodzi i wiele innych bezcennych antyków. Warty obejrzenia jest również pomnik Chrystusa Króla na Starym Mieście, ufundowany przez kupców karczewskich na pamiątkę odzyskania niepodległości. Na samym rynku znajduje się budynek neogotycki z początku XX wieku, ówczesnie pełniący rolę zajazdu. Jedyny w swoim rodzaju wydawać się może rezerwat Torfy, położony w pięknym lesie między Karczewem, Anielinem a Janowem. Znajdujące się tam jezioro stanowi ślad po wydobywym torfie. Karczew to niezwykle interesujące i bogate historycznie miasto, które warto poznać chociażby ze względu na jego dobra kulturowe.

Karczew jest członkiem Związku Miast Nadwiślańskich i Unii Miasteczek Polskich, posiada dwa kluby sportowe: LKS Mazur Karczew i SKS Dwójka Karczew oraz współpracuje z miastem Tournan-en-Brie i Pilzнем.

CHARAKTERYSTYKA GMINY KARCZEW – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH²⁴

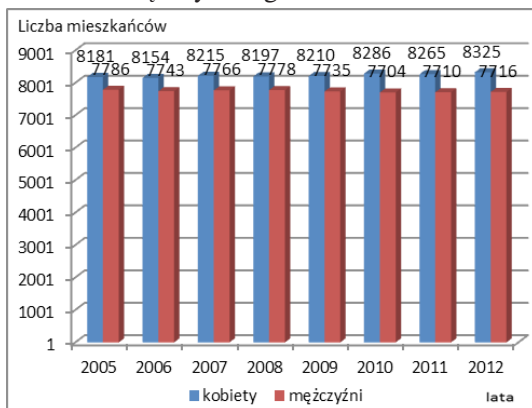
W 2012 r. gminę Karczew zamieszkiwało 16 041 osób. W ciągu ośmiu badanych lat liczba mieszkańców zmieniła się nieznacznie, nastąpił ich wzrost o 4,6%. W 2012 r. spośród mieszkańców 51,9% stanowiły kobiety, natomiast 48,1% mężczyźni.

Rys. 45. Liczba mieszkańców gminy Karczew w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 46. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Karczew w latach 2005 - 2012.

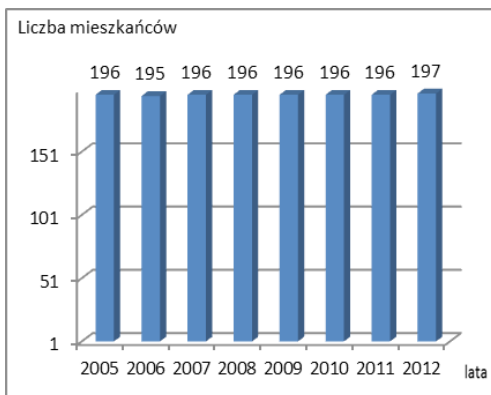
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.²⁵

24) Opracowała Bożenna Barbachowska na podstawie danych GUS.

25) Dane obejmują Karczew-miasto i Karczew- obszar wiejski.

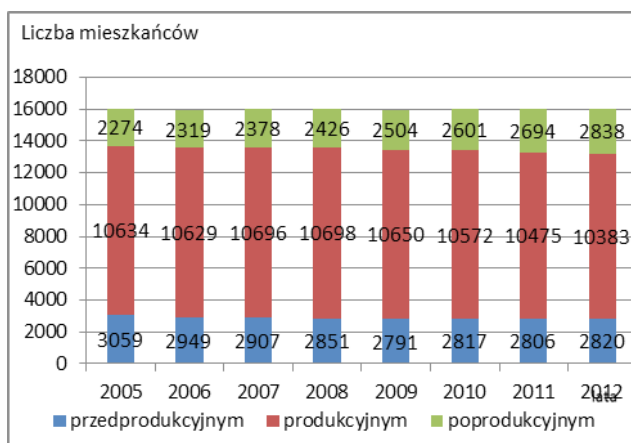
Na jeden kilometr kwadratowy w 2012 r. przypadało 197 osób, a odchylenia od tej liczby w badanym okresie były niewielkie.

Rys. 47. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Karczew w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

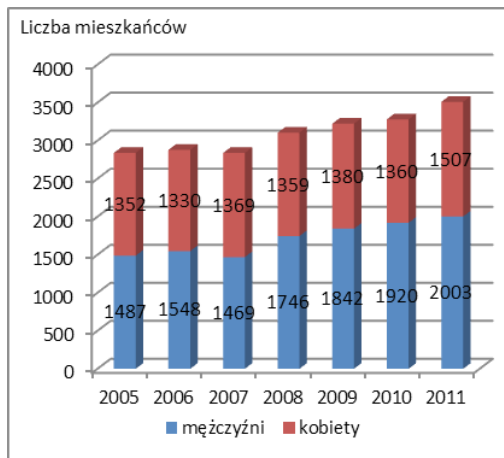
Rys. 48. Ludność gminy Karczew w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

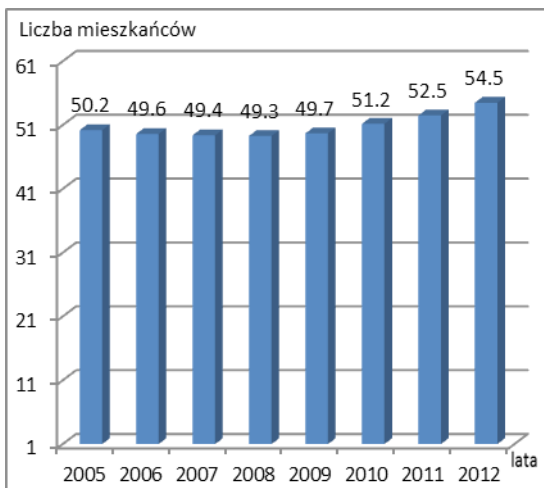
Dane statystyczne gminy Karczew zostały pobrane ze strony:
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1967, (27.06.2013).
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cekter.display?p_id=462934&p_token=0.5272660123085599, (27.06.2013).

Rys. 49. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Karczew w latach 2005- 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 50. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Karczew w latach 2005-2012.

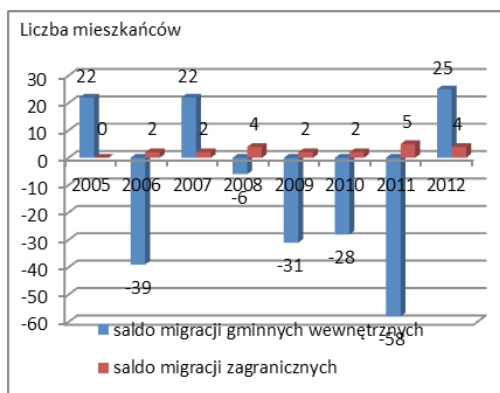
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Od 2005 r. liczba osób czynnych zawodowo systematycznie wzrasta do 23,6% w 2012 r. Wśród osób pracujących więcej jest mężczyzn (w 2012 r. stanowili oni 57% pracujących ogółem, kobiety natomiast 43%).

W gminie Karczew w badanym okresie nieznacznie wzrósł wskaźnik obciążenia demograficznego. W 2012 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 54,5 osoby w wieku nieprodukcyjnym, podczas gdy w 2005 r. wskaźnik ten jest niższy o 4,3 osoby.

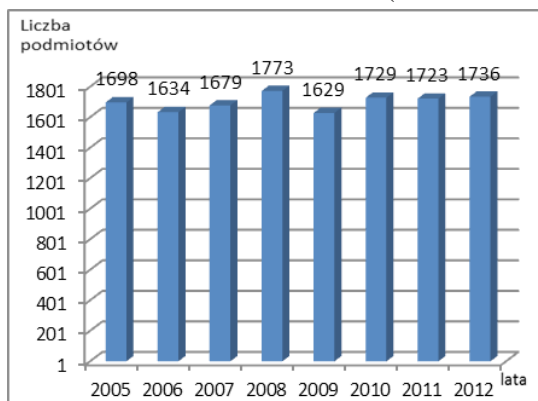
Niepokojącym zjawiskiem w gminie Karczew był dość często występujący w badanym okresie ujemny wskaźnik migracji wewnętrznych. Jednak w 2012 r. sytuacja się odwróciła i wskaźnik migracji wewnętrznych wzrósł do 25. Wskaźnik migracji zagranicznych był dodatni i utrzymywał się na małym poziomie.

Rys. 51. Saldo migracji w gminie Karczew na pobyt stały w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

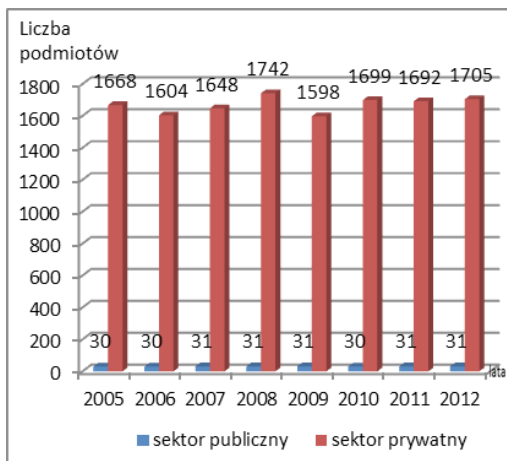
Rys. 52. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Karczew wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

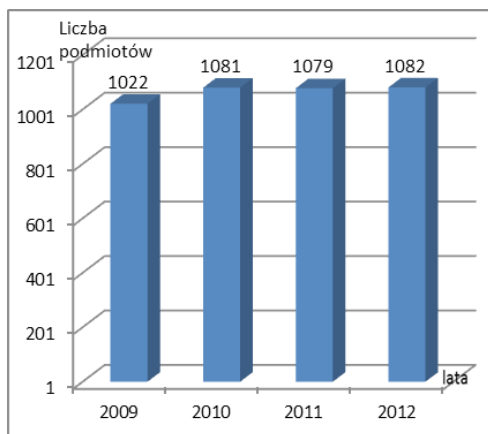
W 2012 r. działalność gospodarczą w gminie Karczew prowadziło 1736 podmiotów, było to tylko o 38 podmiotów więcej niż w 2005 r. (wzrost o 2,2%). Zdecydowana większość podmiotów gospodarki narodowej należała do sektora prywatnego. W 2012 r. tylko 31 podmiotów należało do sektora publicznego.

Rys. 53. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Karczew wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

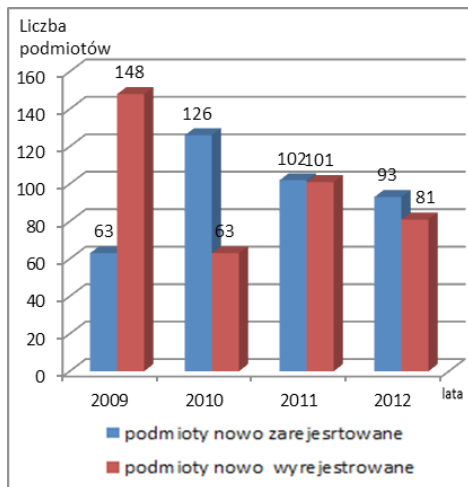
Rys. 54. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Karczew w latach 2009-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

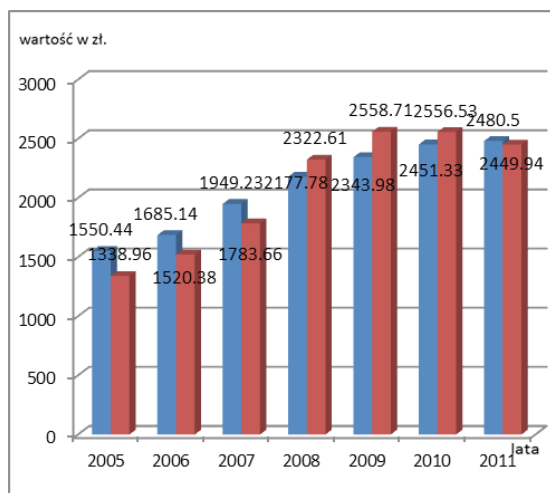
Na 10 000 ludności w gminie Karczew, w 2012 r. przypadały 1082 podmioty, czyli o 60 więcej niż w 2008 r.

Rys. 55. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Karczew w latach 2009-2013.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 56. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Karczew w latach 2005-2011.

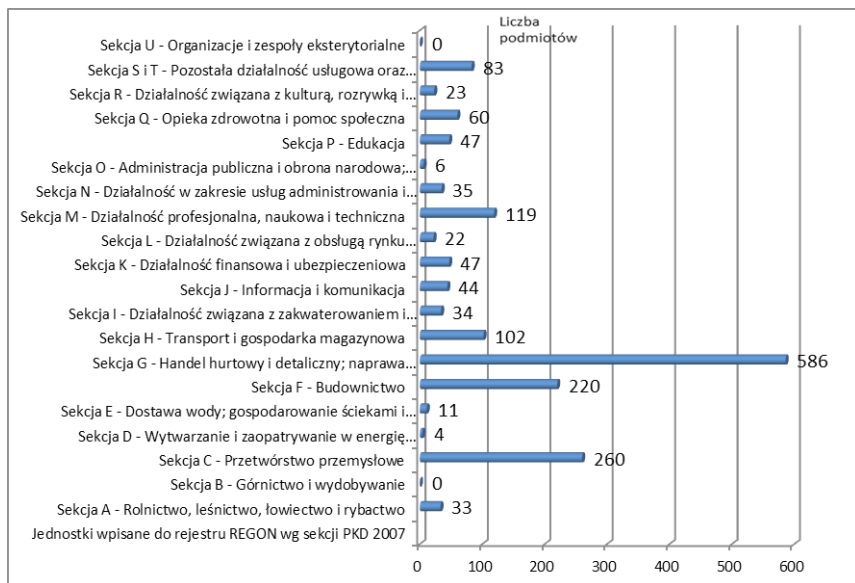

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów w 2010 r. wynosiła 63, lecz w roku następnym znacznie wzrosła do 126. Niestety w kolejnych latach następował spadek nowo zarejestrowanych podmiotów. W 2009 r. widoczna jest również duża liczba wyrejestrowanych podmiotów, ale w kolejnych latach następowała już tendencja spadkowa.

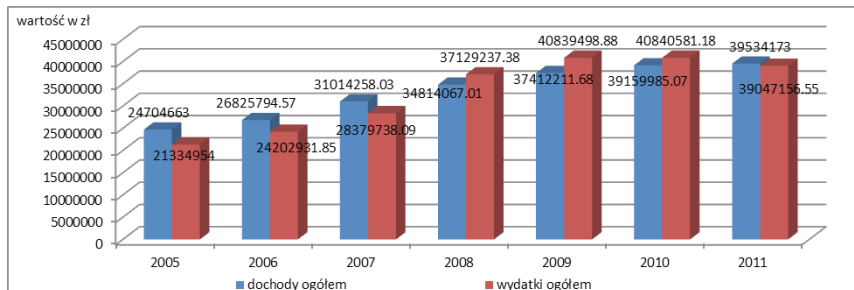
Rys. 57. Podmioty gospodarcze wg sekcji, w gminie Karczew, wpisane do rejestru REGON w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W gminie Karczew w 2012 r. najwięcej podmiotów prowadziło działalność gospodarczą w takich sekcjach, jak: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, przetwórstwo przemysłowe oraz budownictwo.

Rys. 58. Dochody i wydatki budżetu gminy Karczew w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Od 2005 r. dochody gminy Karczew systematycznie wzrastały, jednak od 2008 r. tempo wzrostu znacznie się zwolniło. W 2012 r. dochody budżetu gminy wynosiły 39 534 173 zł i były wyższe od dochodów w 2005 r. o 14 829 510 zł, czyli o 60%. Wraz z dochodami w badanym okresie systematycznie wzrastały również wydatki budżetu gminy. W latach 2008, 2009 i 2010 wydatki budżetu gminy Karczew przewyższały znacznie dochody.

MOJA GMINA KOŁBIEL²⁶

Kołbiel to bogata polska wieś położona na terenie województwa mazowieckiego, w powiecie otwockim, w gminie Kołbiel, w dolinie malowniczej rzeki Świder. Gmina Kołbiel łączy w sobie 29 mniejszych wiosek, takich jak: Antoninek, Bocian, Borków, Chrosna, Chrzęszczówka, Człękówka, Dobrzyńiec, Gadka, Głupianka, Gózd, Karpiska, Kąty, Kołbiel, Lubice, Lubice 2, Nowa Wieś, Oleksin, Podgórzno, Radachówka, Rudno, Rudzienko, SęPOCHÓW, Skorupy, Siwianka, Stara Wieś Druga, Sufczyn, Teresin, Władzin i Wola Sufczyńska, które zamieszkuje około 8 tysięcy mieszkańców. Powierzchnia gminy wynosi 106 km², gdzie 70% to użytki rolne, co zdradza charakter regionu. Nazwa gminy pochodzi od nazwiska rodu Kolibielskich herbu Jasińczyk, należących do drobnej szlachty, ówczesnych właścicieli terenów Kołbieli z XV wieku.

Kołbiel niegdyś posiadała prawa miejskie (miasto prywatne), nadane w 1532 roku przez króla Zygmunta I, potwierdzone w 1624. Podobnie jak wiele innych miejscowości z zaboru rosyjskiego utraciła je w roku 1869 na mocy ukazu carskiego. W 1806 roku Kołbiel nabywają Zamoyscy. Do ożywienia miasta przyczynia się w 1877 roku uruchomienie Nadwiślańskiej Linii Kolejowej. W 1853 roku powstała w Kołbieli gmina żydowska, do II wojny światowej istniała drewniana synagoga. W 1941 roku w miejscowości

26) Opracowała Ola Potocka.

zostało stworzone getto, zlikwidowane 27 września 1942 roku. Gmina Kołbiel to niezwykle bogaty folklorystycznie region, pełen atrakcyjnych zabytków i obiektów przyrodniczych, takich jak kołbielskie stroje ludowe, pieśni i tańce, gawędy regionalne, tkactwo, słynne na całym świecie kołbielskie wycinanki, stylowe budownictwo czy instrumenty muzyczne. Najbardziej charakterystyczne dla tego miejsca są kołbielskie wycinanki, uważane za najstarsze, od których wywodzi się twórczość innych regionów. Wykorzystywane są do zdobienia wiejskich chat i najczęściej przedstawiają sylwetki kobiet z kurami i kogutkami. Co ciekawe, tradycja wycinankarstwa kultywowana jest do dziś, dzięki zainteresowaniu młodego pokolenia sztuką ludową. Będąc w Kołbieli, warto zobaczyć również zabytkowy Pałac Zamoyских wybudowany w stylu neorenesansowym w latach 1866-1878 przez słynnego rzeźbiarza Leonarda Marconiego. Pałac ten ma swoją burzliwą historię, niezwykle detale, takie jak pękate rokokowe balkoniki, boniowane obramienia otworów czy nadokienne frontony.

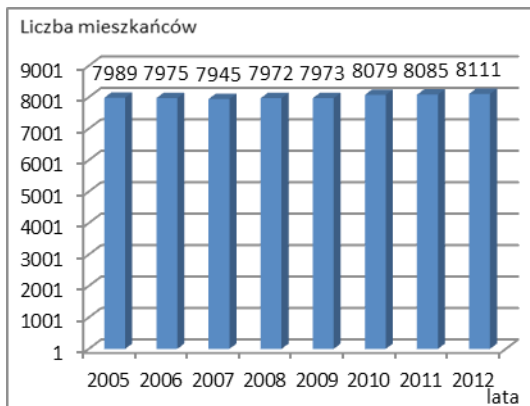
W wielu miejscach gminy Kołbiel można podziwiać niezwykle piękne krajobrazy przypominające szlacheckie ziemie rodem z XVII wieku. Gmina ta to wyjątkowo interesujący, warty poznania region, pełen fascynującej kultury i tradycji kultywowanych do dziś.

CHARAKWTERYSTYKA GMINY KOŁBIEL – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH²⁷

W 2012 r. w gminie Kołbiel mieszkało 8 111 mieszkańców. Od 2005 r. liczba ta nie uległa dużej zmianie, nastąpił tylko nieznaczny wzrost liczby mieszkańców o 122 osoby (1,5%). Niewielka jest również różnica pomiędzy liczbą mieszkających w tej gminie kobiet i mężczyzn. W 2012 r. wśród mieszkańców gminy kobiety stanowiły 50,7% ogółu, natomiast mężczyźni 49,3%.

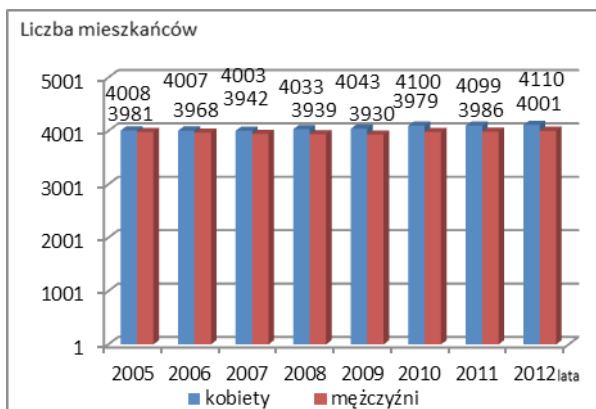
27) Opracowała Bożenna Barbachowska na podstawie danych GUS.

Rys. 59. Liczba mieszkańców w gminie Kołbiel, w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 60. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Kołbiel, w latach 2005 - 2012.

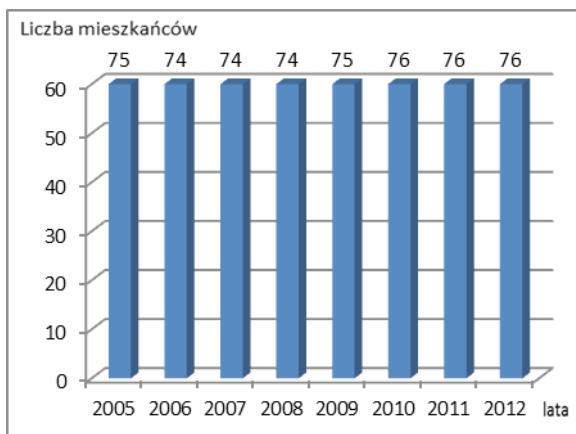

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.²⁸

Na jeden kilometr kwadratowy w gminie Kołbiel w 2012 r. przypadało 76 osób, jest to znacznie mniej niż w Polsce i w powiecie otwockim.

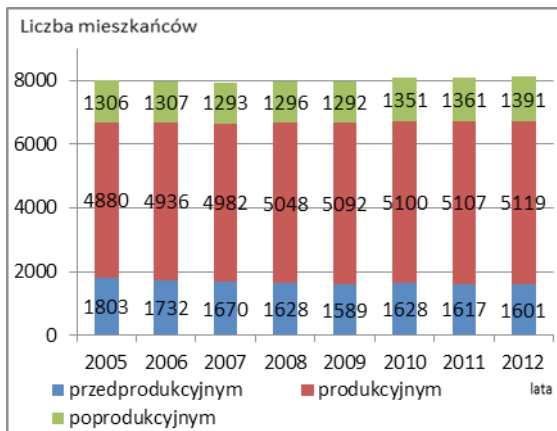
28) Dane statystyczne gminy Kołbiel zostały pobrane ze strony:
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1970 (27.06.2013).
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_ceilter.display?p_id=462934&p_token=0.7897653998295245,
 (27.06.2013).

Rys. 61. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Kołbiel w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

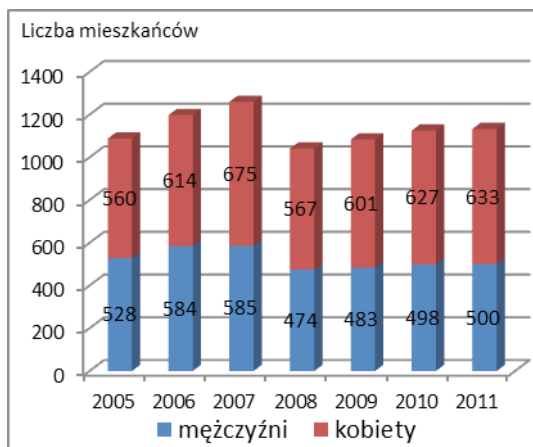
Rys. 62. Ludność gminy Kołbiel w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

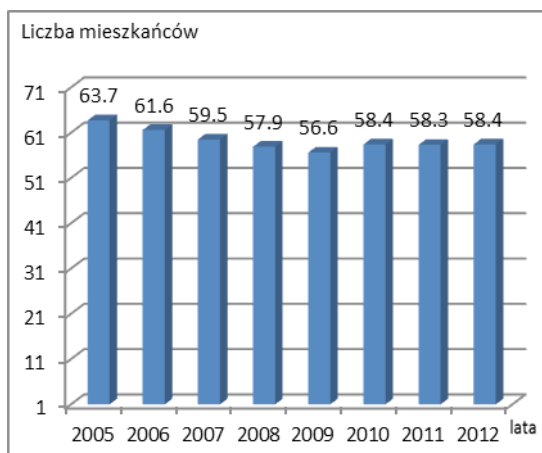
Od 2005 do 2007 r. w gminie Kołbiel systematycznie wzrastała liczba pracujących osób do 1260. Jednak w 2008 r. nastąpił gwałtowny spadek osób czynnych zawodowo i aż do 2011 roku tendencja wzrostowa pracujących była bardzo mała. W gminie Kołbiel pracuje więcej kobiet niż mężczyzn. W 2011 r. czynne zawodowo kobiety stanowiły 55,9% ogółu, natomiast mężczyźni 44,1%.

Rys. 63. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Koźbiel w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

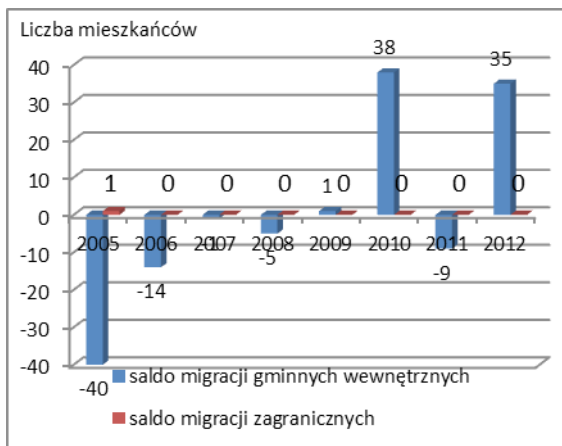
Rys. 64. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Koźbiel w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

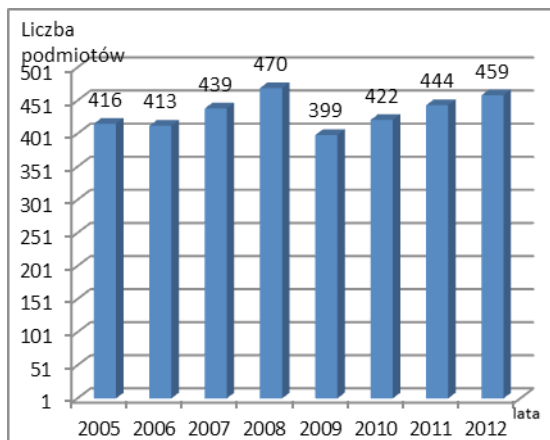
Odwrotnie niż w innych gminach powiatu otwockiego kształtuje się wskaźnik obciążenia demograficznego, który w analizowanym okresie maleje. Jest też niższy niż w powiecie otwockim. W 2005 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 63,7 osób w wieku nieprodukcyjnym, natomiast w 2012 r. wskaźnik ten zmniejszył się do 58,4.

Rys. 65. Saldo migracji w gminie Kołbiel na pobyt stały w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 66. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Kołbiel, wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

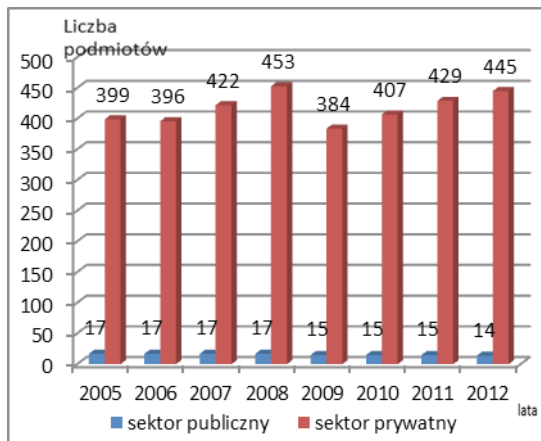
Od 2005 do 2008 r. oraz w 2011 r. saldo migracji wewnętrznych w gminie Kołbiel było ujemne. Dodatkowo saldo migracji wewnętrznych wystąpiło tylko w 2010 i w 2012 roku.

Saldo migracji zagranicznych prawie we wszystkich latach było zerowe.

Również w latach 2005-2008 następował wzrost podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Kołbiel. W 2009 r. nastąpił jednak

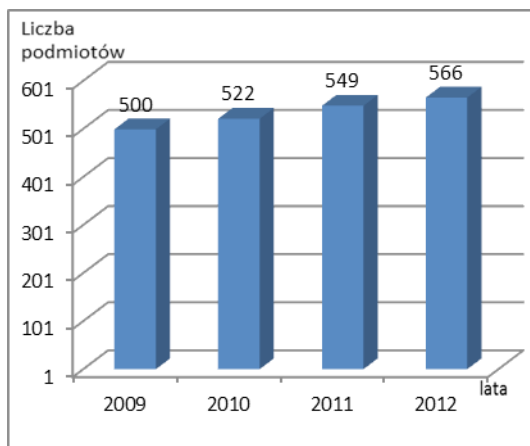
gwałtowny spadek funkcjonujących podmiotów z 470 w 2008 r. do 399 w 2009 r. (15%). Od następnego roku widoczny jest znów wzrost liczby podmiotów, ale nie osiągnął on poziomu z 2008 r.

Rys. 67. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Kołbiel wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 68. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Kołbiel w latach 2009-2012.

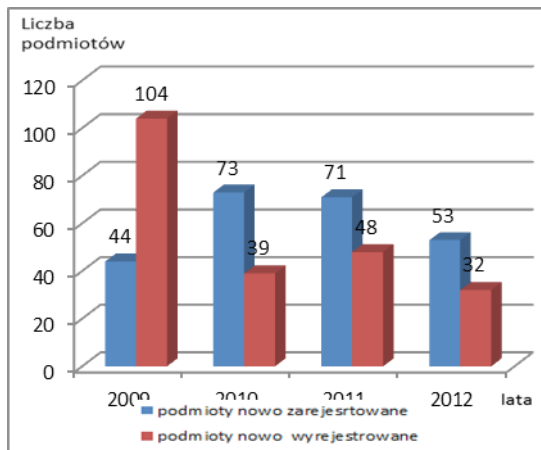

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

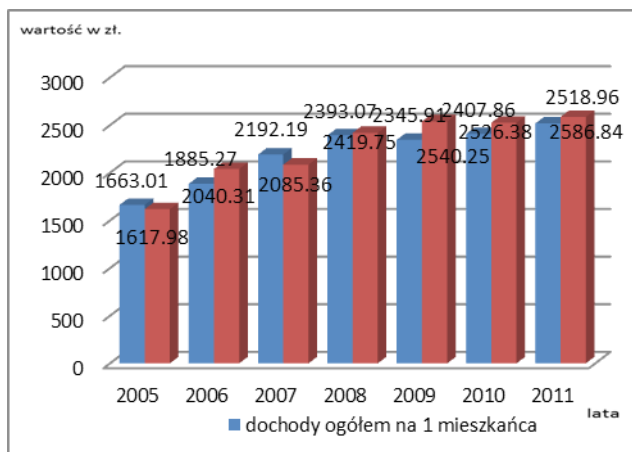
Wśród zarejestrowanych podmiotów zdecydowanie przeważają te, należące do sektora prywatnego. Od 2009 r. wzrasta liczba przedsiębiorstw na 10 000 mieszkańców, z 500 w 2009 r. do 566 w 2012 r. (13,2%).

Rys. 69. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Kołbiel w latach 2009-2013.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

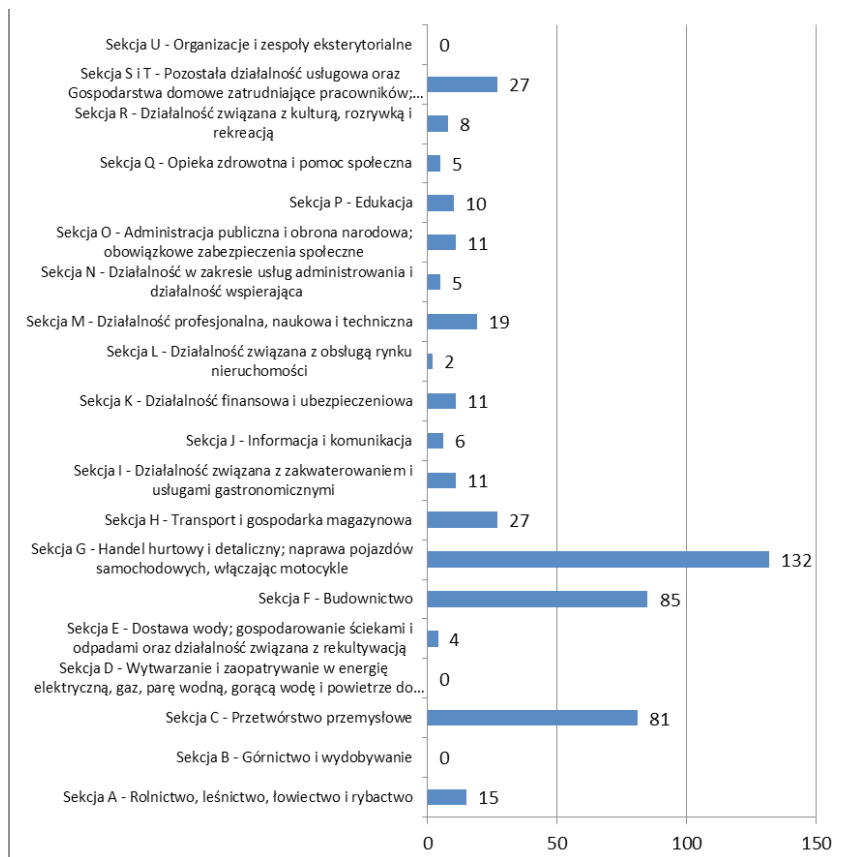
Rys. 70. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Kołbiel w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W badanym okresie liczba nowo zarejestrowanych podmiotów była bardzo zróżnicowana w poszczególnych latach. Zazwyczaj więcej podmiotów rejestrowano niż wyrejestrowywano, z wyjątkiem roku 2009. Rok ten był dla przedsiębiorców najmniej korzystny, gdyż wyrejestrowano wówczas 104 podmioty. Od tamtego okresu liczba wyrejestrowanych podmiotów znacznie spadła i w 2012 r. wynosiła 32.

Rys. 71. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji, w gminie Kołbiel w 2012 r.

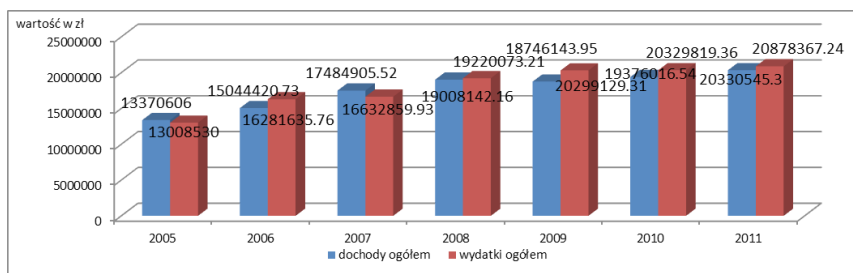
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W gminie Kołbiel w 2012 r. najczęściej podmiotów prowadziło działalność gospodarczą w takich sekcjach, jak: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe.

W badanym okresie zarówno dochody, jak i wydatki budżetu gminy Kołbiel systematycznie wzrastały. W 2011 r. dochody budżetu gminy wynosiły 20 330 545,3 i były wyższe o 52% niż w roku 2005, natomiast wydatki wynosiły 20 878 367,24 i były wyższe od tych w 2005 r. o 56,2%²⁹.

Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Kołbiel, w latach 2005-2011 również systematycznie wzrastały. W 2012 r. dochody osiągnęły poziom 2518,96 zł, a wydatki 2586,64zł i były niższe niż w powiecie otwockim i w Polsce.

Rys. 72. Dochody i wydatki budżetu gminy Kołbiel w latach 2005 - 2011, w zł.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

MOJA GMINA OSIECK³⁰

Gmina Osieck to gmina wiejska, położona w południowo wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie otwockim. Od północy graniczy z gminą Kołbiel i Celestynów, od zachodu z gminą Sobienie-Jeziory, od południa z gminą Garwolin a od wschodu z gminą Pilawa.

Osieck znajduje się w odległości 50 km od centrum Warszawy. Jest to gmina o charakterze rolniczo - usługowym z rozwiniętą funkcją turystyczno - wypoczynkową. Decyduje o tym jej położenie w granicach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego oraz na obszarze jego otuliny.

Według danych z 2011 roku, gminę zamieszkiwało **3550 osób**. Powierzchnia gminy Osieck wynosi 68 km² (6804 ha), na którą składa się powierzchnia 13 sołectw. Użytki rolne stanowią 57% powierzchni, natomiast użytki leśne to 35% pow. W sumie gmina stanowi blisko 11% powierzchni powiatu otwockiego.

Siedziba gminy mieści się w Osiecku, przy ul. Rynek 1. Obecnym wójtem jest **mgr Władysław Marek Lasocki**.

29) Wskaźnik nie uwzględnia inflacji.

30) Opracował Piotr Kielbasiński.

Historia

Osieck jest osadą o średniowiecznym rodowodzie. W jego pobliżu odkryto cmentarzysko datowane na I-III wiek n.e. (odkryte w 1919 roku). Nazwa Osiecka (dawne: Osieczko) pochodzi od słowa *osiek* oznaczającego zasiekę, warownię leśną. Historycy podkreślają obronny charakter pierwotnej osady, co potwierdza jej średniowieczne trwanie jako grodu obronnego.

W średniowieczu Osieck stanowił własność książąt mazowieckich, najpierw jako siedziba kasztelani, później starostwa. W XII wieku stał się siedzibą parafii. Na początku XV wieku książęta mazowieccy z uwagi dużą ilość zwierzyny łownej w Puszczy Osieckiej wybudowali wielki drewniany dwór myśliwski, który służył książętom i znamienitym gościom podczas licznych łowów.

Pod koniec pierwszej połowy XVI wieku Osieck był własnością Królowej Bony. Król Zygmunt August 27 października 1558 r. wydał dekret nadający osadzie Osieck prawa miejskie. Miasto uzyskało herb, będący symbolem jelenia na czerwonym tle. Osieck w XVI wieku był największą gminą w powstałym z ziemi Czerskiej powiecie garwolińskim. Był ważnym węzłem komunikacyjnym, dzięki czemu rozwijał się handel. Przełom XVI i XVII wieku to szczyt rozwoju Osiecka. Do ówczesnego starostwa osieckiego należały między innymi, oprócz miejscowego folwarku, 22 wsie i 4 młyny. Sam Osieck liczył 200 domów i ponad 1000 mieszkańców. Był on wtedy nie tylko zamożnym ale i liczącym się miastem Mazowsza.

Najazd wojsk szwedzkich w czasie tzw. „potopu szwedzkiego” położył kres rozwijającemu się miastu i jego starostwu. Spalone zostały budowle publiczne (kościół, ratusz i dwór), a z 200 budynków pozostało zaledwie 25%. W 1869 roku Osieck utracił prawa miejskie i w 1870 roku nadano mu rangę miejscowości gminnej.

Walory rekreacyjne

Gmina Osieck poprzez swoje położenie i walory przyrodniczo-krajobrazowe stała się ulubionym miejscem rekreacyjnym dla warszawiaków. Stopniowo przybywa terenów leśnych w wyniku zalesienia odłogujących gruntów rolnych o niskiej klasie bonitacyjnej. W gminie Osieck można odnaleźć ślady dawnej historii: neogotycki kościół, 100-letnią drewnianą plebanię, drewniane XIX-wieczne domy, grzebalny cmentarz z zabytkową kaplicą św. Rocha, można też podziwiać świątki ludowego rzeźbiarza p. Sereja.

Mazowiecki Park Krajobrazowy jest fragmentem historycznej Puszczy Osieckiej. Znajdują się tutaj oznakowane piesze szlaki turystyczne.

Jeden z nich - niebieski szlak turystyczny prowadzi do dzikich miejsc, gdzie kwitnie tarnina i głóg, gdzie mieszka dzięcioł i sowa.

Wędrując polnymi drogami, napotkać można kamienie, które jako pomnik przeszłości mówią o walkach niepodległościowych toczących się na obszarze gminy. Znajdują się też przydrożne kapliczki stawiane bądź w intencjach dziękczynnych, bądź na rozstajach dróg jako drogowaskazy.

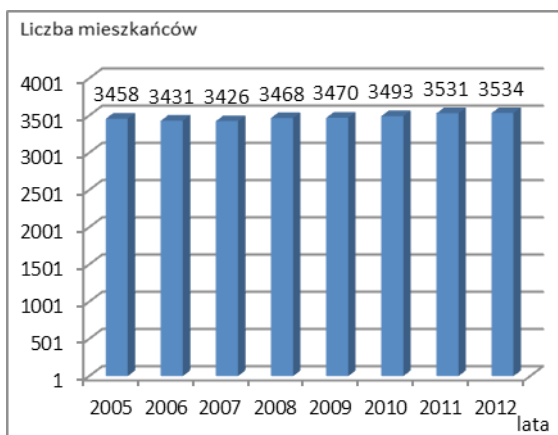
W położonych na południe od Osiecka Górkach znajduje się wielowiekowy dąb - pomnik przyrody. Na terenie gminy często można spotkać stare, niekiedy 100-letnie domy.

W opisywanej gminie znajduje się bogata baza noclegowa, na którą składają się: liczne pensjonaty i hotele w tym Skania sp. Z o.o. Hotel „Pod Sosnami”.

CHARAKTERYSTYKA GMINY OSIECK – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH³¹

W gminie Osieck w 2012 r. znajdowało się 3534 mieszkańców. Od 2005 r. ich liczba wzrosła tylko o 2,2%. Wśród mieszkańców gminy nieznacznie przeważają kobiety, które stanowią 51% ogólnej populacji, natomiast mężczyźni stanowią 49%.

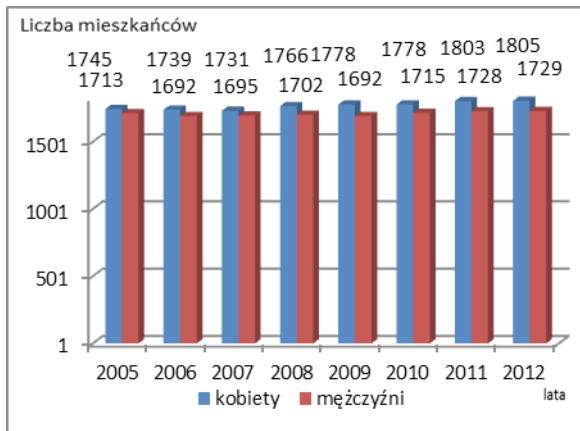
Rys. 73. Liczba mieszkańców w gminie Osieck w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

31) Opracowała Bożenna Barbachowska na podstawie danych GUS.

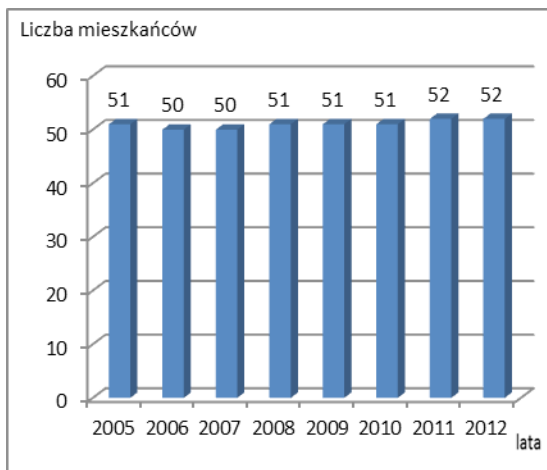
Rys. 74. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Osieck w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.³²

Na jeden kilometr kwadratowy powierzchni w 2012 r. przypadały 52 osoby, czyli znacznie mniej niż w Polsce i w powiecie otwockim.

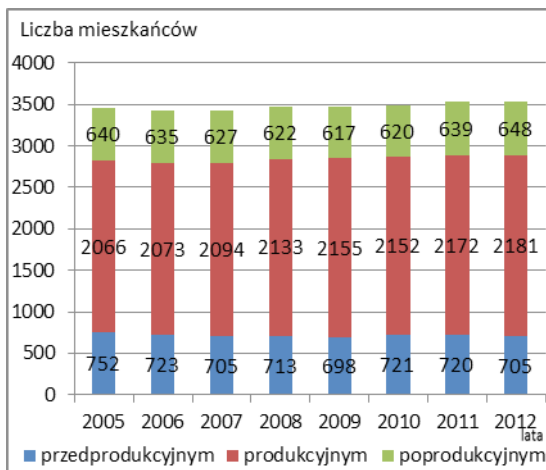
Rys. 75. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Osieck w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

32) Dane statystyczne gminy Osieck zostały pobrane ze strony:
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1971, (27.06.2013).
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechster.display?p_id=462934&p_token=0.32718539290090054, (27.06.2013).

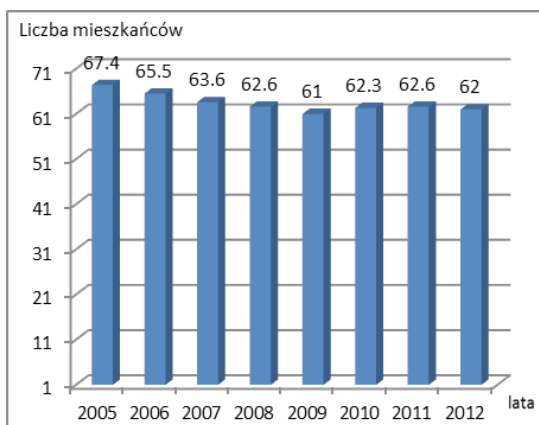
Rys. 76. Ludność w gminie Osieck, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

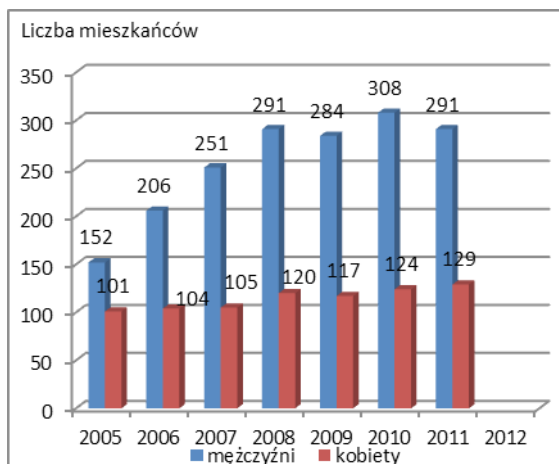
W latach 2005-2012 w gminie Osieck widoczna jest niewielka tendencja wzrostowa osób w wieku poprodukcyjnym (od 2005 r. nastąpił wzrost w tej grupie osób o 1,3%) oraz malejąca tendencja osób w wieku przedprodukcyjnym (nastąpił spadek w tej grupie o 6,3%). W badanym okresie nastąpił też wzrost osób w wieku produkcyjnym o 5,9%.

Rys. 77. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Osieck w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

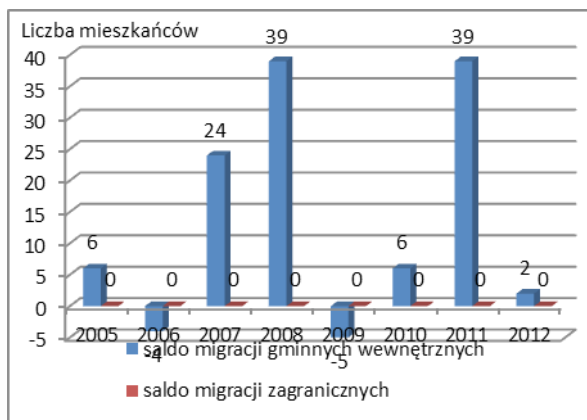
Rys. 78. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Osieck w latach 2005 - 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Osieck w 2012 r. przypadało 62 osoby w wieku nieprodukcyjnym, przy czym wskaźnik ten w badanym okresie ulegał zmniejszeniu z 67,4 do 62 (8%). Mimo to wskaźnik ten i tak jest wyższy niż dla Polski i dla gminy Otwock.

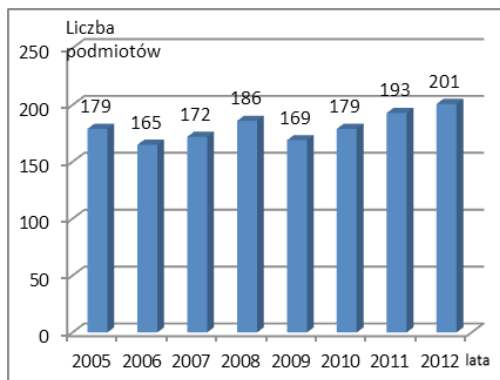
Rys. 79. Saldo migracji w gminie Osieck na pobyt stały w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 80. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Osieck, wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

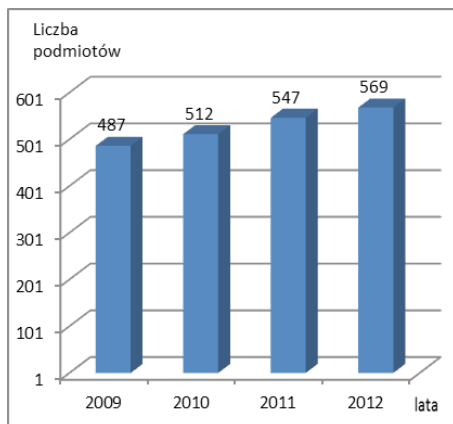

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Saldo migracji wewnętrznych w gminie Osieck, za wyjątkiem lat 2006 i 2009, było dodatnie, przy czym największe było w 2008 i 2011 roku. Saldo migracji zagranicznych w badanym okresie było zerowe.

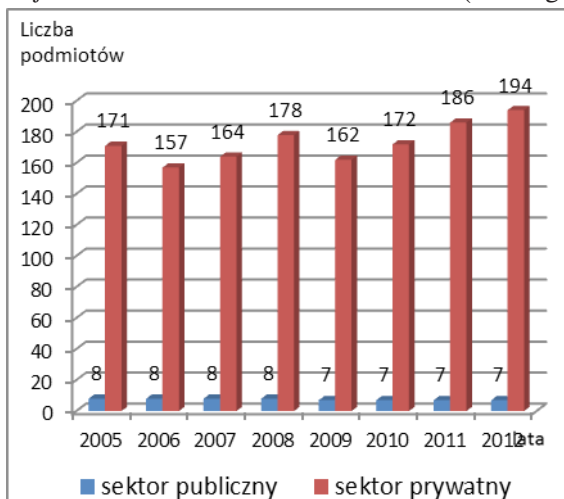
W latach 2005 do 2012 r. widoczny jest lekko wzrastający trend podmiotów gospodarki narodowej, wpisanych do rejestru REGON. Jednak w niektórych okresach ich liczba malała w stosunku do roku poprzedniego. W 2012 r. liczba podmiotów wynosiła 201, w stosunku do 2005 roku nastąpił wzrost o 12,3%.

Rys. 81. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Osieck w latach 2009-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

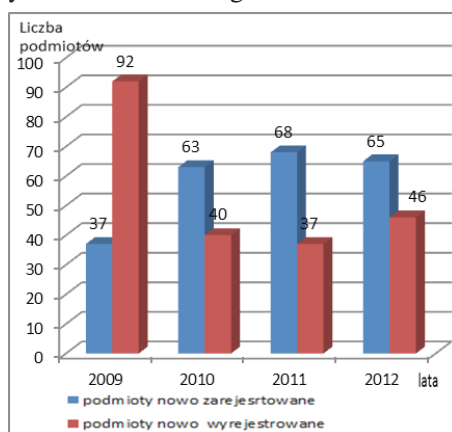
Rys. 82. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Osieck wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

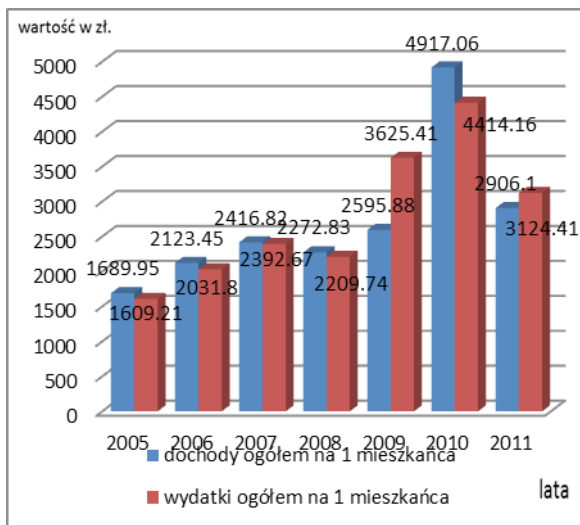
Na 10 000 ludności w 2012 r. przypadało 569 podmiotów. Ich liczba wzrosła od 2009 r. o 16,8%. Funkcjonujące podmioty gospodarki narodowej należą głównie do sektora prywatnego, tylko 7 podmiotów w 2012 r. należało do sektora publicznego.

Rys. 83. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Osieck w latach 2009-2013.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

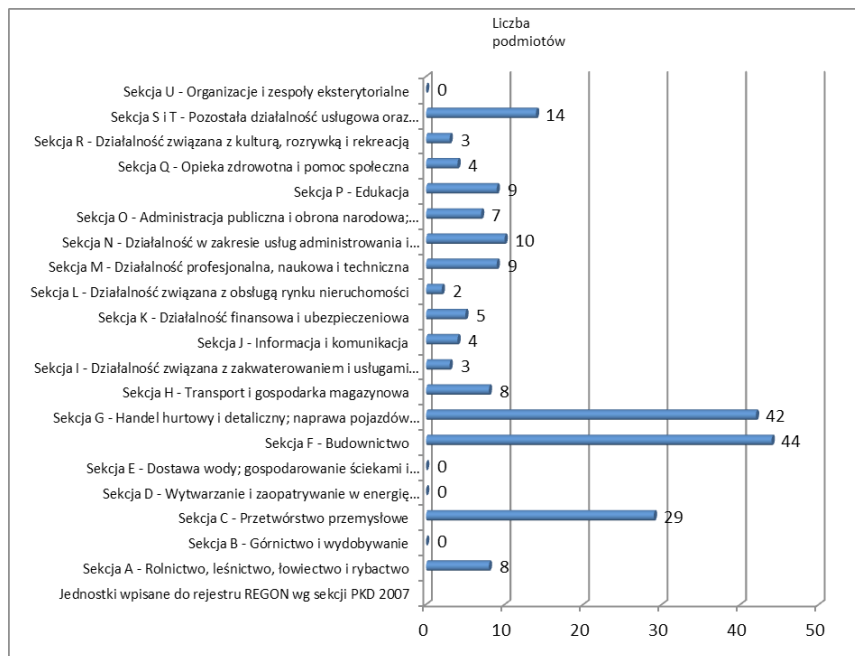
Rys. 84. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Osieck w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Od 2009 r. systematycznie wzrastała liczba zarejestrowanych nowych podmiotów z 37 do 65 w 2012 r., czyli o 75,6%. W 2009 r. była rekordowa liczba podmiotów wyrejestrowanych, ale w dwóch następnych latach widoczny jest jej spadek. Niestety w 2012 roku liczba wyrejestrowanych podmiotów ponownie wzrosła z 37 w 2011 r. do 46 w 2012 (24,3%).

Rys. 85. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w gminie Osieck.

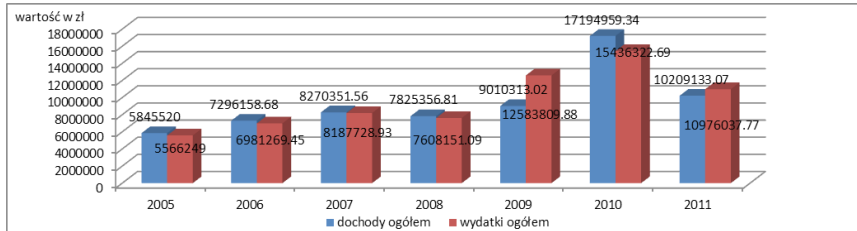

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W odróżnieniu od innych gmin powiatu otwockiego w gminie Osieck w 2012 r. najczęściej podmiotów prowadziło działalność gospodarczą w sekcji budownictwo. W dalszej kolejności znajdowały się takie sekcje, jak: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe.

Dochody budżetu gminy Osieck w badanym okresie wykazywały trend wzrostowy, jednak znaczny wzrost dochodów nastąpił dopiero w 2009 i 2010 roku. W 2009 i 2011 r. wydatki budżetu gminy znacznie przekroczyły jego dochody. Na jednego mieszkańca gminy Osieck w 2012 r. dochody wynosiły 2906,1 zł, a wydatki 3124,41 zł.

Rys. 86. Dochody i wydatki budżetu gminy Osieck w latach 2005- 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

MOJE MIASTO OTWOCK³³

Miasto Otwock jest największym centrum zurbanizowanym powiatu otwockiego, usytuowane na południowym-wschodzie województwa mazowieckiego. Liczy ponad 45 tys. mieszkańców i zajmuje obszar 47 km². W około 45% miasto jest zalesione, tworząc w ten sposób jego parkowo-uzdrowiskowy charakter. Przeważają drzewa iglaste, zwłaszcza sosny. Na rozwój Miasta nie wątpliwy wpływ ma jego usytuowanie na obrzeżach miasta stołecznego Warszawy. Od centrum Stolicy do granicy Otwocka odległość wynosi niespełna 25 km. Z tego też powodu liczni mieszkańcy każdego dnia dojeżdżają do pracy do Warszawy. W 1916 r. Otwock uzyskał prawa miejskie.

Miasto Otwock jest położone nad lewym brzegiem rzeki Świder, nieopodal jej ujścia do Wisły, w otoczeniu Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Struktura administracyjna Otwocka jest jednolita, zwyczajowo mieszkańcy jednak stosują nieoficjalnie nazwy dawnych wiosek lub nazw powstałych od innych zdarzeń. I tak można mówić, że w Otwocku istnieje: Jabłonna, Kresy, Mładz, Soplicowo, Śródborów, Śródmieście, Świder Wschodni i Zachodni, Świdry Wielkie, Świerk, Teklin, Wólka Mładzka, Ługi. Do rozwoju Otwocka przyczyniło się wybudowanie w 1877 r. drogi Żelaznej, czyli kolei, oraz dworca kolejowego (Kazimierski, 1972, s. 13). Osadę nazwano Otwockiem Stacyjnym, a potem Willami Otwockimi.

Otwock ma dość bogatą i ciekawą historię. Archeolodzy odnaleźli ślady pierwszego osadnictwa w miejscu ujścia Świdra do Wisły sprzed 12 tysięcy lat (Kaluszko, Ajdacki, 2006, s. 15). Pierwsze pisemne wzmianki o Otwocku Starym, obecnie Otwocku Wielkim, położonym około 7 kilometrów od centrum dzisiejszego Otwocka, pochodzą z 1407 r. Współcześnie znajduje się tam piękny pałac w stylu późnobarokowym rodu Bielańskich.

Na przełomie XIX i XX w., wśród malowniczych sosen nad rzeką Świder powstały piękne drewniane wille zaprojektowane przez Michała Elwiro Andriollego, znanego dziewiętnastowiecznego polskiego artystę. W ciągu trzech

33) Opracowała Joanna Korzeniewska.

lat (1880-1883) zaprojektował i wybudował dom dla siebie oraz kilkanaście domków letniskowych z myślą o ich wynajęciu mieszkańcom stolicy. Zapoczątkował tym samym swoisty styl w architekturze, łączący w sobie elementy stylu mazowieckiego, alpejskiego i rosyjskiego. Konstanty Ildefons Gałczyński otwockie domki opisał w jednym ze swoich wierszy zatytułowanym „Wycieczki do Świdra” tymi słowami: *Te wille, jak wójt podaje, są w stylu „świdermajer”*. Nieliczne już wille zbudowane w tym stylu można jeszcze zobaczyć.

Lecznicze właściwości mikroklimatu sosnowego oraz zacisze lasów sosnowych Otwocka przyczyniły się również do rozwoju miasta jako uzdrowiska. Na uwagę zasługuje karczewski lekarz dr Józef Marian Geisler, który w 1893 r. utworzył pierwsze w Polsce sanatorium nizinne chorób płuc i innych schorzeń układu oddechowego. W 1917 r. na terenie Otwocka znajdowały się już 22 pensjonaty i 3 sanatoria. W 1923 roku Otwock otrzymał statut uzdrowiska. Walory klimatyczne doceniało wielu kuracjuszy, w tym Władysław Reymont i Józef Piłsudski.

Do rozwoju Otwocka przyczyniło się uruchomienie w 1914 r. kolejki wąskotorowej, która połączyła tę miejscowość z Warszawą. To właśnie tą kolejką w czasie II wojny światowej dokonywał się największy „szmugiel” żywności z Karczewa do Warszawy. Kolejka wąskotorowa została zlikwidowana w 1953 r. W 1936 oddano do użytku pierwszy w Polsce zelektryfikowany odcinek linii kolejowej z Warszawy do Otwocka.

W okresie międzywojennym Otwock był w dużej mierze zamieszkały przez ludność żydowską. W 1939 roku Otwock liczył 19 206 mieszkańców, z tego 14 000 stanowili Żydzi³⁴. Z tego też powodu w latach 1940-1942³⁵ okupanci niemieccy utworzyli getto, a jego mieszkańców stopniowo wywozili do obozów zagłady m.in. w Treblince. Getto zlikwidowano 19 sierpnia 1942 roku. Po wojnie liczba mieszkańców zmalała do 12 tysięcy.

W 1957 roku uruchomiono w Świerku, dzielnicy Otwocka, pierwszy w Polsce reaktor jądrowy „EWA”, później drugi „Maria”. W roku 1967 Otwock utracił status miasta uzdrowiska. W 1975 r. został zlikwidowany powiat otwocki i powiat miejsko-uzdrowiskowy otwocki. W latach 1986-1987 został utworzony Mazowiecki Park Krajobrazowy, a Otwock znalazł się w jego centrum.

Reaktywowanie powiatu otwockiego nastąpiło w 1999 r., w skład którego wchodziły miasta Otwock, Karczew, Józefów i gminy Karczew, Celestynów, Wiązowna, Kołbiel, Osieck, Sobienie-Jeziory.

Na uwagę zasługują następujące zabytki otwockie: Ratusz z końca lat 20. XX wieku, czyli przebudowana willa z XIX wieku, kościół św. Wincentego à Paulo, obraz Matki Boskiej Swojczowskiej, Willa „Julia”, Dworzec Kolejki Wąskotorowej z 1914 r., Sąd-dawna Willa Racówka³⁶.

34) Tamże, s. 44.

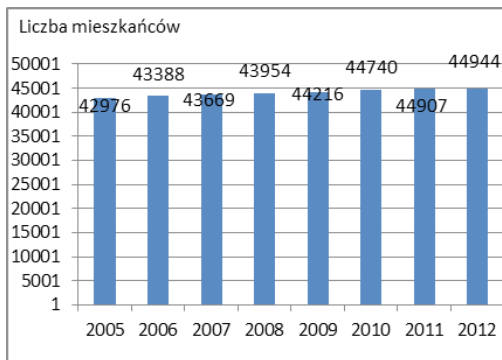
35) Miesięcznik Samorządowy, Gazeta Otwocka, wydanie specjalne nr 6 (235), 2012 r.

36) Tamże.

CHARAKTERYSTYKA MIASTA OTWOCK – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH³⁷

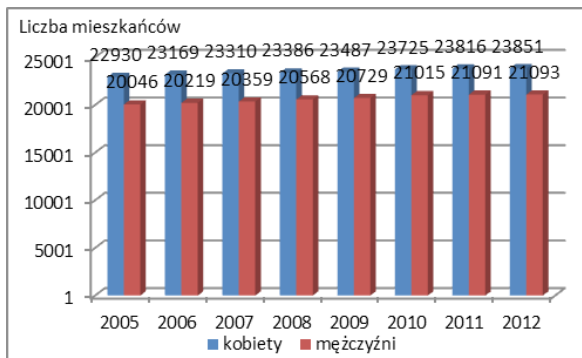
W 2012 r. liczba mieszkańców miasta Otwocka wynosiła 44 944 osoby. Od 2005 r. wzrosła ona o 1968 osób, czyli o 4,6%. Wśród mieszkańców przeważała liczba kobiet, których w 2012 r. było o 2758 więcej niż mężczyzn. Populacja kobiet stanowiła wówczas 53%, a mężczyzn 47%.

Rys. 87. Liczba mieszkańców w mieście Otwocku w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 88. Liczba kobiet i mężczyzn w mieście Otwocku w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.³⁸

37) Opracowała Bożenna Barbachowska na podstawie danych GUS.

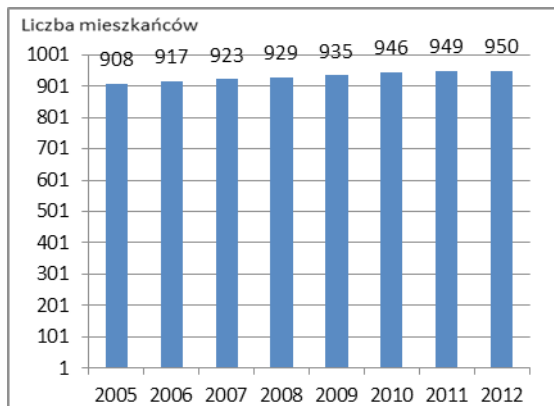
38) Dane statystyczne gminy Otwock zostały pobrane ze strony:

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1965, (27.06.2013).

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.26266103640881866, (27.06.2013).

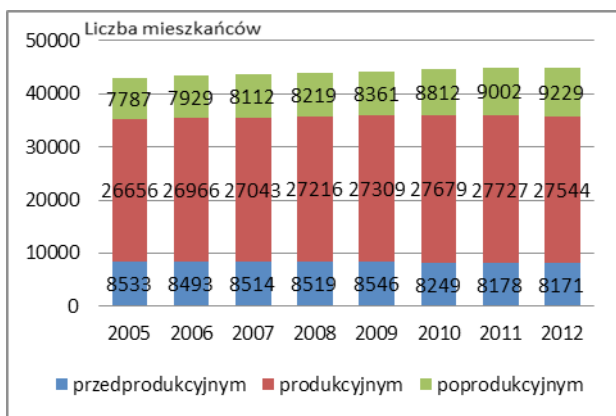
Na jeden kilometr kwadratowy w Otwocku przypada 950 osób, od 2005 r. liczba ta wzrosła o 42 osoby (4,6%).

Rys. 89. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w mieście Otwocku w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 90. Ludność w mieście Otwocku, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, w latach 2005-2012.

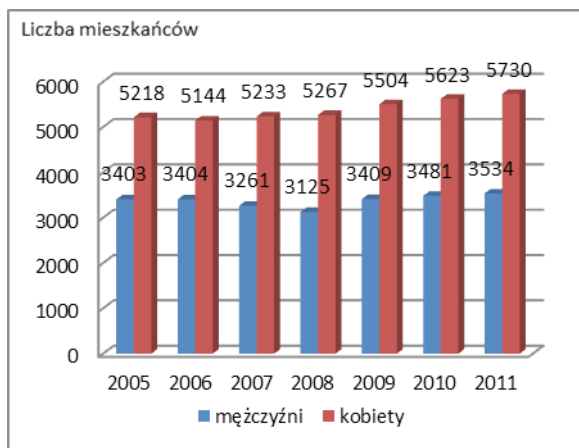
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W badanym okresie widoczny jest wzrastający trend osób w wieku poprodukcyjnym. W 2012 r. w stosunku do 2005 r. liczba osób w tej grupie wzrosła o 18,5%. Wzrosła również w tym czasie ludność w wieku produkcyjnym, ale tylko o 3,3%. Natomiast zmalała liczba ludności w wieku

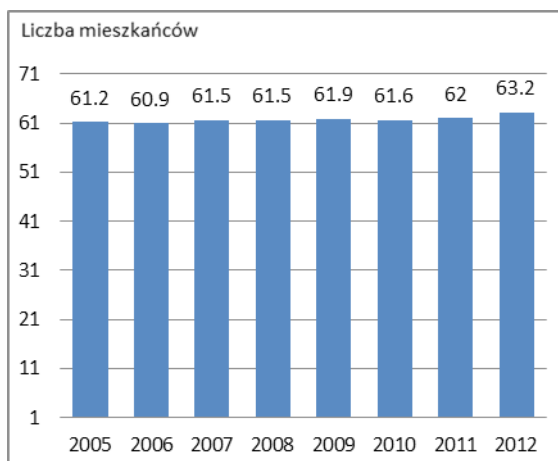
przedprodukcyjnym, w 2012 r. w porównaniu z rokiem 2005 zmniejszyła się ona o 4,2%.

Rys. 91. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn, w mieście Otwocku, w latach 2005 - 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 92. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w mieście Otwocku, w latach 2005-2012.

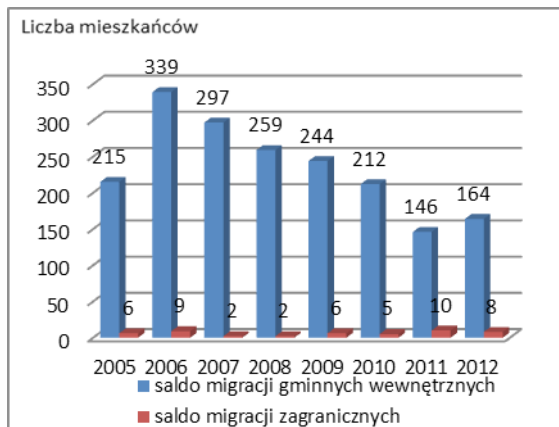

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W mieście Otwock znacznie więcej kobiet jest czynnych zawodowo niż mężczyzn. W 2012 r. wśród pracujących było 61,8% kobiet i 38,1% mężczyzn. Od 2005 r. liczba kobiet pracujących wzrasta w większym stopniu niż liczba mężczyzn.

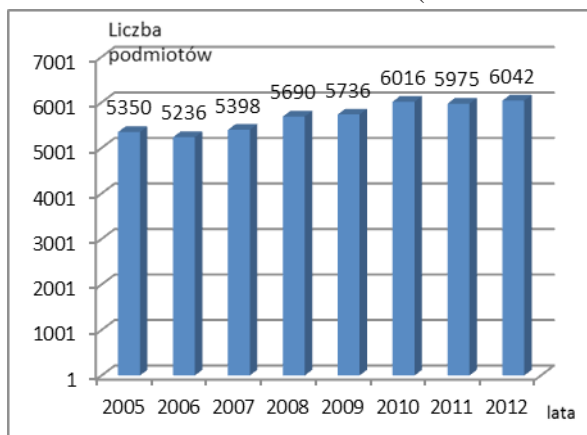
Na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2012 r. przypadało 63,2 osoby w wieku nieprodukcyjnym. W badanym okresie wskaźnik ten nieznacznie wzrastał i jest większy niż w powiecie otwockim i w kraju.

Rys. 93. Saldo migracji w mieście Otwock, na pobyt stały w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys.94. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w mieście Otwock wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

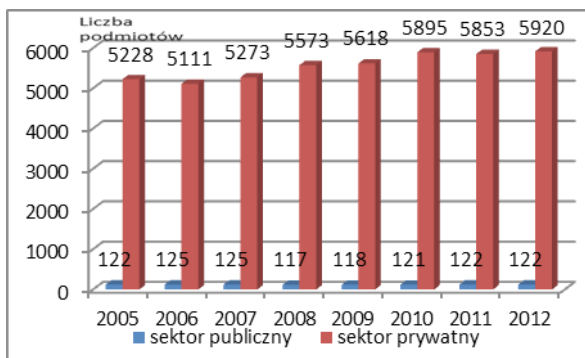

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Saldo migracji zarówno wewnętrznych, jak i zagranicznych w mieście Otwock w badanym okresie było dodatnie. Niemniej jednak od 2006 r. wskaźnik migracji wewnętrznych znacznie spadał do 2011 r. W 2012 r. wzrósł on o 12,3% w stosunku do 2011 r.

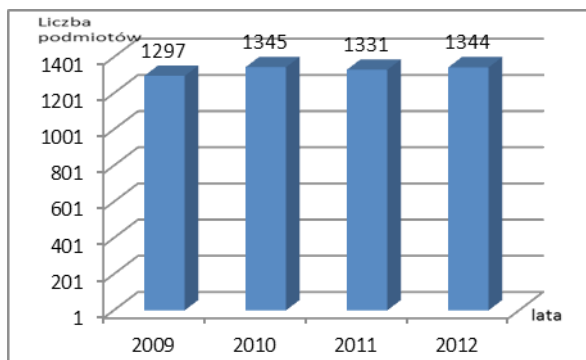
Na terenie miasta Otwocka w 2012 r. funkcjonowały 6042 podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON. Ich liczba od 2005 r. wzrosła o 12,9%. Były to podmioty należące głównie do sektora prywatnego. W 2012 r. w sektorze publicznym były zarejestrowane 122 podmioty.

Rys.95. Podmioty gospodarki narodowej w mieście Otwocku wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 96. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w mieście Otwock w latach 2009-2012.

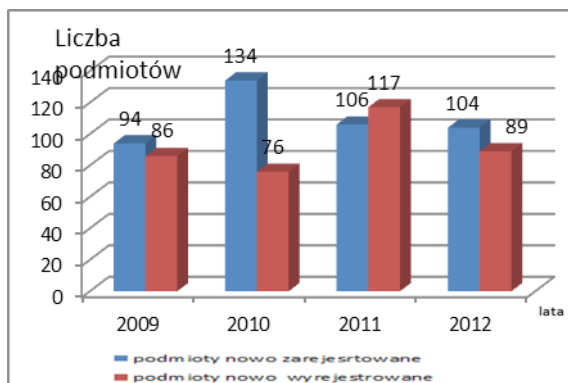

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W 2012 r. na 10 000 ludności w mieście Otwocku przypadały 1344 podmioty, o 3,6% więcej niż w 2009 r.

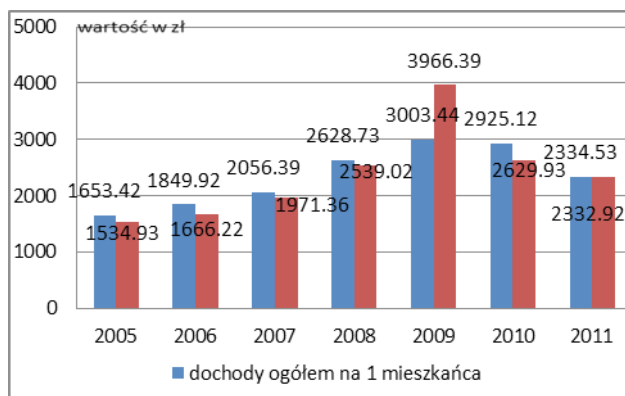
Najwięcej nowo zarejestrowanych podmiotów odnotowano w 2010 r., w następnych latach ich liczba jednak zmniejszała się do 104 w 2012 r. W okresie od 2009 r. do 2012 r. za wyjątkiem roku 2011 widoczna była większa liczba podmiotów nowo zarejestrowanych niż wyrejestrowanych z rejestru REGON.

Rys.97. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, w mieście Otwocku w latach 2009-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

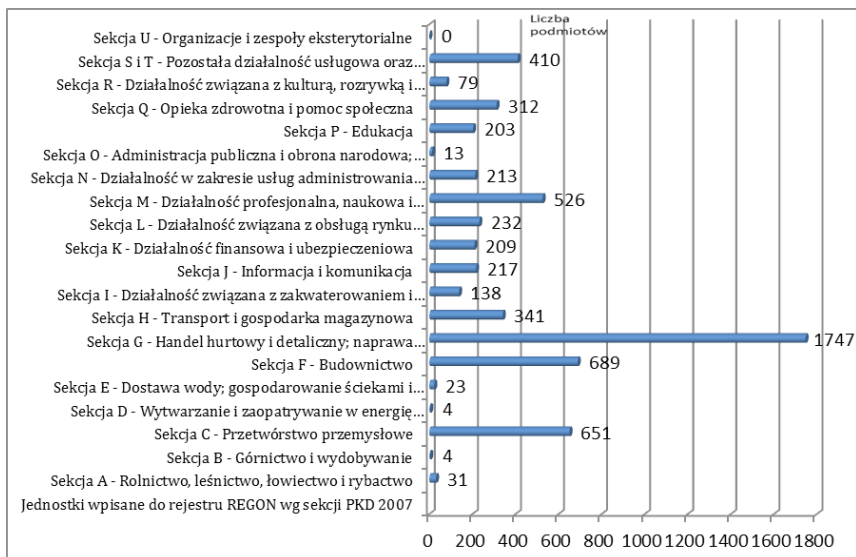
Rys. 98. Dochody i wydatki ogółem budżetu miasta Otwock na 1 mieszkańca w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Podobnie jak w innych gminach powiatu otwockiego, w 2012 r. najwięcej podmiotów prowadziło działalność gospodarczą w takich sekcjach, jak: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe.

99. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w mieście Otwock.

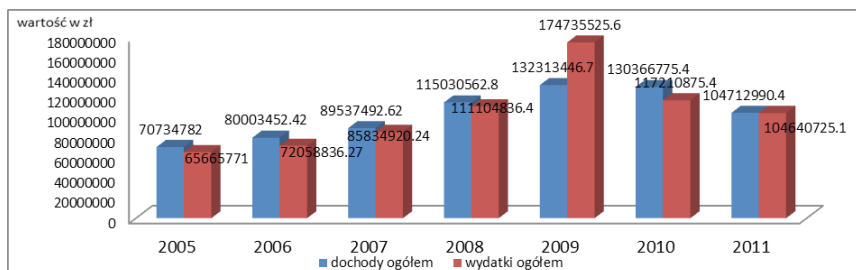

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Od 2005 r. do 2009 r. dochody budżetu miasta Otwock systematycznie wzrastały z kwoty 70 734 782 zł do kwoty 132 313 446,7zł, po tym zaś okresie nastąpiło ich znaczne zmniejszenie. W 2009 r. wydatki budżetu gminy przekroczyły dochody o 42 422 078,9 zł.

W 2012 r. na jednego mieszkańca miasta Otwock przypadało 2334,53 zł dochodu, a 2332,92 zł wydatków.

Rys. 100. Dochody i wydatki (ogółem) budżetu miasta Otwock w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

MOJA GMINA SOBIEŃ-JEZIORY³⁹

Położenie

Gmina Sobień-Jeziory to wiejska gmina powiatu otwockiego stanowiąca ponad 15% jego powierzchni.

Gmina leży w Dolinie Środkowej Wisły. Jest to obszar, na którym został zachowany naturalny charakter rzeki z licznymi wyspami, starorzeczami i kanałami bocznymi. Znajduje się tu wiele siedlisk ptaków wodno – błotnych o randze europejskiej. Prawie cały teren gminy leży w granicach Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, a jego północno – wschodni fragment znajduje się w granicach Mazowieckiego Parku Krajobrazowego. Bogata szata roślinna niewątpliwie stanowi atrakcję dla botaników.

Historia

Wzmianki historyczne o miejscowościach należących do dzisiejszej gminy Sobień-Jeziory zawdzięczamy księżętom mazowieckim. Książę Konrad I, nadając w roku 1244 uposażenie kościołowi p.w. Wniebowzięcia Marii Panny w Czersku, wymienia nazwy szeregu wsi, które musiały już istnieć przed 1244 rokiem (Siedzów, Piwonin, Sobień, Zambrzyków). Miejscowość Sobień-Jeziory powstała w II poł. XVIII wieku dzięki Jackowi Jezierskiemu, kasztelanowi łukowskiemu i senatorowi. W roku 1762 nabył on od Buczyńskiego „Sobień Średnie”. Chodziło tu prawdopodobnie o Sobień Szlacheckie z przyległościami. Otrzymał też w dzierżawę na 50 lat Osieck i Dziecinów. Nabył też kościelne grunty w Wysocynie oraz wieś Radwanków. W zastaw od książąt Radziwiłłów otrzymał Siedzów, a od Bielińskich Otwock. W drugiej połowie XVIII

39) Opracowała Ewa Kwiatkowska.

wieku hrabia Jezierski założył tutaj pierwszą w Polsce fabrykę kos oraz zainicjował manufakturę pończoszną. W latach 30. XX wieku wybudowano szkołę, powstało przedszkole, gmina, oświetlenie ulic oraz założono pogotowie przeciwpowodziowe. 1 grudnia 1972 roku uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Warszawie utworzono gminę Sobienie-Jeziory.

Szkolnictwo Kultura Sport

W gminie funkcjonuje 1 przedszkole publiczne i 2 punkty przedszkolne, 3 publiczne szkoły podstawowe i 1 publiczne gimnazjum. Po ukończeniu gimnazjum zdecydowana większość młodzieży dojeżdża do szkół średnich w Otwocku.

W stolicy gminy, Sobieniach-Jeziorach, znajduje się Biblioteka Publiczna i Gminny Ośrodek Kultury – niestety jego działalność ogranicza się tylko do kawiarenki internetowej i bardzo pojedynczych wydarzeń typu kiermasz wielkanocy.

W świecie lokalnego sportu działają 2 kluby piłki nożnej – Klub Sportowy Wisła Dziecinów i Klub Sportowy Sobienie-Jeziory.

Rolnictwo

Gminę można podzielić na dwie części. Zachodnia strona, położona wzdłuż Wisły, dzięki żyznym glebom jest obszarem typowo sadowniczym. Dominują tu przede wszystkim sady jabłoniowe, są również wiśnie, czereśnie i śliwki. Poza produkcją owoców bardzo istotna jest tu też produkcja warzyw. Prym wiodą producenci kapusty pekińskiej i ogórków.

W ostatnich latach producenci zaczęli wiązać się w spółki – grupy producentów owoców i warzyw. Dzięki temu łatwiej jest im znaleźć rynki zbytu. Grupy te korzystają ze środków unijnych, budują przechowalnie i sortownie, zakupują sprzęty i maszyny, stają się pracodawcami.

Druga część gminy, na wschód od drogi wojewódzkiej 801, to ziemie niskiej klasy, coraz częściej pozostawiane odłogiem bądź zalesiane. Większość mieszkańców z tego obszaru utrzymuje się z działalności w sferze pozarolniczej.

Organizacje pozarządowe

Gmina Sobienie-Jeziory wraz z 5 innymi gminami powiatu otwockiego należy do Lokalnej Grupy Działania Natura i Kultura. Dzięki przynależności do tego stowarzyszenia samorząd gminy, organizacje z terenu gminy oraz osoby prywatne mogą korzystać ze środków unijnych, o ile ich przedsięwzięcia są zgodne z założeniami lokalnej strategii rozwoju.

Wśród organizacji działających na obszarze gminy najwięcej jest jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Poza udziałem w akcjach ratunkowych jednostki te biorą czynny udział w życiu społeczności gminnej i parafialnej. Organizują uroczystości typu dożynki, święto ludowe, owocobranie. Uczestniczą w uroczystościach kościelnych i wydarzeniach historycznych.

Obok OSP działają również: Stowarzyszenie Rozwoju Dziecinowa, Koło Gospodyń Wiejskich Wysoczyn, Związek Harcerstwa Polskiego.

Wypoczynek

Możliwy jest wypoczynek zarówno aktywny, jak i rekreacyjny. Latem przyciągają okolicznych mieszkańców jeziora – dziecinowskie, piwonińskie, śniadkowskie oraz nadbrzeża szerokiej Wisły – niestety są to kąpieliska dzikie.

W południowo – wschodniej części gminy występują duże kompleksy leśne, gdzie można wypoczywać, jeżdżąc na rowerze lub spacerując i zbierając owoce runa leśnego. Wreszcie można odpoczywać bardziej luksusowo w ośrodku pn. Sobienie Królewskie & Country Club w miejscowości Sobienie Szlacheckie. Ośrodek ten obejmuje 18 – dołkowe pole golfowe z akademią golfa oraz zabytkowy hotel, w którym dostępny jest basen i SPA. Przy polu golfowym znajduje się również ośrodek awiacji, który posiada własne lądowisko i dysponuje własną flotą lotniczą oraz miejscami do hangarowania samolotów.

Miłośników jazdy konnej zapraszamy do miejscowości Warszawice. Znajduje się tam stadnina koni, a druga niebawem powstanie przy wspomnianym hotelu.

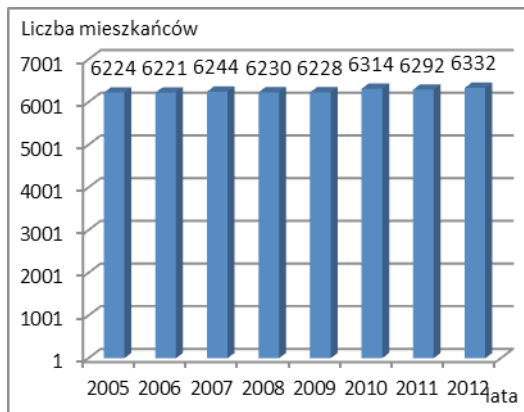
CHARAKTERYSTYKA GMINY SOBIENIE-JEZIORY – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH⁴⁰

Liczba mieszkańców w gminie Sobienie-Jeziora w 2012 r. wynosiła 6 332 osoby i wzrosła od 2005 r. o 1,7%. W 2005 r. w gminie tej nieznacznie większa była liczba mężczyzn niż kobiet, natomiast w 2012 r. sytuacja się zmieniała i kobiety stanowiły 50,6% mieszkańców, a mężczyźni 49,4%.

40) Opracowała Bożenna Barbachowska na podstawie danych GUS.

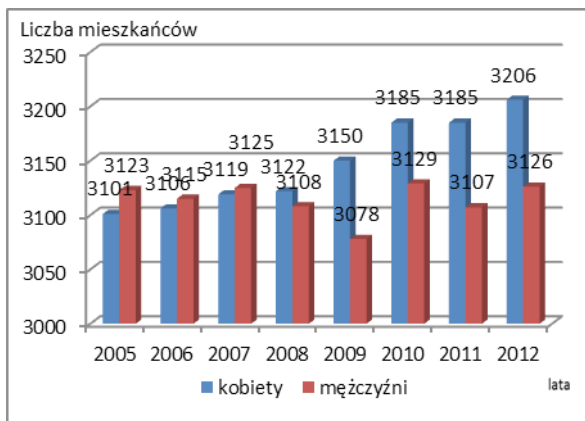

Rys. 101. Liczba mieszkańców w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 102. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005- 2012.

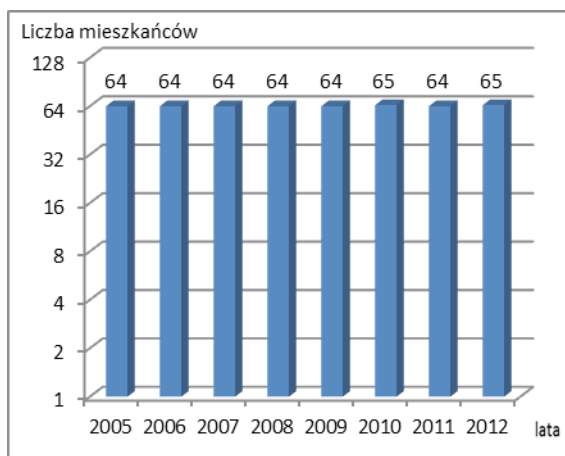

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Na jeden kilometr kwadratowy powierzchni przypadało w 2012 r. 65 osób, liczba ta w badanym okresie zmieniła się tylko o jedną osobę⁴¹.

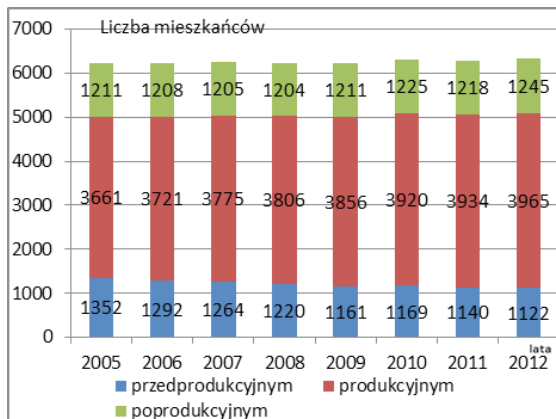
41) Dane statystyczne Gminy Sobienie Jeziory zostały pobrane ze strony: http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1972, (27.06.2013).
http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.6454182896431949, (27.06.2013).

Rys. 103. Ludność na1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

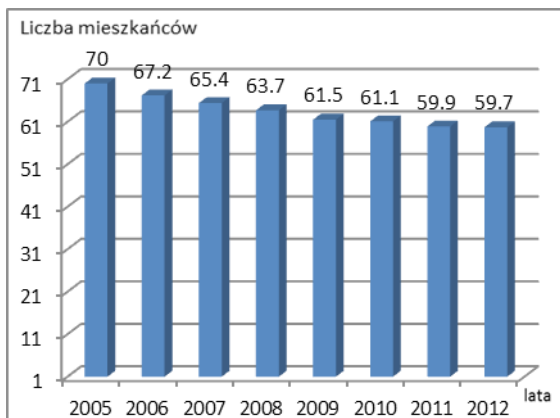
Rys. 104. Ludność w gminie Sobienie-Jeziory, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

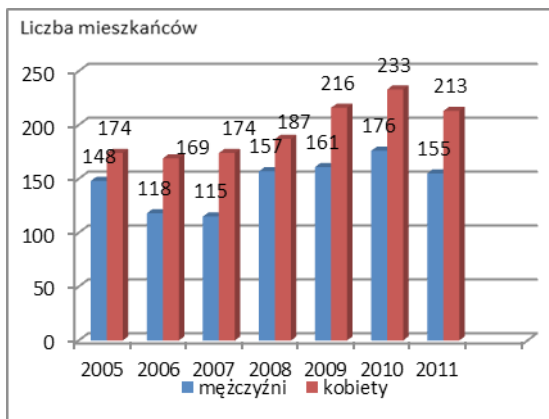
W gminie Sobienie-Jeziory, w analizowanym okresie wzrosła liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. W 2012 r. w porównaniu z 2005 r. wzrost ten wyniósł 2,8%. O 8,3% wzrosła w tym czasie również liczba osób w wieku produkcyjnym, natomiast aż o 17% zmniejszyła się liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym.

Rys. 105. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 106. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005 - 2011.

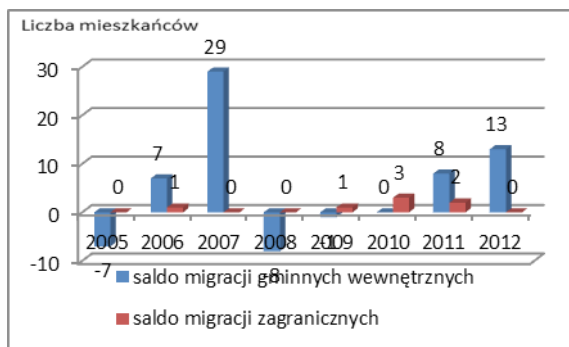

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W 2012 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 59,7 osób w wieku nieprodukcyjnym, liczba ta od 2005 r. zmniejszyła się o 10,3 osoby.

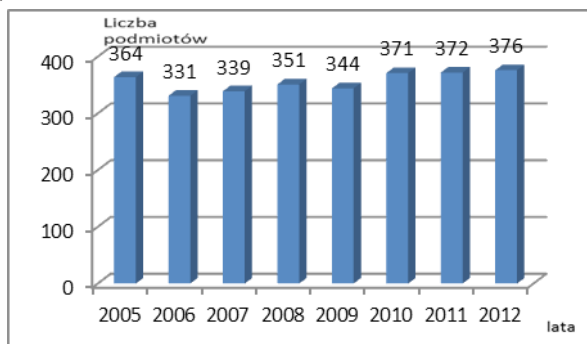
Wśród osób czynnych zawodowo większy udział stanowiły kobiety. W 2012 r. pracowało 57,8% kobiet i 42,2% mężczyzn.

Rys. 107. Saldo migracji w gminie Sobienie-Jeziory, na pobyt stały w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 108. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Sobienie-Jeziory, wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

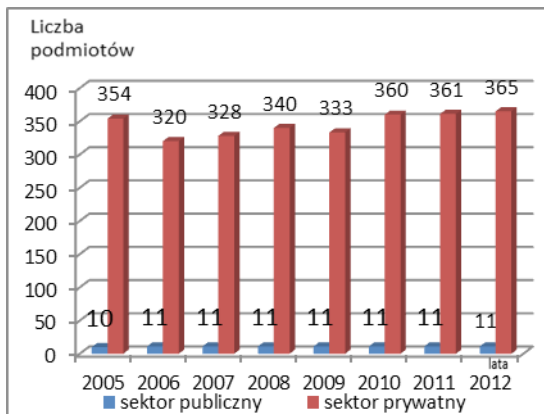
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Saldo migracji wewnętrznych w gminie Sobienie-Jeziory było ujemne tylko w 2005 i 2008 r. W pozostałych latach badanego okresu było ono dodatnie. Saldo migracji zagranicznych często było zerowe lub znajdowało się na bardzo niskim poziomie.

W gminie Sobienie-Jeziory działalność gospodarczą w 2012 r. prowadziło 376 podmiotów wpisanych do rejestru REGON. Liczba ta wzrosła od 2005 r. tylko o 3,3%. Zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w zdecydowanej większości należały do sektora prywatnego.

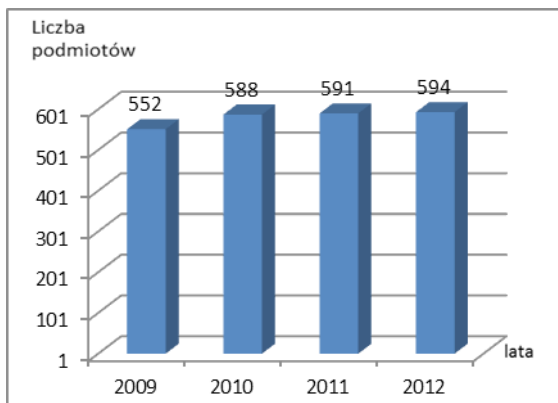
Na 10 000 ludności w 2012 r. przypadały 594 podmioty, ich liczba od 2009 r. wzrosła o 42 (7,6%).

Rys. 109. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Sobienie-Jeziory wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

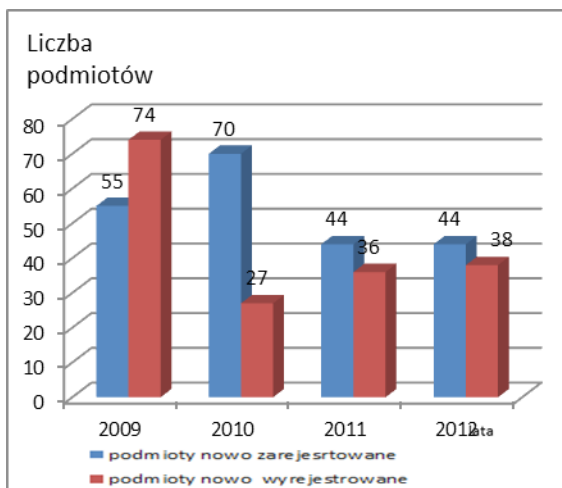
Rys. 110. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2009-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

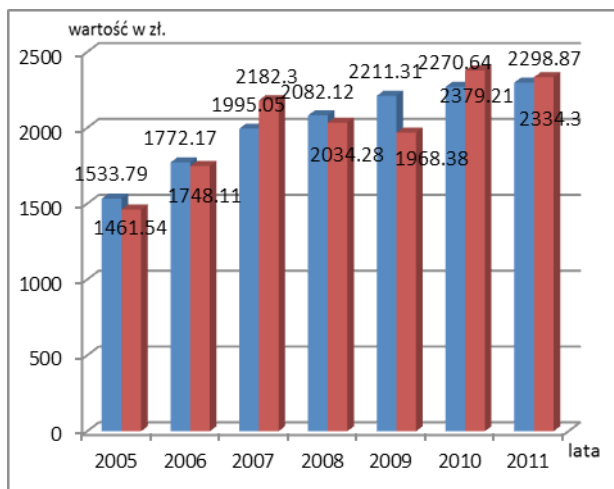
Na przełomie lat 2009/2010 nastąpił wzrost nowo zarejestrowanych podmiotów z 55 do 70 (27,2%), natomiast od tego okresu liczba nowo zarejestrowanych podmiotów znacznie się zmniejszyła i w latach 2011 i 2012 wynosiła 44. W okresie tym liczba wyrejestrowanych podmiotów w stosunku do nowo zarejestrowanych była jednak mniejsza.

Rys.111. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2009-2012.

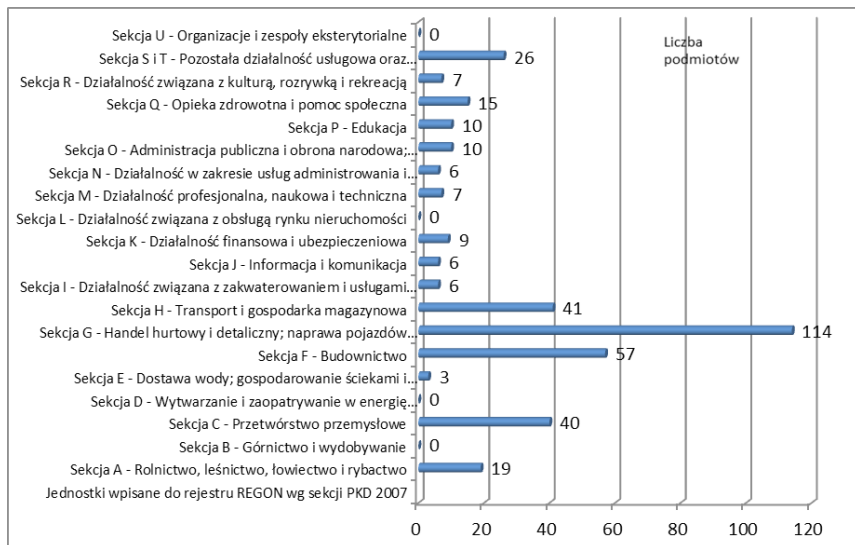
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 112. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005-2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych

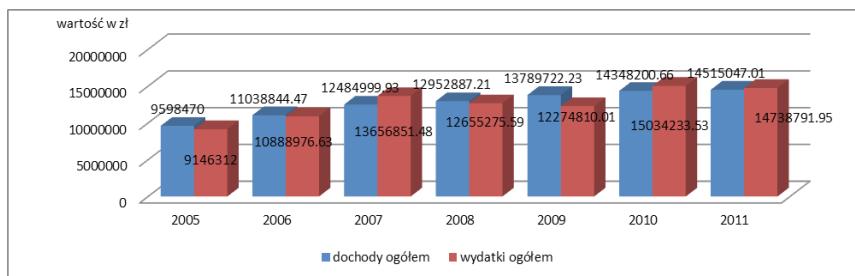
Rys. 113. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w gminie Sobienie-Jeziory.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Wśród zarejestrowanych podmiotów przeważały te, należące do sekcji handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, budownictwo, transport i gospodarka magazynowa oraz przetwórstwo przemysłowe.

114. Dochody i wydatki budżetu gminy Sobienie-Jeziory w latach 2005- 2011.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W analizowanym okresie systematycznie wzrastały zarówno dochody, jak i wydatki budżetowe. Od 2005 do 2012 r. dochody budżetu gminy Sobienie-Jeziory wzrosły o 51,2%, natomiast w tym samym okresie wy-

datki wzrosły o 61,1%. Na jednego mieszkańca gminy Sobienie-Jeziory w 2012 r. przypadało 2298,87 zł dochodów i 2334,3zł wydatków. Były to kwoty znacznie mniejsze niż dla powiatu otwockiego i dla kraju.

MOJA GMINA WIĄZOWNA⁴²

Wiązowna - stara, książęca wieś nad Mienią, powstała pośród macieczników Puszczy Dębskiej w XIV wieku. Pierwsza pisemna wzmianka o wsi leżącej w ziemi warszawskiej, parafii Zerzeń, pochodzi z roku 1414.

Powiat istnieje do 1809 roku. Książę Józef Poniatowski po pokonaniu austriackiego wojska przyłączył do Księstwa Warszawskiego tereny powiatu Wiązowna. Przypowieść z XIX wieku mówi, że nazwa wsi pochodzi od więzów, czyli kajdan.

W Wiązownie oraz w sąsiednich wioskach Majdan i Majdanek podobno osiedlano niegdyś przestępców. Inne źródła podają, że nazwa wsi pochodzi od gatunku drzew - wiązów, które niegdyś rosły w dużych skupiskach leśnych. Dziś zachowały się one przede wszystkim na wysokim brzegu Świdra i w miejscowym parku.

To największa gmina w powiecie otwockim, o łącznej powierzchni ok. 102 km². Granica z Warszawą sprawia, że jest atrakcyjna dla ludzi szukający ciszy i spokoju – swojego „miejsca na ziemi”. Z Warszawą połączona jest komunikacją autobusową – choć linii jest niewiele (trzy), to lepsze to niż nic. Przez jej tereny przebiegają dwie drogi międzynarodowe: Nr 17 Warszawa - Lublin - Lwów i Nr 2 Warszawa - Terespol - Grodno - Moskwa, które łączą się na północnym skraju gminy.

Posiada 3 gimnazja, w tym jedno dwujęzyczne, 3 szkoły podstawowe i 3 przedszkola. Na terenie starszych siedlisk ludzkich jest sieć wodociągów zasilanych z czterech stacji uzdatniania wody. Północna i centralna część gminy jest zgazyfikowana - około 30% gospodarstw domowych korzysta z gazu ziemnego z sieci gazowej. Ciągłe modernizowane są sieci energetyczne. Gmina wybudowała oczyszczalnię ścieków i przystąpiła do kompleksowej kanalizacji (w przygotowaniu projekt budowlany – realizacja, lata przyszłe). W dwóch ośrodkach zdrowia (w Wiązownie i Gliniance) prowadzone są Zespoły Praktyki Lekarzy Rodzinnych.

W ramach Gminnego Centrum Informacji prowadzi się poradnictwo zawodowe i pomoc w znalezieniu pracy.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wspiera osoby i rodziny, które znalazły się w trudnej sytuacji.

To wszystko sprawia, że z każdym rokiem rozrasta się część mieszkalna, powstają nowe osiedla domów jedno i wielorodzinnych. Ludzie zaczynają „chcieć” tu mieszkać i żyć.

42) Opracowała Katarzyna Piłatowicz.

Jest nawet *Ranczowa* ławeczka dla miłośników piwka i innych trunków. Znajduje się koło Urzędu Gminy.

Na terenie gminy zarejestrowanych jest ok. 1000 podmiotów gospodarczych i liczba ta systematycznie rośnie – co skutkuje większą ilością miejsc pracy „na miejscu” dla osób nowoprzybyłych i nowo-osiadłych.

Mazowiecki Park Krajobrazowy, obejmujący swoim zasięgiem większość terenów leśnych, łąkowych i polnych położonych w centralnej i południowej części gminy, oraz objęte ochroną rezerwatową, rzeki Mienia wraz z jej meandrami, oraz Świder o łącznej powierzchni ok. 238 ha, powodują, że miejsce to jest nadal ciche, spokojne, jeszcze trochę dzikie.

Dziś gminę zamieszkuje ok. 11 000 osób. Lasy zajmują około 30% całości obszaru, użytki rolne - 60%, tereny zabudowane, drogi i nieużytki - 10%. Obszar gminy podzielony jest na 26 sołectw i 4 osiedla mieszkaniowe.

To gmina głównie pozarolnicza; funkcjonuje tu około 900 zakładów prowadzących działalność handlową, usługową i produkcyjną. Jedynie 10-15% ludności utrzymuje się z rolnictwa.

Symbolem gminy jest liść wiązu z zarysem biegu rzeki (Mienia).

Autorem projektu jest Lech Żurkowski. Herb ten został oficjalnie zatwierdzony w 1990 roku.

Na terenie gminy działają prężne organizacje pozarządowe:

1. Otwocki Oddział Powiatowy Towarzystwa Przyjaciół Dzieci - Ognisko zapewniające dzieciom należytą opiekę pozaszkolną.

2. Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Uzależnionych „Krokus” - niosące pomoc i wsparcie dla osób uzależnionych i ich rodzin.

3. Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie „Jesteśmy” – prowadzące wieloaspektowe działanie na rzecz osób niepełnosprawnych intelektualnie, wykorzystujące ich potencjał w pełnieniu ról społecznych, inicjujące i wspierające działania towarzyszące warunkom ich rozwoju, zdrowia i godnego życia oraz wszechstronna pomoc ich rodzinom.

4. Ruch Aktywności Społeczno-Gospodarczej O.P.P. „Wola” - wspierający agroturystykę, kulturę ludową, przedsiębiorczość, działania na rzecz dzieci i osób niepełnosprawnych.

5. Forum Przedsiębiorczości Gminy Wiązowna - wspierające osoby prowadzące działalność gospodarczą, integrujące środowiska przedsiębiorców, reprezentujące ich interesy wobec organów władzy i administracji, prowadzące działania edukacyjne, kulturalne, sportowe i charytatywne.

6. Stowarzyszenie Promocji i Rozwoju Woli Karczewskiej - podejmujące działania na rzecz rozwoju Woli Karczewskiej oraz wspierające społeczną aktywność mieszkańców.

Gmina realizowała i realizuje projekty unijne. Niektóre z nich to:

1. Fundusze unijne dla oświaty gminnej – organizacja zajęć dodatkowych,

warsztatów, wymiana międzynarodowa;

2. Projekt „Blżej ucznia przez indywidualizację procesu nauczania”;

3. Dofinansowanie w ramach projektu Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki;

4. Dofinansowanie na projekty wspomagające wyrównanie szans edukacyjnych poprzez poprawę jakości nauczania oraz dostępność infrastruktury na każdym etapie kształcenia, w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego;

5. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu na terenie powiatu otwockiego w ramach Projektu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

Gmina znana jest z organizacji imprez sportowych. Do najbardziej lubianych i tłumnie odwiedzanych należy Półmaraton Wiązowski, który w tym roku odbył się już trzydziesty trzeci raz. Międzynarodowa impreza biegowa zyskująca rok rocznie uznanie biegaczy, znawców sportu oraz mieszkańców gminy i okolic. Jest to nieoceniona wizytówka wspomagająca szerzenie kultury fizycznej i sportu, a także promująca samą gminę Wiązowna, której znakiem rozpoznawczym stał się Półmaraton Wiązowski.

Jednak pomimo tych wszystkich miłych i ciepłych słów, moja gmina ma i ciemniejsze oblicze. Brak utwardzonych dróg, wieloletnie zaniedbania rowów melioracyjnych powodujące podtopienia, brak kanalizacji, wodociągów i sieci telekomunikacyjnej na nowopowstałych osiedlach mieszkalnych to drugie jej oblicze. Dlatego życie tu to wcale nie „bajka”. Ale coś za coś. Poranna kawa na ganku, zieleń drzew, śpiew ptaków i błogi spokój potrafią zrekompensować wiosenne przeprawy przez tonące w wodzie i błocie drogi, brak miejskiej wody w kranie, czy konieczność posiadania własnego szamba.

Jest tu jeszcze mnóstwo do zrobienia, ale czym nas mieszkańców będzie tu więcej, tym szybciej będziemy w stanie zbudować tę gminę „na obraz i podobieństwo” naszego wymarzonego miejsca na ziemi.

CHARAKTERYSTYKA GMINY WIĄZOWNA – ANALIZA WYBRANYCH DANYCH STATYSTYCZNYCH⁴³

Wiązowna ⁴⁴

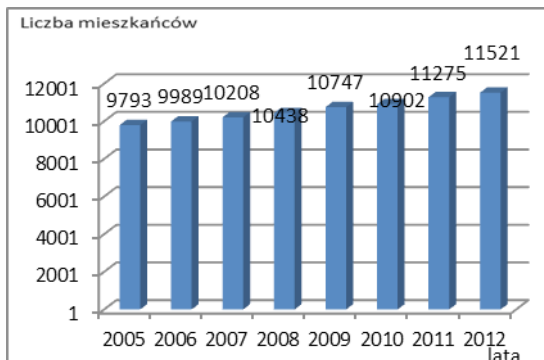
W 2012 r. w gminie Wiązowna mieszkało 11 521 osób. Liczba ta systematycznie wzrastała od 2005 r., co spowodowało wzrost liczby miesz-

43) Opracowała Bożenna Barbachowska na podstawie danych GUS.

44) Dane statystyczne gminy Wiązowna zostały pobrane ze strony: [http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1973,\(27.06.2013\)](http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1973,(27.06.2013).). [http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cekhter.display?p_id=462934&p_token=0.7870722669264323,\(27.06.2013\)](http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cekhter.display?p_id=462934&p_token=0.7870722669264323,(27.06.2013).).

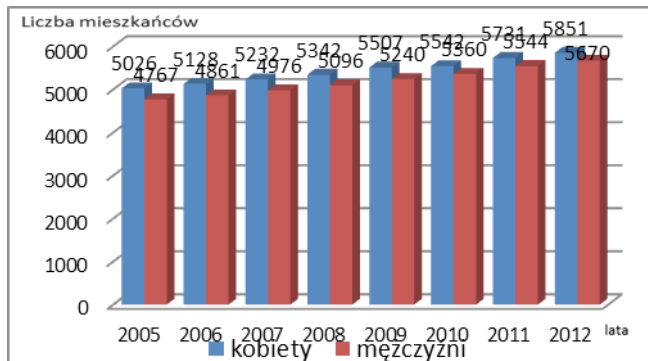
kańców w badanym okresie o 17,6%. Wśród badanej populacji nieznacznie przeważają kobiety, które w 2012 r. stanowiły 50,8% ogółu mieszkańców, podczas gdy udział mężczyzn wynosił 49,2%.

Rys. 115. Liczba mieszkańców w gminie Wiązowna w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

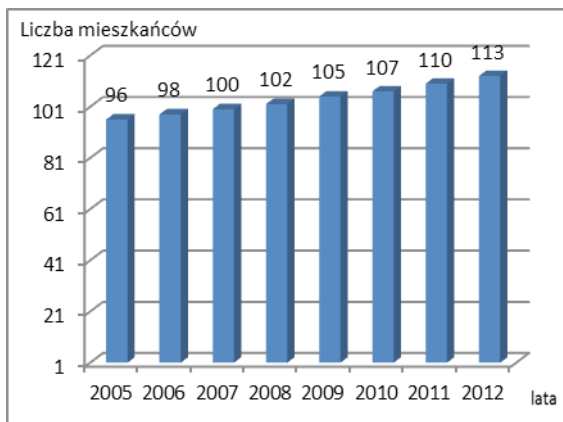
Rys. 116. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Wiązowna w latach 2005 – 2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

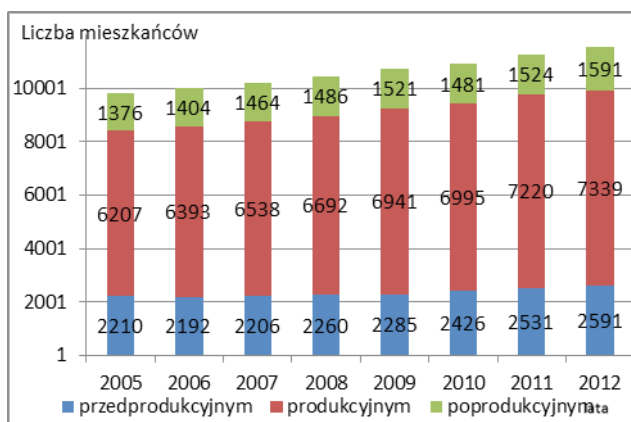
W 2012 r. na jeden kilometr kwadratowy powierzchni w gminie Wiązowna przypadało 113 osób, od 2005 r. liczba ta wzrosła o 17,7%.

Rys. 117. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Wiązowna w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 118. Ludność w gminie Wiązowna, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym, i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

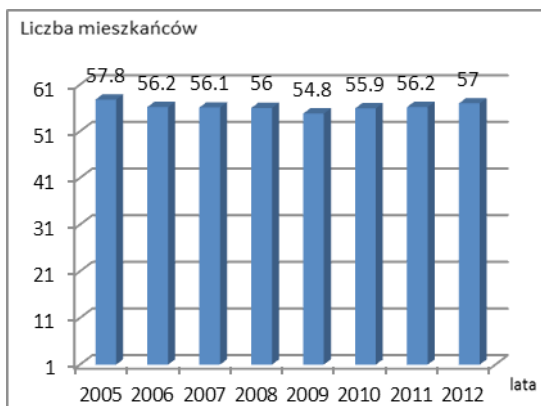

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W gminie Wiązowna od 2005 r. systematycznie następuje wzrost liczby mieszkańców zarówno w wieku poprodukcyjnym, produkcyjnym, jak i przedprodukcyjnym. W badanym okresie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 15,6%, a w wieku produkcyjnym o 18,2%. W odróżnieniu od ogólnych tendencji krajowych i tendencji w powiecie otwockim, w gminie Wiązowna w okresie tym nastąpił wzrost

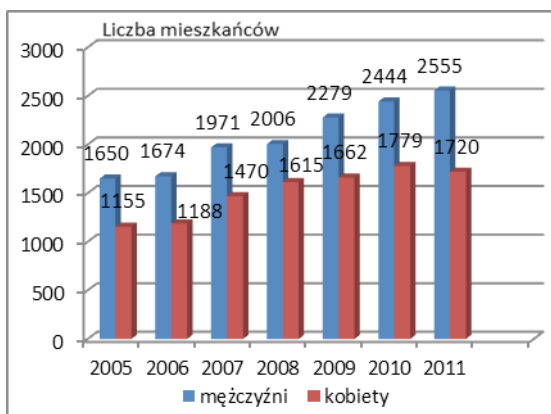
liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym o 17,2%, podczas gdy w kraju wystąpił spadek ludności w tej grupie o 10,1%, a w powiecie otwockim spadek o 1,7%.

Rys. 119. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Wiązowna w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 120. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn, w gminie Wiązowna w latach 2005 - 2011.

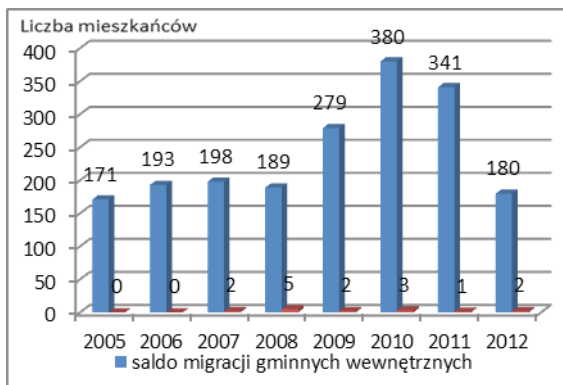

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W gminie Wiązowna nieznacznie maleje również wskaźnik obciążenia demograficznego. W 2012 r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadło 57 osób w wieku nieprodukcyjnym, czyli od 2005 r. nastąpił

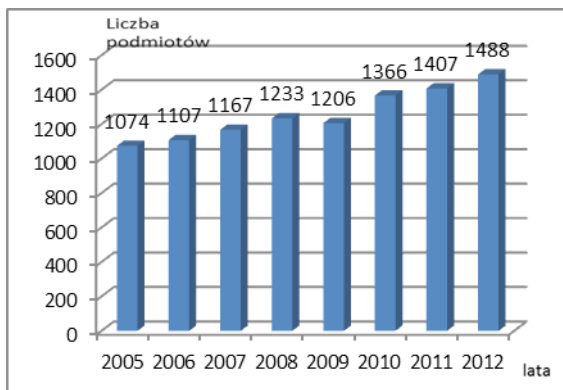
spadek tego wskaźnika o 1,4%. Wskaźnik ten jest większy niż dla Polski, ale mniejszy niż dla powiatu otwockiego.

Rys. 121. Saldo migracji w gminie Wiązowna, na pobyt stały w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Rys. 122. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Wiązowna, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012. (stan w dniu 31 grudnia).

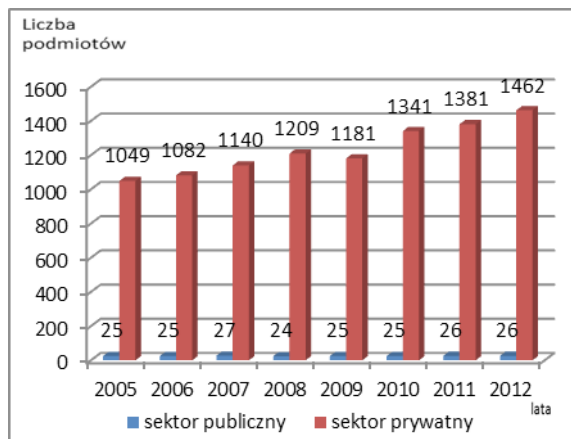
Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W gminie Wiązowna w latach 2005-2012 obserwuje się dodatnie saldo migracji zarówno wewnętrznych, jak i zagranicznych. Największe saldo dodatnie migracji wewnętrznych było w 2010 r. i wynosiło 380 osób, jednak w następnym okresie uległo ono znacznemu zmniejszeniu (o 52% w 2012 r.).

W badanym okresie w gminie Wiązowna wzrasta również liczba

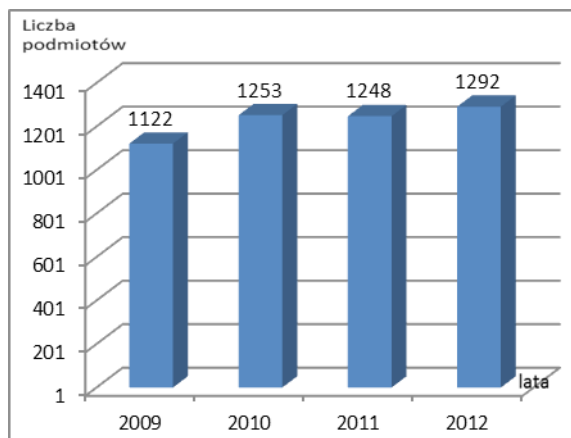
podmiotów gospodarki narodowej ogółem, wpisanych do rejestru REGON. W 2012 r. w gminie tej funkcjonowało 1 488 podmiotów, o 38,5% więcej niż w 2005 r.

123. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Wiązowna, wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

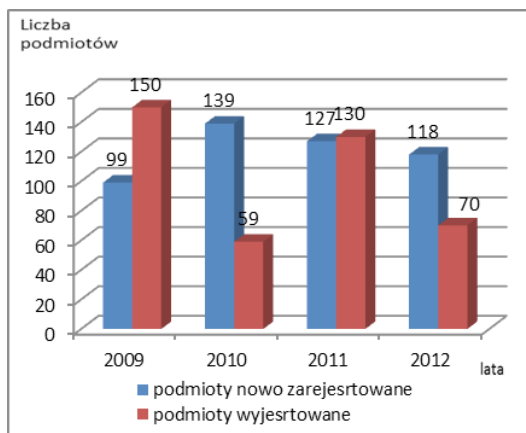
Rys. 124. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Wiązowna w latach 2009-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

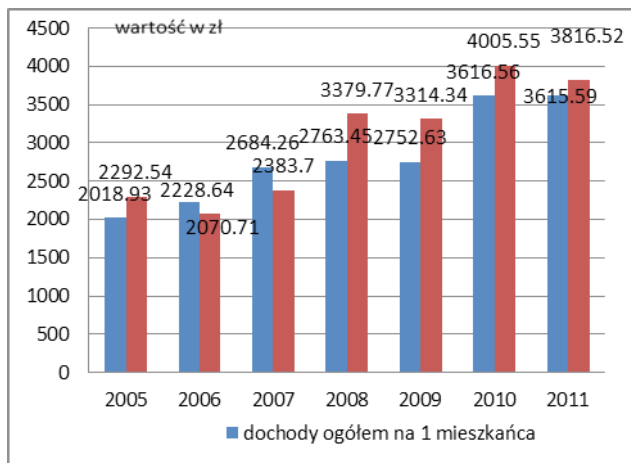
Większość wpisanych do rejestru REGON podmiotów była z sektora prywatnego. W 2012 r. do sektora publicznego należało tylko 26 podmiotów. Na 10 000 podmiotów w gminie Wiązowna przypadają w 2012 r. 1292 podmioty.

Rys. 125. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, w gminie Wiązowna w latach 2009-2013.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

126. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy Wiązowna na 1 mieszkańca w latach 2005-2011.

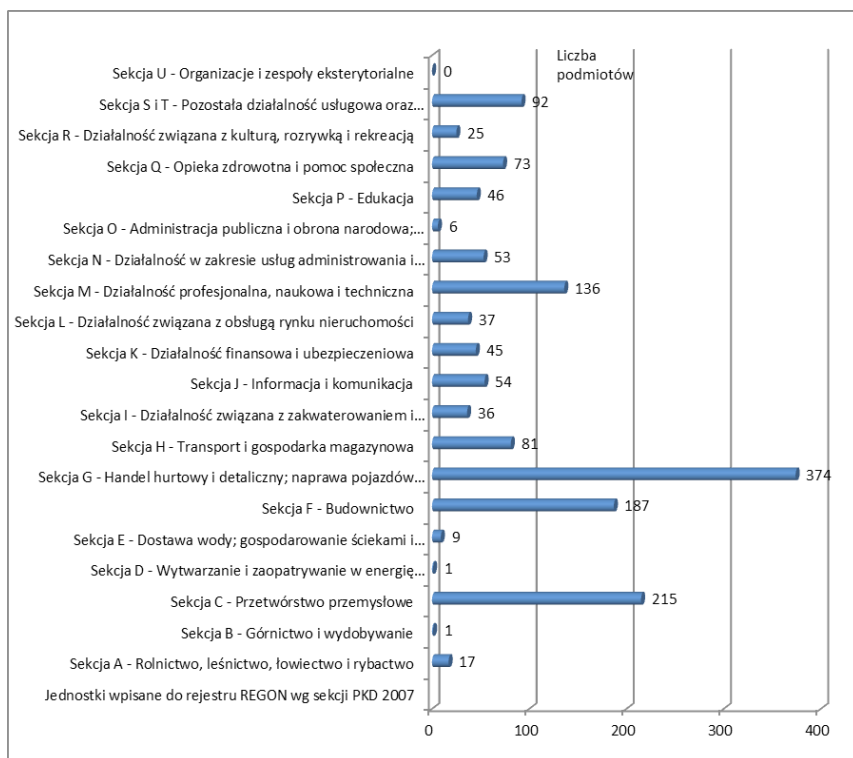

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Od 2009 do 2012 r. liczba nowo zarejestrowanych podmiotów i podmiotów wyrejestrowanych była bardzo zmienna. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w 2010 r. (139), lecz w 2012 r. ich liczba spadła do 118. Najwięcej wyrejestrowanych podmiotów było, w badanym okresie, w 2009 r., kiedy to ich liczba znacznie przekroczyła liczbę podmiotów nowo zarejestrowanych (aż o 51). W 2012 roku sytuacja była już znacznie korzystniejsza, bowiem liczba nowo zarejestrowanych podmiotów była o 48 większa od liczby podmiotów wyrejestrowanych.

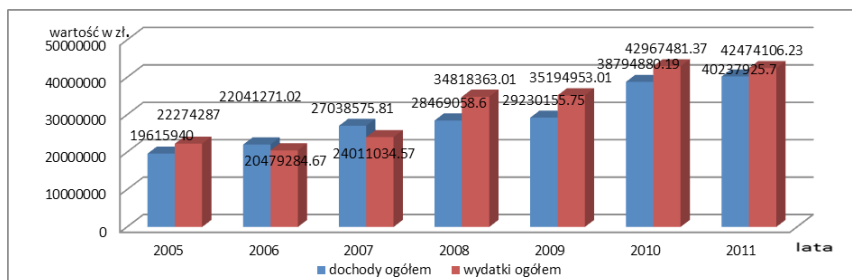
Rys. 127. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w gminie Wiązowna.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

Najwięcej zarejestrowanych podmiotów należało do sekcji handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle, przetwórstwo przemysłowe i budownictwo. Dość dużo podmiotów gospodarczych było też w sekcji działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

Rys. 128. Dochody i wydatki (ogółem) budżetu gminy Wiązowna w latach 2005-2012.

Źródło: opracowanie własne, na podstawie danych GUS.

W gminie Wiązowna w latach 2005-2011 systematycznie wzrastały zarówno dochody, jak i wydatki budżetu gminy. Oprócz lat 2006 i 2007, w pozostałych okresach wydatki przewyższały dochody. Na jednego mieszkańca gminy Wiązowna w 2012 r. dochody wynosiły 3 615,59 zł natomiast wydatki 3 816,52 zł. Zarówno wydatki, jak i dochody były wyższe od dochodów i wydatków krajowych i w powiecie otwockim.

4. POTRZEBY SPOŁECZNOŚCI POWIATU OTWOCKIEGO W ŚWIETLE BADAŃ⁴⁵

Badając uwarunkowania społeczno-gospodarczego rozwoju jakiegokolwiek regionu, nie można pominąć problematyki potrzeb jego społeczeństwa. Poziom zaspokojenia potrzeb jest wyznacznikiem rozwoju tego regionu, a możliwość zaspokojenia większości potrzeb świadczy o dobrobycie jego mieszkańców.

Analiza potrzeb pozwala również na identyfikację obszarów, w których podstawowe potrzeby człowieka nie są zaspokajane w wystarczającym stopniu, co umożliwia podejmowanie różnorodnych działań w tych obszarach przez odpowiednie instytucje.

Problematyka potrzeb ludzkich nie jest jednak zagadnieniem prostym. Każdy człowiek indywidualnie odczuwa potrzeby i posiada subiektywne odczucia odnośnie stopnia ich zaspokojenia. Potrzeby ulegają również zmianom na skutek różnych czynników zarówno zależnych od człowieka, jak również kształtowanych przez otoczenie.

Potrzeba to fizjologiczny lub psychologiczny brak, który sprawia, że pewne cele są atrakcyjne, a inne nie. Potrzeba to brak czegoś, co jest niezbędne do normalnego funkcjonowania jednostki (*Nowy Leksykon PWN*, 1998, s. 1376).

Człowiek posiada różnorodne potrzeby, które mogą być klasyfikowane wg różnych kryteriów. Najczęściej w literaturze przedmiotu wyróżnia się dwie grupy potrzeb: potrzeby naturalne, związane z biologicznym bytem człowieka i potrzeby wyższego rzędu, związane z potrzebami psychologicznymi i społecznymi. W zależności od czasu ich występowania i zaspokajania potrzeby mogą być terażniejsze, wymagające bieżącego zaspokojenia oraz potrzeby przyszłe, które mogą być zaspokajane w przyszłości. Można też wyróżnić potrzeby realne, które mogą być zaspokojone i potrzeby nierealne, będące w sferze marzeń (zob. Chudy, Kabat, Pietraszewski, 2001, s. 7). Te ostatnie często inspirują i aktywizują ludzi do podejmowania różnych wyzwań, co ma pozytywny wpływ na rozwój gospodarczy. Potrzeby ludzkie mają charakter społeczny, gdyż poszczególne potrzeby ludzi (potrzeby indywidualne) oraz zbiorowości ludzkich (potrzeby zbiorowe) kształtują się pod wpływem warunków współżycia ludzi w społeczeństwie (Milewski, 2004, s. 19). Nie są one stałe, lecz zmieniają się wraz z rozwojem społeczeństwa.

Analiza potrzeb społeczeństwa dostarcza również istotnych informacji dla przedsiębiorców. Brak zaspokojenia określonych potrzeb może

45) Opracowanie danych z badań: Bożenna Barbachowska, Krzysztof Dziurzyński, Małgorzata Such-Pyrgiel, Aleksandra Szejniuk. Opracowanie graficzne badań, analiza i prezentacja treści: Bożenna Barbachowska.

wpływać na kształtowanie popytu na produkty zaspokajające te potrzeby. W związku z tym przedsiębiorcy będą mieli informacje, w jakich obszarach można podejmować czy rozwijać działalność gospodarczą.

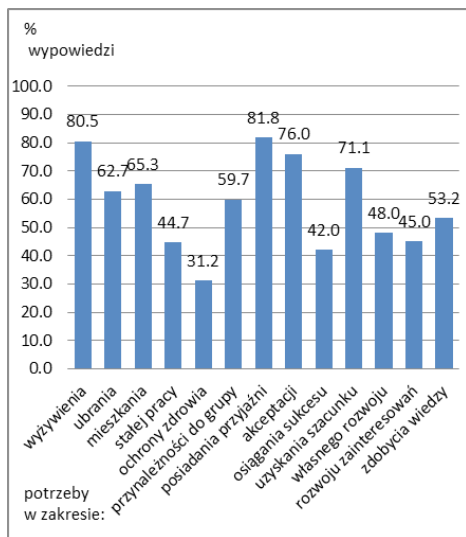
Potrzeby są również ważnym czynnikiem pobudzającym człowieka do działania, dlatego są one przedmiotem badań naukowców zajmujących się problematyką motywacji. Ich znaczenie akcentowane jest przez humanistyczne podejście do teorii motywacji, w którym potrzeby (czy ich brak) postrzegane są jako punkt wyjścia w procesie motywowania (Griffin, 2005, s.519). Do najbardziej znanych teorii motywacji, akcentujących znaczenie potrzeb ludzkich, należy hierarchia potrzeb opracowana przez A. Maslowa, zgodnie z którą ludzie są motywowani przez hierarchiczny system pięciu podstawowych potrzeb. Są nimi, wymienione w kolejności zaspokajania, następujące potrzeby:

1. fizjologiczne np.: głód, pragnienie,
2. bezpieczeństwa, np.: pewności, stałości, zależności, opieki, wolności od strachu, od lęku i chaosu, potrzeba struktury, potrzeba prawa, ograniczeń, silnego opiekuna,
3. społeczne: kontaktów interpersonalnych, miłości, przynależności,
4. szacunku: osiągnięć i prestiżu,
5. samorealizacji: pragnienie samourzeczywistnienia (zrealizowania swoich pragnień, zdolności oraz zainteresowań), potrzeby poznawcze (rozumienia otaczającej nas rzeczywistości) oraz potrzeby estetyczne (odczuwania piękna) (Kozłowski, Piotrowski, (2007, s. 315-316).

Analizując potrzeby społeczeństwa, można uzyskać wiele cennych informacji, wskazujących kierunek przyszłych działań, zarówno dla władz rządowych i samorządowych, jak również dla przedsiębiorców i dla samego społeczeństwa.

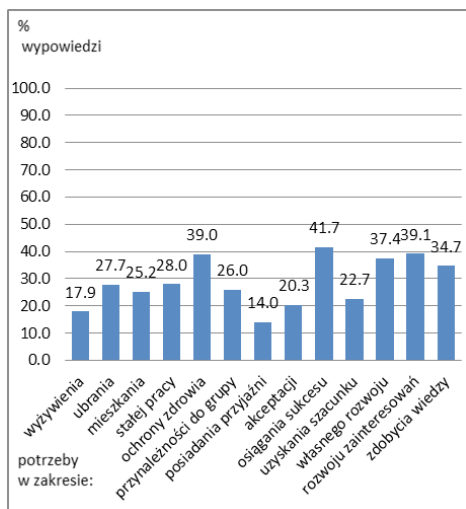
Przeprowadzone wśród mieszkańców powiatu otwockiego badania wskazują, że większość najważniejszych, egzystencjalnych potrzeb człowieka jest zaspokojona na dość wysokim poziomie. Aż 80,5% mieszkańców wypowiedziało się, że mają bardzo dobre i dobre możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie żywienia (rys. 129). Nieco gorszy wskaźnik dotyczył możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie mieszkania, gdzie 65,3% mieszkańców wypowiedziało się, że mają bardzo dobre i dobre możliwości zaspokojenia tej potrzeby. 62,7% badanych może też na poziomie bardzo dobrym i dobrym zaspokajać potrzeby w zakresie ubrania. Najwyżej ocenione zostały jednak możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie posiadania przyjaźni, gdzie aż 81,8% badanych wypowiedziało się, że ma bardzo dobre i dobre możliwości zaspokojenia potrzeb w tym zakresie. Również na wysokim poziomie istnieje możliwość zaspokojenia potrzeb w zakresie akceptacji przez grupę (76% badanych) oraz uzyskania szacunku (71,1%). Świadczy to o harmonijnym i przyjaznym współżyciu społeczeństwa powiatu otwockiego.

Rys. 129. Liczba wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, oceniających możliwości zaspokojenia wybranych potrzeb w stopniu bardzo dobrym i dobrym (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys.130. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego oceniających możliwość zaspokojenia wybranych potrzeb w stopniu przeciętnym (w %).

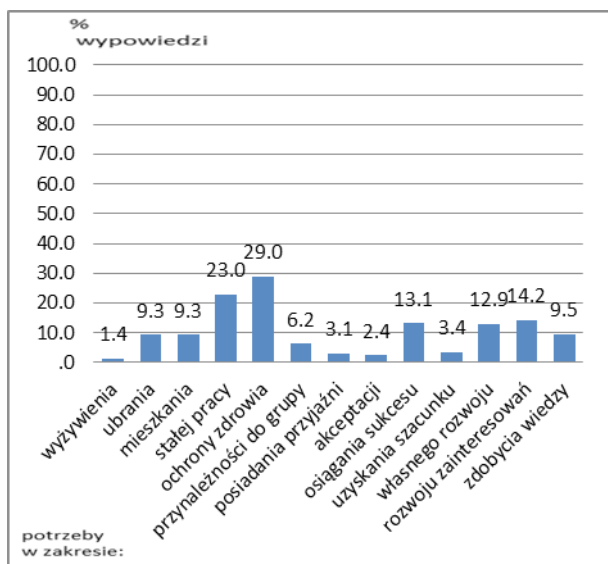

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Pomimo optymistycznych wyników badań w zakresie możliwości zaspokojenia najważniejszych potrzeb człowieka, zdarzają się również sytuacje, gdzie te potrzeby nie są zaspokajane nawet na podstawowym poziomie. 1,4% badanych wypowiedziało się, że mają bardzo małe i małe możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie wyżywienia (rys. 131). Również w zakresie ubrania możliwość zaspokojenia potrzeb na poziomie małym i bardzo małym deklarowało 9,3% badanych, w zakresie mieszkania też 9,3%.

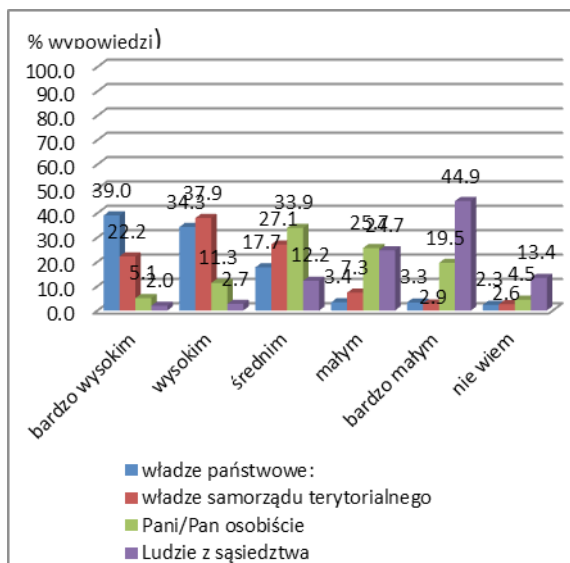
Niepokojącą sytuacją jest również dość niska ocena możliwości zaspokajania potrzeb w zakresie ochrony zdrowia. Tylko 31,2% badanych oceniło, że potrzeby w tym zakresie mogą zaspokoić na poziomie dobrym i bardzo dobrym, 39% oceniło te możliwości w stopniu przeciętnym, natomiast 29% badanych możliwości zaspokajania potrzeb w zakresie ochrony zdrowia oceniło źle i bardzo źle. 0,8% badanych nie miało na ten temat własnego zdania.

Rys. 131. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego oceniających możliwości zaspokojenia wybranych potrzeb w stopniu małym i bardzo małym (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 132. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego, na temat podmiotów ponoszących odpowiedzialność za brak możliwości realizacji potrzeb (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Na niezbyt zadawalającym poziomie mieszkańcy powiatu otwockiego mają zaspokojone potrzeby w zakresie stałej pracy. 23% badanych uważa, że mają małe i bardzo małe możliwości w zakresie pozyskania stałej pracy, a 28% że te możliwości są przeciętne. Tylko 44,7% mieszkańców wypowiedziało się, że tę potrzebę mają zaspokojoną w stopniu bardzo dobrym i dobrym. Pozostałe osoby nie miały na ten temat własnego zdania.

Dość duża grupa mieszkańców wypowiediała się, że nie ma możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie rozwoju zainteresowań (14,2% badanych stwierdziło, że może te potrzeby zaspokoić w stopniu małym i bardzo małym, a 39,1% w stopniu przeciętnym). Również w zakresie zaspokojenia potrzeb związanych z własnym rozwojem dość duża grupa osób nie jest usatysfakcjonowana (12,9% ma małe i bardzo małe możliwości własnego rozwoju, a 37,4% przeciętne).

Niepokojącą sytuacją jest również fakt, że 9,5% osób ma małe i bardzo małe możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie zdobycia wiedzy, a 34,7% przeciętne. W czasach, kiedy wiedza i innowacje są czynnikiem w dużym stopniu wpływającym na rozwój gospodarczy, osoby, które chcą zdobywać wiedzę, powinny mieć takie możliwości.

Niektóre z badanych osób nie widzą też żadnych szans na osiągnięcie sukcesu. Aż 13,1% badanych twierdzi, że ma małe i bardzo małe możliwości

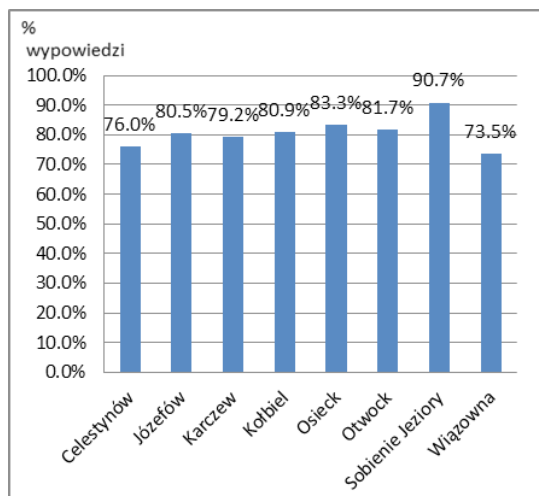
w tym zakresie, a 41,7% przeciętne. Tylko 13,1% widzi dla siebie szanse na osiągnięcie sukcesu, pozostali zaś nie mają na ten temat własnego zdania.

Mieszkańcy powiatu otwockiego wypowiadali się również w kwestii odpowiedzialności za brak możliwości zaspokojenia swoich potrzeb na ich terenie. Zdecydowana większość z nich winą za taką sytuację obarcza władze państwowe i samorządowe. Aż 39% mieszkańców stwierdziło, że za taki stan rzeczy w bardzo wysokim stopniu odpowiadają władze państwowe, a 22,2% że władze samorządowe. Tylko 6,7% mieszkańców uważa, że władze państwowe ponoszą winę w stopniu małym i bardzo małym, natomiast 10,2% badanych nie obarcza odpowiedzialnością władz samorządowych.

Zdecydowana większość mieszkańców wyraża pogląd, że oni sami nie ponoszą odpowiedzialności za brak możliwości zaspokojenia swoich potrzeb w stopniu bardzo dużym i dużym. Zazwyczaj twierdzą, że stopień odpowiedzialności jest na poziomie przeciętnym (33,9% badanych). Dość duża grupa badanych nie przyznaje się do odpowiedzialności, wyrażając pogląd, że są odpowiedzialni w stopniu małym (25,7%) i bardzo małym (19,5%).

Badane osoby nie winią zazwyczaj ludzi z sąsiedztwa za brak możliwości zaspokojenia swoich potrzeb. Zdarzają się jednak sytuacje, że czasami osoby te są wskazywane jako odpowiedzialne za taki stan (2% badanych stwierdziło, że osoby z sąsiedztwa ponoszą bardzo dużą odpowiedzialność, a 2,7% że dużą, za brak możliwości zaspokojenia ich potrzeb).

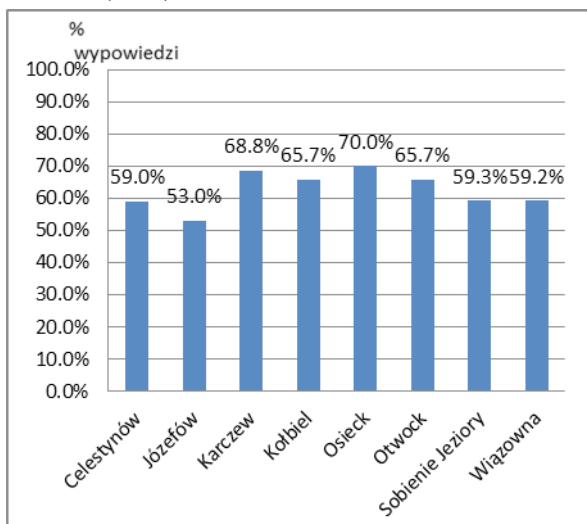
Rys. 133. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie wyżywienia (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 134. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie ubrania (w %).

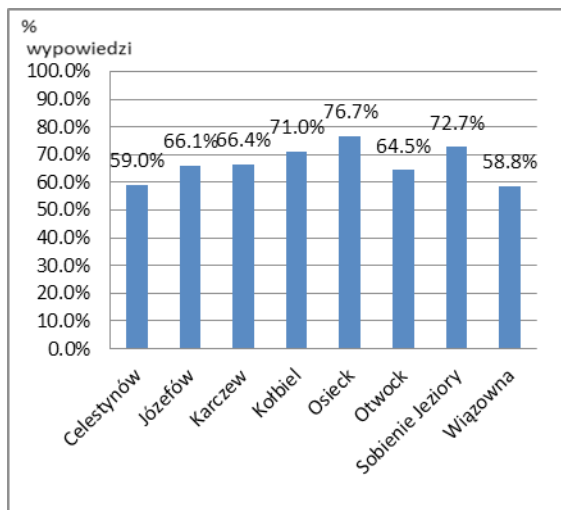
Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Dokonując porównania możliwości zaspokojenia potrzeb w poszczególnych gminach powiatu otwockiego, można wyciągnąć wniosek, że poziom zaspokojenia niektórych z nich nie odbiega znacznie od siebie. Niemniej jednak można zauważyć pewne różnice.

Potrzeby w zakresie wyżywienia w największym stopniu zaspokajane są w gminie Sobienie-Jeziory (aż 90,7% mieszkańców wypowiedziało się, że tę potrzebę mają zaspokojoną zdecydowanie i raczej zdecydowanie), a w najmniejszym stopniu w gminie Wiązowna. Tam 73,5% mieszkańców potrzeby związane z wyżywieniem ma zaspokojone na wysokim poziomie (rys. 133).

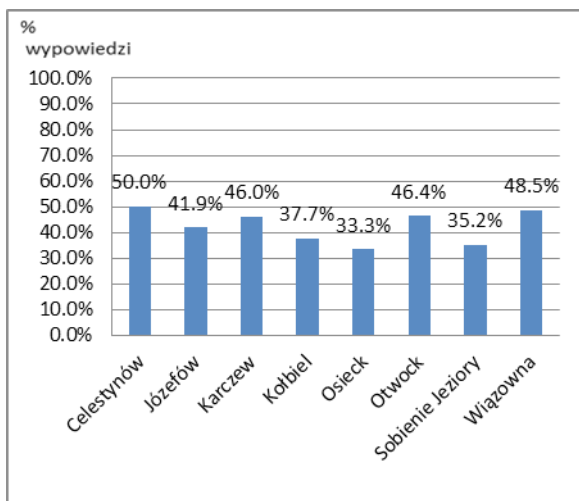
Zdecydowanie niższy jest stopień zaspokojenia potrzeb we wszystkich gminach mieszkańców powiatu otwockiego w zakresie ubrania. Tu najwięcej osób wypowiedziało się, że ma w dużym i bardzo dużym stopniu zaspokojone te potrzeby w gminie Osieck (70% badanych), a w najmniejszym stopniu w Józefowie (53% badanych) (rys. 134).

Rys. 135. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie mieszkania (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

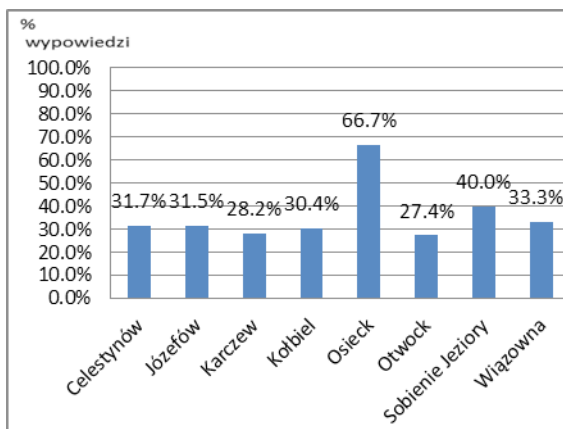
Rys. 136. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie stałej pracy (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

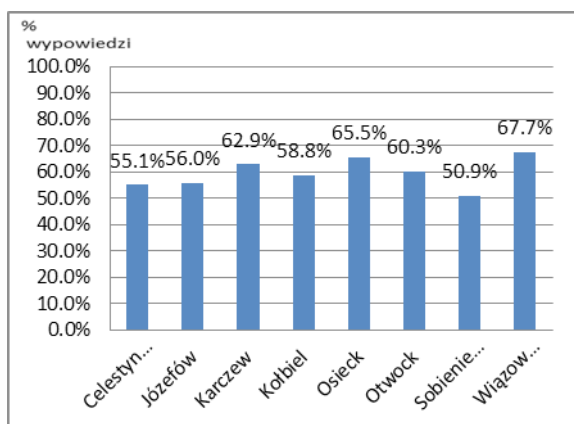
W zakresie mieszkania najlepiej zaspokojone potrzeby mają mieszkańcy gminy Osieck (76,7% badanych), natomiast nieco gorzej gminy Celestynów, gdzie tylko 59% badanych uważa, że potrzeby w zakresie mieszkania ma zaspokojone w stopniu dużym i bardzo dużym.

Rys. 137. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie ochrony zdrowia (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 138. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie przynależności do grupy (w %).

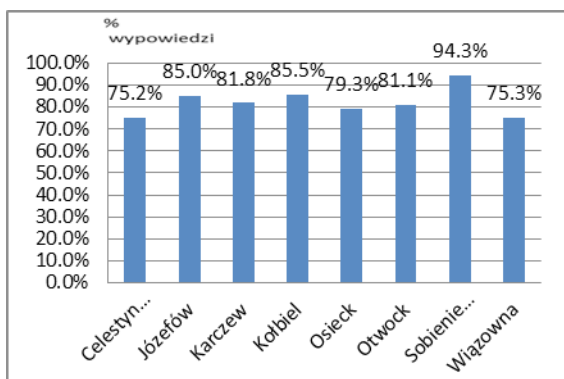

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

W zakresie ochrony zdrowia wyróżniającą się gminą jest Osieck, gdzie aż 66,7% badanych uważa, że ma zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone warunki realizacji swoich potrzeb w zakresie ochrony zdrowia (rys. 137). Najmniej osób mogących zaspokajać potrzeby dotyczące zdrowia na wysokim poziomie znajduje się w Otwocku (27,4% badanych).

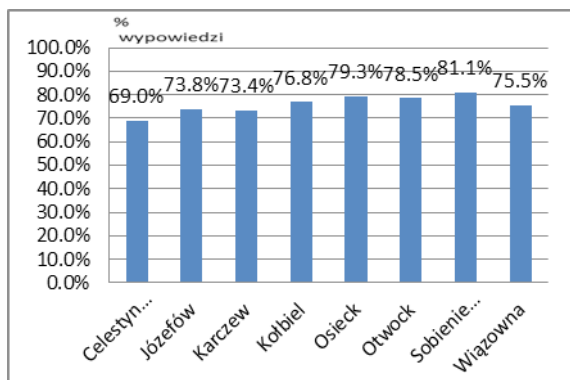
We wszystkich gminach powiatu otwockiego bardzo duża grupa mieszkańców ma ogromne możliwości zaspokajania swoich potrzeb w zakresie posiadania przyjaciół. Na pierwszym miejscu pod tym względem znajduje się gmina Sobienie-Jeziory, w której 94,3% mieszkańców może zdecydowanie i raczej zdecydowanie mieć zaspokojone te potrzeby (rys. 139). Najmniej mieszkańców mogących w bardzo dużym i dużym stopniu zaspokoić potrzeby przyjaźni znajduje się w gminie Celestynów (75,2%). Niemniej jednak wskaźniki te i tak są dość wysokie.

Rys. 139. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie posiadania przyjaciół (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

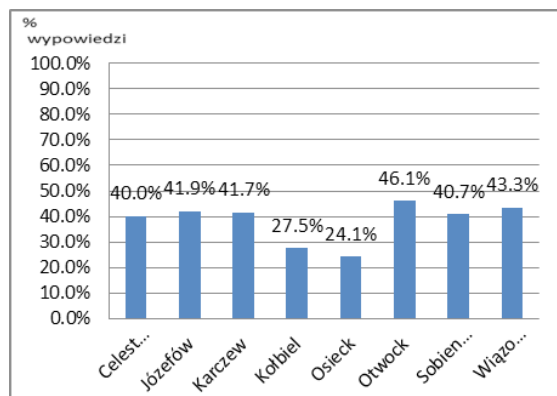
Rys. 140. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie akceptacji (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

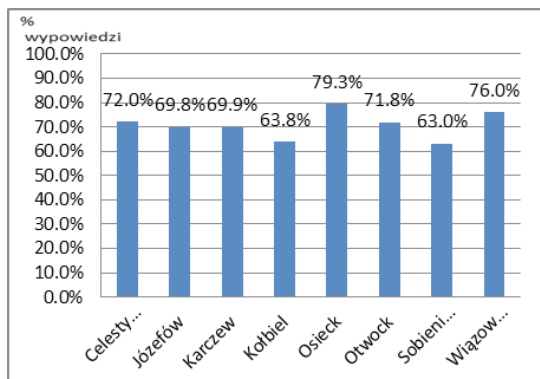
Niezbyt optymistyczna sytuacja dotyczy możliwości osiągnięcia sukcesu przez dużą grupę mieszkańców powiatu otwockiego. W najlepiej pod tym względem plasującym się mieście Otwocku tylko 46,1% badanych uważa, że zdecydowanie ma i raczej ma dobre warunki do jego osiągnięcia. Natomiast najmniej mieszkańców uważa, że ma dobre warunki do osiągnięcia sukcesu w gminie Osieck (24,1% badanych).

Rys. 141. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie osiągnięcia sukcesu (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

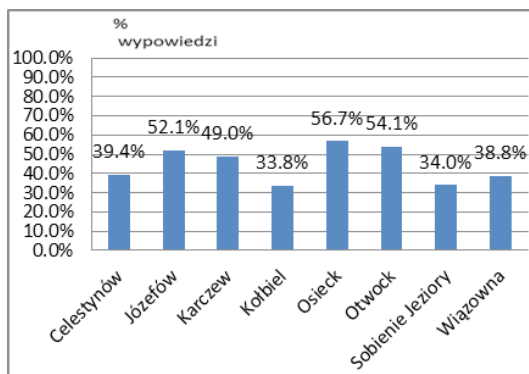
Rys. 142. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie uzyskania szacunku (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

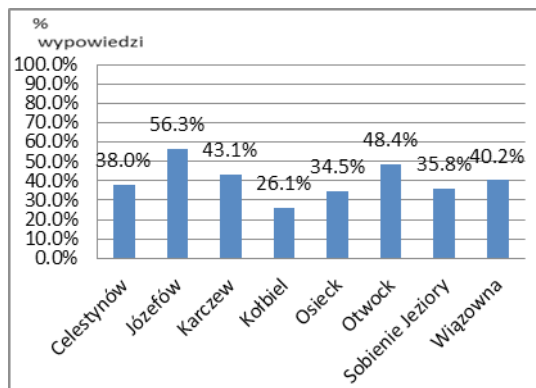
Przyjazne stosunki międzyludzkie wśród mieszkańców powiatu otwockiego potwierdzają wysokie wskaźniki dotyczące możliwości uzyskania wzajemnego szacunku. Najlepiej pod tym względem jest w gminie Osieck, gdzie 79,3% osób twierdzi, że ma bardzo dobre i dobre możliwości w tym zakresie (rys. 142). Najmniej korzystna sytuacja pod tym względem jest w gminie Sobienie-Jeziory (63% badanych uważa, że ma bardzo dobre i dobre możliwości w zakresie możliwości uzyskania szacunku).

Rys. 143. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie własnego rozwoju (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 144. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie rozwoju zainteresowań (w %).

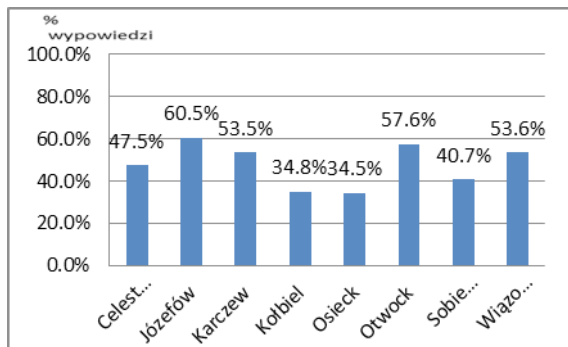

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Ważnym czynnikiem wpływającym na rozwój regionu jest wykorzystanie potencjału intelektualnego jego mieszkańców. Dlatego też istotne są zagadnienia dotyczące tworzenia warunków i możliwości własnego rozwoju dla każdego człowieka. Najlepsze pod tym względem warunki są w gminie Osieck (56,7% mieszkańców uważa, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone te potrzeby). Najmniejsze możliwości w zakresie własnego rozwoju mają mieszkańcy gminy Kołbiel (tylko 33,8% ma duże możliwości w tym zakresie).

O jakości życia mieszkańców może świadczyć możliwość rozwoju własnych pasji i zainteresowań. W największym stopniu swoje zainteresowania mogą rozwijać mieszkańcy Józefowa. 56,3% badanych ma zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w tym zakresie (rys. 144). Najmniejsze możliwości rozwoju zainteresowań mają mieszkańcy gminy Kołbiel (26,1% ma do tego dobre warunki).

Rys. 145. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie zdobycia wiedzy (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Mieszkańcy miasta Józefowa mają też najlepsze warunki w zakresie możliwości zdobycia wiedzy. 60,5% mieszkańców uważa, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie zdobycia wiedzy. Najmniejsze możliwości zdobycia wiedzy są zdaniem mieszkańców w gminach Osieck i Kołbiel (rys. 145).

Mieszkańcy powiatu otwockiego w trakcie przeprowadzanych badań mieli również możliwość wypowiedzenia się na temat potrzeb uważanych obecnie za najważniejsze do realizacji, wymieniając trzy z nich. Nie wszystkie badane osoby udzieliły odpowiedzi na to pytanie. Z uzyskanych informacji od pozostałych osób można dowiedzieć się, że najczęściej wymienianą potrzebą jest osiągnięcie sukcesu (17,6% osób udzielających odpowiedzi na to pytanie) oraz konieczność znalezienia stałej pracy (15%). Niektórzy dodawali, że chodzi im o pracę dobrze płatną. Kolejnymi potrzebami, uważanymi za najważniejsze do realizacji, są: potrzeba własnego rozwoju (12,1%), potrzeba zdobycia wiedzy (9,8%) oraz potrzeba rozwoju własnych zainteresowań (9,4%). Aż 9,4% osób udzielających odpowiedzi za najważniejsze potrzeby do realizacji uważa potrzeby w zakresie żywienia, 7,2% w zakresie mieszkania, a 4,2% w zakresie ubrania, co potwierdza, że na terenie powiatu otwockiego znajdują się osoby, które mają trudności z zaspokojeniem podstawowych potrzeb egzystencjalnych. Również duża grupa osób za pilne do realizacji uważa potrzeby w zakresie ochrony zdrowia (10,7%).

Wśród innych wymienianych potrzeb pojawiały się jeszcze takie potrzeby, jak: przyjaźni, przynależności do grupy (rodziny), szacunku, akceptacji oraz poprawy warunków pracy.

Tab. 4. Potrzeby uważane przez badanych za obecnie najważniejsze do realizacji (Badani wymieniali 3 najważniejsze potrzeby).

Rodzaje potrzeb:	% odpowiedzi, spośród osób, które udzieliły odpowiedzi na to pytanie
potrzeba osiągnięcia sukcesu	17.6
potrzeba stałej pracy	15.0
potrzeba rozwoju	12.1
potrzeba w zakresie ochrony zdrowia	10,7
potrzeba zdobycia wiedzy	9,8
potrzeba rozwoju własnych zainteresowań	9.4
potrzeba wyżywienia	9.4
potrzeba przyjaźni	8.1
potrzeba mieszkania	7,2
potrzeba szacunku	4.9
potrzeba przynależności do grupy	4.6
potrzeba ubrania	4.2
potrzeba akceptacji	2.3

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Analiza problematyki potrzeb mieszkańców powiatu otwockiego umożliwia stwierdzenie, że na obszarze tym istnieją duże i bardzo duże możliwości zaspokajania znacznej części najważniejszych dla życia potrzeb mieszkańców. Dość duża grupa badanych na wysokim poziomie może zaspakajać potrzeby w zakresie wyżywienia, ubrania i na nieco niższym mieszkania. Cenną wartością dla mieszkańców są duże możliwości posiadania przyjaźni, akceptacji, czy uzyskania szacunku, co ma wpływ na wiele aspektów życia człowieka.

Niemniej jednak nie wszyscy mieszkańcy wyrażają tak optymistyczne opinie. Zdarzają się sytuacje, że możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb dla niektórych osób są niezadawalające. Dlatego warto byłoby dołożyć starań w zakresie pomocy ludziom, którzy tych potrzeb nie mogą zaspokoić.

Największym problemem dużej grupy mieszkańców są też małe możliwości zaspokojenia potrzeb związanych z ochroną zdrowia. Roz-

wiązanie tego problemu nie jest proste, niemniej jednak powinny być podejmowane działania w tym zakresie. Warto byłoby przeprowadzić badania diagnozujące, jakie oczekiwania i trudności mają mieszkańcy w tym zakresie, jak widzą rozwiązanie problemów i na tej podstawie opracować długofalowe programy poprawy sytuacji.

Przeprowadzona analiza pozwala na stwierdzenie, że na terenie powiatu otwockiego warto podejmować działania mające na celu umożliwienie mieszkańcom nie tylko własnego rozwoju, ale również rozwoju ich zainteresowań. Szczególnie ważne jest to w przypadku ludzi młodych, którzy będą mogli wykorzystać swój potencjał w właściwych działaniach. Należy dążyć też do stworzenia dobrych warunków do kształcenia nie tylko dzieci i młodzieży, ale również dla dorosłych. W epoce wiedzy i informacji zadania podejmowane w tym zakresie na pewno będą miały pozytywny wpływ na rozwój regionu.

5. ANALIZA WYBRANYCH PROBLEMÓW DOTYCZĄCYCH PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POWIECIE OTWOCKIM W ŚWIETLE BADAŃ ⁴⁶

Duży wpływ na rozwój społeczno-gospodarczy regionu ma przedsiębiorczość. W Europejskiej Karcie Małych Przedsiębiorstw podkreślono, że małe przedsiębiorstwa są podstawą gospodarki europejskiej. Stanowią one główne źródło miejsc pracy i bazę dla pomysłów związanych z działalnością gospodarczą (...). Należy je postrzegać jako główną siłę napędową innowacji, zatrudnienia oraz społecznej i lokalnej integracji w Europie (2000, s. 7). Niezależnie od tego, że MSP pozwalają na stworzenie miejsc pracy, czyli przeciwdziałają jednemu z największych współczesnych problemów – bezrobociu, są one również miejscem, gdzie ludzie mogą realizować swoje marzenia i aspiracje. Nie myślą więc o poszukiwaniu innych, bardziej atrakcyjnych miejsc zamieszkania, bo mają możliwość realizacji swoich planów we własnej gminie czy powiecie, przyczyniając się równocześnie do ich rozwoju.

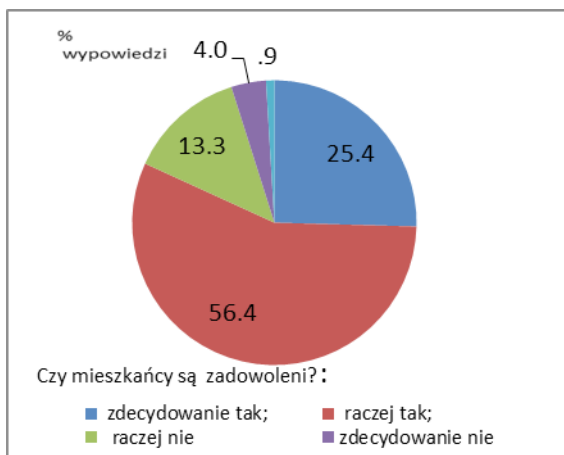
Przeprowadzone badania miały na celu pozyskanie opinii mieszkańców powiatu otwockiego na temat ich zadowolenia z obecnego miejsca zamieszkania, planów na przyszłość dotyczących przedsiębiorczości oraz problemów pojawiających się w związku z podejmowaniem samodzielnej działalności gospodarczej. Opinie mieszkańców powinny być podstawą do stworzenia bazy informacji o danym regionie, które mogą mieć istotne znaczenie przy wytyczaniu kierunków jego przyszłego rozwoju.

Zdecydowana większość mieszkańców powiatu otwockiego jest zadowolona ze swojego miejsca zamieszkania (rys. 146). 56,4% badanych wypowiedziało się, że są raczej zadowoleni, a 25,4% że są zdecydowanie zadowoleni z możliwości mieszkania na tym terenie. Jednak nie wszyscy mieszkańcy podzielają ten pogląd. 13,3% mieszkańców wypowiedziało się, że są raczej niezadowoleni, a 4% zdecydowanie niezadowolony z powodu zamieszkania na terenie powiatu otwockiego. 0,9% badanych nie miało na ten temat własnego zdania.

Poziom zadowolenia z miejsca zamieszkania jest największy w gminie Sobienie-Jeziory (96,3 % badanych wypowiedziało się, że są zadowoleni i bardzo zadowoleni), natomiast najmniejsze zadowolenie wykazują mieszkańcy gminy Karczew (72% badanych). Rozbieżność poziomu zadowolenia pomiędzy gminą o największym i najmniejszym zadowoleniu mieszkańców z miejsca zamieszkania jest dość znacząca i wynosi 23%.

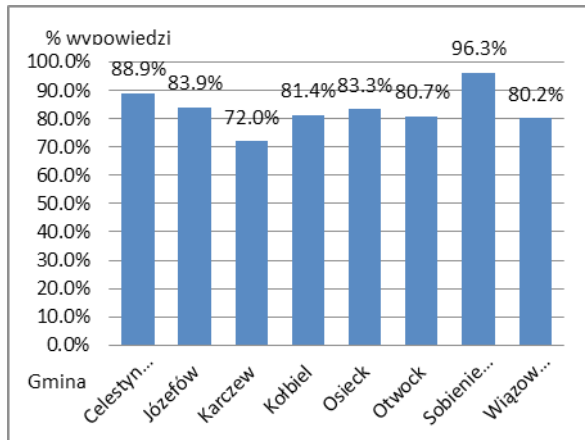
46) Opracowanie danych z badań: Bożenna Barbachowska, Krzysztof Dziurzyński, Małgorzata Such-Pyrgiel, Aleksandra Szejniuk. Opracowanie graficzne badań, analiza i prezentacja treści: Bożenna Barbachowska.

Rys. 146. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego na temat zadowolenia ze swojego miejsca zamieszkania (liczba wypowiedzi w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 147. Liczba osób zadowolonych i bardzo zadowolonych z miejsca zamieszkania w gminach powiatu otwockiego (liczba wypowiedzi w %).

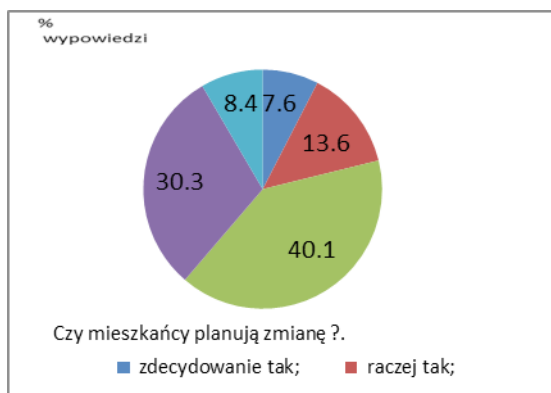

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Mimo dość dużego zadowolenia mieszkańców z miejsca zamieszkania na terenie powiatu otwockiego, dość duża grupa osób planuje jednak zmianę tego miejsca. Aż 21,2% badanych wypowiedziało się, że w najbliższej przyszłości zdecydowanie planuje i raczej planuje zmianę miejsca

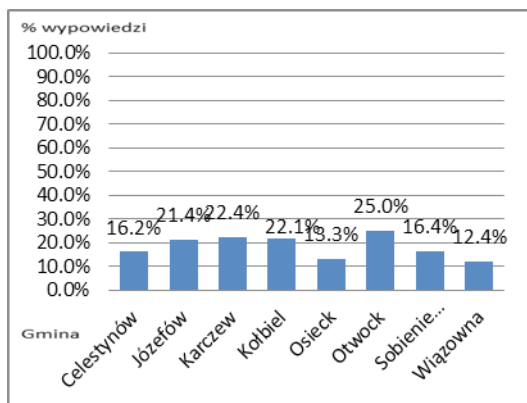
zamieszkania. Zazwyczaj osoby te planują zmianę obecnego miejsca zamieszkania na większe miasta (duża część z tych osób planuje mieszkanie w Warszawie). Nie jest to zbyt optymistyczna informacja, gdyż dość często zdarza się, że emigrują osoby przedsiębiorcze, kreatywne, które mogłyby przyczynić się do rozwoju regionu. 70,4% mieszkańców zdecydowania nie planuje i raczej nie planuje zmiany miejsca zamieszkania (rys. 148). Najwięcej osób chce zmienić miejsce zamieszkania w mieście Otwock (25% badanych), w gminie Karczew (22,4%) oraz w gminie Kołbiel (22,1%). W pewnym stopniu związane jest to z mniejszymi wskaźnikami zadowolenia z miejsca zamieszkania w tych gminach w stosunku do innych gmin powiatu otwockiego.

Rys. 148. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, dotyczące planów zmiany miejsca zamieszkania w najbliższej przyszłości.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 149. Liczba osób z poszczególnych gmin powiatu otwockiego, które zdecydowanie planują i raczej planują zmianę miejsca zamieszkania w najbliższej przyszłości.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

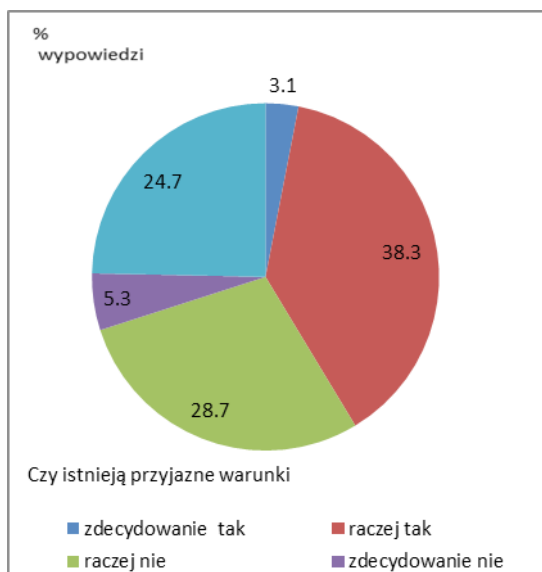
Przyczyną, dla której niektórzy mieszkańcy powiatu otwockiego planują zmianę miejsca zamieszkania, jest chęć polepszenia warunków życia, czy też kwestie związane z pracą czy szkołą. Zazwyczaj ludzie chcą znaleźć atrakcyjniejszą, lepiej płatną pracę lub chcą ułatwić sobie dojazd do pracy czy szkoły. Część z badanych osób uważa, że w innych miejscach zamieszkania będą mieli większe możliwości własnego rozwoju oraz lepszy dostęp do kultury i rozrywki. Niektórzy mieszkańcy planują zmianę miejsca zamieszkania ze względów sentymentalnych, by być bliżej swoich rodzin czy też w miejscu, gdzie się urodzili, inni zaś z powodu chęci usamodzielnienia się.

Dość często czynnikiem wpływającym na chęć pozostania ludzi na danym terenie jest tworzenie przyjaznych warunków gospodarowania dla przedsiębiorców. Mieszkańcy powiatu otwockiego różnie wypowiadali się na temat istoty przedsiębiorczości. Dla niektórych mieszkańców jest to „droga do sukcesu” oraz „podejmowanie ryzyka”. Często przedsiębiorczość rozumieją oni jako „aktywną działalność w sferze gospodarczej, polegającą m.in. na prowadzeniu własnego przedsiębiorstwa, czy też jako „aktywne poszukiwanie możliwości zarobku.” Zaznaczają też, że jest to „zdolność wykorzystania wiedzy, nadarzających się okazji, umiejętność poradzenia sobie w każdej sytuacji”. Jest też „gotowością do działania, pomysłowością”. Dla części mieszkańców przedsiębiorczość kojarzy się z „zarabianiem pieniędzy” i dobrym gospodarowaniem nimi. Inni zaś przedsiębiorczość rozumieją jako cechę osobową, definiując ją jako „zespół zdolności i umiejętności do podejmowania inicjatywy i ryzyka

w celu osiągnięcia korzyści” czy też jako „umiejętność wykorzystania pomysłów i kreatywność”. Podkreślają, że przedsiębiorczość prowadzi do „samorealizacji i wykorzystania swoich zdolności w celu ich poszerzenia i czerpania z tego korzyści”. To „wzięcie losu we własne ręce”, „odpowiedzialność” i „odwaga”⁴⁷.

Mieszkańcy powiatu otwockiego wypowiadali się na temat posiadania warunków do podejmowania działalności gospodarczej w swoich miejscach zamieszkania. 41,4 % badanych uważa, że na terenie powiatu otwockiego są stworzone dobre warunki do podejmowania działalności gospodarczej, przy czym tylko 3,1% mieszkańców jest zdecydowanie przekonana o istnieniu takich warunków, a 38,3% jest raczej przekonana. Dość duża grupa mieszkańców uważa jednak, że takich warunków nie ma (34% badanych). Pozostali mieszkańcy nie mają na ten temat zdania.

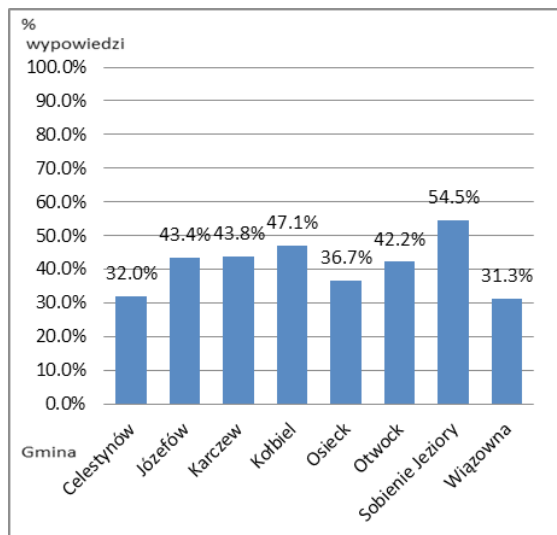
Rys. 150. Opinia mieszkańców na temat istnienia przyjaznych warunków do podejmowania działalności gospodarczej w powiecie otwockim. (% wypowiedzi).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

47) Wybrane wypowiedzi opracowane na podstawie kwestionariusza ankiety.

Rys. 151. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy uważają, że mają zdecydowanie dobre i dobre warunki do podejmowania działalności gospodarczej.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

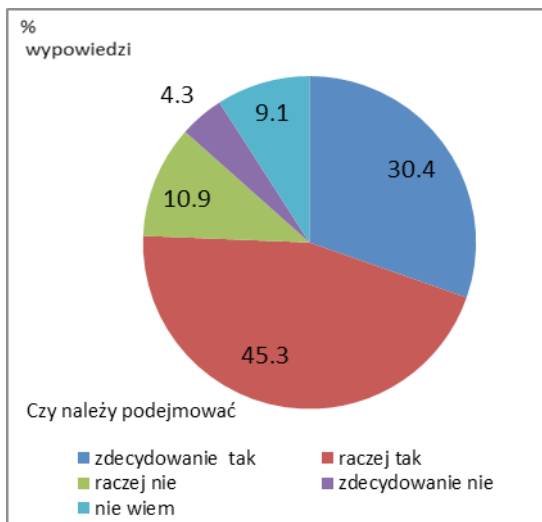
Zgodnie z opinią mieszkańców poszczególnych gmin najlepiej oceniana jest pod tym względem gmina Sobienie-Jeziory (54,5% mieszkańców wypowiedziało się, że na terenie tej gminy istnieją bardzo dobre i dobre warunki do podejmowania działalności gospodarczej), a najgorzej gmina Wiązowna (31,3% badanych) (rys. 151).

Tworzenie warunków do podejmowania działalności gospodarczej w dość dużym stopniu uzależnione jest od rozwoju przemysłu na danym obszarze. Mieszkańcy powiatu otwockiego wypowiedzieli się, czy na ich terenie należy podejmować działania wpływające na rozwój przemysłu. 75,7% badanych uważa, że w powiecie otwockim powinny być podejmowane działania wpływające na rozwój przemysłu, przy czym 30,4% mieszkańców uważa, że takie działania powinny być podejmowane zdecydowanie, a 45,3% że raczej powinny być podejmowane (rys. 152). Zdaniem nielicznej grupy badanych (10,9%) raczej nie powinno się podejmować działań w zakresie rozwoju przemysłu, natomiast 4,3% osób jest zdecydowanie przeciwna takim działaniom. 9,1% osób nie ma własnego zdania na ten temat.

Najbardziej zainteresowani działaniami wpływającymi na rozwój przemysłu są mieszkańcy gminy Karczew (84% badanych), a najmniej gminy Celestynów (67%) (rys. 153).

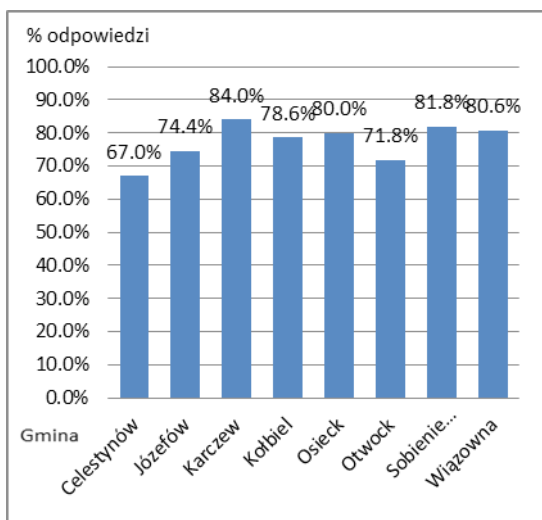

Rys. 152. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego dotyczące podejmowania działań wpływających na rozwój przemysłu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

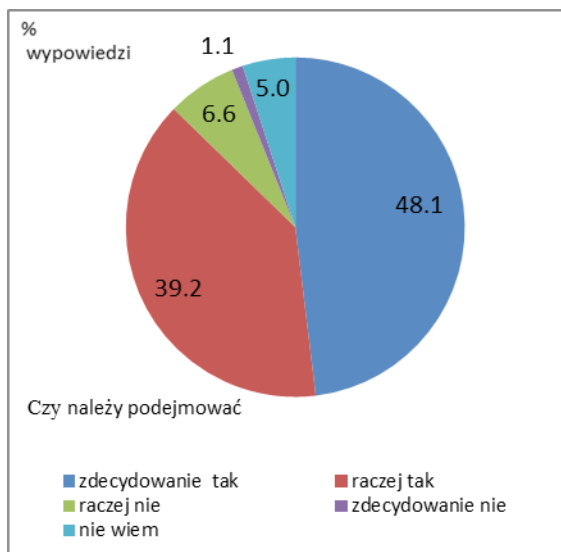
Rys. 153. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy uważają, że zdecydowanie należy i raczej należy podejmować działania wpływające na rozwój przemysłu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

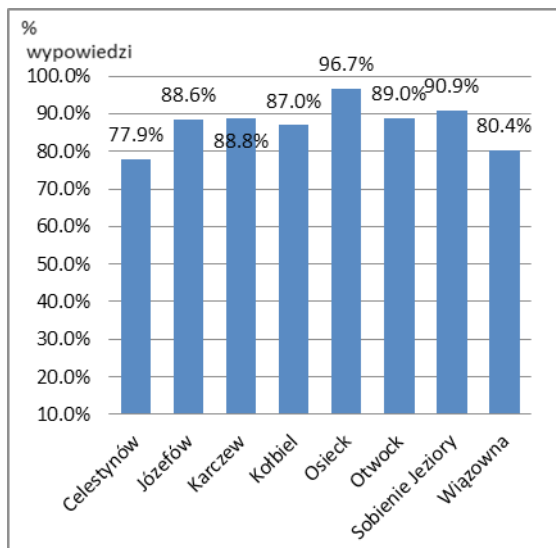
Mieszkańcy powiatu otwockiego w zdecydowanej większości są przekonani, że na terenie ich powiatu powinna być tworzona baza rekreacyjno-sportowa. Tak uważa 87,3% mieszkańców (z tego 41,8% zdecydowanie tak, a 39,2% raczej tak). Najbardziej zainteresowani tworzeniem bazy rekreacyjno-sportowej są mieszkańcy gminy Sobienie-Jeziory (96,7%), a najmniej gminy Celestynów (77,9%).

Rys. 154. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego dotycząca działań w zakresie tworzenia bazy rekreacyjno-wypoczynkowej.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 155. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy uważają, że zdecydowanie należy i raczej należy tworzyć na ich terenie bazę rekreacyjno-sportową.

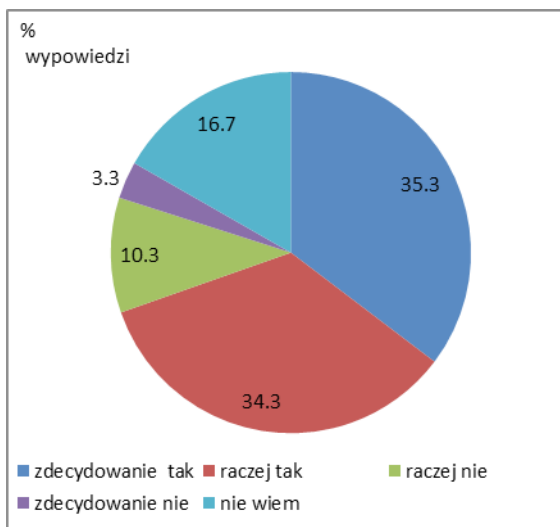
Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Duża część mieszkańców powiatu otwockiego uważa również, że na ich terenie powinna być utworzona specjalna strefa ekonomiczna. Jest to wyodrębniona zgodnie z przepisami ustawy, niezamieszkała część terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, na której terenie może być prowadzona działalność gospodarcza na zasadach określonych ustawą. Strefa może być ustanowiona w celu przyspieszenia rozwoju gospodarczego części terytorium kraju, w szczególności przez (Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych):

- 1) rozwój określonych dziedzin działalności gospodarczej,
- 2) rozwój nowych rozwiązań technicznych i technologicznych oraz ich wykorzystanie w gospodarce narodowej,
- 3) rozwój eksportu,
- 4) zwiększenie konkurencyjności wytwarzanych wyrobów i świadczonych usług,
- 5) zagospodarowanie istniejącego majątku przemysłowego i infrastruktury gospodarczej,
- 6) tworzenie nowych miejsc pracy,
- 7) zagospodarowanie niewykorzystanych zasobów naturalnych z zachowaniem zasad równowagi ekologicznej.

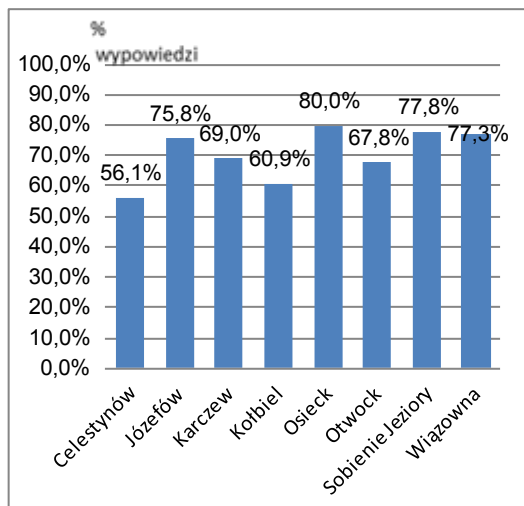
Na terenie specjalnej strefy ekonomicznej inwestorzy mogą prowadzić działalność na preferencyjnych warunkach, np. mogą być zwolnieni od podatku dochodowego od osób prawnych (Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych). 35,3% mieszkańców powiatu otwockiego uważa, że taka strefa zdecydowanie powinna być stworzona na terenie ich powiatu, a 34,3 % osób że raczej powinna być. Tylko 13,65% osób zdecydowanie nie widzi i raczej nie widzi potrzeby tworzenia takiej strefy. 16,75% osób nie ma na ten temat zdania. Najwięcej mieszkańców pozytywnie wypowiada się w kwestii utworzenia specjalnej strefy ekonomicznej w gminie Osieck (80%) i gminie Sobienie-Jeziory (77,8%), a najmniej w gminie Celestynów (56,1%) (rys. 157).

Rys. 156. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego na temat potrzeby tworzenia specjalnej strefy ekonomicznej.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 157. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, wypowiadających się zdecydowanie tak i raczej tak w kwestii stworzenia specjalnej strefy ekonomicznej.

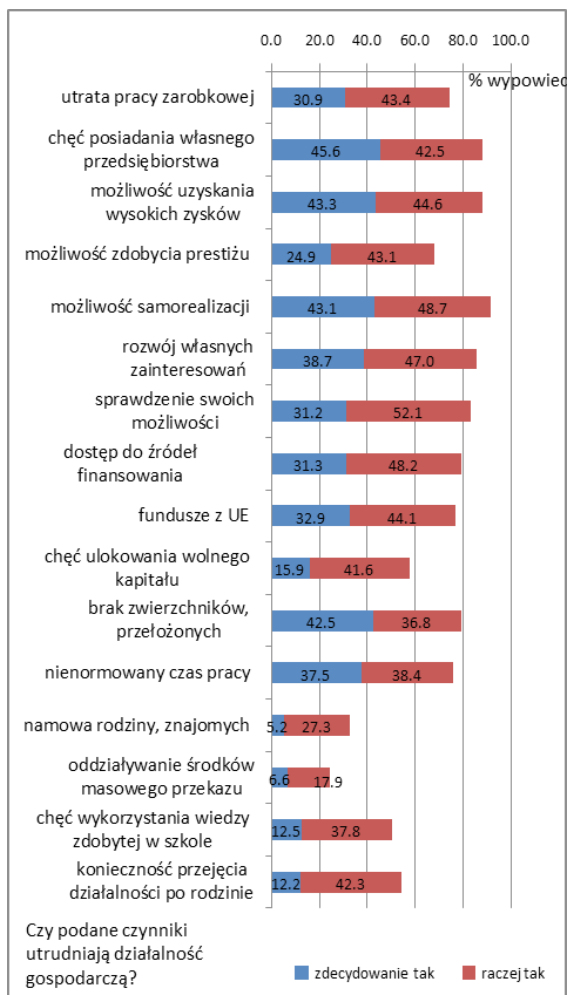
Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rozpoczęcie samodzielnej działalności gospodarczej nie jest zadaniem łatwym. Zazwyczaj wymaga dużej odwagi i determinacji osoby pragnącej zostać przedsiębiorcą. Podjęcie decyzji o rozpoczęciu takiej działalności zazwyczaj uwarunkowane jest istnieniem pewnych motywów, które skłaniają ludzi do nowych wyzwań. Mieszkańcy powiatu otwockiego wypowiadali się na temat motywów, które ich zdaniem mają wpływ na podejmowanie działalności gospodarczej.

Według opinii badanych motywem, który w największym stopniu wpływa na chęć podjęcia działalności gospodarczej, jest możliwość samorealizacji (rys. 158). Tak odpowiedziało 91,8% mieszkańców (z czego 43,1% odpowiedziało zdecydowanie tak, a 48,7% raczej tak). Kolejnymi ważnymi czynnikami są: chęć posiadania własnego przedsiębiorstwa (88,1% badanych odpowiedziało zdecydowanie tak i raczej tak), możliwość uzyskania wysokich zysków (88%), rozwój własnych zainteresowań (85,7%,) oraz sprawdzenie swoich możliwości (83,8%). Dość wysoko ocenianym motywem była również możliwość dostępu do źródeł finansowania (79,5% badanych odpowiedziało zdecydowanie tak i raczej tak), czy też perspektywa pracy samodzielnej, bez zwierzchnictwa przełożonych (79,3%). Dla wielu badanych istotnym czynnikiem była również możliwość dofinansowania działalności z funduszy UE (77%).

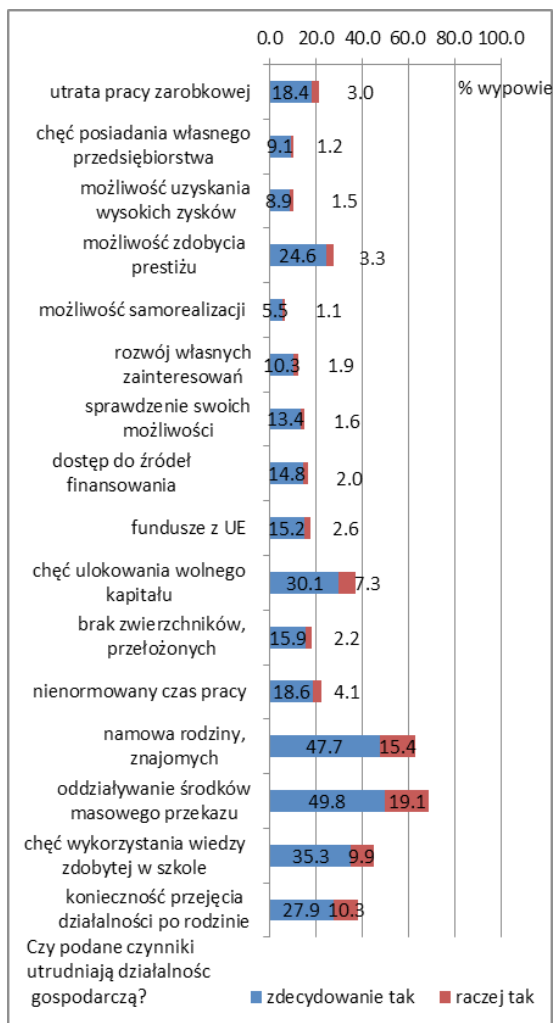
W najmniejszym stopniu, wg badanych, na chęć podejmowania działalności gospodarczej wpływa oddziaływanie środków masowego przekazu (tak uważa 68,9% mieszkańców - z czego 49,8% twierdzi, że zdecydowanie nie ma takiego wpływu, a 19,1% raczej nie ma), namowa rodziny i znajomych (63,1%), chęć wykorzystania wiedzy zdobytej w szkole (45,2%).

Rys. 158. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego, którzy uważają, że wybrane motywy zdecydowanie wpływają i raczej wpływają na podejmowanie działalności gospodarczej.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 159. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego, którzy uważają, że wybrane motywy zdecydowanie nie wpływają i raczej nie wpływają na podejmowanie działalności gospodarczej.

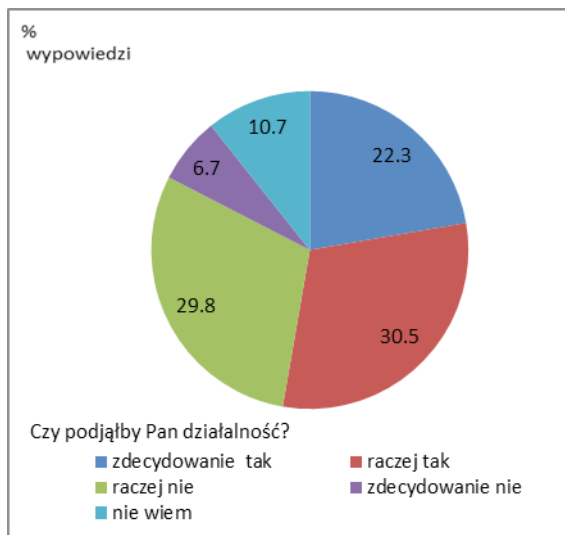
Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Ponad połowa mieszkańców powiatu otwockiego chętnie podjęłaby się prowadzenia działalności gospodarczej, gdyby miała taką możliwość, ale aż 29,8% badanych zdecydowanie nie chciałoby prowadzić własnej działalności, a 6,7% raczej by nie chciało. 10,7% mieszkańców nie mia-

ło na ten temat własnego zdania. Najwięcej osób, które podjęłyby własną działalność znajduje się w Józefowie (70,7% badanych), a najmniej w gminie Sobienie-Jeziory (39,6%) (rys.161).

Najchętniej mieszkańcy powiatu otwockiego podejmowałyby działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług. Podawane przez badane osoby usługi były zróżnicowane, najczęściej zaś wymieniano usługi fryzjerskie, kosmetyczne, księgowość, naprawy samochodów, usługi doradcze w różnych zakresach, usługi związane z ochroną zdrowia oraz usługi fotograficzne. Dość duża grupa mieszkańców podjęłaby się prowadzenia działalności związanej z handlem oraz gastronomią. Deklarowano również chęć prowadzenia przedszkoli i szkół. Niezbyt duża grupa mieszkańców chciałaby prowadzić działalność w zakresie przetwórstwa spożywczego, czy jakiegokolwiek produkcji. Również niewiele osób deklaruowało działalność w takich obszarach, jak działalność artystyczna, architektura krajobrazu.

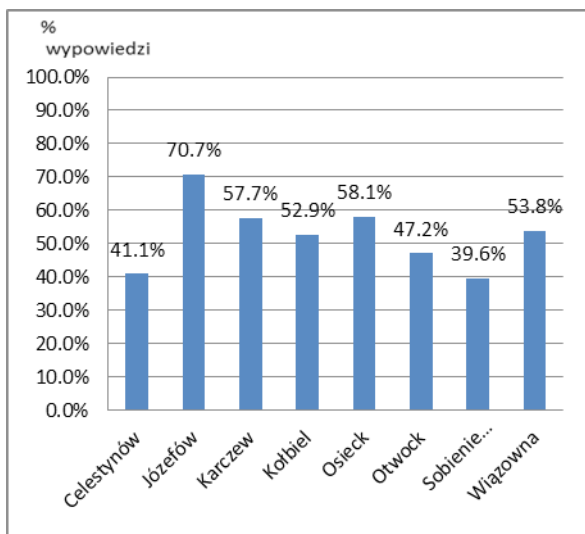
Rys. 160. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego na temat podejmowania działalności gospodarczej, w przypadku zaistnienia możliwości jej prowadzenia.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

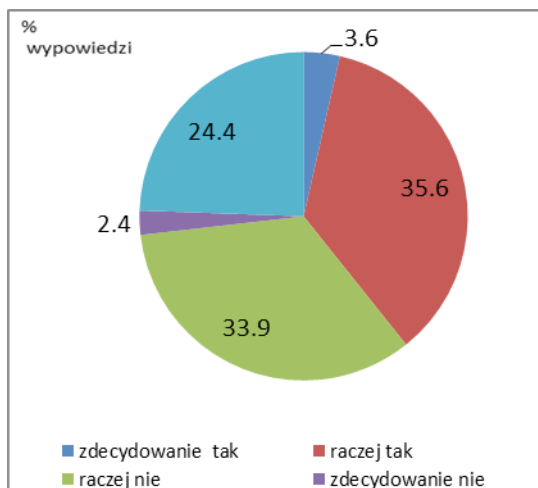
Rys. 161. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy wyrazili pogląd, że zdecydowanie podjęliby i raczej podjęliby działalność gospodarczą, w przypadku zaistnienia możliwości jej prowadzenia.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

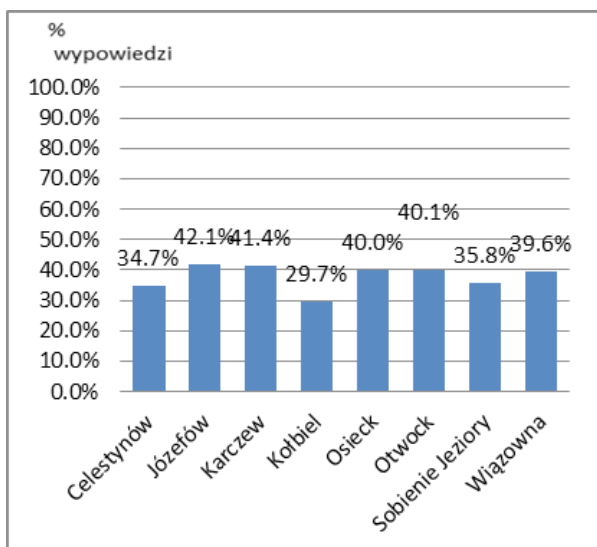
Mieszkańcy powiatu otwockiego na podstawie obserwacji własnych wyrazili również opinię, że dość duża grupa osób z ich najbliższej okolicy jest skłonna do podejmowania własnej działalności gospodarczej. Zdecydowanie tak i raczej tak opowiedziało na ten temat 60,3% mieszkańców. Najwięcej osób wyrażających taką opinię było w Józefowie, a najmniej w gminie Kołbiel (rys. 162).

Rys. 162. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego na temat skłonności ludzi z najbliższej okolicy do podejmowania działalności gospodarczej.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 163. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy uważają, że w ich najbliższym otoczeniu ludzie zdecydowanie mają i raczej mają skłonności do podejmowania działalności gospodarczej.

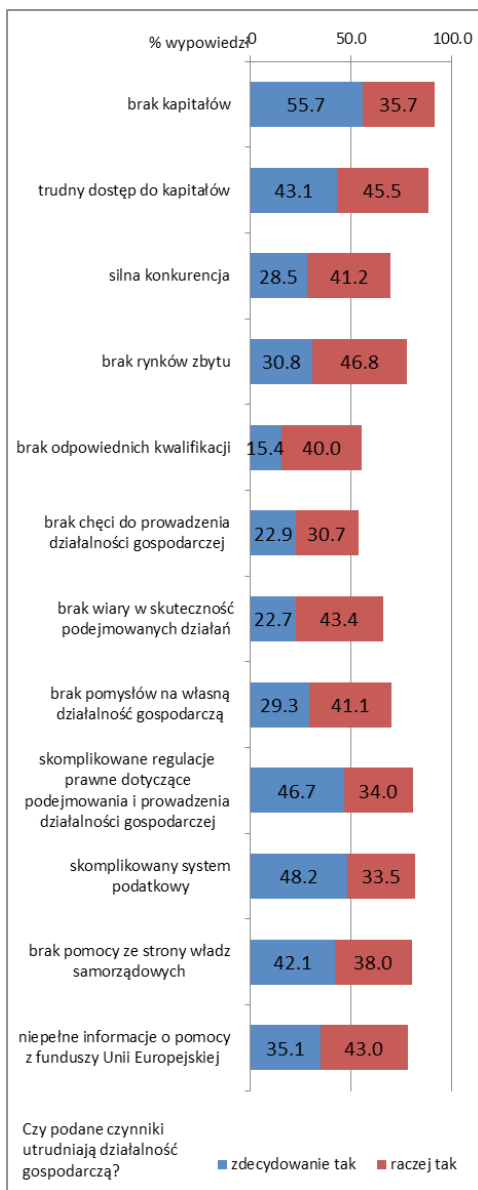

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Podjęcie działalności gospodarczej związane jest często z problemami znacznie ją utrudniającymi. Zgodnie z opinią mieszkańców powiatu otwockiego największym problemem jest brak kapitałów (tak twierdzi 91,5% badanych, przy czym 55,75% mieszkańców twierdzi, że zdecydowanie tak, a 35,75% raczej tak) i trudny dostęp do kapitałów (88,6% badanych). Kolejnymi czynnikami utrudniającymi działalność gospodarczą są: skomplikowany system podatkowy (81,7% badanych), skomplikowane regulacje prawne dotyczące podejmowania i prowadzenia działalności gospodarczej (80,7%) oraz brak pomocy ze strony władz samorządowych (80,1%).

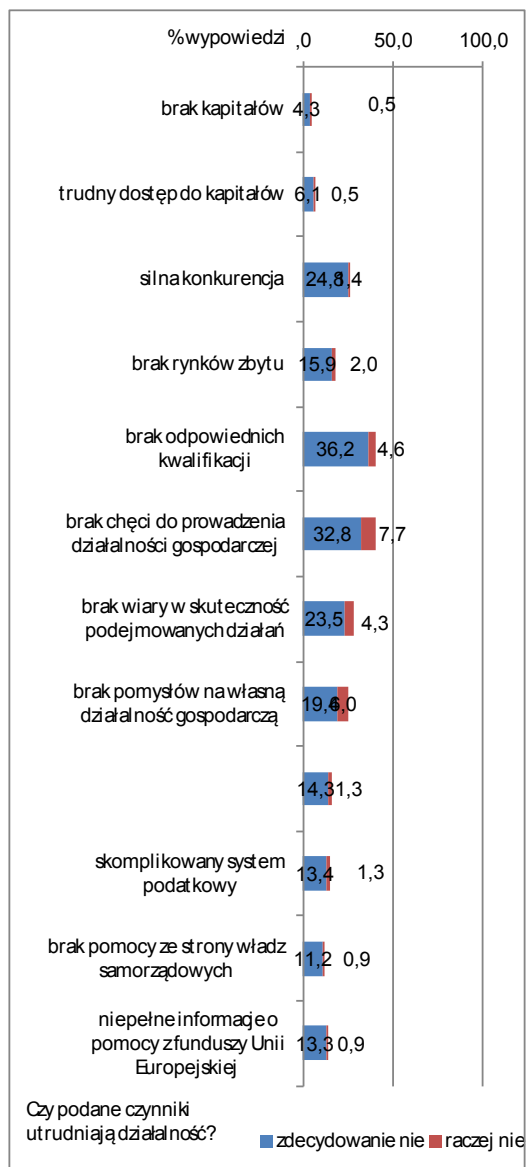
Zdaniem badanych mieszkańców w najmniejszym stopniu prowadzenie działalności gospodarczej utrudnione jest z powodu braku chęci do jej prowadzenia (32,8% badanych wypowiedziało się, że zdecydowanie nie, a 7,7% raczej nie są to przyczyny trudności). Przeszkodą w prowadzeniu działalności nie jest też zdaniem części badanych brak odpowiednich kwalifikacji (40,8%), czy brak wiary w skuteczność podejmowanych działań (27,8%).

Rys. 164. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego wypowiadająca się zdecydowanie tak i raczej tak w kwestii czynników utrudniających podejmowanie działalności gospodarczej.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

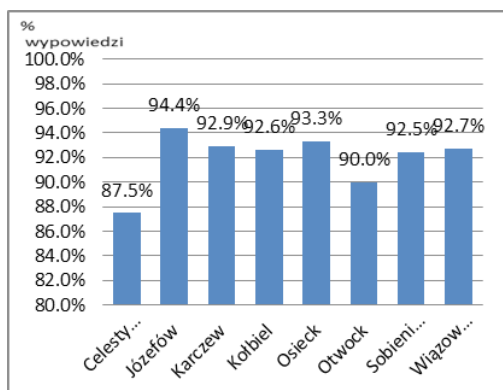
Rys. 165. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego wypowiadająca się zdecydowanie nie i raczej nie w kwestii czynników utrudniających podejmowanie działalności gospodarczej.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

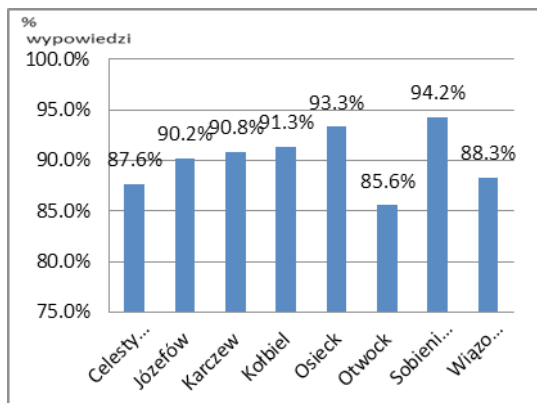
Najbardziej na brak kapitału niezbędnego do prowadzenia działalności gospodarczej wskazują mieszkańcy miasta Józefowa (94,4% badanych), a najtrudniej jest pozyskać kapitał w gminie Sobienie-Jeziory (94,2%). Zdaniem mieszkańców najmniejsze problemy z dostępnością do kapitałów są w gminie Celestynów, zaś najłatwiej pozyskać go w mieście Otwocku (rys. 166).

Rys. 166. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak kapitału zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności gospodarczej (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 167. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że trudności w pozyskiwaniu kapitału zdecydowanie utrudniają i raczej utrudniają podejmowanie działalności gospodarczej (w %).

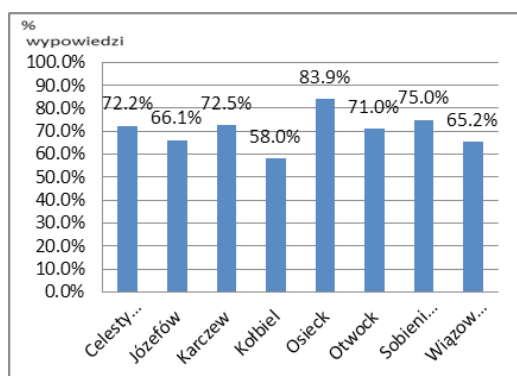

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Prowadzenie działalności gospodarczej często utrudnione jest z powodu istniejącej konkurencji. Najbardziej na dużą konkurencję narzekają mieszkańcy gminy Osieck (83,9% badanych uważa, że konkurencja zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia jej prowadzenie), najmniejsza konkurencja jest zaś w gminie Kołbiel.

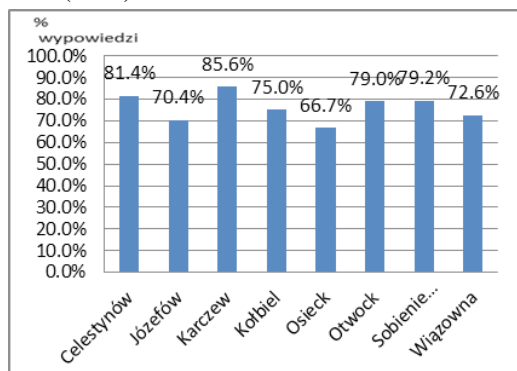
W gminie Karczew działalność gospodarczą najbardziej utrudnia brak rynków zbytu, natomiast najlepsza sytuacja pod tym względem jest w gminie Osieck (rys. 169).

Rys. 168. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że silna konkurencja zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

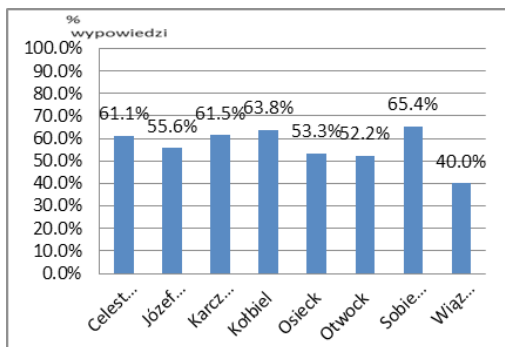
Rys. 169. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego którzy twierdzą, że brak rynków zbytu zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

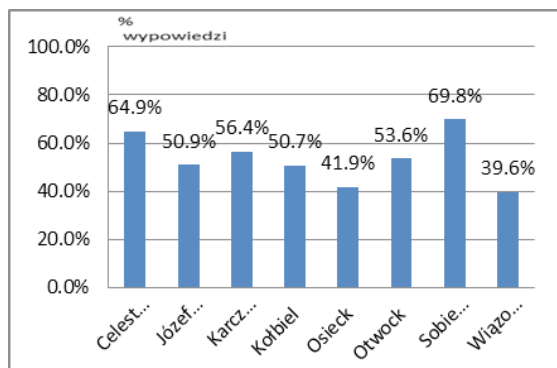
Trudności w prowadzeniu działalności gospodarczej związane są również z brakiem odpowiednich kwalifikacji. Najczęściej ten problem wymieniany był przez mieszkańców gminy Sobienie-Jeziory, a najrzadziej gminy Wiązowna (rys. 170). Mieszkańcy gminy Sobienie-Jeziory w największym stopniu wskazują też na brak chęci do podejmowania działalności gospodarczej i podobnie jak w poprzednim przypadku w najmniejszym stopniu kwestia ta dotyczy gminy Wiązowna.

Rys. 170. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak odpowiednich kwalifikacji zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (wypowiedzi w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 171. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak chęci do prowadzenia działalności zdecydowanie i raczej zdecydowanie ją utrudnia (% wypowiedzi).

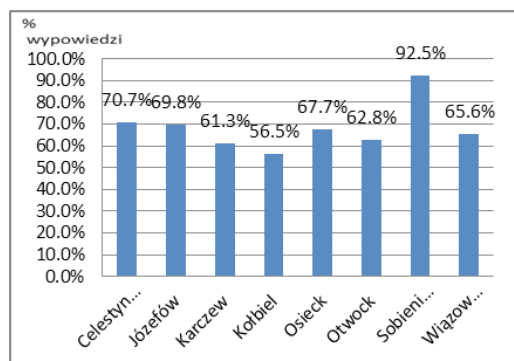

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

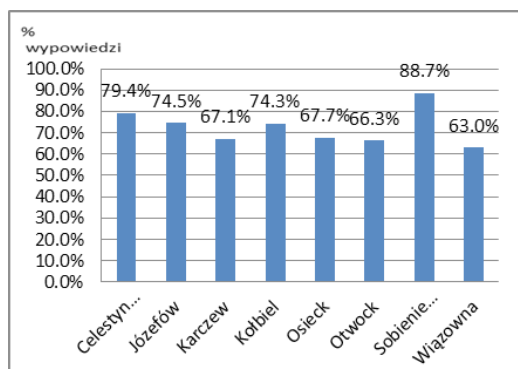
Mieszkańcy powiatu otwockiego często nie mają też wiary w skuteczność działań dotyczących podejmowania działalności gospodarczej. Najbardziej kwestia ta dotyczy mieszkańców gminy Sobienie-Jeziory. Mieszkańcy tej gminy najczęściej wskazywali też na brak pomysłów na własną działalność gospodarczą. Największą wiarę w skuteczność podejmowanej działalności mają mieszkańcy gminy Kołbiel (rys. 172), zaś mieszkańcy gminy Wiązowna w najmniejszym stopniu narzekają na brak pomysłów na własną działalność.

Rys. 172. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak wiary w skuteczność działań zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

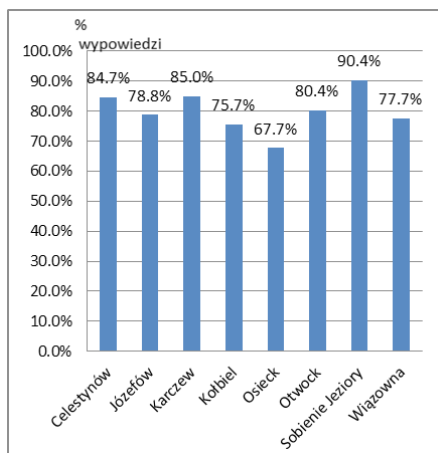
Rys. 173. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak pomysłów na własną działalność zdecydowanie ją utrudnia i raczej ją utrudnia (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

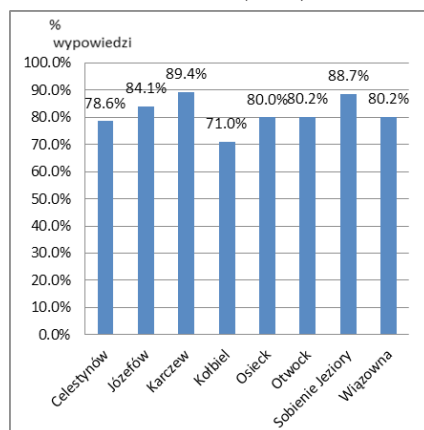
Bardzo duża grupa mieszkańców we wszystkich gminach uważa, że prowadzenie działalności gospodarczej jest utrudnione przez skomplikowane regulacje prawne dotyczące podejmowania i prowadzenia działalności oraz skomplikowany system podatkowy.

Rys. 174. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że skomplikowane regulacje prawne dotyczące podejmowania i prowadzenia działalności zdecydowanie ją utrudniają i raczej ją utrudniają (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

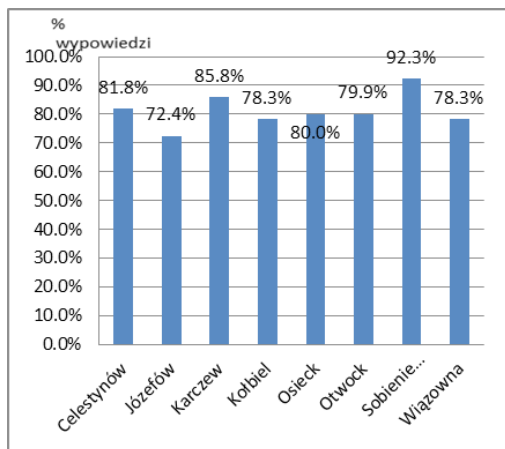
Rys. 175. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że skomplikowany system podatkowy zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

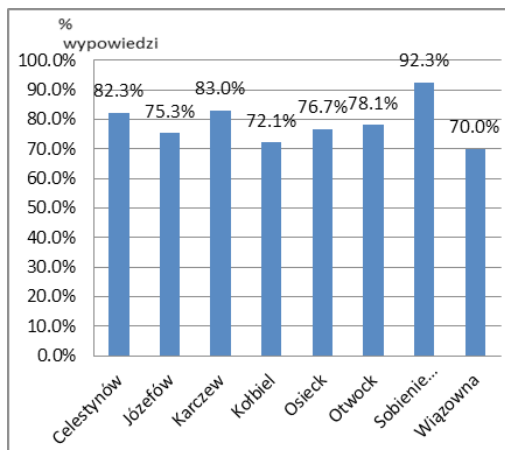
Najbardziej problem ten zauważają mieszkańcy gmin Sobienie-Jeziory i Karczew, a najmniej gminy Osieck i Kołbiel (rys. 175).

Rys. 176. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak pomocy ze strony władz samorządowych zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 177. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że niepełne informacje o pomocy z funduszy UE zdecydowanie utrudniają podejmowanie działalności (w %).

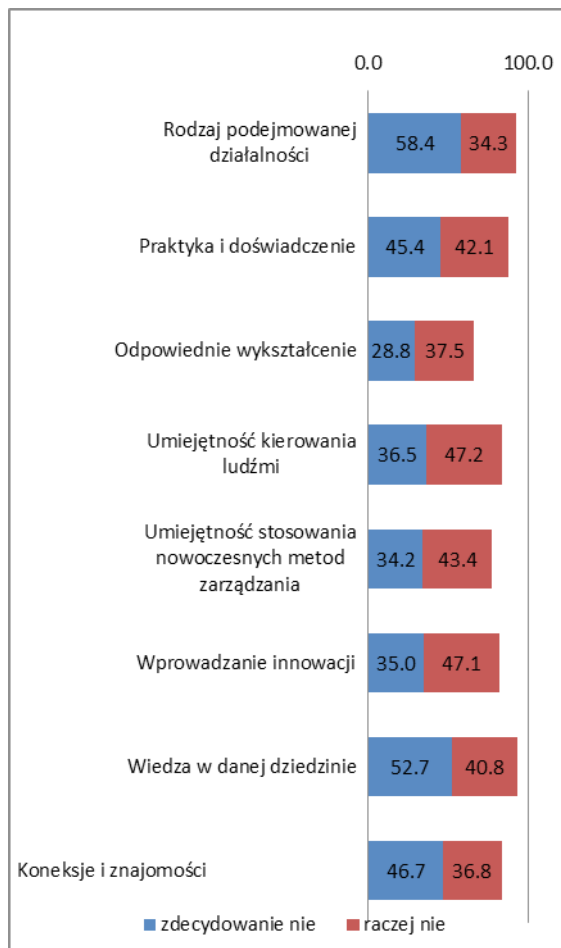
Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Mieszkańcy gminy Sobienie-Jeziory w największym stopniu wskazują też na brak pomocy ze strony władz samorządowych w podejmowaniu działalności oraz niepełne informacje o pomocy z funduszy UE. Najlepsza sytuacja pod względem pomocy ze strony władz samorządowych jest w Józefowie, a pod względem informacji o pomocy z funduszy UE w gminie Wiązowna. Niezależnie od tego we wszystkich badanych gminach wymieniane wskaźniki są na zbyt wysokim poziomie.

Mieszkańcy powiatu otwockiego w przeprowadzonym badaniu ustosunkowali się również do czynników wpływających na osiągnięcie sukcesu. Zdaniem większości mieszkańców (93,5%) na sukces w działalności gospodarczej największy wpływ ma rodzaj podejmowanej działalności oraz wiedza w danej dziedzinie (92,7%). Wysoko cenionym czynnikiem jest również praktyka i doświadczenie (87,5%) oraz umiejętność kierowania ludźmi (83,7%). 82,1% badanych uważa również, że bardzo ważne jest wprowadzanie innowacji, a 77,6% umiejętność stosowania nowoczesnych metod zarządzania. Mieszkańcy powiatu otwockiego dostrzegają więc duże znaczenie kapitału intelektualnego, który w obecnych warunkach funkcjonowania przedsiębiorstw jest jednym z najważniejszych zasobów i często przyczynia się do osiągnięcia sukcesu przez przedsiębiorstwa.

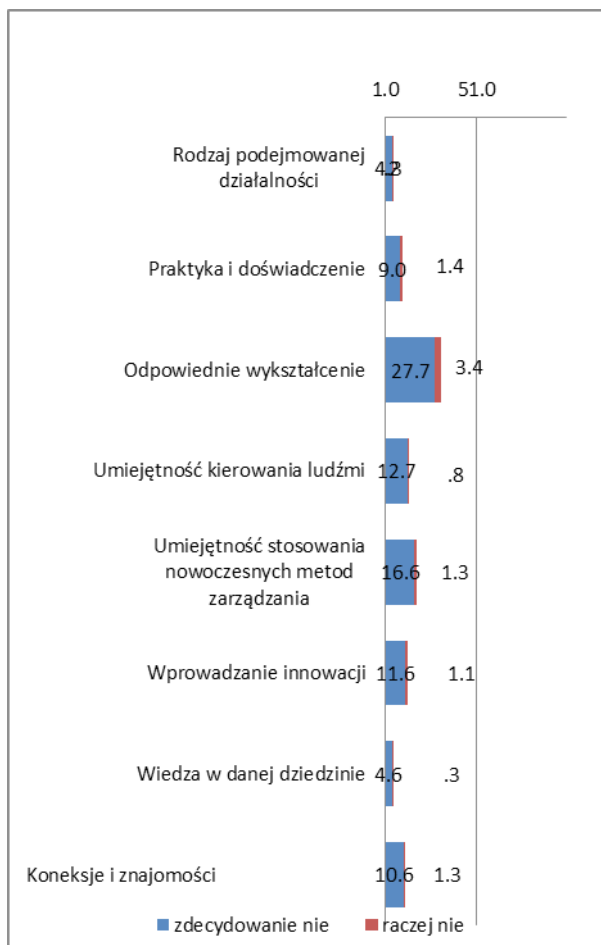
Niepokojącą sytuacją jest fakt, że 83,5% badanych uważa koneksje i znajomości za ważny czynnik sukcesu podejmowanej działalności. Ponadto tylko 66,6% mieszkańców twierdzi, że odpowiednie wykształcenie zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu w działalności, a aż 31,1% badanych sądzi, że nie ma ono wpływu na wyniki przedsiębiorstwa (rys.178, 179).

Rys. 178. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że wymienione czynniki zdecydowanie mają i raczej mają wpływ na osiągnięcie sukcesu z działalności (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

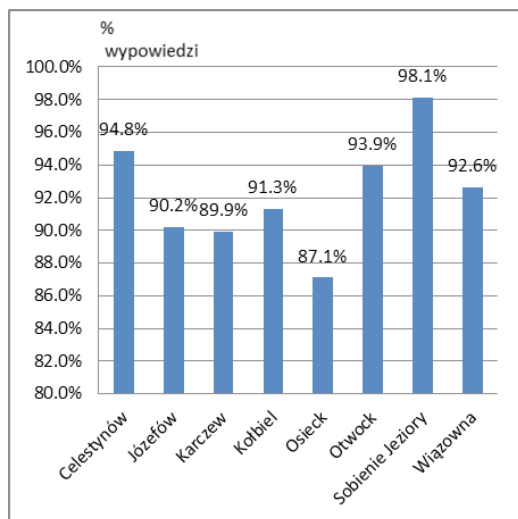
Rys. 179. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że wymienione czynniki zdecydowanie nie mają i raczej nie mają wpływu na sukces z działalności (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

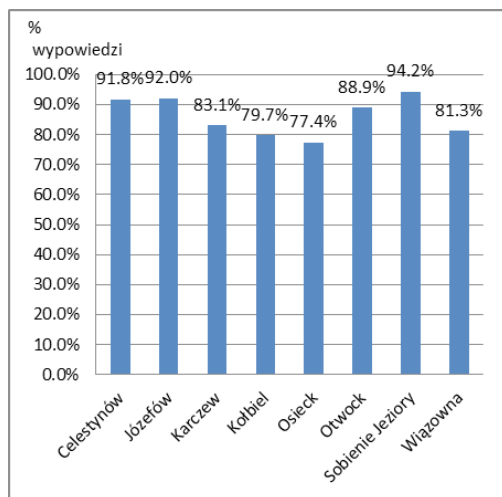
Rozbieżności pomiędzy mieszkańcami poszczególnych gmin powiatu otwockiego w kwestii wpływu rodzaju działalności gospodarczej na osiągnięcie sukcesu są dość duże. Najbardziej o tym wpływie przekonani są mieszkańcy gminy Sobienie-Jeziory, a w najmniejszym gminy Osieck (rys. 180). Mieszkańcy gminy Sobienie-Jeziory sądzą również, że praktyka i doświadczenie zdecydowanie mają i raczej mają wpływ na osiągnięcie sukcesu. Jednak rozbieżności pomiędzy poszczególnymi gminami w tej kwestii nie są znaczne (rys. 181).

Rys. 180. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że rodzaj podejmowanej działalności zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

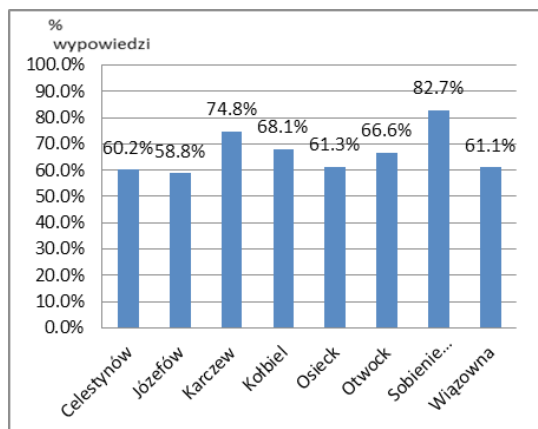
Rys. 181. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że praktyka i doświadczenie zdecydowanie mają i raczej mają wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

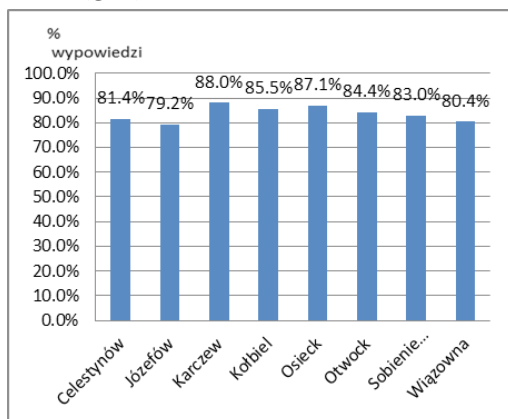
W gminie Sobienie-Jeziory największy odsetek badanych uważa również, że odpowiednie wykształcenie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu, najmniejsza grupa badanych jest o tym przekonana w mieście Józefowie (rys. 182). Prawie we wszystkich gminach mieszkańcy są przekonani, że duży wpływ na sukces ma umiejętność kierowania ludźmi.

Rys. 182. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że odpowiednie wykształcenie zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 183. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że umiejętność kierowania ludźmi zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

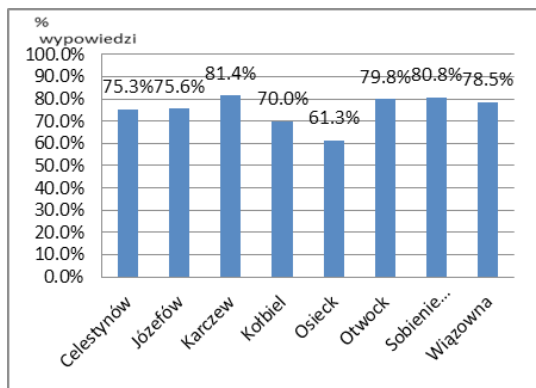

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

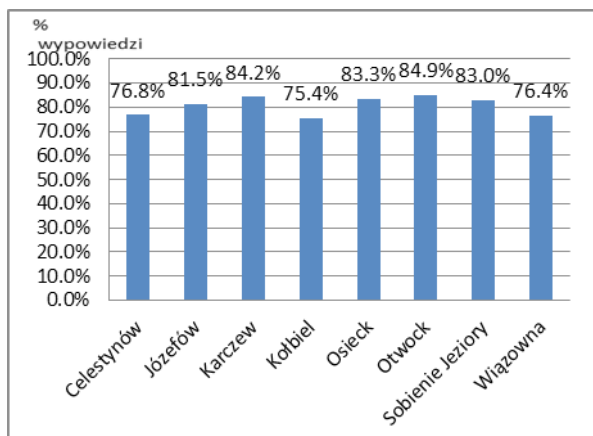
W większości gmin mieszkańcy doceniają duże znaczenie nowoczesnych metod zarządzania oraz możliwości wprowadzania innowacji i ich wpływ na osiągnięcie sukcesu. W najmniejszym stopniu o znaczeniu nowoczesnych metod zarządzania przekonani są mieszkańcy gminy Osieck (rys. 184), a innowacji mieszkańcy gminy Kołbiel.

Rys. 184. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że stosowanie nowoczesnych metod zarządzania zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

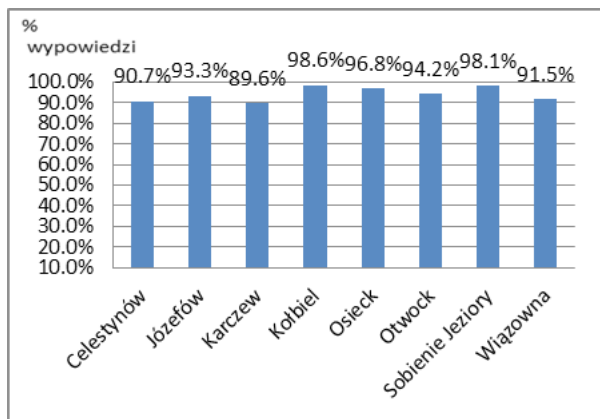
Rys. 185. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że wprowadzanie innowacji zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

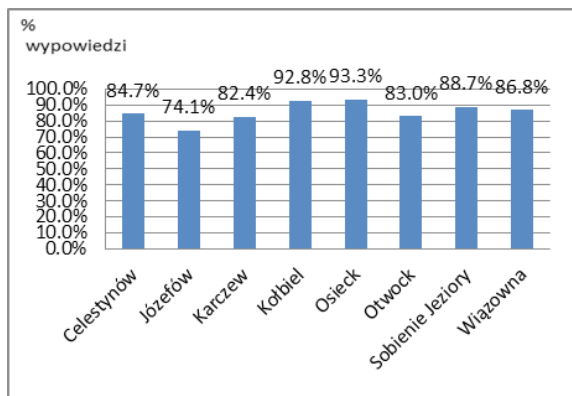
Mieszkańcy wszystkich gmin są prawie w równym, ale jednocześnie wysokim stopniu przekonani o dużym znaczeniu wiedzy w osiągnięciu sukcesu (rys. 186). Wszyscy uważają również, że istotne dla osiągnięcia sukcesu są koneksje i znajomości. Najbardziej przekonani są o tym mieszkańcy gminy Kołbiel, a najmniej miasta Józefowa (rys. 187).

Rys. 186. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że widza w danej dziedzinie zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

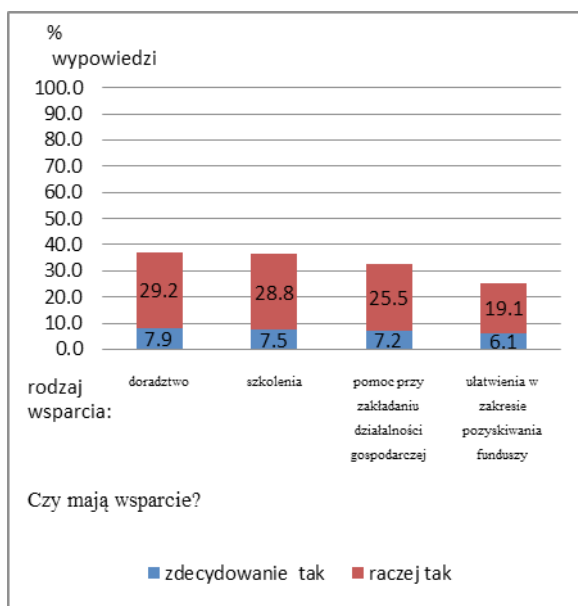
Rys. 187. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że koneksje i znajomości zdecydowanie mają i raczej mają wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

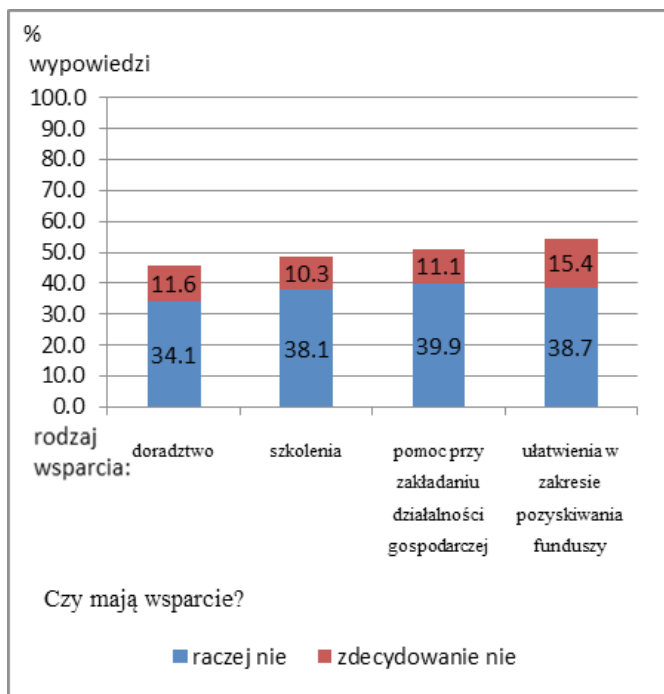
Prowadzenie działalności gospodarczej zazwyczaj ułatwione jest, jeżeli przedsiębiorcy mają wsparcie ze strony władz lokalnych. Dość często badani wypowiadali się, że wsparcie w zakresie doradztwa, szkoleń, pomoc przy zakładaniu działalności gospodarczej, czy ułatwienia w zakresie pozyskiwania funduszy jest na przeciętnym poziomie. Jednak mimo to dość duża grupa mieszkańców uważa, że takiego wsparcia raczej nie ma i zdecydowanie nie ma. Najmniejszą pomoc ci mieszkańcy uzyskują w zakresie pozyskiwania funduszy (54,1% badanych) i pomocy przy zakładaniu działalności gospodarczej (51%). Wśród badanych była też grupa osób, które zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie ze strony władz lokalnych. W zakresie doradztwa taką pomoc uzyskało 37,1% badanych, w zakresie szkoleń 36,3%, pomoc przy zakładaniu działalności gospodarczej 32,7%, a ułatwienie w zakresie pozyskiwania funduszy 25,2% (rys. 188, 189).

Rys. 188. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie ze strony władz lokalnych.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

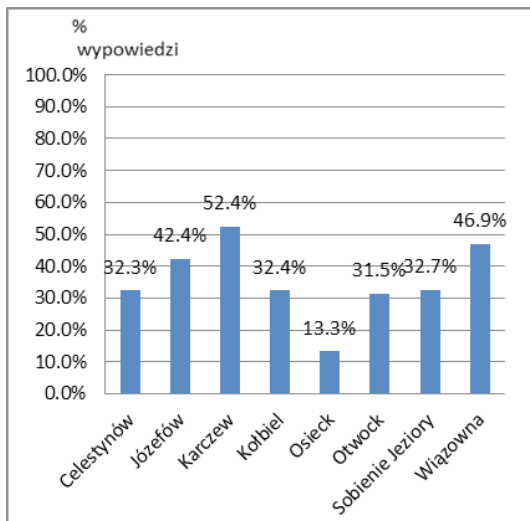
Rys. 189. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że raczej nie mają i zdecydowanie nie mają wsparcia ze strony władz lokalnych (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

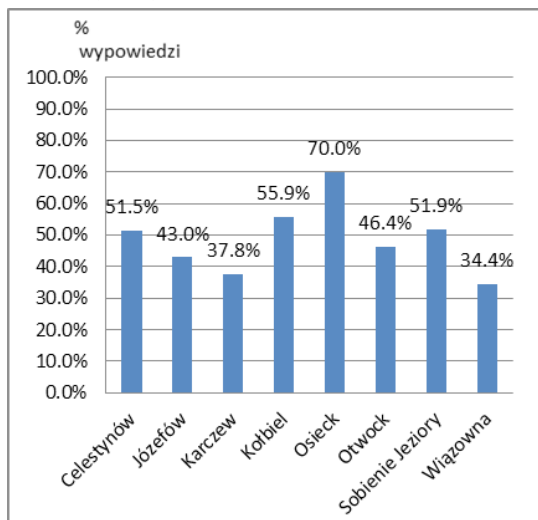
Największe wsparcie w sprawie doradztwa mają mieszkańcy gminy Karczew, a najmniejsze gminy Osieck, gdzie tylko 13,3% badanych może liczyć na doradztwo ze strony władz lokalnych, natomiast 70% badanych takiego wsparcia nie ma (rys. 190).

Rys. 190. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie działalności w formie doradztwa (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

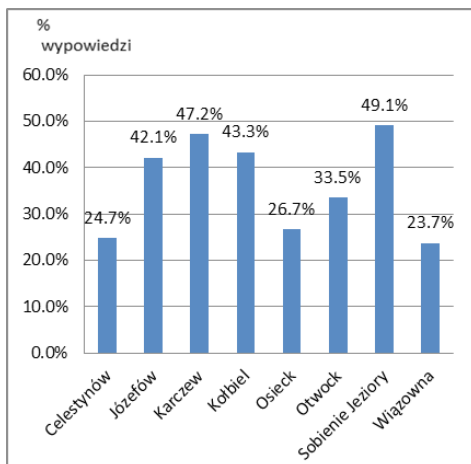
Rys. 191. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że raczej nie mają i zdecydowanie nie mają wsparcia działalności w formie doradztwa (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

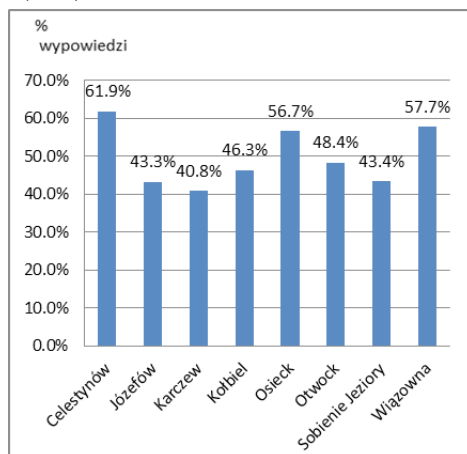
Największe wsparcie w formie szkoleń mają mieszkańcy gminy Sobienie-Jeziory (49,1% badanych), a najmniejsze w gminie Celestynów, gdzie aż 61,9% mieszkańców nie może liczyć na szkolenia.

Rys. 192. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie działalności w formie szkoleń (w%).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

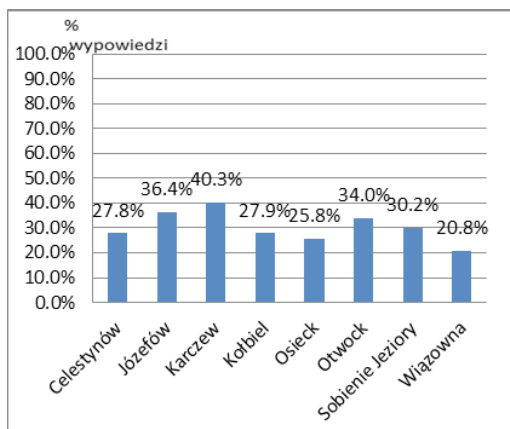
Rys. 193. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie nie mają i raczej nie mają wsparcia działalności w formie szkoleń (w%).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

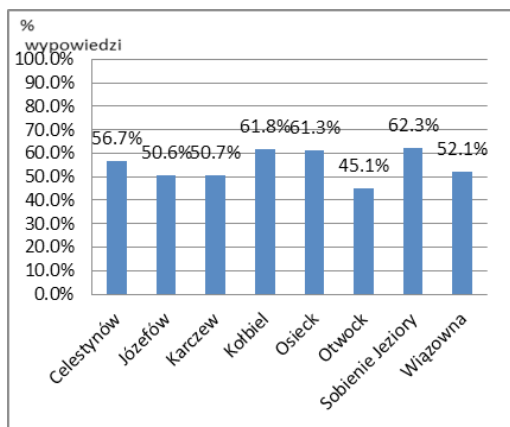
Duża część mieszkańców wszystkich gmin powiatu otwockiego nie ma pomocy ze strony władz samorządowych przy zakładaniu działalności gospodarczej. Najlepsze warunki pod tym względem panują w gminie Karczew, najmniej korzystne zaś w gminie Kołbiel (rys. 194).

Rys. 194. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie w formie pomocy przy zakładaniu działalności gospodarczej (w %)

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

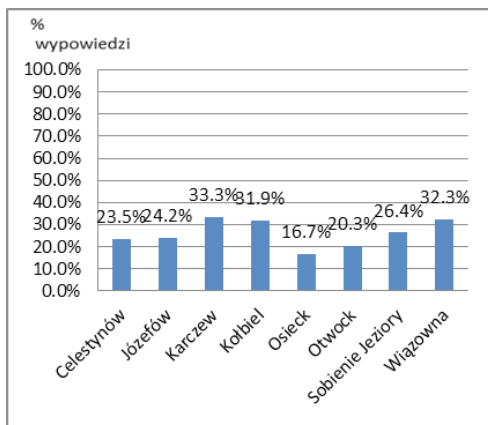
Rys. 195. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie nie mają wsparcia w formie pomocy przy zakładaniu działalności gospodarczej (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

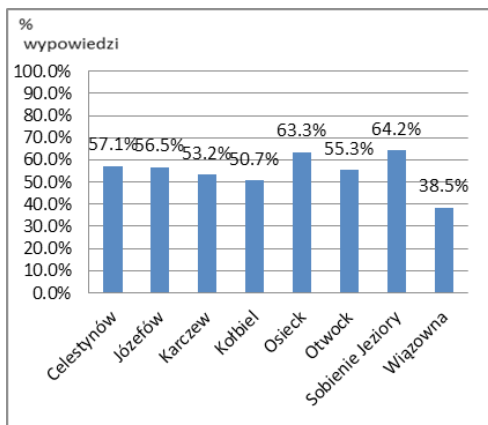
Duża część mieszkańców wszystkich gmin powiatu otwockiego nie może też liczyć na wsparcie w formie ułatwień przy pozyskiwaniu funduszy na działalność gospodarczą. Najmniej korzystną sytuację w tym zakresie mają mieszkańcy gminy Sobienie-Jeziory, zaś największa grupa badanych taką pomoc może uzyskać w gminie Karczew (33,3% badanych).

Rys. 196. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie działalności w formie ułatwień przy pozyskiwaniu funduszy (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 197. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie nie mają i raczej nie mają wsparcia działalności w formie ułatwień przy pozyskiwaniu funduszy (w %).

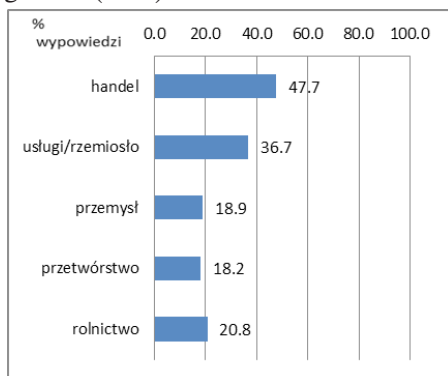

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

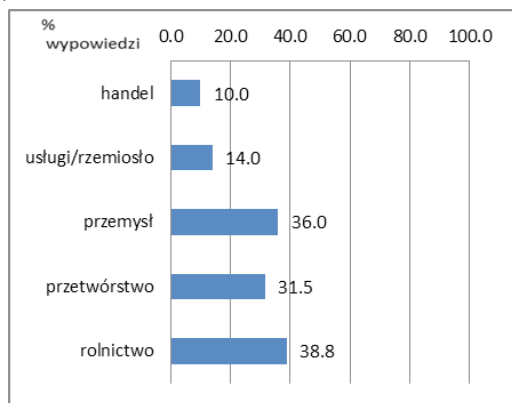
Podjęcie działalności gospodarczej wiąże się z koniecznością wyboru odpowiedniego przedmiotu działalności. 47,7% mieszkańców powiatu otwockiego wyraziło opinię, że istnieją u nich zdecydowanie dobre i raczej dobre warunki do prowadzenia działalności w zakresie handlu, a 36,7% wskazało usługi i rzemiosło (rys. 198). Najmniej korzystne warunki wskazywano w zakresie rolnictwa (38,8% badanych), przetwórstwa (31,5%) i przemysłu (36%).

Rys. 198. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

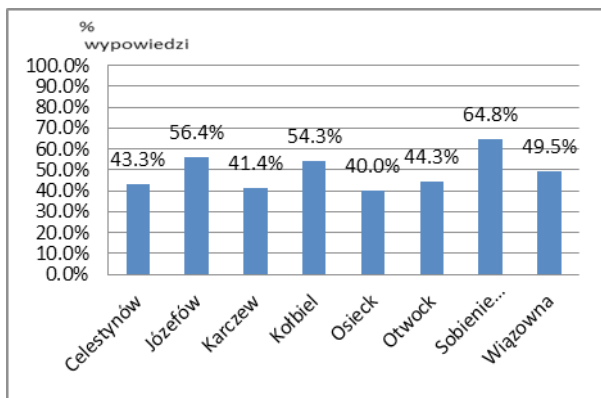
Rys. 199. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, którzy warunki do prowadzenia działalności we własnej gminie oceniają jako złe i bardzo złe. (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

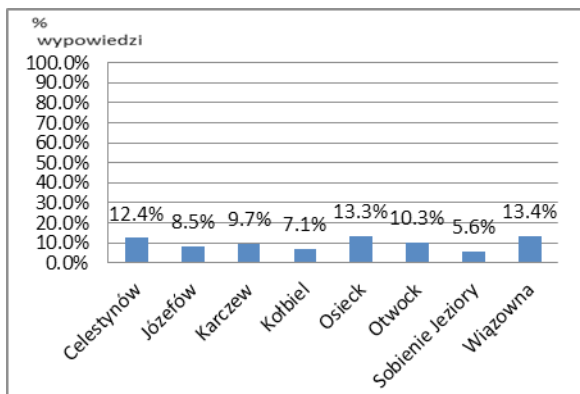
Wypowiedzi mieszkańców poszczególnych gmin powiatu otwockiego w sprawie warunków do prowadzenia działalności handlowej były zróżnicowane. Najwięcej osób o zdecydowanie dobrych i raczej dobrych warunkach w tym zakresie wypowiadało się w gminie Sobienie-Jeziory (64,8% badanych), najmniej w gminie Osieck (rys.200).

Rys. 200. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu, otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności handlowej we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

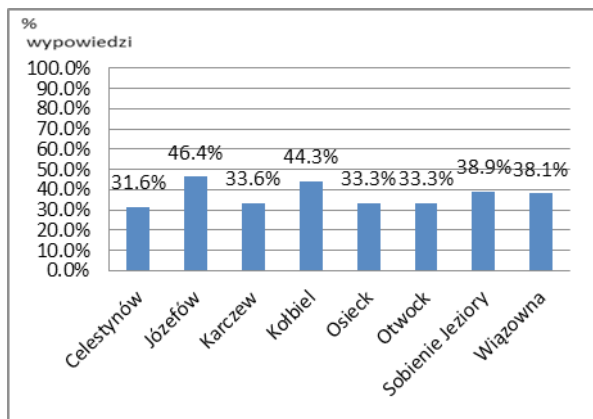
Rys. 201. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy raczej źle i zdecydowanie źle oceniają warunki do prowadzenia działalności handlowej we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

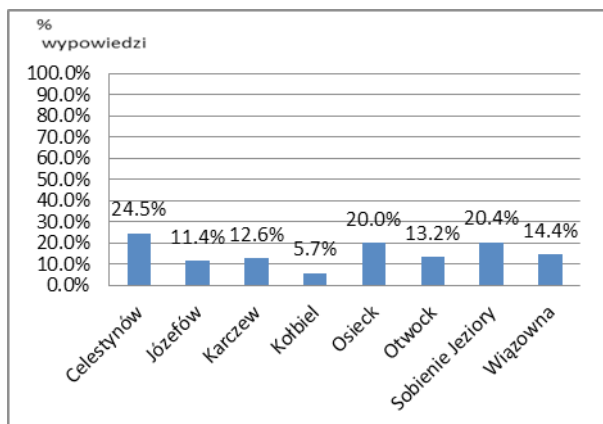
Najlepsze warunki do prowadzenia działalności usługowej i rzemiosła mają mieszkańcy Józefowa (takiej odpowiedzi udzieliło 46,4% badanych), najmniej korzystne zaś mieszkańcy gminy Celestynów (rys. 202).

Rys. 202. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności usługowej/rzemiosła we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

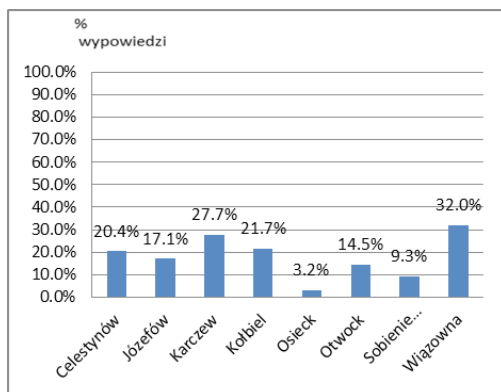
Rys. 203. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy źle i raczej źle oceniają warunki do prowadzenia działalności usługowej/rzemiosła we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

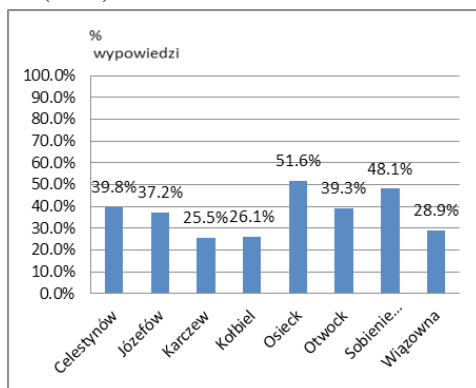
Na niskim poziomie we wszystkich gminach zostały ocenione warunki do prowadzenia działalności przemysłowej. Zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniło je 32% mieszkańców gminy Wiązowna i jest to najlepszy wynik spośród gmin powiatu otwockiego. Najmniej korzystne warunki w tym zakresie są w gminie Osieck, gdzie aż 51,6% badanych wyraża opinię, że na ich terenie są słabe warunki do prowadzenia działalności przemysłowej.

Rys. 204. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności przemysłowej we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

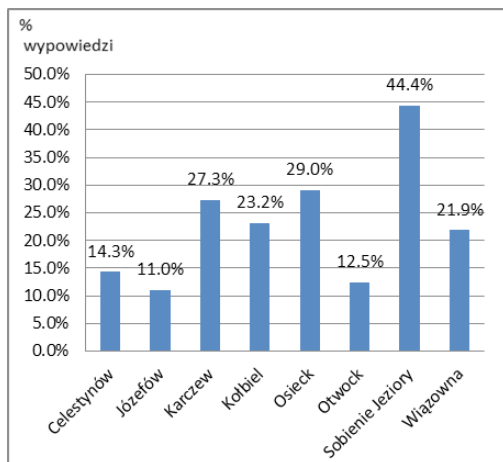
Rys. 205. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy źle i raczej źle oceniają warunki do prowadzenia działalności przemysłowej we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

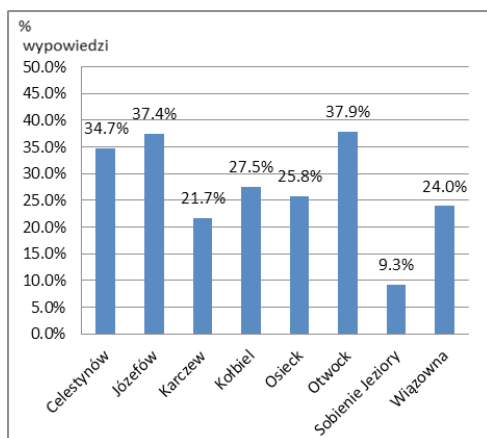
Najlepsze warunki do prowadzenia działalności w zakresie przetwórstwa są zdaniem mieszkańców w gminie Sobienie-Jeziory (tak oceniło 44,4% badanych), a najmniej korzystne w Józefowie (rys. 206, 207).

Rys. 206. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności w zakresie przetwórstwa we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

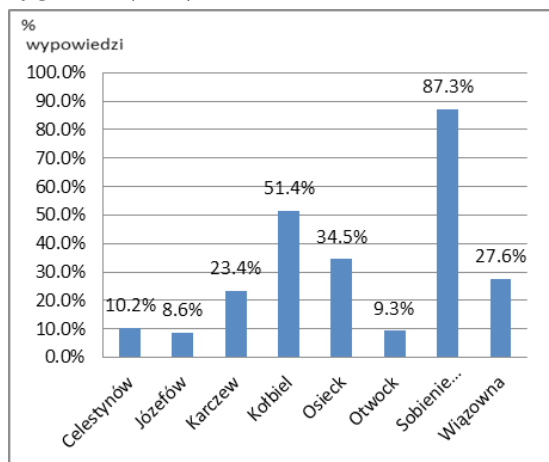
Rys. 207. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy raczej źle i źle oceniają warunki do prowadzenia działalności w zakresie przetwórstwa we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

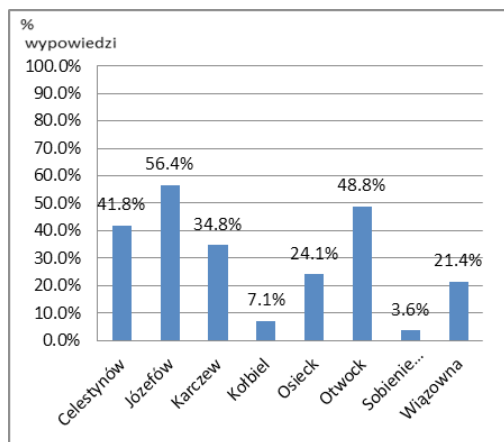
Podobna sytuacja jest również w zakresie warunków do prowadzenia rolnictwa, najlepsze wskazywane są w gminie Sobienie-Jeziory (87,3% badanych), a zdecydowanie niekorzystne w mieście Józefowie, co wynika z jego miejskiego charakteru.

Rys. 208. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia rolnictwa we własnej gminie (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 209. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, którzy raczej źle i źle oceniają warunki do prowadzenia rolnictwa we własnej gminie (w %).

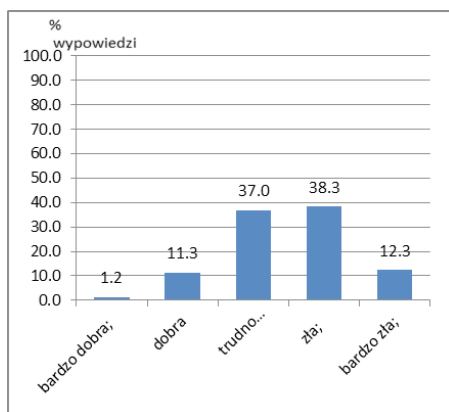

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Mało optymistyczne opinie w zakresie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej być może są przyczyną problemów istniejących na rynku pracy. Aż 50,6% mieszkańców powiatu otwockiego sytuację na rynku pracy oceniło jako złą (38,3% badanych) i bardzo złą (12,3%). Tylko 1,2% badanych oceniło ją jako bardzo dobrą, a 11,3% jako dobrą. Pozostali mieszkańcy nie umieli na ten temat wyrazić swojej opinii.

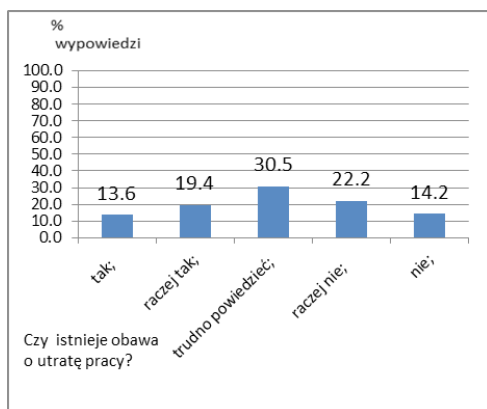
Ponadto 33% mieszkańców obawia się utraty obecnej pracy, a 30,5% badanych nie ma na ten temat zdania (rys. 211).

Rys. 210. Ocena sytuacji na rynku pracy przez mieszkańców powiatu otwockiego.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 211. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego dotyczące możliwości utraty obecnej pracy.

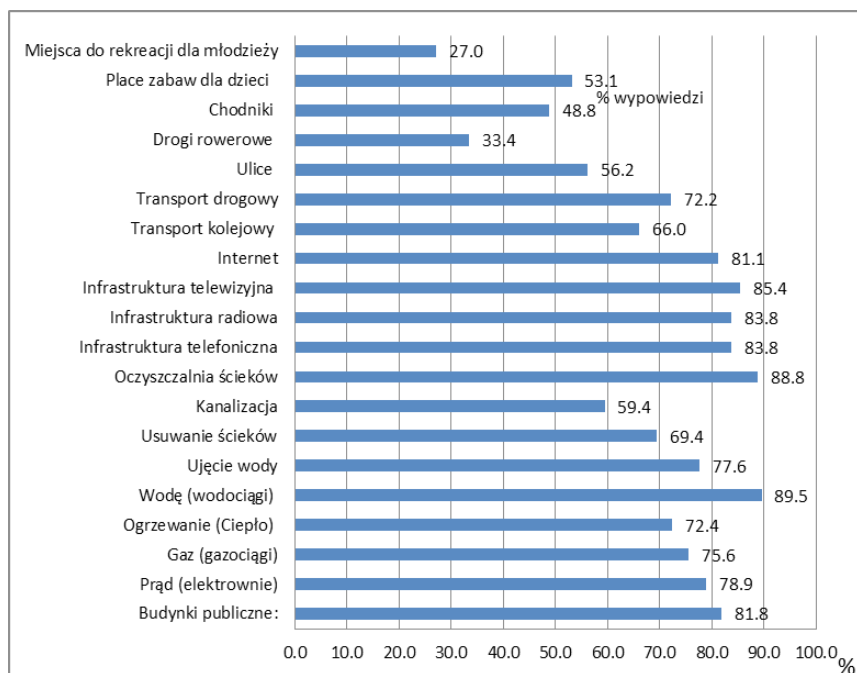

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Warunkiem rozwoju każdego powiatu jest posiadanie odpowiednio rozwiniętej infrastruktury, dlatego mieszkańcy powiatu otwockiego zostali poproszeni o wyrażenie swojej opinii w tym zakresie. Zdaniem większości mieszkańców na ich terenie znajduje się bogata infrastruktura w zakresie wodociągów (89.5% badanych), oczyszczalni ścieków (88.8%), infrastruktury telewizyjnej (85.4%), telefonicznej (83.8%) i radiowej (83.8%). Mieszkańcy wskazywali również, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie budynków publicznych, Internetu, prądu, ujęć wody i gazu. Nieco mniej mieszkańców wskazywało na posiadanie infrastruktury w zakresie transportu drogowego (tylko 72,2% badanych) i kolejowego (66%), usuwania ścieków (69,4%), czy kanalizacji (59,4%).

Najmniej rozwinięta infrastruktura dotyczy miejsc do rekreacji dla młodzieży, dróg rowerowych, chodników, czy placów zabaw dla dzieci.

Rys. 212. Liczba osób, które uważają, że w powiecie otwockim zdecydowanie istnieją i raczej istnieją wymienione elementy infrastruktury

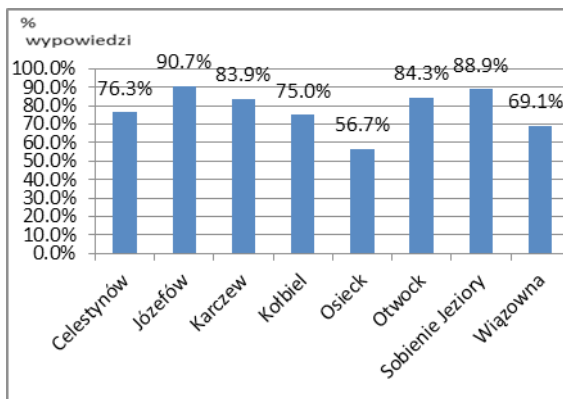
Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Najlepszą infrastrukturę dotyczącą budynków publicznych mają mieszkańcy Józefowa (90,7% badanych wyraziło opinię, że taka infra-

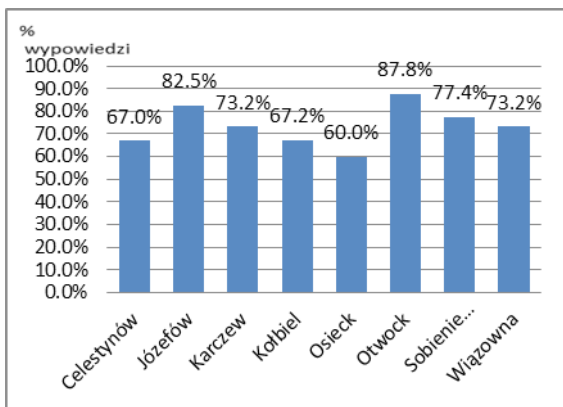
struktura zdecydowanie istnieje i raczej istnieje), najmniej korzystna sytuacja pod tym względem jest w gminie Osieck. W gminie tej, zdaniem mieszkańców jest również najgorsza sytuacja pod względem infrastruktury w zakresie energii elektrycznej. Najlepsza pod tym względem sytuacja jest w Otwocku (rys. 214).

Rys. 213. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej mają infrastrukturę w zakresie budynków publicznych (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

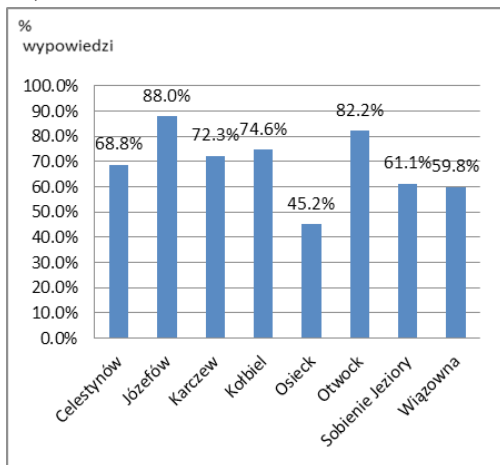
Rys. 214. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje u nich infrastruktura w zakresie energii elektrycznej (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

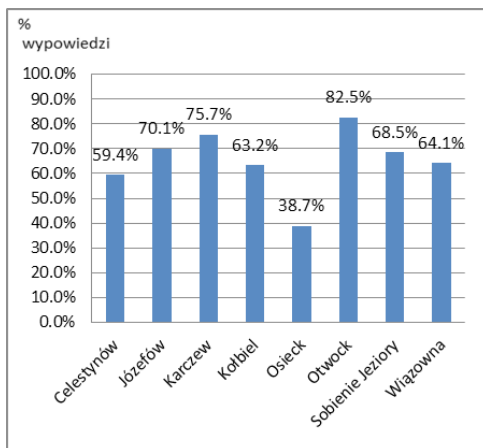
Również w Józefowie jest najlepsza sytuacja dotycząca infrastruktury w zakresie gazociągów (tak uważa 88% badanych), natomiast najmniej korzystna w gminie Osieck. W gminie tej mieszkańcy w najmniejszym stopniu wskazywali też na istnienie infrastruktury w zakresie ogrzewania, natomiast pod względem tej infrastruktury przoduje Otwock.

Rys. 215. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie gazociągów (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

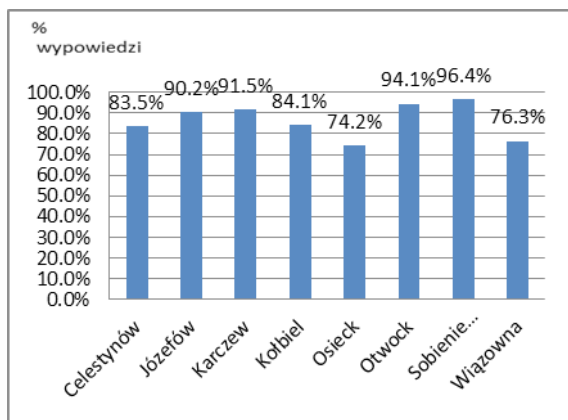
Rys. 216. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie ogrzewania (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

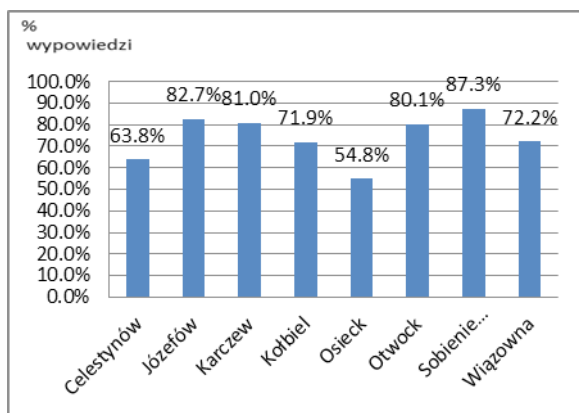
Prawie wyrównana sytuacja w poszczególnych gminach dotyczy posiadania infrastruktury w zakresie wodociągów oraz ujęć wody, najlepiej jednak pod tymi względami jest w gminie Sobienie-Jeziory, a najgorzej w gminie Osieck (rys. 217, 218).

Rys. 217. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie wodociągów (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

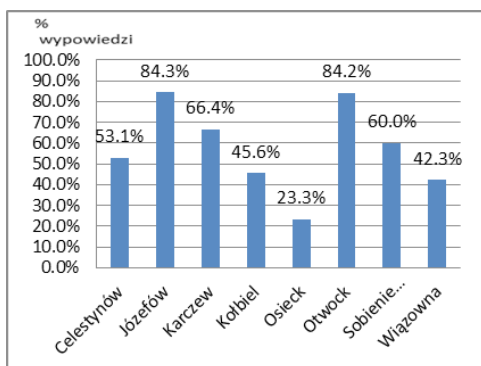
Rys. 218. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie ujęć wody (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

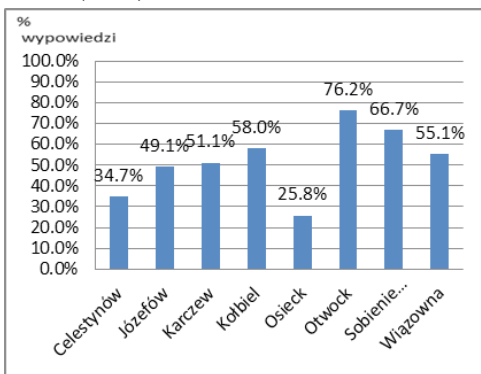
W gminie Osieck nie najlepsza jest również sytuacja w zakresie posiadania kanalizacji i oczyszczalni ścieków. Tylko 23,3% mieszkańców wypowiedziało się, że na ich terenie istnieje i zdecydowanie istnieje infrastruktura w tym zakresie, przy czym w Józefowie, gdzie odsetek tak uważających osób jest najwyższy, wskaźnik ten wynosi 84,2%. W gminie Osieck tylko 25,8% badanych ocenia, że zdecydowanie istnieje u nich i raczej istnieje infrastruktura w zakresie oczyszczania ścieków. Najlepsza sytuacja w zakresie tej infrastruktury jest w Otwocku (dobrze ocenia ją 76,2% badanych).

Rys. 219. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie kanalizacji (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

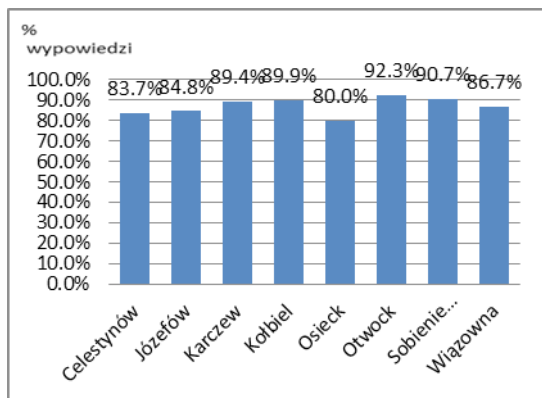
Rys. 220. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie oczyszczania ścieków (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

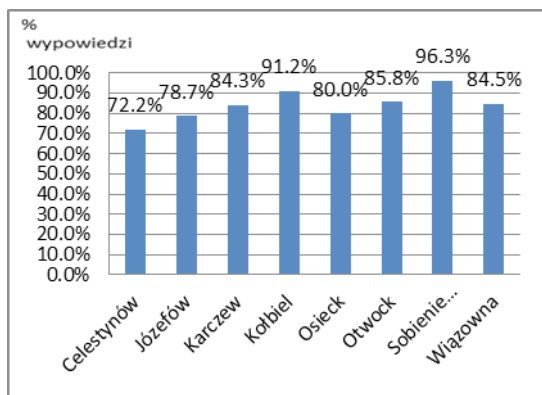
Mieszkańcy wszystkich gmin powiatu otwockiego dobrze oceniają poziom infrastruktury telefonicznej, radiowej i telewizyjnej, a odchylenia wskaźników wyrażających ich opinię pomiędzy poszczególnymi gminami są niewielkie.

Rys. 221. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura telefoniczna (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 222. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura radiowa (w %).

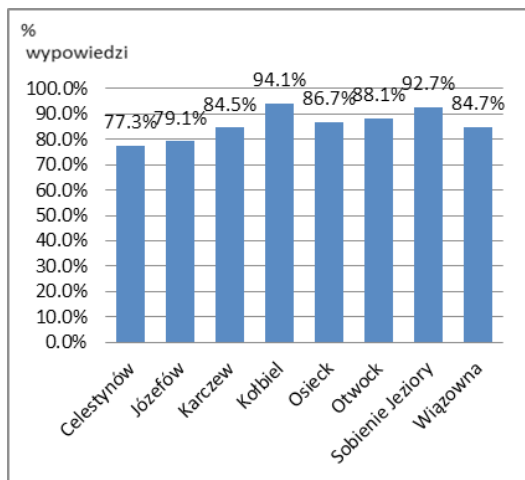

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Nieco większe różnice w opiniach mieszkańców dotyczą posiadania sieci Internet. Pod tym względem najmniej korzystna sytuacja jest w gminie Wiązowna, gdzie tylko 67,7% mieszkańców dobrze ocenia infrastrukturę.

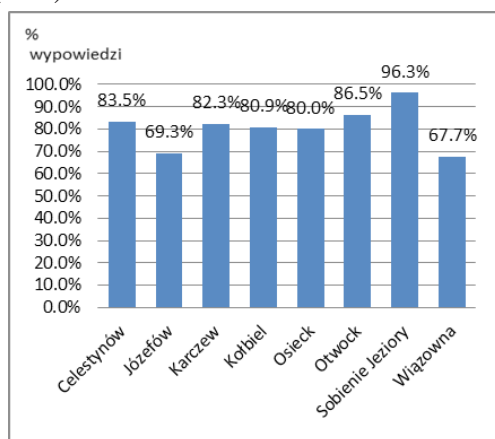
turę w tym zakresie, najlepiej zaś jest w gminie Sobienie-Jeziory, tam 96,3% mieszkańców twierdzi, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie sieci Internet.

Rys. 223. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura telewizyjna (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

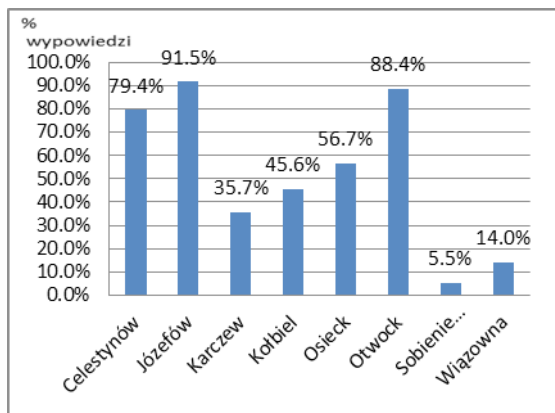
Rys. 224. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie sieci Internet (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

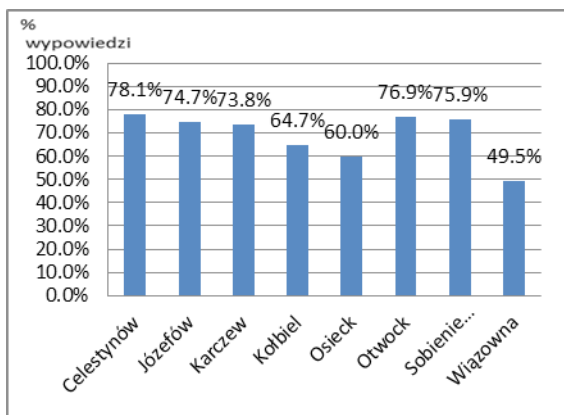
Bardzo duże rozbieżności dotyczą opinii mieszkańców na temat infrastruktury w zakresie transportu kolejowego. Najlepsza sytuacja pod tym względem jest w mieście Józefowie oraz w Otwocku i Celestynowie, najgorsza zaś w gminie Sobienie-Jeziory i Wiązownie.

Rys. 225. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktury w zakresie transportu kolejowego.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

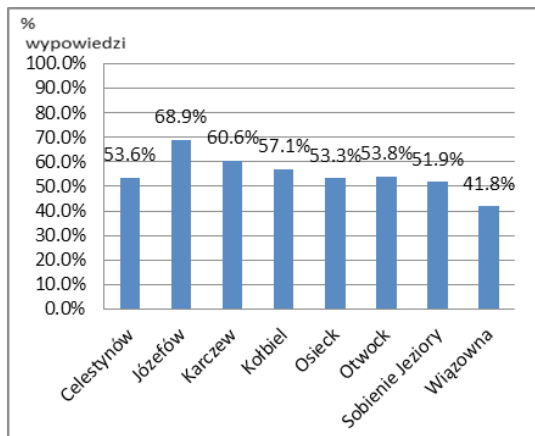
Rys. 226. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie transportu drogowego.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

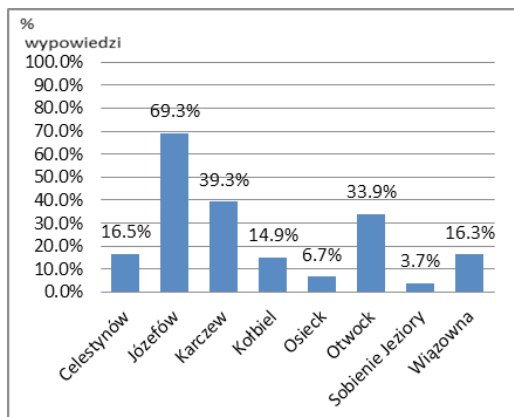
Nieco mniejsze rozbieżności w opiniach mieszkańców dotyczą infrastruktury w zakresie transportu drogowego, choć i tu pomiędzy gminą Wiązowna, gdzie tylko 49,5% osób uważa, że infrastruktura ta jest na dobrym poziomie a gminą Celestynów o największej liczbie pozytywnych opinii w tej sprawie, jest różnica 28,6%.

Rys. 227. Opinia mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje u nich infrastruktura w zakresie ulic.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 228. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie dróg rowerowych.

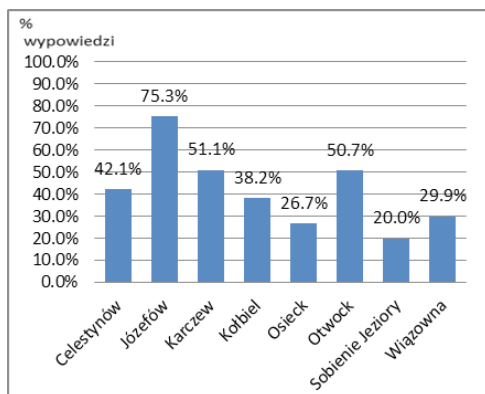

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

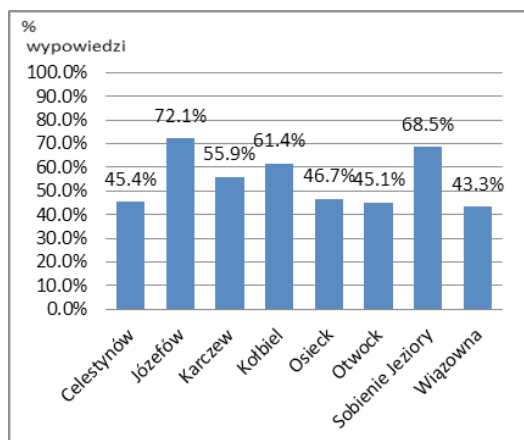
Najmniej pozytywnych opinii we wszystkich gminach dotyczy infrastruktury związanej głównie z rekreacją i wypoczynkiem. Prawie ze wszystkich gmin mała grupa mieszkańców pozytywnie wypowiada się na temat infrastruktury w zakresie dróg rowerowych, placów zabaw dla dzieci, miejsc do rekreacji dla młodzieży czy posiadania chodników.

Rys. 229. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie chodników(w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

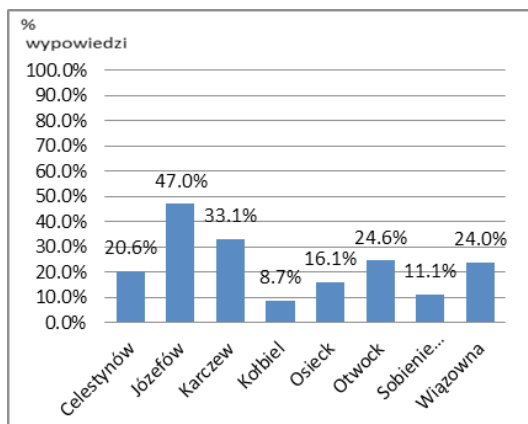
Rys. 230. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie placów zabaw dla dzieci (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

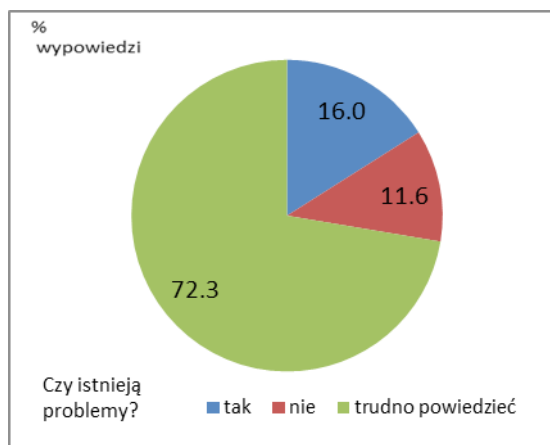
We wszystkich tych aspektach najlepsza sytuacja jest w mieście Józefowie, gdzie wskaźniki opinii znacznie odbiegają od wskaźników w pozostałych gminach, choć w zakresie posiadania placów zabaw dla dzieci dobra sytuacja jest też w gminie Sobienie-Jeziory, a w zakresie miejsc do rekreacji dla młodzieży w gminie Karczew.

Rys. 231. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie miejsca do rekreacji dla młodzieży (w %).

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Rys. 232. Opinie mieszkańców powiatu otwockiego na temat występowania na ich terenie problemów społeczno-gospodarczych.

Źródło: Opracowanie na podstawie przeprowadzonych badań.

Mieszkańcy powiatu otwockiego wypowiadali się również na temat występujących na ich terenie problemów społeczno-gospodarczych. Zdecydowana większość z nich nie umiała odpowiedzieć na to pytanie. Być może nie podzielają opinii jednego z badanych, który stwierdził że „na pewno jakieś są, ale nie interesują mnie”. 11,6% osób uważa, że na ich terenie nie ma problemów społeczno-gospodarczych, zaś 16% badanych takie problemy dostrzega. Osoby te najczęściej podkreślały, że na terenie ich miejsca zamieszkania występuje bezrobocie i brak jest miejsc pracy, szczególnie w oparciu o umowę o pracę. Zwracały uwagę na alkoholizm, wandalizm, podpalenia, rabunki i napady. Jednak takich opinii o ostatnio wymienionych problemach nie było zbyt dużo. Część osób podkreślała występowanie problemów związanych z ochroną zdrowia, ograniczonym dostępem do kultury, brakiem miejsc rozrywki dla dzieci i młodzieży, brakiem dróg i ścieżek rowerowych. Nieliczne osoby wymieniały nepotyzm, brak współpracy z urzędnikami, rozwarstwienie społeczeństwa. Podkreślano również problem braku funduszy i ubóstwo.

Przeprowadzone badania pokazują, że badani mieszkańcy powiatu otwockiego pozytywnie oceniają sytuację społeczną i ekonomiczną w powiecie. Większość osób jest zadowolona ze swojego miejsca zamieszkania, a w niektórych gminach to zadowolenie deklarowało około 90% mieszkańców. Ponad połowa badanych wyraziła opinię dotyczącą chęci podjęcia działalności gospodarczej, w przypadku zaistnienia możliwości jej prowadzenia. Większość mieszkańców opowiadała się też za rozwojem na ich terenie bazy rekreacyjno-sportowej oraz przemysłu. Są też w większości przekonani o słuszności stworzenia na ich terenie specjalnej strefy ekonomicznej. Prawdopodobnie wynika to z ich opinii o korzystnych warunkach do prowadzenia działalności gospodarczej w zakresie handlu, usług i rzemiosła, a mało korzystnych w zakresie przemysłu. Zdaniem mieszkańców na ich terenie są dobre warunki w zakresie niektórych elementów infrastruktury, takich jak np.: wodociągi, oczyszczalnie ścieków, infrastruktura telewizyjna, telefoniczna, radiowa, budynki publiczne, Internet, prąd. Natomiast występują braki związane z infrastrukturą drogową czy wypoczynkiem i rekreacją. Mieszkańcy wypowiadali się, że brak jest placów zabaw dla dzieci, chodników, dróg rowerowych czy miejsc do rekreacji dla młodzieży.

REKOMENDACJE⁴⁸

1. Tworzenie warunków do zwiększenia zadowolenia mieszkańców z miejsca zamieszkania poprzez:

- stworzenie warunków do rozwoju zainteresowań, zarówno dla dzieci, młodzieży i dorosłych (dla dzieci nauka poprzez zabawę), dofinansowanie (ciekawych, wartościowych) kółek zainteresowań w szkole, tworzenie możliwości rozwoju zainteresowań sportowych dla wszystkich mieszkańców, rozwój infrastruktury z tym związanej, organizowanie w większym stopniu wycieczek jako np. formy nagrody uzyskanej w wyniku przeprowadzanych konkursów (wycieczki, które uczą), organizowanie sympozjów dla mieszkańców, na których mogliby podzielić się swoją wiedzą, uwagami, problemami, tworzeniu możliwości poznawania świata i ludzi, integracja mieszkańców wokół realizacji wspólnych celów, organizacja wspólnych imprez.

2. Zaangażowanie do realizacji wyżej wymienionych zadań ludzi z pasją, którzy będą chcieli podzielić się z innymi swoim doświadczeniem, wiedzą i chęcią działania.

3. Systematyczne tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości, takich jak: nauka przedsiębiorczości, tworzenie punktów informacyjnych dla osób chcących działać na własny rachunek, udzielanie porad i wskazówek, udzielanie pomocy przy zakładaniu działalności gospodarczych. Promocja osób prowadzących działalność gospodarczą na własny rachunek.

4. Tworzenie specyficznej dla regionu powiatu otwockiego kultury organizacji, przejawiającej się szacunkiem dla drugiego człowieka, miłą, życzliwą atmosferą, empatycznym zachowaniem urzędników, pomocą przy załatwianiu spraw administracyjnych, czy też likwidacją kolejek w urzędach.

5. Tworzenie sprzyjających warunków do nauki dla wszystkich, organizowanie kursów, szkoleń. Społeczeństwo powiatu otwockiego chce się uczyć i dostrzega duże znaczenie wiedzy.

6. Utworzenie ośrodka badawczego specjalizującego się w diagnozowaniu problemów społecznych istniejących w powiecie otwockim, którego członkami powinni się stać przedstawiciele nauki, jak i praktyki gospodarczej.

Prowadzenie badań dotyczących oczekiwań społeczeństwa w zakresie różnych sfer jego życia. Monitorowanie oczekiwań w zakresie warunków do funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw, wskazywanie obszarów, w których ta działalność ma szanse powodzenia.

7. Prowadzenie systematycznej diagnozy problemów społecznych i na jej podstawie formułowanie strategii eliminowania ubóstwa tam, gdzie jeszcze istnieje.

48) Rekomendacje na podstawie wyników badania opracował zespół badawczy.

8. Stworzenie programu poprawy warunków do zaspokajania potrzeb w zakresie ochrony zdrowia.

9. Rozwój infrastruktury drogowej, rozbudowa kanalizacji, chodników, dróg rowerowych, placów zabaw dla dzieci.

10. Dbanie o środowisko naturalne jako unikatowy element regionu. Prowadzenie proekologicznej edukacji społeczności lokalnej mającej na celu zachowanie zasobów natury. 11. Aktywne wykorzystanie zasobów natury, terenów rekreacyjnych do wypoczynku i turystyki. Podejmowanie działań promujących intensywne spędzanie czasu wolnego.

12. Utworzenie „Otwockiego Klastra Ekonomicznego”, dzięki któremu podmioty gospodarcze mogłyby wytwarzać wartości ekonomiczno-społeczne poprzez:

- stworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości,
- przeformułowanie produktów i rynków,
- zmianę sposobów sprzedaży swoich produktów, a przez to kreowanie popytu,
- tworzenie synergii dla działających w nim przedsiębiorstw, nie tylko branżowców,
- wymianę wiedzy, komunikację wewnętrzną, marketing i PB,
- aplikację wspólnych projektów, czy współpracę pomiędzy poszczególnymi członkami klastra,
- wykorzystywanie Benchmarkingu wśród uczestników klastra.

ZAKOŃCZENIE⁴⁹

Inicjatywa organizacji I Forum Gospodarczego Powiatu Otwockiego powstała wśród pracowników naukowo-dydaktycznych Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie. Zgodnie z Ustawą prawo o szkolnictwie wyższym do podstawowych zadań uczelni wyższych należy:

- prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych,
- upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki,
- działanie na rzecz społeczności lokalnych.

Misją uczelni jest tworzenie powiązań środowiska akademickiego, samorządowego z lokalnymi, krajowymi i zagranicznymi przedsiębiorcami oraz instytucjami publicznymi. Działanie to ma na celu tworzenie wartościowych relacji z otoczeniem społecznym i gospodarczym, w którym funkcjonuje. Twórcza współpraca szkół wyższych z lokalną administracją i biznesem korzystnie wpływa na kształtowanie się więzi pomiędzy tymi podmiotami. Dodatkowo współpraca ta sprzyja formułowaniu strategii rozwoju regionalnego, podejmowaniu i realizacji wspólnych działań.

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej im. Alcide De Gasperi w Józefowie, spełniając oczekiwania środowiska lokalnego, przedstawiła władzom powiatu otwockiego i grupie przedsiębiorców działających na terenie powiatu pomysł zorganizowania I Forum Gospodarczego Powiatu Otwockiego. Patronat nad tym wydarzeniem objęły: Bogumiła Więckowska – Starosta Otwocki oraz Danuta Wolska-Rzewuska – Dyrektor Powiatowego Urzędu Pracy tegoż powiatu.

Badania, które przeprowadził zespół badawczy z Wyższej Szkoły Gospodarki Euroregionalnej w Józefowie, potwierdziły, iż powiat otwocki jest interesującym miejscem na mapie województwa mazowieckiego, chociaż zróżnicowanym pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego. Badana społeczność powiatu pozytywnie odnosi się do zaspokajania jej potrzeb egzystencjalnych, nie mniej jednak w poszczególnych gminach wykazywane jest niewielkie zróżnicowanie w tym względzie. Problematyka przedsiębiorczości nie jest obca mieszkańcom regionu. Jak wykazały wyniki badań, co trzeci respondent (36%) deklaruje potrzebę osiągnięcia sukcesu, mimo iż jednocześnie co czwarty uczestnik badania (27%) nie ma pomysłu na własny biznes i oczekiwaliby pomocy w tym zakresie.

Szczególną wartością przedstawianych badań w warstwie wnioskowej jest ukazanie pozytywnego podejścia do rozwiązywania problemów środowiskowych przez społeczności lokalne. Jest to ich swoisty kapitał społeczny, który bez wątpienia przyczyniać się może do rozwoju społeczno - gospodarczego regionu.

49) Opracował Jerzy Zawisza.

Zespół badawczy ma nadzieję, że raport spotka się z życzliwym, ale i krytycznym odbiorem, a dla uczestników I Forum Gospodarczego Powiatu Otwockiego będzie on inspiracją dla dalszych debat o kondycji społecznej i gospodarczej powiatu.

Chcemy, by raport nie zamykał dyskusji. Wręcz przeciwnie, chcemy, by był źródłem niekończących się poszukiwań i pytań. Naszym pragnieniem jest, aby Forum stało się miejscem wspólnego poszukiwania odpowiedzi.

LITERATURA

- Babbie E. (2003 i 2007), *Badania społeczne w praktyce*, PWN, Warszawa.
- Bajan K. (2005), *Polityka gospodarcza i społeczna. Polska w Unii Europejskiej*, Poznań.
- Bańka A. (2003), *Zawodoznawstwo, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy. Psychologiczne metody i strategie pomocy bezrobotnym*, Wyd. PRINT-B, Poznań.
- Bednarski M. (1996), *Badanie efektywności narzędzi aktywnego oddziaływania na rynek pracy*, [w:] Bednarski M. (red.), *Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w Polsce. Narzędzia i instytucje*, IPiSS, Warszawa.
- Bezrobocie rejestrowane II kwartał 2009 (2009), Informacje i opracowanie statystyczne GUS, Warszawa.
- Bielsko-Biała. *Zjawiska i problemy społeczne 2010. Fakty i opinie*. Red nauk. K. Czekaj (2012), Para, Katowice-Bielsko Biała.
- Bończak – Kucharczyk E., Herbst K., Chmura K. (2000), *Jak władze lokalne mogą wspierać przedsiębiorczość*, Fundacja Inicjatyw Społeczno – Ekonomicznych, Warszawa.
- Borowicz R. (1993), *Wyzwania nowych czasów – Bądź Przedsiębiorczy, Bądź sobie sam*, Red. Naukowa prof. dr hab. K. Duczkowska – Małysz, PAN IRWiR, Warszawa.
- Calmfors L., Skedinger P. (1996), *Does Active Labour Market Policy Increase Unemployment? Theoretical Considerations and Some Empirical Evidence from Sweden*, Oxford Review of Economic Policy, vol. 11, no. 1/1996.
- Czajka Z. (2000), *Funkcjonowanie pośrednictwa pracy w krajach gospodarki rynkowej*, [w:] Borkowska S. (red.), *Rynek pracy. Wybrane problemy*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Czakon W. (2011), *Planowanie i kontrola budżetowa w organizacjach*, Warszawa: Wolters Kluwer Polska
- Chudy S., Kabat F., Pietraszewski M. (2001), *Ekonomika i organizacja przedsiębiorstw*, Oficyna Ekonomiczna Wydawnictwa eMPi s.c., Poznań.
- Coulter M., *Entrepreneurship In Action* Prentice Hall, New Jersey, cytata za Bartnicki M., Strużna J. (2002), *Przedsiębiorczość I kapitał intelektualny*, Wyd. A. E. Katowice.
- Diagnoza problemów społecznych i monitoring polityki społecznej dla aktywizacji zasobów ludzkich w Katowicach*. Red nauk. A. Bartoszek, K. Czekaj D. Trawkowska (2012), Uniwersytet Śląski, Katowice.

Dziurzyński K., Sawicki A., (2009), *Doświadczenie bezpieczeństwa w wymiarze lokalnym*, [w:] *Bezpieczeństwo w środowisku lokalnym*. Red. Nauk. Włodzimirz Fehler, Warszawa.

Diagnoza stanu edukacji w dzielnicy m.st. Warszawy Targówek, (2010). K. Dziurzyński, E. Arciszewska, M. Jurewicz. Warszawa.

Erazmus E. (2011), *Dylematy sukcesów, awansów i karier w okresie transformacji*. Wyd. WSGE Józefów.

Faliszek K. (2008), *Partycypacja i wykluczenie w społeczności lokalnej*, [w:] Wódz K., Pawlas-Czyż S. (red.), *Praca socjalna wobec nowych obszarów wykluczenia społecznego*, Wyd. Edukacyjne Akapit, Toruń.

Ferszt-Piłat K. (2005), *Społeczność lokalna powiatu otwockiego (raport z badań)*. Wyd. WSGE, Józefów.

Frankowski Z. [red.] (2000), *Działalność marketingowa gmin. Zarys ujęć marketingu terytorialnego*, Wyd. W. S. Humanistycznej, Ciechanów.

Frieske K.W. (2005), *Kumulacja czynników marginalności społecznej*, [w:] *Polityka społeczna. Wybrane problemy. Wybór artykułów z lat 1999–2005*, IPiSS, Warszawa.

Głębicka K. (2001), *Wybrane elementy rynku pracy, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, Towarzystwo Wiedzy Powszechnej w Warszawie*, Warszawa.

Golimowska S., Morecka Z., Styrc M., Cukrowski E. (2008), *Od ubóstwa do wykluczenia społecznego. Badania. Koncepcja. Wyniki. Propozycja. Polska, Europa i świat*. Opracowania PBZ, Warszawa.

Gore Ch., Figueiredo J.B. (1996), *Wykluczenie społeczne i polityka przeciwdziałaniu ubóstwu*, International Institute for Labour Studies, <http://recesja.icm.edu.pl/ips/problemyps/iils.pdf> (stan na 2 lutego 2013 r.) s. 2.

Gulcz M. (2002), *Ekonomia cz. II. Makroekonomia*, Przedsiębiorstwo Wydawnicze W. Rozwadowski, Poznań.

Griffin, R. W. (2005), *Podstawy zarządzania organizacjami*, PWN, Warszawa.

Jackman R. (2002), *An Economy of Unemployment? [w:] Understanding Unemployment. New Perspectives on Active Labour*, London – New York. *Jak uwalniać Przedsiębiorczość w Polsce*. FOR. Warszawa 2008.

Jasińska-Kania A., Łodziński S. (2008), *Wykluczani z narodu: mniejszości narodowe, migranci, uchodźcy*, [w:] Jarosz M. (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa.

Kabaj M. (2004), *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu*, Warszawa.

Kabaj M. (2003), *Metody i środki przeciwdziałania bezrobociu*, [w:] Glikman P., Kabaj M.,

- Kapusta. F. (2006), *Przedsiębiorczość. Teoria i praktyka*, PWN, Poznań - Wrocław.
- Kienzler J. (2009), *Praktyczny przewodnik dla poszukujących pracy w krajach Unii Europejskiej*, Wyd. IV AX Sp. z o.o., Gdynia.
- Kraśnicka T. (2002), *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej*, Wyd. Akademii ekonomicznej w Katowicach, Katowice.
- Konkluzje ze szczytu Rady Europejskiej w Goeteborgu – czerwiec 2001 r. [za:] Matkowska I. (2008), *Gminne Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych*, [w:] Wódcz K., Pawlas-Czyż S. (red.), *Praca socjalna wobec nowych obszarów wykluczenia społecznego*, Wyd. Edukacyjne Akapit, Toruń.
- Kotowska E. (2011), *Diagnoza Społeczna 2011 r. Rynek pracy*, Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego 2012.
- Koźmiński A. K., Piotrowski, W. (2007), *Zarządzanie. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Krajewski P., *Urbanizacja i jakość życia. W poszukiwaniu miasta na miarę człowieka*, [w:] *Zarządzanie informacją i energią w systemie bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, Wyd. WSGE, Józefów 2010.
- Kryńska E. (2001), *Dylematy polskiego rynku pracy*, IPiSS, Warszawa.
- Kuciński K. (2010), *Przedsiębiorczość a rozwój regionalny w Polsce*, Difin Warszawa.
- Kuciński K. (2009), *Przedsiębiorczość i konkurencyjność jako determinanty rozwoju lokalnego i regionalnego*. Konspekt SGH, Warszawa.
- Kwarcieńska A. (2004), *Uwarunkowania zewnętrzne jako szansa rozwoju przedsiębiorczości*, [w:] *Przedsiębiorczość stymulatorem rozwoju gospodarczego* [red. nauk.] J. Brdulak, M. Klikowski, Instytut Wiedzy, Warszawa.
- Lichtarski J. [red.] (2001), *Podstawy nauki o przedsiębiorstwie*, wyd. A.E. Wrocław.
- Łach K. (2005), *Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce i determinanty tego rozwoju*, [w:] *Gospodarka Polski w zjednoczonej Europie. Przedsiębiorczość, branże i regiony*, G. Szczodrowski z S. Pangsy – Kania FRUG, Gdańsk.
- Makieła Z. (2008), *Przedsiębiorczość regionalna*, Diffin, Warszawa.
- Milewski R. (red.) (2004), *Podstawy ekonomii*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Mitrega M. (2002), *Bezrobocie i formy łagodzenia*, [w:] Frąckiewicz L. (red.), *Polityka społeczna. Wybrane zagadnienia*, Wyd. Nauk. „Śląsk”, Katowice.

- Muszkiet T. (2010), *Ciągłość i transformacja gospodarki. Zasoby kapitału pracy, energii i ich wykorzystanie do roku 2000–2010*, Key Test, Warszawa.
- Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski (2004), dokument Ministerstwa Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa.
- Nikasik S. (1993), *Teoria rozwoju gospodarczego Josepha A. Schumpetera*, PWN, Warszawa.
- Noga A. (2009), *Teorie przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa.
- Nowik P., *Bezpieczeństwo socjalne pracowników a problem dualizmu rynku pracy w Polsce*, [w:] *Journal of Modern Science* Tom 1/12/2012. Wyd. WSGE, Józefów (2012).
- Nowy Leksykon PWN (1998), Warszawa.
- Oleksyn T. (2001), *Praca i płaca w zarządzaniu*, Międzynarodowa Szkoła Menedżerów.
- Rycz-Kowalczyk B. (red.) (2001), *Leksykon polityki społecznej*, Oficyna Wydawnicza ASPRA – J.R., Warszawa.
- Piasecki B. [red.] (2001), *Ekonomika i zarządzanie małą formą*, PWN, Warszawa - Łódź.
- Przedsiębiorstwa - Europejska Karta Małych Przedsiębiorstw przyjęta przez Państwa Członkowskie na spotkaniu Rady Europejskiej w Feira 19-20 czerwca 2000 r.* Komisja Europejska, Bruksela
- Siemiński W. (1997), *Relacje organów i urzędu gminy z lokalnymi środowiskami opiniotwórczymi w ujęciu marketingowym. Człowiek i środowisko*.
- Sloman J. (2001), *Podstawy ekonomii*, PWE, Warszawa.
- Stanejko B. G. (2011), *Wolontariat powszechnym wyzwaniem dla uczelni wyższych kierunków bezpieczeństwa wewnętrznego*, [w:] *Bezpieczeństwo Dużych i Średnich Aglomeracji z Perspektywy Europejskiej*, Wyd. WSGE Józefów.
- Strojek A., *Praca na swoim – nowe inicjatywy, szanse i bariery*. „Gazeta Prawna” z dn.10.09.2009 r.
- Sudoł S. (1999), *Przedsiębiorstwo. Podstawy nauki o przedsiębiorstwie. Teoria i praktyka zarządzania*, Wyd. Dom Organizatora m. Toruń.
- Wojciechowski E. (2003), *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, Difin. Warszawa.
- Włodarczyk M. (2002), *Pośrednictwo pracy. Studium prawno-społeczne*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wysocka E. (2013) *Diagnostyka pedagogiczna. Nowe obszary i rozwiązania*, Wydawnictwo Impuls, Kraków.

Zawisza J., *Kształtowanie procesów personalnych*, [w:] *Journal of Modern Science* tom 4/11/2011 Zarządzanie, Wyd. WSGE, Józefów (2011).

Akty prawne

Ustawa o Samorządzie gminnym z 28 marca 1990 r. (Dz. U. Nr 90.16.05 z późniejszymi zmianami).

Ustawa o samorządzie powiatowym z 5 czerwca 1998 r. Dz. U. NR 98.91.578 tekst jednolity z dnia 20 kwietnia 2004 r. (Dz. U. 04.102.1055).

Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych. (Dz.U. z 2009 r., Nr 18, poz. 97).

Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2010 r. Nr 230, poz. 1447 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, Dz. U. 2004, Nr 99, poz. 1001, z późn. zmianami.

Źródła internetowe

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=-1&p_tery=17

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=-4&p_tery=216

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.11490583638435092

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=-1&p_tery=17

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=18&p_nts=-1&p_tery=17

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=-1&p_tery=17

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1966

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.3063310481693191 www.wikipedia.pl

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1964

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.555134153054017

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1967

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.5272660123085599

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1971

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.32718539290090054

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1965

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.26266103640881866

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1972

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.6454182896431949,

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/portret.display?p_czas=11%2C12%2C13%2C14%2C15%2C16%2C17%2C18&p_nts=7&p_tery=1973

http://www.stat.gov.pl/bdl/app/dane_cechter.display?p_id=462934&p_token=0.7870722669264323

SPIS RYSUNKÓW

- Rys. 1. Zewnętrzne i wewnętrzne uwarunkowania przedsiębiorczości.
- Rys. 2. Definicja bezrobocia.
- Rys. 3. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego w latach 2005-2012.
- Rys. 4. Liczba kobiet i mężczyzn w powiecie otwockim w latach 2005 - 2012.
- Rys. 5. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w powiecie otwockim w latach 2005-2012.
- Rys. 6. Ludność w powiecie otwockim, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.
- Rys. 7. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w powiecie otwockim w latach 2005-2012.
- Rys. 8. Saldo migracji w powiecie otwockim, na pobyt stały, w latach 2005-2012.
- Rys. 9. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w powiecie otwockim w latach 2005 - 2011.
- Rys. 10. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w powiecie otwockim, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).
- Rys. 11. Podmioty gospodarki narodowej w powiecie otwockim, wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).
- Rys. 12. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w powiecie otwockim w latach 2005 -2012.
- Rys. 13. Podmioty nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru REGON, w powiecie otwockim, w latach 2005 -2012.
- Rys. 14. Dochody i wydatki budżetów gmin (bez miast na prawach powiatu) ogółem na 1 mieszkańca w powiecie otwockim, w latach 2005 2011.
- Rys. 15. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w powiecie otwockim.
- Rys. 16. Dochody i wydatki budżetu gmin (bez miast na prawach powiatu) w powiecie otwockim, w latach 2005- 2011.
- Rys. 17. Liczba mieszkańców gminy Celestynów w latach 2005-2012.
- Rys. 18. Liczba kobiet i mężczyzn, w gminie Celestynów, w latach 2005 – 2011.
- Rys. 19. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Celestynów w latach 2005-2012.
- Rys. 20. Ludność w gminie Celestynów w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Rys. 21. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Celestynów, w latach 2005-2012.

Rys. 22. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Celestynów w latach 2005- 2011.

Rys. 23. Saldo migracji w gminie Celestynów w latach 2005-2011.

Rys. 24. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Celestynów wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Rys. 25. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Celestynów wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON w latach.

Rys. 26. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Celestynów w latach 2009-2012.

Rys. 27. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców, w gminie Celestynów w latach 2009-2013.

Rys. 28. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Celestynów, w latach 2005-2011.

Rys. 29. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w gminie Celestynów.

Rys. 30. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy Celestynów w latach 2005-2011.

Rys. 31. Liczba mieszkańców miasta Józefów w latach 2005-2012.

Rys. 32. Liczba kobiet i mężczyzn w mieście Józefów w latach 2005 -2012.

Rys. 33. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w mieście Józefów w latach 2005-2012.

Rys. 34. Ludność miasta Józefów w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, w latach 2005-2012.

Rys. 35. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w mieście Józefów w latach 2005- 2011.

Rys. 36. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w mieście Józefów, w latach 2005-2012.

Rys. 37. Saldo migracji w mieście Józefów w latach 2005 - 2011.

Rys. 38. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w mieście Józefów, wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Rys. 39. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w mieście Józefów, w latach 2009-2012.

- Rys. 40. Podmioty gospodarki narodowej miasta Józefów wg sektorów, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 w Józefowie (stan wg 31 grudnia).
- Rys. 41. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w mieście Józefów, w latach 2009-2013.
- Rys.42. Dochody i wydatki ogółem budżetu miasta Józefów na 1 mieszkańca w latach 2005-2011.
- Rys. 43. Podmioty gospodarki narodowej, wg sekcji, w mieście Józefów, w 2012 r.
- Rys. 44. Dochody i wydatki budżetu miasta Józefów w latach 2005-2011.
- Rys. 45. Liczba mieszkańców gminy Karczew w latach 2005-2012.
- Rys. 46. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Karczew w latach 2005 - 2012.
- Rys. 47. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Karczew w latach 2005-2012.
- Rys. 48. Ludność gminy Karczew w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, w latach 2005-2012.
- Rys. 49. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Karczew w latach 2005- 2011.
- Rys. 50. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Karczew w latach 2005-2012.
- Rys. 51. Saldo migracji w gminie Karczew na pobyt stały w latach 2005-2012.
- Rys. 52. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Karczew wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).
- Rys. 53. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Karczew, wg sektorów, wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia.).
- Rys. 54. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Karczew w latach 2009-2012.
- Rys. 55. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Karczew, w latach 2009-2013.
- Rys. 56. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Karczew w latach 2005-2011.
- Rys. 57. Podmioty gospodarcze wg sekcji, w gminie Karczew, wpisane do rejestru REGON w 2012 r.
- Rys. 58. Dochody i wydatki budżetu gminy Karczew w latach 2005-2011.
- Rys. 59. Liczba mieszkańców w gminie Kołbiel w latach 2005-2012.
- Rys. 60. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Kołbiel w latach 2005 - 2012.

Rys. 61. Ludność na 1 km- (gęstość zaludnienia) w gminie Kołbiel w latach 2005-2012.

Rys. 62. Ludność gminy Kołbiel w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, w latach 2005-2012.

Rys. 63. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Kołbiel w latach 2005-2011.

Rys. 64. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Kołbiel w latach 2005-2012

Rys. 65. Saldo migracji w gminie Kołbiel na pobyt stały w latach 2005-2012.

Rys. 66. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Kołbiel, wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Rys. 67. Podmioty gospodarki narodowe w gminie Kołbiel wg sektorów, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Rys. 68. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Kołbiel, w latach 2009-2012.

Rys. 69. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Kołbiel, w latach 2009-2013.

Rys. 70. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Kołbiel, w latach 2005-2011.

Rys. 71. Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji, w gminie Kołbiel w 2012 r.

Rys. 72. Dochody i wydatki budżetu gminy Kołbiel, w latach 2005 - 2011, w zł.

Rys. 73. Liczba mieszkańców w gminie Osieck w latach 2005-2012.

Rys. 74. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Osieck w latach 2005 - 2012.

Rys. 75. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Osieck w latach 2005-2012.

Rys. 76. Ludność w gminie Osieck, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Rys. 77. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Osieck, w latach 2005-2012.

Rys. 78. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn, w gminie Karczew, w latach 2005 - 2011.

Rys. 79. Saldo migracji w gminie Osieck na pobyt stały w latach 2005-2012.

Rys. 80. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Osieck, wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Rys. 81. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Osieck w latach 2009-2012.

- Rys. 82. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Osieck wg sektorów, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).
- Rys. 83. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Osieck w latach 2009-2013.
- Rys. 84. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Osieck, w latach 2005-2011.
- Rys. 85. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w gminie Osieck.
- Rys. 86. Dochody i wydatki budżetu gminy Osieck w latach 2005- 2011.
- Rys. 87. Liczba mieszkańców w mieście Otwock, w latach 2005-2012.
- Rys. 88. Liczba kobiet i mężczyzn w mieście Otwock w latach 2005-2012.
- Rys. 89. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w mieście Otwock w latach 2005-2012.
- Rys. 90. Ludność w mieście Otwocku, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym, w latach 2005-2012.
- Rys. 91. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w mieście Otwock w latach 2005 - 2011.
- Rys. 92. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w mieście Otwock w latach 2005-2012.
- Rys. 93. Saldo migracji w mieście Otwock, na pobyt stały w latach 2005-2012.
- Rys. 94. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w mieście Otwock wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).
- Rys. 95. Podmioty gospodarki narodowej w mieście Otwock wg sektorów, wpisane do rejestru REGON, w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).
- Rys. 96. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w mieście Otwock w latach 2009-2012.
- Rys. 97. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w mieście Otwock w latach 2009-2012.
- Rys. 98. Dochody i wydatki ogółem budżetu miasta Otwock na 1 mieszkańca w latach 2005-2011.
- Rys. 99. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w mieście Otwock.
- Rys. 100. Dochody i wydatki (ogółem) budżetu miasta Otwock w latach 2005-2011.
- Rys. 101. Liczba mieszkańców w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005-2012.

Rys. 102. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005- 2012.

Rys. 103. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005-2012.

Rys.104. Ludność w gminie Sobienie-Jeziory, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Rys. 105. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Sobienie-Jeziory, w latach 2005-2012.

Rys. 106. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Sobienie-Jeziory w latach 2005 - 2011.

Rys. 107. Saldo migracji w gminie Sobienie-Jeziory na pobyt stały w latach 2005-2012.

Rys. 108. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Sobienie-Jeziory, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).

Rys. 109. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Sobienie-Jeziory wg sektorów, wpisane do Rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).

Rys. 110. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Sobienie-Jeziory, w latach 2009-2012.

Rys. 111. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Sobienie-Jeziory, w latach 2009-2012.

Rys. 112. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy na 1 mieszkańca w gminie Sobienie-Jeziory, w latach 2005-2011.

Rys. 113. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w gminie Sobienie-Jeziory.

Rys. 114. Dochody i wydatki budżetu gminy Sobienie-Jeziory w latach 2005 – 2011.

Rys. 115. Liczba mieszkańców w gminie Wiązowna w latach 2005-2012.

Rys. 116. Liczba kobiet i mężczyzn w gminie Wiązowna w latach 2005 – 2012.

Rys. 117. Ludność na 1 km² (gęstość zaludnienia) w gminie Wiązowna w latach 2005-2012.

Rys. 118. Ludność w gminie Wiązowna, w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w latach 2005-2012.

Rys. 119. Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Wiązowna, w latach 2005-2012.

- Rys. 120. Liczba pracujących kobiet i mężczyzn w gminie Wiązowna w latach 2005 - 2011.
- Rys. 121. Saldo migracji w gminie Wiązowna na pobyt stały w latach 2005-2012.
- Rys.122. Podmioty gospodarki narodowej ogółem w gminie Wiązowna, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan w dniu 31 grudnia).
- Rys. 123. Podmioty gospodarki narodowej w gminie Wiązowna, wg sektorów, wpisane do rejestru REGON w latach 2005-2012 (stan wg 31 grudnia).
- Rys. 124. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności w gminie Wiązowna, w latach 2009-2012.
- Rys. 125. Liczba podmiotów zarejestrowanych i wyrejestrowanych z rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców w gminie Wiązowna, w latach 2009-2013.
- Rys. 126. Dochody i wydatki ogółem budżetu gminy Wiązowna na 1 mieszkańca, w latach 2005-2011.
- Rys. 127. Podmioty gospodarcze wg sekcji, wpisane do rejestru REGON w 2012 r., w gminie Wiązowna.
- Rys. 128. Dochody i wydatki (ogółem) budżetu gminy Wiązowna w latach 2005-2012.
- Rys. 129. Liczba wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, oceniających możliwości zaspokojenia wybranych potrzeb w stopniu bardzo dobrym i dobrym (w %).
- Rys. 130. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego oceniających możliwość zaspokojenia wybranych potrzeb w stopniu przeciętnym (w %).
- Rys.131. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego oceniających możliwości zaspokojenia wybranych potrzeb w stopniu małym i bardzo małym (w %).
- Rys. 132. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego, na temat podmiotów ponoszących odpowiedzialność za brak możliwości realizacji potrzeb (w %).
- Rys. 133. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie żywienia (w %).
- Rys. 134. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie ubrania (w %).
- Rys. 145. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie mieszkania (w %).

Rys. 136. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie stałej pracy (w %).

Rys. 137. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie ochrony zdrowia (w %).

Rys. 138. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie przynależności do grupy (w %).

Rys. 139. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie posiadania przyjaciół (w %).

Rys. 140. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie akceptacji ze strony innych (w %).

Rys. 141. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie osiągnięcia sukcesu (w %).

Rys. 142. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie uzyskania szacunku (w %).

Rys. 143. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie własnego rozwoju (w %).

Rys. 144. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie rozwoju zainteresowań (w %).

Rys. 145. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że mają zdecydowanie i raczej zdecydowanie zaspokojone potrzeby w zakresie zdobycia wiedzy (w %).

Rys. 146. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego na temat zadowolenia ze swojego miejsca zamieszkania (liczba wypowiedzi w %).

Rys. 147. Liczba osób zadowolonych i bardzo zadowolonych z miejsca zamieszkania w gminach powiatu otwockiego (liczba wypowiedzi w %).

Rys. 148. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, dotyczące planów zmiany miejsca zamieszkania w najbliższej przyszłości.

Rys. 149. Liczba osób z poszczególnych gmin powiatu otwockiego, które zdecydowanie planują i raczej planują zmianę miejsca zamieszkania w najbliższej przyszłości.

Rys. 150. Opinia mieszkańców na temat istnienia przyjaznych warunków do podejmowania działalności gospodarczej w powiecie otwockim (% wypowiedzi).

Rys. 151. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy uważają, że mają zdecydowanie dobre i dobre warunki do podejmowania działalności gospodarczej.

Rys. 152. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego dotyczące podejmowania działań wpływających na rozwój przemysłu.

Rys. 153. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy uważają, że zdecydowanie należy i raczej należy podejmować działania wpływające na rozwój przemysłu.

Rys. 154. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego dotycząca działań w zakresie tworzenia bazy rekreacyjno-wypoczynkowej.

Rys. 155. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy uważają, że zdecydowanie należy i raczej należy tworzyć na ich terenie bazę rekreacyjno-sportową.

Rys. 156. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego na temat potrzeby tworzenia specjalnej strefa ekonomicznej.

Rys. 157. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, wypowiadających się zdecydowanie tak i raczej tak w kwestii stworzenia specjalnej strefy ekonomicznej.

Rys. 158. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego, którzy uważają, że wybrane motywy zdecydowanie wpływają i raczej wpływają na podejmowanie działalności gospodarczej.

Rys. 159. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego, którzy uważają, że wybrane motywy zdecydowanie nie wpływają i raczej nie wpływają na podejmowanie działalności gospodarczej.

Rys. 160. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego na temat podejmowania działalności gospodarczej, w przypadku zaistnienia możliwości jej prowadzenia.

Rys. 161. Wypowiedzi mieszańców gmin powiatu otwockiego, którzy wyrazili pogląd, że zdecydowanie podjęliby i raczej podjęliby działalność gospodarczą, w przypadku zaistnienia możliwości jej prowadzenia.

Rys. 162. Opinia mieszkańców powiatu otwockiego na temat skłonności ludzi z najbliższej okolicy do podejmowania działalności gospodarczej.

Rys. 163. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy uważają, że w ich najbliższym otoczeniu ludzie zdecydowanie mają i raczej mają skłonności do podejmowania działalności gospodarczej.

Rys. 164. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego wypowiadająca się zdecydowanie tak i raczej tak w kwestii czynników utrudniających podejmowanie działalności gospodarczej.

Rys. 165. Liczba mieszkańców powiatu otwockiego wypowiadająca się zdecydowanie nie i raczej nie w kwestii czynników utrudniających podejmowanie działalności gospodarczej.

Rys. 166. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak kapitału zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności gospodarczej (w %).

Rys. 167. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że trudności w pozyskiwaniu kapitału zdecydowanie utrudniają i raczej utrudniają podejmowanie działalności gospodarczej (w %).

Rys. 168. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że silna konkurencja zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Rys. 169. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak rynków zbytu zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Rys. 170. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak odpowiednich kwalifikacji zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (wypowiedzi w %).

Rys. 171. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak chęci do prowadzenia działalności zdecydowanie i raczej zdecydowanie ją utrudnia (w %).

Rys. 172. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak wiary w skuteczność działań zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Rys. 173. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak pomysłów na własną działalność zdecydowanie ją utrudnia i raczej ją utrudnia (w %).

Rys. 174. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że skomplikowane regulacje prawne dotyczące podejmowania i prowadzenia działalności zdecydowanie ją utrudniają i raczej ją utrudniają (w %).

Rys. 175. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że skomplikowany system podatkowy zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Rys. 176. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że brak pomocy ze strony władz samorządowych zdecydowanie utrudnia i raczej utrudnia podejmowanie działalności (w %).

Rys. 177. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że niepełne informacje o pomocy z funduszy UE zdecydowanie utrudniają i raczej utrudniają podejmowanie działalności (w %).

Rys. 178. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że wymienione czynniki zdecydowanie mają i raczej mają wpływ na osiągnięcie sukcesu z działalności (w %).

Rys. 179. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że wymienione czynniki zdecydowanie nie mają i raczej nie mają wpływu na sukces z działalności (w %).

Rys. 180. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że rodzaj podejmowanej działalności zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Rys. 181. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że praktyka i doświadczenie zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Rys. 182. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że odpowiednie wykształcenie zdecydowanie ma i raczej ma wpływu na osiągnięcie sukcesu.

Rys. 183. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że umiejętność kierowania ludźmi zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Rys. 184. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że stosowanie nowoczesnych metod zarządzania zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Rys. 185. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że wprowadzanie innowacji zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Rys. 186. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że widza w danej dziedzinie zdecydowanie ma i raczej ma wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Rys. 187. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że koneksje i znajomości zdecydowanie mają i raczej mają wpływ na osiągnięcie sukcesu.

Rys. 188. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie ze strony władz lokalnych.

Rys. 189. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że raczej nie mają i zdecydowanie nie mają wsparcia ze strony władz lokalnych (w %).

Rys. 190. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie działalności w formie doradztwa (w %).

Rys. 191. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że raczej nie i zdecydowanie nie mają wsparcia działalności w formie doradztwa (w %).

Rys. 192. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie działalności w formie szkoleń (w %).

Rys. 193. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie nie mają i raczej nie mają wsparcia działalności w formie szkoleń (w %).

Rys. 194. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie w formie pomocy przy zakładaniu działalności gospodarczej (w %).

Rys. 195. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie nie mają i raczej nie mają wsparcia w formie pomocy przy zakładaniu działalności gospodarczej (w %).

Rys. 196. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie mają i raczej mają wsparcie działalności w formie ułatwień przy pozyskiwaniu funduszy (w %).

Rys. 197. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie nie mają i raczej nie mają wsparcie działalności w formie ułatwień przy pozyskiwaniu funduszy (w %).

Rys. 198. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności we własnej gminie (w %).

Rys. 199. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, którzy warunki do prowadzenia działalności we własnej gminie oceniają jako złe i bardzo złe (w %).

Rys. 200. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności handlowej we własnej gminie (w %).

Rys. 201. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy raczej źle i zdecydowanie źle oceniają warunki do prowadzenia działalności handlowej we własnej gminie (w %).

Rys. 202. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności usługowej/rzemiosła we własnej gminie (w %).

Rys. 203. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy źle i raczej źle oceniają warunki do prowadzenia działalności usługowej/rzemiosła we własnej gminie (w %).

Rys. 204. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności przemysłowej we własnej gminie (w %).

Rys. 205. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy źle i raczej źle oceniają warunki do prowadzenia działalności przemysłowej we własnej gminie (w %).

Rys. 206. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia działalności w zakresie przetwórstwa we własnej gminie (w %).

Rys. 207. Wypowiedzi mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy raczej źle i źle oceniają warunki do prowadzenia działalności w zakresie przetwórstwa we własnej gminie (w %).

Rys. 208. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, którzy zdecydowanie dobrze i raczej dobrze oceniają warunki do prowadzenia rolnictwa we własnej gminie (w %).

Rys. 209. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego, którzy raczej źle i źle oceniają warunki do prowadzenia rolnictwa we własnej gminie (w %).

Rys. 210. Ocena sytuacji na rynku pracy przez mieszkańców powiatu otwockiego.

Rys. 211. Wypowiedzi mieszkańców powiatu otwockiego dotyczące możliwości utraty obecnej pracy.

Rys. 212. Liczba osób, które uważają, że w powiecie otwockim zdecydowanie istnieją i raczej istnieją wymienione elementy infrastruktury.

Rys. 213. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje u nich infrastruktura w zakresie budynków publicznych (w %).

Rys. 214. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje u nich infrastruktura w zakresie energii elektrycznej (w %).

Rys. 215. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie gazociągów (w %).

Rys. 216. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie ogrzewania (w %).

Rys. 217. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie wodociągów (w %).

Rys. 218. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie ujęć wody (w %).

Rys. 219. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie kanalizacji (w %).

Rys. 220. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie oczyszczania ścieków (w %).

Rys. 221. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura telefoniczna (w %).

Rys. 222. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura radiowa (w %).

Rys. 223. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura telewizyjna (w %).

Rys. 224. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie sieci Internet (w %).

Rys. 225. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktury w zakresie transportu kolejowego.

Rys. 226. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie transportu drogowego.

Rys. 227. Opinia mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje u nich infrastruktura w zakresie ulic.

Rys. 228. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie dróg rowerowych.

Rys. 229. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie chodników (w %).

Rys. 230. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie placów zabaw dla dzieci (w %).

Rys. 231. Liczba mieszkańców gmin powiatu otwockiego, którzy twierdzą, że zdecydowanie istnieje i raczej istnieje infrastruktura w zakresie miejsca do rekreacji dla młodzieży (w %).

Rys. 232. Opinie mieszkańców powiatu otwockiego na temat występowania na ich terenie problemów społeczno-gospodarczych.

SPIS TABEL

Tab. 1. Uwarunkowania przedsiębiorczości w obecnym regionie.

Tab. 2. Struktura ludności powiatu otwockiego w wieku 15-64. Stan na dzień 31 grudnia 2011 roku.

Tab. 3. Struktura próby kwotowej według wieku z podziałem na gminy powiatu otwockiego.

Tab. 4. Potrzeby uważane przez badanych jako najważniejsze obecnie do realizacji (Badani wymieniali 3 najważniejsze potrzeby).

Errata

UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO ROZWOJU POWIATU OTWOCKIEGO CZĘŚĆ I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ JAKO CZYNNIK ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

STR.	WIERSZ OD GÓRY	JEST	POWINNO BYĆ
46	5	wzrosła o 9,9%	wzrosła o 0,99%
75	5	wzrost o 4,6%	wzrost o 0,46%.
48	5	w 2012 r. wynosiła 25 012	w 2011 r. wynosiła 28 283
70	5	-	(dodać) przypadających na 10 000 ludności.
96	7	gminy Otwock	powiatu otwockiego
173	Rys. 178 legenda	zdecydowanie nie; raczej nie	zdecydowanie tak; raczej tak